

April 2024

Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Nämndernas underlag till mål- och budgetskrivelse

NÄMNDERNAS UNDERLAG TILL MÅL- OCH BUDGETSKRIVELSE 2025-2027

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Regionstyrelsen

Regionstyrelseförvaltningen

Räddningstjänsten

Tekniska nämnden

Miljö- och byggnämnden

Barn- och utbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Socialnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Överförmyndarnämnden

Protokoll

Regionstyrelsen

Regionstyrelseförvaltningen

Mål och budget 2025 - 2027

Regionstyrelseförvaltningen

Fastställd av regionstyrelsen

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen

Datum 2024-03-27

Gäller 2025-2027

Ärendenr RS 2024/331

Version [1.0]

Mål och budget 2025 - 2027

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Nämndens grunduppdrag	2
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027	2
2 Mål	4
2.1 Beslutade mål	4
2.2 Revidering av befintliga mål	4
2.3 Förslag till nya mål	4
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	5
3.1 Driftbudget 2025-2027	5
3.1.1 Ledning och stöd	5
3.1.2 Kultur- och fritid	6
3.1.3 Regional utveckling	7
3.1.4 Måltid	8
3.2 Kompensation för externa avtal	8
3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter	9
3.3.1 Interna priser	9
3.3.2 Taxor och avgifter - externa	10
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029	11
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	11
5 Politikerorganisationen	13
6 Bilagor	14
Driftäskanden i detalj	14

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Regionstyrelseförvaltningen stödjer regionstyrelsen, via regiondirektören, i arbetet med att ha uppsikt och helhetsansvar för regionens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Syftet är att vara en drivande och sammanhållande kraft som skapar värde och nytta för hela Region Gotland och för platsen Gotland samt att ge goda förutsättningar för kvalitetssäkrade och hållbara politiska beslut.

Förvaltningens verksamhet omfattar sex huvudområden:

- Styrning, uppföljning och samordnat stöd inom HR, ekonomi, upphandling, digitalisering, kommunikation, informationsförvaltning och kvalitet
- Regional utveckling
- Beredskap och säkerhetsskydd
- Kansliverksamhet
- Kultur- och fritidsverksamhet
- Samordnad måltidsverksamhet

Regionstyrelseförvaltningen har verksamhet som riktar sig till förtroendevalda, övriga nämnder och förvaltningar samt till allmänhet och samhällsaktörer.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

De ekonomiska förutsättningarna för region- och kommunsektorn i Sverige som helhet har försämrats under senare år och läget framåt ser fortsatt svårt ut. Det gäller även för Region Gotland. Effekterna blir alltmer synbara i verksamheterna med krav på åtgärder för en ekonomi i balans vilket i sin tur ökar efterfrågan på styrning och stöd, inte bara inom ekonomi utan även inom upphandling, digitalisering, hållbar utveckling, verksamhetsutveckling, HR och kommunikation. Förvaltningen hade uppvisat ett underskott 2023 för dessa delar om inte tillfälliga överskott uppvisats i centrala anslag så som kapitalkostnader, fackliga företrädare och vissa bidragsposter.

Regionstyrelseförvaltningen har genomgått stora besparingar under flera år. En effekt av detta är att RSF i dagsläget klarar av förvaltningsuppdraget men inte på ett tillfredsställande sätt den utveckling och det stöd de övriga förvaltningarna behöver och efterfrågar.

Omvärldsläget har också inneburit att cyberhoten ökat över hela världen. Ännu har ingen allvarlig händelse inträffat som har påverkat verksamheten men för att säkerställa en stabil IT-drift finns det områden som behöver stärkas. I detta sammanhang bör också nämnas det viktiga förebyggande arbetet med säkerhet och beredskap där utveckling behöver fortsätta.

Det är svårt att i nuläget hävda och motivera att regional utveckling inte är i balans mellan resurser och grunduppdrag. Verksamheten hade ett årsbokslut som visade på relativt god måluppfyllelse och en ekonomi i balans. Återrapportering avseende det regionala utvecklingsarbetet till departementet samt RUS-återrapporteringen visar på ungefär samma goda utfall (måluppfyllelse/insatser).

För kultur- och fritidsverksamheten råder resursbrist i förhållande till målbilden och lagkraven. Verksamheten är mycket arbetsintensiv då det, förutom grunduppdragen, tillkommit en mängd uppdrag för att nå måluppfyllelse på längre sikt. Verksamheten befinner sig i en utvecklingsfas, där gamla strukturer och system omprövas och kvalitetssäkras för att tydligare kunna svara mot medborgarnas behov. Bidragsöversynen inom kulturområdet har visat på ett stort behov av införande av nya stöd och stipendier. Bidragsöversynen för fritid är påbörjad och redan nu kan klarläggas att medel inom bidragsformen driftsbidrag till föreningar med egen anläggning är för låg.

Måltidsverksamheten har och påverkas fortsatt av ökade livsmedelspriser vilket inte minst visar sig i det negativa resultatet för 2023. Detta innebär att kostnaderna, om kvalitet och utbud ska vara jämförbara med dagens nivåer, har och kommer att öka. Behovet av investeringar i eftersatta kökslokaler, oavsett produktionsteknik, kommer fortsatt att krävas vilket är kostnadsdrivande.

Därtill bör framhållas stora utmaningar kring kompetensförsörjning liksom hög arbetsbelastning inom flera av förvaltningens verksamheter. Den senaste medarbetarenkäten, som genomfördes hösten 2023, visade många gröna indexvärden. Det som sticker ut negativt är den höga stressnivån.

2 Mål

2.1 Beslutade mål

Regionstyrelseförvaltningen har att arbeta mot nio mål varav fyra koncerngemensamma och fem nämnds specifika.

Mål
Koncerngemensamma mål
1] Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras
2] Region Gotland har en myndighetsutövning, i förhållande till företag, där nöjdhetsindex ökar årligen per myndighetsområde och är högre än riksnittet år 2027
3] Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år
4] Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut
Mål för specifika delar av regionstyrelsens ansvarsområde
5] Öka andelen barn och unga (0-18 år) som upplever kultur årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027
6] Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027
7] Öka andelen mat som äts upp i skolrestaurangerna genom att minska svinnet årligen och med totalt 25 procent under perioden 2024-2027
8] Under perioden 2024-2027 ska andelen ekologiska livsmedelsinköp öka årligen. Målet är att andelen år 2027 ska vara 40 procent
9] Andelen nya beslut om regionala utvecklingsmedel (anslag 1:1) som är hållbarhetssäkrade ska öka årligen och uppgå till 100 procent år 2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Revidering föreslås för målet:

9] Andelen nya beslut om regionala utvecklingsmedel (anslag 1:1) som är hållbarhetssäkrade ska öka årligen och uppgå till 100 procent år 2027

Tidpunkten för måluppfyllelsen ändras till år 2025.

Motivering - modellen för att hållbarhetssäkra besluten kommer implementeras under 2024 och under 2025 förväntas det vara en helårseffekt och samtliga beslut om regionala utvecklingsmedel (anslag 1:1) kommer därmed att vara hållbarhetssäkrade 2025.

2.3 Förslag till nya mål

Då år 2024 är första året i den nya styrmodellen ser förvaltningen inget behov av att lägga till något nytt mål.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

3.1 Driftbudget 2025-2027

Med utgångspunkt i dagens balans mellan uppdrag, mål och resurser och med sikte på framtidens prioriteringar, mål och utmaningar görs bedömningen att förvaltningen är i behov av resursförstärkning. Detta för att helt kunna leva upp till uppdraget som drivande och sammanhållande kraft. Dessutom görs bedömningen att förvaltningens verksamhet är en viktig del för kvalitet, effektivitet och kostnadsänkningar i hela organisationen. Parallellt behöver förvaltningen arbeta med prioriteringar och resursomfördelningar.

Till bilden hör att förvaltningen tillsammans med övrig verksamhet i Region Gotland har att hantera årliga effektiviseringar om cirka 60 mnkr.

Förvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att restriktivitet i äskanden ska råda. Trots detta kommer, efter genomförd prioritering, ett antal områden lyftas fram där förstärkning behövs. Dessa områden är:

- Säkerhet och systemutveckling
- Kultur- och fritidsstöd
- Tillfälliga konsultinsatser
- Måltid

Nedan motiveras samtliga förslag till driftäskanden och en sammanställning redovisas i bilaga.

3.1.1 Ledning och stöd

IT-säkerhet är en viktig del av Region Gotlands verksamhet och syftar till att skydda IT-infrastruktur och digital information. Säkerhetsfrågan är viktig eftersom IT-system är utsatta för stora risker som kan resultera i allvarliga konsekvenser för organisationen. Fortsatta satsningar inom området behövs. För år 2025 upptas 7,8 mnkr för säkerhetsåtgärder och 4 mnkr för driftkonsekvens av pågående investering rörande redundans.

Säkerhetsskyddsarbetet växer och Region Gotland får högre och högre krav på sig avseende säkerhetsskyddsfrågorna. I dagsläget är arbetet till viss del finansierat av statliga 2:4-medel, men det är långt ifrån tillräckligt. Om det saknas förmåga att arbeta med säkerhetsskydd, finns det en risk för att beredskapsarbetet inte kan drivas i den takt som tänkt vilket i sin tur innebär att Region Gotlands planering för kris och krig riskerar att bli eftersatt. I dagsläget ligger dessutom Region Gotland efter i säkerhetsskyddsarbetet varför det är viktigt att detta arbete prioriteras framgent. Det är också viktigt att det finns en långsiktighet och en planering för framtiden eftersom det är rimligt att anta att arbetet med säkerhetsskydd kommer öka. För att kunna upprätthålla säkerhetsskyddet och uppfylla lagens krav, bör ett tillskott på 2 mkr tillföras. Dessa medel är i första hand tänkta att användas till två tjänster inom området och till inköp av utrustning och konsultstöd. Förvaltningen gör bedömningen att dessa medel kan tillföras succesivt.

Regionstyrelseförvaltningen hanterar och är ägare av regionens **licenser för kontorsprogram** (office). Hösten 2025 kommer Microsoft upphöra med säkerhetsuppdateringar för dessa versioner. Tills dess måste en ny lösning ha tagits fram.

Den bästa lösningen som idag har identifierats är en övergång till office365. Kostnaden för detta beräknas till 12 mnkr varav förvaltningen tidigare erhållit 4 mnkr. Behovet inför 2025 är således 8 mnkr.

Ett flertal andra **regiongemensamma system** har utvecklats och flera är på gång. Utvecklingen av systemstödet är en förutsättning för att lyckas effektivisera, ge chefer bättre förutsättningar, skapa högre kvalitet och bättre uppföljning. Exempel här är bland annat satsning på digitala sammanträden, utökade licenser för beslutsstödsystem och flera system inom HR-stöd så som digital hantering av anställningsavtal och medarbetarsamtal. Utöver detta ses behov att optimera licenshantering, genomföra förstudie av nytt ekonomisystem samt att få mer funktionalitet i att hantera supportärenden. Dessa satsningar kräver ett tillskott om närmare 4 mnkr. Mot bakgrund av det ekonomiska läget föreslås en förskjutning i tid av dessa satsningar. Dock har 0,7 mnkr upptagits år 2025.

Inom upphandlingsområdet finns fortfarande, trots tidigare förstärkningar, en obalans mellan behoven i verksamheten och **upphandlingsresurser** centralt. Behovet av resurser för upphandling kommer att vara fortsatt högt sett till det antal upphandlingar som behöver göras varje år. Totalt skulle fyra upphandlare och två kategoriledare behövas. Ett sätt att lösa obalansen i budgeten är att förvaltningarna gemensamt bidrar till utökningen genom att tänkta konsultkostnader istället används till egna resurser. Idag köper förvaltningarna årligen upphandlingskonsulter för cirka 5 mnkr. Behovet av förstärkning inom området beräknas till närmare 5 mnkr. I förslaget har detta tagits upp succesivt från och med 2026.

Inom delar av förvaltningens stöd och serviceområde påverkas verksamheten av volymförändringar. Ett exempel är **lönehantering** där antal lönespecifikationer har ökat med cirka 6 000 per år på kort tid till följd av att antalet anställda i Region Gotland ökat. Effekten blir att arbetsbelastning ökar och att förvaltningen har att betala en extern kostnad per lönespecifikation. För att möta detta ses ett behov av förstärkning om 0,8 mnkr. Vilket upptagits från och med år 2026.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Region Gotland som arbetsgivare (beredningsunderlag)

3.1.2 Kultur- och fritid

Ett behov finns av att öka **stödgivning inom kulturområdet**. Syftet är att skapa bättre möjligheter både för kulturskapare och övriga medborgare att bo, leva och verka på Gotland. Den bidragsöversyn som genomförts för kulturområdet visade bland annat akuta behov av produktionsmedel och stipendier till yrkesverksamma men också till arrangemangsstöd och verksamhetsstöd till kulturorganisationer. Det totala behovet av förstärkning uppgår till 5,7 mnkr. En första etapp var tänkt att uppgå till 2,0 mnkr 2025 men utifrån det ekonomiska läget upptas 1,0 mnkr. Från 2026 är ambitionen att uppta hela förstärkningen om 5,7 mnkr.

Stödet till föreningar som driver egna anläggningar har räknats upp de senaste åren. Många föreningar har trots detta fortfarande utmaningar i att hitta tillräckligt med resurser att driva sina anläggningar på ett långsiktigt sätt. Inte minst är det underhåll och reparationer som får stå tillbaka när driftsmedel endast räcker till den löpande driften. De långsiktiga effekterna medför färre möjligheter till aktiviteter för barn och ungdomar. De flesta föreningsdrivna anläggningarna ligger på landsbygden, vilket ger orättvisa förutsättningar. För att motverka den snedvridningen som föreligger är bedömningen att

det behövs ytterligare 2 mnkr i budget. Utifrån det ekonomiska läget föreslås en successiv ökning. För 2025 upptas 250 tkr.

Visbygymnasterna är i stort behov att hyra in sig i en fast anläggning. Det är av den anledning som 500 tkr har beviljats sedan tidigare. Det är nu tydligt att världsläge och den allmänt ökade prisbilden har inneburit svårigheter att få till en lösning inom denna nivå av driftstöd. Bedömningen är att en ökning med 350 tkr till en total nivå av 850 tkr avsevärt skulle öka föreningens möjligheter att tillgodose sitt behov av en fast anläggning.

Inom biblioteksverksamheten ses en markant ökning av **kostnaderna för medier**, både tryckta och elektroniska. En tryckt bok har i snitt ökat cirka 10% i inköpspris från januari 2022 till januari 2024. Idag har biblioteken på Gotland en budget för inköp av böcker på 2,5 mnkr. Om inte beståndet ska urholkas krävs resurstillskott.

För att bland annat nå målen att främja hälsa, delaktighet och trygghet arbetar biblioteken på Gotland med **digital inkludering**. Tjänsten digital handledning har blivit väldigt uppskattad. Tjänsten har finansierats med projektmedlen som inte längre finns kvar. Behovet är stort men har inte prioriterats i det kärva ekonomiska läget.

När redovisningsmodellen för byggprojekt förändrades för ett par år sedan erhöll förvaltningen 800 tkr i budgetanslag för **förstudier**. Budgetanslaget täcker inte de förstudiekostnader som uppkommer. Ökat antal uppdrag gällande anläggningars utveckling kräver att ytterligare medel tillförs framöver.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Införande av en kultur och fritidsnämnd
- Konstöversyn inklusive resurscenter
- Framtida användning av Solbergabadet
- Aktivitetspark Visby
- Nytt badhus Visby
- Verksamhetsanpassning Rävheten
- Långsiktig lösning ishallen Slite
- Kultur och Hälsa
- Fritidsbank - återrapport

3.1.3 Regional utveckling

Under 2025 ska en ny **länsplan för transportinfrastruktur** fastställas. Planen tas fram vart fjärde år. Till den ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) biläggas. Konsultkostnaden för detta beräknas till 300 tkr för år 2025. Medel för MKB-delen saknas i budget.

För att hantera **yttranden avseende täkt- och vattenärenden** samt vindkraftsärenden krävs specialistkunskap. Under 2025 beräknas ett flertal ärenden vara aktuella och kostnaden för konsultkompetensen beräknas till 1,0 mnkr för år 2025.

Ett av de övergripande målen är att Region Gotlands koldioxidutsläpp årligen ska minska och under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år. Ett **systemstöd** behövs för arbetet med klimatomställningen. Licenskostnaden är beräknad till 200 tkr.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Strukturerad samordnad och strategisk struktur för arbete med evenemang som verktyg för regional utveckling
- Idéburet offentligt partnerskap – Röda korset
- Idéburet offentligt partnerskap - kvinnojourer

3.1.4 Måltid

Måltidsverksamhetens behov redovisas under prisjustering för interna tjänster.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Produktion och leverans av kyld mat

3.2 Kompensation för externa avtal

Förvaltningen ansvarar för ett antal externa avtal som behöver kompenseras för kostnadsökningar till följd av indexuppräknningar. Förutom dessa indexuppräknningar så kan påtalas att den generella kostnadsökningen (inflationen) även slår mot andra kostnadsposter.

Partistöd

Anslag för partistöd beräknas enligt följande, antal mandat i fullmäktige*2*prisbasbeloppet året före budgetåret. Till detta tillkommer en avsättning motsvarande 10 procent av partistödet till ungdomsförbunden. Då prisbasbeloppet höjts med 4 800 kronor jmf med föregående år innebär det att budgeten för 2025 behöver ökas med 750 tkr.

Medlemsavgifter och din avtal

Medlemsavgiften till Sveriges kommuner och regioner beräknas öka 25 tkr. Försäkringsavtal beräknas öka med 3 procent vilket innebär cirka 35 tkr. För diverse nationella och internationella medlemskap beräknas kostnadsökningen till 110 tkr och för studentkår Rindi till 30 tkr. För avgift till Stäm region- och kommunavtal och bonus copyright access behövs uppräknning med 150 tkr.

Licenser Centrala IT-system

Avtalen för central system inom ekonomi ger ett behov av indexuppräknning på 210 tkr, HR 95 tkr, demokrati och kvalitet 125 tkr och digitalisering 500 tkr.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen (KSM) bygger på finansiering dels från staten dels från Region Gotland. Det totala regionbidraget 2024 uppgår till 24 688 tkr. Regionen har räknat upp sin del av bidraget med en högre procentsats än staten under många år. Till 2025 äskas uppräknning för att säkerställa att institutionernas verksamhetsmedel inte urholkas av löne- och kostnadsökning. För 2025 äskas 4% i uppräknning. Vilket innebär en kostnadsökning på 987 tkr.

Utöver detta föreslås en ytterligare uppräknning av anslaget med 2% vilket motsvarar 494 tkr. Detta för att möjliggöra utveckling av den kulturella infrastrukturen för svaga områden vilka är konst, dans samt slöjd och form.

Anm. Till följd av kostnads- och intäktsutvecklingen har antalet årsarbetskrafter inom KSM minskat från 99 år 2013 till 78 år 2022. Institutionernas andel personalkostnader av deras totala intäkter (dvs både stöd och egna intäkter) ökar och därmed minskar utrymmet för verksamhetsmedel. Utan förstärkning är prognosen att institutionerna kommer att ha personalkostnader motsvarande 65-74% av de totala intäkterna. Bilden förvärras ytterligare om arvodering till fria professionella som utför uppdrag inom institutionerna läggs till. Då räknas 69-83% gå till löner och arvoden. Risken är att utbud, utveckling, kvalitet och samarbete med fria aktörer minskar.

Övriga avtal inom kultur- och fritidsområdet

För avtal med övriga externa utförare inom kultur- fritidsområdet begärs en uppräknig med i huvudsak 4 %, vilket innebär 795 tkr. Detta avser RF Sisu Gotland, Kustparksbadet, föreningsdrivna anläggningar, köp av verksamhet idrottsanläggningar, konsthanterare, verksamhetsbidrag till kulturaktörer och resestöd till idrottsföreningar och andra ungdomsföreningar.

Tabell: Kompensation externa avtal 2025 (tkr)

	2025
Partistöd	750
Medlemskap och div avtal	350
Licenser centrala IT-system	930
Kultursamverkansmodellen	1 481
Övriga avtal inom kultur- och fritidsområdet	795
<i>TOTALT behov av kompensation</i>	4 306

3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter

3.3.1 Interna priser

Måltid

För resultatenheten måltid föreslås prisjusteringar enligt tabell nedan. Efter fastställd uppräknig återkommer förvaltningen med förslag på hur prishöjningen fördelas på olika tjänster och hur kompensation ska fördelas till respektive köpande förvaltning.

En löneökning på 3 procent innebär för måltidsverksamheten en kostnadsökning på cirka 1,9 mnkr. Den totala personalbudgeten uppgår till 62,8 mnkr.

En hyresförändring på 1 procent innebär för måltid en ökning/minskning på 0,17 mnkr. Den totala budgeten för lokalhyror uppgår till 17,0 mnkr.

Som en följd av planerad anpassning samt om- och tillbyggnad av lokaler ökar kostnaderna för lokalhyror under planeringsperioden. Ett flertal projekt pågår och avslutas under 2024 vilket ger ökade hyreskostnader från och med 2025. I budget finns totalt 2,0 mnkr avsatta för att täcka dessa hyresökningar. Två investeringsprojekt har blivit märkbart fördröjade, dessa är ombyggnationerna av Terra Nova och Högbyskolans kök. Den samlade kostnadsökningen för pågående projekt uppgår till 3,5 mnkr. Detta innebär att behov finns av förstärkning av lokalbudgeten med 1,5 mnkr.

För ökade livsmedelspriser har förvaltningen erhållit 10 mnkr i ramförstärkning, varav 5 mnkr i budget 2023 och 5 mnkr ytterligare i budget 2024. Då prisutvecklingen inte stannade av i den takt som beräknades inför budget 2024 finns nu ett glapp om 4 mnkr för att komma i balans. Om prisutvecklingen under 2025 stannar på en nivå om cirka 2% är behovet ytterligare 1 mnkr. Därav uppgår behovet av förstärkning totalt till 5 mnkr för att ha en livsmedelsbudget i balans med en oförändrad produktion och kvalitet 2025.

En justering av menyn för att möjliggöra lägre kostnader skulle ge negativa effekter på kvalitet i form av bland annat utbud, variation och upplevd kvalitet. Mer konkret skulle det till exempel innebära fler sopp- och korvmåltider, färre måltider med fet fisk, begränsningar i råkost- och grönsaksutbud eller standartillbehör så som mjölk och knäckebröd liksom lägre andel ekologiska livsmedel. Det finns också en möjlig risk att de offentliga måltiderna med dessa justeringar inte skulle leva upp till de nationella rekommendationerna gällande variation och näringsinnehåll och inte heller skollagen om att erbjuda näringsriktiga måltider.

Måltidsorganisationen köper även transporter för cirka 7 mnkr årligen, en kostnadsökning på 4% beräknas och medför ökade kostnader med närmare 280 tkr. Städkostnaderna uppgår till 1,3 mnkr och prisutveckling beräknas uppgå till cirka 20 tkr.

Enligt fastställt mål ska andelen ekologiska livsmedelsinköp öka årligen. Målet är att andelen år 2027 ska vara 40 %. Nivån ligger för närvarande på 21 %. Ekologiska livsmedel är cirka 25% dyrare än konventionella livsmedel. Förflyttningen till 40 % innebär en årlig merkostnad om 2,2 mnkr. Med hänvisning till det ekonomiska läget föreslås att medel succesivt tillförs från och med 2026 för att möjliggöra uppfyllelse av målet från och med 2027.

Tabell: Justeringsbelopp internpriser måltid 2025-2027 (tkr)

	2025	2026	2027
Löneökningar måltid (3%)	1 900	4 000	6 000
<i>Hysesförändring (1%) = 170 tkr</i>			
Indexuppr övr kostnader (trsp, mm)	300	300	300
Fördyringar hyra kök (Högby/Terra Nova m fl)	1 500	2 500	4 000
Livsmedel	5 000	6 100	7 300
Livsmedel (ekologiskt mot mål)	0	1 100	2 200
<i>TOTALT internpriser</i>	8 700	14 000	19 800

3.3.2 Taxor och avgifter - externa

Ingen förändring föreslås avseende externa taxor och avgifter.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

Nedan följer en sammanställning av investeringsbehovet för planperioden. Några projekt kommer att redovisas i särskild ordning.

Tabell: Förslag till investeringsutgifter 2025-2029 (tkr)

	2025 enligt budget	2025 nytt förslag	2026	2027	2028	2029
Lokaler, byggnads- och anläggning (Badhus)	140 000	140 000	88 000			
Lokaler, byggnads- och anläggning (pott kök)	10 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Lokaler, byggnads- och anläggning (pott landsbygdsutv)			2 000	2 000	2 000	2 000
IT-investeringar (pott)	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
IT-investering (redundans)	15 000	15 000	10 000			10 000
IT-inv (licenser office)		4 000				4 000
Maskiner, inventarier, mindre ombyggnationer (pott)	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Maskiner, inventarier, (nytt badhus)			x xxx			
TOTALT	193 000	217 000	158 000	60 000	60 000	74 000
<i>Gällande budget 2025 samt plan 2026-2028</i>		<i>193 000</i>	<i>128 000</i>	<i>40 000</i>	<i>40 000</i>	

Investeringsprojekt per område redovisas nedan:

Lokaler, byggnads- och anläggning investeringar

Nytt badhus Visby

Totalt för byggprojektet nytt badhus i Visby har det avsatts 301 mnkr.

Projektet startade 2022 med 1 mnkr i budget, 2023 avsattes 12 mnkr i budget för 2024 finns 60 mnkr. I plan för 2025 ligger 140 mnkr och för 2026, 88 mnkr. Projektet kommer att redovisas i särskilt ärende till budgetberedningen. Kompensation för ökad hyra behövs från 2026.

Lokalinvesteringar kök

Den avsatta potten om 10 mnkr årligen bedöms endast räcka till mindre anpassningar.

Detta bland annat beroende på den rådande kostnadsutvecklingen men också på det eftersatta underhållet. När exempelvis en ny ugn ska installeras krävs ofta även en uppdatering av fastigheternas tekniska system. Utöver de mindre lokalanpassningarna tillkommer ett antal större projekt som med erfarenhet av tidigare förstudier ligger på en helt annan utgiftsnivå (20-30 mnkr per objekt) och därför behöver hanteras som separata

ärenden med eget budgetbeslut eller, vilket föredras, en utökning av potten med ytterligare 20 mnkr.

Landsbygdsutveckling

I planen ligger 2,0 mnkr årligen från och med 2026. Förvaltningen föreslår att eventuella investeringsmedlen överförs till tekniska nämnden.

IT-investeringar

IT-pott

22 mnkr är upptaget som pott per år för IT-investering för utbyten av datorer och reinvesteringar i infrastruktur. Den tekniska utvecklingen är omfattande och går fortsatt mycket fort samtidigt ökar förvaltningarnas behov av digitalisering för sin verksamhetsutveckling vilket ställer ökade krav på investeringar i infrastruktur och systemlösningar. Specifikt gäller detta kommunikationsinfrastrukturen där det finns behov av omfattande förnyelse.

Redundant server och lagring

För att öka tillgänglighet och säkerhet behöver Region Gotland fortsatta förstärka redundansen. För detta finns beslut med 10 mnkr år 2024 och 15 mnkr 2025. Nya beräkningar visar på ytterligare behov om 10 mnkr 2026. Senare i plan perioden kommer reinvesteringar behöva ske, 10 mnkr är upptaget 2029. Satsning innebär ökad kapitalkostnad som inte ryms inom befintlig driftram.

Licenser office

Om MS365 inte införs kommer det bli nödvändigt att lösa kontorsprogram (Word/Excel/Powerpoint) med en investering i en "kartong version" av MS Office. I planen har därför avsatts 4 mnkr 2025 med utbyte vart femte år. Vid beslut om införande av MS365 utgår detta äskande.

Maskiner, inventarier, mindre ombyggnationer

Pott

Förvaltningen har en beslutad årlig investeringspott om 6,0 mnkr för att klara investeringar beträffande maskiner, inventarier och mindre ombyggnationer

Nytt badhus - inventarier

När nytt badhus byggts i Visby behöver nya inventarier inköpas. Behovet kommer uppstå 2025/2026 och belopp kommer framgå av kommande projektredovisningar.

5 Politikerorganisationen

Under begreppet politikerorganisationen redovisas anslagen för regionfullmäktige, regionstyrelse, revision, valnämnd, överförmyndarnämnd samt patientnämnd. I detta underlag framgår endast den indexkompensation för arvoden nämnderna behöver enligt gällande regelverk. Detta brukar hanteras i kommande ärende kring fördelning av löneutrymme. Uppräkningen baseras på olika faktorer för olika delar såsom riksdagsmannaarvodet, förändring i prisbasbelopp och regelverk för politiska sekreterare.

En fördelning per nämnd ser ut som följer:

Nämnd (tkr)	Budget 2024	Varav arvoden	Uppräkning arvoden/lön 2025
Regionfullmäktige	4 634	3 519	81
Regionstyrelsen inkl politiska sekreterare	15 341	12 715	284
Revision	4 333	643	15
Valnämnd exkl engångsanslag EU-val	117	44	1
Överförmyndarnämnd inkl gode män o kansli	9 221	8 669	562
Patientnämnd inkl stödpersoner och kansli	2 033	1 612	50
Totalt	35 679	27 202	993

Budgetposterna handlar i huvudsak om arvoden för politiska möten, ersättningar till godemän, politiska sekreterare, revisionstjänster samt köp av kanslitjänster.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Tjänstgöringsgrad för politiska sekreterare
- Införande av en kultur och fritidsnämnd

6 Bilagor

Driftäskanden i detalj

Behov (tkr)	Behov 2025	Justerat behov 2025	Belopp 2026	Belopp 2027
Ledning och stöd				
Ökad säkerhetsatsning	7 800	7 800	7 800	7 800
Ökade kapitalkostnader Redundans	4 000	4 000	7 000	8 000
Förstärkning beredskap	2 000	1 000	2 000	2 000
Microsoft 365	8 000	8 000	8 000	8 000
Ärendesupportsystem	700	700	700	700
Merkostnad införda system	1 700	0	1 700	1 700
System för optimering av licenskostn	500	0	500	500
Nytt ekonomisystem (förstudie)	1 000	0	1 000	0
Upphandling	3 200	0	1 600	2 400
Kategoriledare (upphandling)	1 700	0	850	1 700
Lönehantering (volymökning)	800	0	800	800
<i>Delsumma</i>	<i>31 400</i>	<i>21 500</i>	<i>31 950</i>	<i>33 600</i>
Kultur och fritid				
Stödgivning kultur	2 000	1 000	5 700	5 700
Stödgivning fritid	2 000	250	2 000	2 000
Utökat driftbidrag Visby gymnaster	350	350	350	350
Media bibliotek	250	0	250	250
Digital handledning bibliotek	350	0	350	350
Förstudier	400	0	400	400
<i>Delsumma</i>	<i>5 350</i>	<i>1 600</i>	<i>9 050</i>	<i>9 050</i>
Regional utveckling				
Täkt- och vattenärenden	1 000	1000	0	0
Länsplan transportinfrastrukt (MKB)	300	300	0	0
System för klimatomställning	200	200	200	200
<i>Delsumma</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>	<i>200</i>	<i>200</i>
Totalt	38 250	24 600	41 200	42 850

**Investeringsäskande
2025-2029
Nämnd/Förvaltning: Regionstyrelsen/RSF**

Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Förstudie finns (ja/nej)	Avstämt med projektavdel- ningen (ja/nej)	Investeringsbudget, brutto tkr			Driftkonsekvens, (kapitalkostnader +)												
				2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029						
Investeringar																			
1. Maskiner och inventarier samt mindre ombyggnation	Pott för inventarier mm			6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	30 000			360	1 080	1 800	2 520	3 240			
1. Maskiner och inventarier samt mindre ombyggnation	Inventarier badhus**)				xxxxx								xxxxx	xxxxx	xxxxx	xxxxx			
2. Lokalinvesteringar	Pott för lokalinvesteringar kök (Badhus*)	Till vissa objekt JA		30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	150 000			755	2 500	4 000	5 500	7 000			
2. Lokalinvesteringar	Landsbyggsutveckling **)			88 000	2 000	2 000	2 000	2 000	228 000			13 400	13 400	13 400	13 400	13 400			
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur	Pott för gemensam IT-infrastruktur			22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	110 000			2 420	7 260	12 100	16 940	21 780			
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur	Redundant server och lagring			15 000	10 000				35 000			1 650	4 400	5 500	5 500	6 600			
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur	Licenser office***)			4 000					8 000			440	880	880	880	1 320			
Totalt investeringar				217 000	158 000	60 000	60 000	60 000	569 000			5 625	29 520	37 680	44 740	53 340			

*) Ny beräkning kommer redovisas i separat ärende till budgetberedningen. Upptagna belopp ovan avser plan.

***) Förvaltningen föreslår att eventuella investeringsmedel överförs till TN.

****) Utgår vid beslut om införande av office 365.

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringspott för maskiner, inventarier, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

1. VA
2. Avfall
3. Hamnverksamhet

Regionstyrelsen

Räddningstjänst

Mål och budget 2025 - 2027

Räddningstjänsten

Fastställd av regionstyrelsen

Framtagen av
regionstyrelseförvaltningen i samarbete med
samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2024-04-23

Ärendenr RS 2024/384

Version [1.0]

Mål och budget 2025 – 2027

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	1
1.1 Nämndens grunduppdrag	1
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027.....	2
2 Mål	3
2.1 Beslutade mål.....	3
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	3
3.1 Kompensation för externa avtal.....	4
3.2 Interna priser samt externa taxor och avgifter	4
3.3 Driftbudget 2025-2027	4
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029	5

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Uppdrag

Regionstyrelsen svarar för de uppgifter som enligt lag ska fullgöras av en nämnd som svarar för räddningstjänst. Regionstyrelsen ansvarar för Region Gotlands uppgifter enligt lag om skydd mot olyckor, LSO, avseende räddningstjänst och brandförebyggande verksamhet. Vidare utfärdar regionstyrelsen tillstånd och utöver tillsyn för hantering av brandfarliga och explosiva varor enligt lag om farliga och explosiva varor, LBE. Räddningstjänsten är även sakkunnig i brandskyddsfrågor i byggprocessen.

Alla kommuner ska, enligt LSO, anta ett handlingsprogram för förebyggande av brand och andra olyckor, samt för kommunal räddningstjänst. Handlingsprogrammet beslutades av regionfullmäktige i december 2023 och sträcker sig över perioden 2024-2027. Programmet är räddningstjänstens övergripande styrdokument och ligger till grund för verksamheten.

Nuläge

Den nya organisation för räddningstjänsten som infördes 2023, med ett förändrat arbetssätt, innebär frigörande av arbetstid för förebyggande arbete och tillsyn samt att, inom ramen för totalförsvaret, återuppbygga förmågan till räddningstjänst under höjd beredskap, RUHB. Två nya chefer har anställts vilket är tänkt att ge en ökad ledningskraft, större robusthet och ett närmre ledarskap samt ett större ansvarstagande för ekonomin inom räddningstjänsten.

Den omvärldsutvecklingen som sker idag har inneburit ett helt nytt fokus på civilt försvar. Utvecklingen medför att räddningstjänsten rustar för att säkerställa att kritiska verksamhetsprocesser kan genomföras oavsett omständighet. Arbete sker i samverkan med enheten för krisberedskap och säkerhetsskydd, aktuella aktörer inom Region Gotland, privata aktörer på Gotland, länsstyrelsen samt MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap).

Det fortsätter att vara en utmaning att rekrytera och behålla, räddningstjänstpersonal i beredskap (RiB), särskilt i Slite. Rekryteringen fortsätter och stationen kommer delvis bemannas med heltidsanställd personal. Utmaningen med att rekrytera RiB-personal är inte unik för Gotland, utan är en utmaning både i övriga Sverige och internationellt.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

Alla mål har inte uppfyllts, främst för att räddningstjänsten inte har haft en ekonomi i balans. Det har funnits svårigheter att klara tilldelad budget sedan 2016. Resultatet för 2023 visade ett underskott med 11,7 mnkr. Den enskilt största delen av underskottet var att personalkostnaderna blev högre än budgeterat. Den främsta orsaken till detta är att heltidspersonal behöver bemanna Slite brandstation samt ökade kostnader för nytt pensionsavtal för uttryckande personal. Även kostnader för förbrukningsmaterial, övriga kostnader och köp av tjänst påverkade resultatet negativt. Intäkter för förebyggande arbete och övriga intäkter beräknas hamna inom budget.

Tabellen nedan visar hur mycket budgetramen har förändrats mellan åren 2016-2023 i tal och i procent. Dessutom visar tabellen hur stor del av budgetramen som går till personalkostnader samt hur stor del av budgetramen som faktiskt går till personalkostnader alltså utfallet personalkostnader. Räddningstjänsten har de senaste två åren fått medel för särskilda lönesatsningar inom personalgruppen brandmän.

År	Budgetram	Ramförändring i procent	Budgetavvikelse per år	Budget personalkostnader i % av ramen	Utfall personalkostnader i % av ramen
2016	54 394	3,4%	355	71%	73%
2017	55 011	1,1%	-2 933	72%	77%
2018	53 609	-2,5%	-2 689	76%	80%
2019	54 215	1,1%	-2 161	74%	77%
2020	54 493	0,5%	-4 718	81%	82%
2021	55 484	1,8%	-6 537	83%	86%
2022	56 580	2,0%	-8 964	81%	88%
2023	61 882	9,4%	-11 653	80%	91%
2024	66 972	8,2%		81%	

På grund av det nya omvärldsläget kommer räddningstjänsten under 2024 erhålla ekonomiskt stöd från MSB för att initialt täcka kostnader för planering och utbildning under tre år. Detta förväntas därefter förlängas. Stödet kan ansökas från april och avser 2024. I skrivande stund är det oklart hur stort stödet kan bli.

Även ordinarie personal inom RiB-verksamhet, räddningspersonal i beredskap, och heltidspersonal kommer att behöva ytterligare utbildning och kompetensutveckling inom området för totalförsvaret och återbygga förmåga till RUHB, räddningstjänst under höjd beredskap.

2 Mål

2.1 Beslutade mål

Mål

Samtliga individer i akut behov av hjälp ska nås av räddningstjänsten inom 30 minuter

Andelen individer i akut behov av hjälp som nås av räddningstjänsten inom 15 minuter ska årligen uppgå till 60 procent

Räddningstjänstens tillsynstillfällen av publika lokaler och övriga verksamheter uppgår till 200/år, under perioden 2024-2027

Indikatorer för uppföljning av mål	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020
Tid från Region Gotlands räddningstjänst har mottagit larmsamtal tills insats påbörjas, genomsnitt i minuter	9	9	9	
Totalt antal inkomna larm till räddningstjänsten	728	678	696	696
– varav automatlarm	165	139	134	162
– varav hjärtstopplarm	47	61	64	46
– varav trafikolycka	71	81	99	77
– varav annat sjukvårdslarm	86	94	96	72
– varav brand ej i byggnad	106	63	72	74
– varav brand i byggnad	60	79	85	73
– varav IVPA - (i väntan på ambulans)	166	145	173	118
Antal genomförda inspektioner/tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor (LSO)	67	84	83	95
Antal genomförda tillsyn inom lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE)	11	3	6	14

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

Tabell med förslag till ramjustering

Ramjustering tkr	2025
Förbrukningsmaterial (skyddskläder, räddningsutrustning m.m.)	2 200
Hälsoundersökningar (obligatoriska för rök- och vattendykare)	500
Utbildning och resor	1 000
Systemstöd, (Rakelabonnemang, Daedalos, kartstöd m.m.)	1 400
Nytt pensionsavtal ger höge lönekostnader	700
Summa	5 800

- Nivåökning med 2 200 tkr för övriga kostnader och förbrukningsmaterial som mindre verktyg, reparationer, förbrukningsmaterial, arbetskläder, bränsle m.m. Budgeterade övriga kostnader har under en längre tid varit för låg.

- Obligatoriska hälsoundersökningar för vatten- och rökdykare bör ökas med 500 tkr då dessa inte har varit finansierade de senaste åren.
- Utbildningskostnader för nyanställda samt upprätthållande av kompetenser. Detta gäller framförallt utbildningsplatser från MSB. Denna post inkluderar resor i samband med utbildningar. Detta beräknas vara underfinansierat med 1 000 tkr.
- Årligen återkommande uppdateringar för räddningstjänstens specifika datasystem, abonnemang m.m. med 1 400 tkr.
- Ökade lönekostnader på grund av nytt pensionsavtal för uttryckande personal inom räddningstjänsten med 700 tkr. Det är ungefär hälften av arbetsgruppen som bytt pensionsavtalet Sap-R mot lönetillägg.

För att uppfylla Region Gotlands mål och handlingsprogrammets ambitionsnivå saknas resurser. Dock är det prioriterat att avveckla förstärkningen i Slite och för den övertalighet som Slite innebär äskas inga medel.

Nya arbetstidsdirektivet innebär en omställning i utryckningsstyrkans arbetsschema och personaltätheten behöver höjas för att upprätthålla dagens grundförmåga. Dock är det oklart hur stor denna post blir framgent vilket gör att den inte finns med i äskandet för 2025.

3.1 Kompensation för externa avtal

Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar. För följande externa avtal beräknas indexhöjningar som innebär kostnadsökningar, vilket följaktningsvis räddningstjänsten ska få kompensation för. I tabellen nedan finns avtalet med Storstockholms brandförsvarsförbund gällande alarmeringstjänster. Ökade kostnader för Rakelabonnemang är inte klara och därför finns de inte med i tabellen.

Avtal	Kostnad 2024, tkr	Kompensation, tkr
Storstockholms brandförsvarsförbund	1 340	43
Total kompensation		43

3.2 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Ej aktuell

3.3 Driftbudget 2025-2027

Resultatet för räddningstjänsten har de senaste sju åren slutat med underskott. Orsaken har varit både höga personalkostnader samt att budget för övriga kostnader inte följt med kostnadsutvecklingen i samhället. 2023 års resultat blev ett underskott med 11,5 mnkr då även intäkterna inte uppnådde budgeterad nivå.

Omorganisationen beräknas ge positiv effekt på ekonomin. Under 2024 kommer naturliga avgångar inte att ersättas. Heltidspersonal i Slite succesivt ska kunna minska med start under 2024. Däremot kommer den nya tolkningen av arbetstider som medfört nytt arbetsschema mycket troligt innebära en högre personaltäthet vilket ger högre kostnader.

Även inflationen påverkar kostnaderna negativt vilket märks framför allt gällande reparationer.

Det nya pensionsavtalet för räddningstjänsten har medfört högre personalkostnader som består över tid. Utryckande personal kan välja att få 2 000 kr mer i lön mot att avstå från att gå i pension vid 58 års ålder och få pension mellan 58 och 65 års ålder för att därefter gå i ålderspension. Alla har inte valt att avstå pension mot att få en högre lön men de som har rätt att göra det kan välja när de vill framgent. Pensionsskulden minskar centralt men driftkostnaderna ökar i verksamheten.

Som beskrivits under rubriken "Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027" kommer räddningstjänsten under 2024 erhålla ekonomiskt stöd från MSB för att initialt täcka kostnader för planering och utbildning under tre år som förväntas därefter förlängas. I skrivande stund är det oklart hur stort stödet kan bli.

Vidare ansöks det om medel för att delta i EU-projekt gällande skogsbränder och logistik vid kris. Svar om detta sker i april 2024. Detta är ett fullfinansierat projekt vilket innebär att det täcker alla personalkostnader samt medföljande resor i projektet.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029

I tabellen nedan redovisas räddningstjänstens investeringsplan på en detaljerad nivå. Investeringarna kommer ojämnt fördelat över åren och potten på 8 mnkr räcker inte. Genomsnittet över åren 2024-2029 är 9,9 mnkr vilket gör att räddningstjänsten har behov av en högre investeringspott.

Investeringar, tkr							
Budgetår	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totalt
Brand- o räddningsmtrl	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	6 000
Projekt Övningsplats		2 250	750				3 000
Släckbilar Bas 1 (vart 12:e år)			7 000				7 000
Släckbil Bas 4 (vart 25:e år)	7 000						7 000
FIP fordon		500		500	500	500	2 000
Lastväxlare (vart 25:e år)				3 000	3 000		6 000
Bandvagn					4 500	4 500	9 000
Ledningsfordon						2 000	2 000
Lokalanpassning							0
Hävare						10 000	10 000
Tankbil		3 000	3 000				6 000
FIE						1 500	1 500
Dykbil							0
SUMMA UTGIFTER	8 000	6 750	11 750	4 500	9 000	19 500	59 500

I tabellen nedan särredovisas drift och kapitalkostnader för planerade investeringar. Internräntan har beräknats med 2 % i kalkylen och avskrivningsplanerna varierar mellan de

olika investeringarna. Kapitalkostnaden slår på med halva värdet det år investeringen planeras att göras.

Budgetår	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Brand- o räddningsmtrl	110	328	542	752	958	1 160
Projekt Övningsplats	0	79	183	206	203	200
Släckbilar Bas 1 (vart 12:e år)	0	0	245	487	480	473
Släckbil Bas 4 (vart 25:e år)	245	487	480	473	466	459
FIP fordon	0	30	60	89	147	205
Lastväxlare (vart 25:e år)	0	0	0	105	314	414
Bandvagn	0	0	0	0	135	403
Ledningsfordon	0		0	0	0	87
Lokalanpassning	0	0	0	0	0	0
Hävare	0	0	0	0	0	350
Tankbil	0	90	269	355	350	346
FIE	0	0	0	0	0	53
Dykbil	0	0	0	0	0	0
SUMMA UTGIFTER	355	1 014	1 779	2 467	3 053	4 150

Tekniska nämnden

Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Teknikförvaltningen

Fastställt av tekniska nämnden

Framtagen av teknikförvaltningen

Datum 2024-03-29

Gäller 2025-2027

Ärendenr TN 2024/433

Version [1.0]

Mål och budget 2025 - 2027

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027.....	2
1.2 Nämndens grunduppdrag	4
2 Mål	5
2.1 Förslag till nya mål.....	5
2.2 Revidering av befintliga mål	5
2.3 Beslutade mål.....	6
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	6
3.1 Driftbudget 2025-2027	6
3.1.1 Förslag till ramjusteringar	7
3.2 Kompensation för externa avtal.....	12
3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden	12
3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter	13
3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet	13
3.4.2 Interna hyror	15
3.4.3 Taxor och prislistor	15
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029	17
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	17
4.1.1 Investeringspott	17
4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar.....	18
4.1.3 Investeringar i fastigheter	24
4.1.4 Investeringar i hamnar	26
4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	28
4.2.1 Investeringar VA.....	28
4.2.2 Investeringar avfall	36
4.2.3 Investeringar linjehamn	37
4.3 Investeringar för exploatering	39
4.4 Särskilda projekt	39

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

De effektiviseringskrav som ställts genom åren har inneburit ett allt snävare utrymme, främst för de anslagsfinansierade verksamheterna. Samtidigt finns stor och ökande efterfrågan på de tjänster som förvaltningen levererar. Teknikförvaltningen svarar för en betydande del av Region Gotlands klimatavtryck och att minska det är centralt. Att lyckas med det inom nuvarande ekonomiska ramar innebär stora utmaningar. Vissa satsningar innebär också initiala merkostnader för att kunna uppnå en effektivare verksamhet, vilket är särskilt tydligt när det kommer till digitalisering. Inom VA- och avfallsverksamheterna krävs investeringar och satsningar för att leva upp till ställda krav inom VA- respektive avfallsplanen samt det utökade uppdraget inom avfallsverksamheten. Stor investeringsverksamhet inom de avgiftsfinansierade verksamheterna innebär högre drift- och kapitalkostnader som kräver kostnadstäckning inom ramen för en godtagbar taxa. Ett stort tryck på nyutveckling får inte ske på bekostnad av att förvalta, bibehålla och vidareutveckla sådant som investerats i sedan tidigare. Fastighetsförvaltningen är en verksamhet som påverkats i hög grad av ökade kostnader för uppvärmning, el, VA och material. Den hyreshöjning som beslutats för 2024 innebär inte full kostnadstäckning vilket får till följd att underhållet av fastigheterna inte kan hållas på en önskvärd nivå vilket innebär att en underhållsskuld byggs upp som ska hanteras längre fram. En osäkerhetsfaktor för fastighetsförvaltningen avser åtagandet kopplat till flyktmottagande och finansiering av de kostnader som det medför.

Det högre kostnadsläget påverkar alla verksamheter inom teknikförvaltningen. Dels i den dagliga driften och dels när investeringar blir allt dyrare, vilket i sin tur ger högre kapitalkostnader för lång tid framöver. Investeringsbehovet är väldigt stort inom teknikförvaltningen och inom Region Gotland totalt sett. När det ekonomiska läget påtagligt har förändrats behöver prioriteringar göras, då det inte är möjligt att genomföra alla planerade investeringar inom ramen för de ekonomiska förutsättningarna de kommande åren.

Drygt hälften av anslaget inom förvaltningens anslagsfinansierade del avser kollektivtrafiken. Verksamheten har under en rad år varit underfinansierad och föreslagna åtgärder på utbudsminskning har inte accepterats. Intentionerna i trafikförsörjningsprogrammet har inte kunnat uppfyllas. Att utveckla den allmänna kollektivtrafiken är ett viktigt uppdrag om det kollektiva åkandet på ön ska öka och miljöbelastningen som biltrafiken innebär ska minska. Den allmänna kollektivtrafikens ekonomi har fått förstärkning inför 2024 och ska därmed vara i balans med dagens trafikutbud. Avtalet med kollektivtrafikoperatören BIVAB innehåller indexklausul som innebär att kostnaden räknas upp årligen vilket kräver motsvarande ramjustering. För att uppnå målet om att öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027 krävs att den föreslagna förändringen av nytt stadslinjenät genomförs inom planperioden. Det förändrade stadslinjenätet innebär en utökning av trafiken och den merkostnaden kan inte rymmas inom dagens anslagsram. Den ekonomiska obalansen avseende samhällsbetalda resor har blivit större. Kostnaderna har ökat till följd av högre priser i det nya taxiavtalet samtidigt som efterfrågan ökat. Intäkterna har inte ökat i motsvarande utsträckning.

En central fråga för Region Gotland är hur den framtida vattenförsörjningen långsiktigt ska säkras. Inom VA-området är konflikten tydlig mellan behovet av att reinvestera och ta om hand befintlig struktur samtidigt som kommunalt vatten- och avlopp ska kunna erbjudas nya abonnenter på nya platser. Utmaningen med bland annat gamla ledningsnät är inte unik för Gotland men förhållandevis unik är Gotlands berggrund och hur grundvatten skapas och behöver skyddas. Exploateringsverksamhetens behov och behovet av ökat bostadsbyggande konkurrerar om samma resurser inom VA som den ordinarie VA-verksamheten. Att prioritera hur VA-verksamhetens finansiella och personella resurser ska disponeras är av högsta vikt för att i möjligaste mån parera för målkonflikter.

Exploateringsverksamheten och målsättningarna om ökat bostadsbyggande kräver resurser och deltagande från teknikförvaltningen. För att möta dessa behov behövs fastställda planer och upparbetade gränssnitt hur resurser ska avropas, när och i vilken omfattning. De resurser som efterfrågas är i många fall svårrekryterade och framförhållning och god planering krävs. Omfattningen av stadsutvecklingsprojektet Visborg gör att satsningen kommer att vara mycket resurskrävande under lång tid framöver. Finansieringsfrågan om hur de stora investeringskostnaderna inom VA och dagvattenhantering för att exploateringen ska kunna genomföras kvarstår. En viktig fråga att ta hänsyn till är en långsiktigt hållbar utveckling av VA-taxan.

Avfallsverksamheten, som till största delen finansieras med avgifter enligt avfallstaxan, har under en rad år varit underfinansierad. Verksamheten har haft ett negativt eget kapital under en lång tid. Under 2023 fattade regionfullmäktige beslut om att skriva av det ackumulerade underskottet. Det var ett välkommet beslut som innebär förbättrade förutsättningar för en ekonomi i balans för avfallsverksamheten. Ett flertal åtgärder har vidtagits och kommer att vidtas för att kartlägga kostnadsdrivande faktorer och genomföra åtgärder för att uppnå det ekonomiska målet om full kostnadstäckning. Utfallet för 2023 var positivt, 1,1 miljoner kronor. Det kommunala avfallsansvaret har utökats från 2024 till att omfatta även förpackningar. Tidigare har Förpackning och tidningsinsamlingen (FTI) haft ansvaret för insamling av förpackningsavfall. Det första steget har inneburit att alla återvinningsstationer nu är i Region Gotlands regi från 1 januari 2024. Samtidigt pågår förberedelsearbetet för införande av hushållsnära insamling av förpackningar och insamling på populära platser. Det utökade ansvaret för med sig investeringsbehov i system och utrustning. Enligt 9 kap Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar kommer kommunerna att ges ersättning. Enligt formeln för ersättning till kommunerna har man använt sig av SKR:s kommunklassning, där Gotland inte är klassat som glesbygd med turistnäring, vilket skulle ge mer i ersättning och är sannolikt en mer korrekt beskrivning av de utmaningar som Gotland har under sommarhalvåret. Därför räknar avfallsavdelningen inte med att bli fullt ut kompenserade för det obligatoriska införandet av fastighetsnära insamling av förpackningsavfall, varför cirka 50 procent av kostnaden sannolikt måste finansieras genom höjning av avfallstaxan.

Inom teknikförvaltningen finns de verksamheter som har allra störst miljö- och klimatpåverkan inom Region Gotland. För att förvaltningen ska ha möjlighet att nå de beslutade miljömålen som finns beskrivna i både Vårt Gotland 2040, genomförandeprogrammet för miljö, klimat och energi samt tekniska nämndens egna mål i verksamhetsplanen, måste investeringar i mer miljövänliga alternativ göras. Alternativ som är mer miljövänliga och vars användande innebär lägre utsläpp för Region Gotland innebär inte sällan en högre kostnad i inköp och drift. Den ökade kostnaden måste förstås i ljuset av värdet som motsvarande utsläppsminskningar ger, och i relation till måluppfyllnaden av

de miljömål som Region Gotland som helhet har beslutat och är ansvariga för. Om inte högre kostnader för miljömässiga alternativ ryms i budgeten kommer teknikförvaltningen, och därmed Region Gotland, få mycket svårt att leverera på de mål som politiken beslutat om inom ekologisk hållbarhet. Miljö- och klimatfrågorna engagerar medarbetarna på teknikförvaltningen, som gemensamt är fast beslutna att förflytta organisationen mot mindre utsläpp och mer miljövänlig verksamhet. Alla förvaltningens fordon och arbetsmaskiner med hemvist på Skarphäll som tidigare tankades med diesel tankas nu med HVO100. Förändringen innebär en utsläppsminskning med 80 procent jämfört med diesel.

Under 2023 har Region Gotland tagit fram en klimatanpassningsplan i syfte att identifiera åtgärder för att klimatsäkra samhället mot skyfall, havsnivåhöjningar och erosion. Många av de åtgärder som rapporten pekar på är direkt belastande för teknikförvaltningens budget, exempelvis inom utökad dagvattenhantering, anpassade gator och utökade grönytor samt åtgärder som syftar till att anpassa Region Gotlands fastigheter. Dessa åtgärder kommer behöva implementeras skyndsamt för att vara på plats i tid för att skydda samhället mot de kommande klimatförändringarna och klimatanpassning kommer behöva tas i beaktande i investeringsbudgeten framöver.

Oroligheter i omvärlden kräver ett ökat fokus på kris, beredskap och säkerhet. Ökade krav i regelverk gör att förvaltningen måste se över hur man planerar och resurssätter för att på bästa sätt kunna möta upp de ökade kraven. Teknikförvaltningen ser att det behöver ligga ett ökat fokus på förvaltningens förmåga att klara kriser och verksamhetsstörningar då förvaltningen bidrar till att stärka Region Gotlands förmåga att hantera olika samhällsstörningar genom att fullgöra våra uppdrag för medborgarna inom hela samhällssektorn; vägar, vatten, avfall, fastigheter, miljö, transporter, och försörjning. Flera av teknikförvaltningens verksamheter har riktlinjer och lagkrav från nationella myndigheter att upprätta och kunna tillämpa olika typer av kris- och beredskapsplaner. Resurser behövs för att hålla samman arbetet och skapa struktur för de olika verksamheternas arbete inom området.

1.2 Nämndens grunduppdrag

Med medborgare och näringsliv i centrum förvaltar och utvecklar teknikförvaltningen infrastruktur med hög driftsäkerhet med inriktning mot ett hållbart samhälle. Tillsammans med regionstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar teknikförvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess på Gotland som möter våra boende, besökare och företagares behov idag och i framtiden.

På uppdrag från tekniska nämnden svarar förvaltningen för drift, underhåll och utveckling av verksamheter inom områdena fastigheter, vatten- och avlopp, avfall, gata- väg och stadsmiljö samt hamnar och kollektivtrafik. Förvaltningen tillhandahåller försörjningstjänster för Region Gotlands verksamheter och ansvarar för hjälpmedelscentralen.

Förvaltningen har cirka 540 medarbetare som medverkar till att yttre och inre miljöer och viktiga samhällsfunktioner inom en mängd områden sköts på bästa möjliga sätt inom ramen för de resurser som finns tillgängliga. Verksamheterna ska drivas kostnadseffektivt utifrån beslutade mål och med målsättningen att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt.

Teknikförvaltningens verksamheter finansieras genom avgifter, hyresintäkter och skattemedel med en beräknad totalomsättning på drygt 1,5 miljarder kronor för 2024 med målsättning om ett nettoresultat i balans.

Med avstamp i Region Gotlands värderingar; delaktighet, förtroende och omtanke utvecklar teknikförvaltningen löpande verksamheten i ett kontinuerligt förbättringsarbete. Detta görs med fokus på våra kunder, effektivitet i våra uppdrag samt genom proaktivitet och tydlighet. Förvaltningen arbetar strukturerat med att utveckla och förbättra kontakten med medborgare och näringsliv bland annat genom dialoger, enkäter och workshops samt samverkar och hittar nya samarbetsytor över förvaltningsgränsen. Förvaltningens kunder är boende och besökare på ön samt Region Gotlands övriga förvaltningar, näringslivet och andra aktörer i det gotländska samhället.

2 Mål

Tekniska nämnden har under 2023 arbetat intensivt tillsammans med förvaltningen för att ta fram bra och tydliga mål att föreslå för regionfullmäktige. Arbetet har skett i dialog och genom workshops och resulterat i målförslag inom områdena vatten, kollektivtrafik och avfall. Beslut togs i regionfullmäktige i juni och förvaltningen har därefter tagit fram en verksamhetsplan och en tillhörande aktivitetsplan. Den senare med övergripande aktiviteter kopplat till nämndens nämndspecifika mål och Region Gotlands koncerngemensamma mål. I framtagandet av aktiviteter har förvaltningens ledningsgrupp, samtliga förvaltningens medarbetare och för första gången också medborgare på Gotland kommit med förslag. Det har resulterat i att över hälften av aktiviteterna i aktivitetsplanen är idéer från medarbetare och medborgare.

Samtliga mål som beslutats för tekniska nämnden är modiga och högt satta och det kommer att krävas hårt arbete men också tålamod för att se resultat då målen handlar om beteendeförändrande insatser. Kollektivtrafikens ansträngda ekonomiska läge innebär att utrymme just nu saknas för att genomföra nödvändig förändring av såväl stads- som regiontrafiken, ekonomisk prioritering från nämnden är därför nödvändig om målet inom kollektivtrafiken för mandatperioden ska uppnås.

2.1 Förslag till nya mål

Eftersom Region Gotlands nya styrmodell med tillhörande mål började gälla i januari 2024 är det för tidigt i processen att ta fram nya mål. För tekniska nämnden föreslås därför inga nya nämndspecifika mål för perioden.

2.2 Revidering av befintliga mål

Tekniska nämnden föreslås ingen revidering av befintliga mål.

2.3 Beslutade mål

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotland har en myndighetsutövning, i förhållande till företag, där nöjdhetsindex ökar årligen per myndighetsområde och är högre än riksnittet år 2027

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Minska mängden tidningar och förpackningar i hushållens restavfall årligen och med totalt 25 kilo per hushåll under perioden 2024-2027

Minska vattenförbrukningen per person årligen och med totalt 20 procent per person under perioden 2024-2027

Öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

3.1 Driftbudget 2025-2027

Teknikförvaltningens verksamhet är bred och omfattande. Dagens driftåtagande samsas med en stor investerings- och utvecklingsverksamhet. Högt ställda krav såväl internt som externt ställer stora krav på prioriteringsförmåga och ekonomistyrning. Detta till trots lämnas nedan en rad förslag till ramjusteringar från 2024 för att möjliggöra leverans i enlighet med inriktning och planer.

Teknikförvaltningens ekonomi består av anslagsenheter, resultatenheter och avgiftsfinansierade verksamheter. Det innebär att endast en mindre del av ekonomin finansieras direkt med skattemedel. Av 2024 års budgeterade kostnader om 1 788 miljoner kronor finansieras 249 miljoner kronor direkt av skattemedel vilket motsvarar 14 procent. 26 procent finansieras med intäkter i den avgiftsfinansierade verksamheten som är verksamheter som direkt finansieras med, i huvudsak, externa taxor och avgifter. Resultatenheterna finansieras med intäkter från Region Gotlands övriga verksamheter och intäkterna där finansierar 49 procent av 2024 års kostnader. Resterande 11 procent är övriga intäkter i den anslagsfinansierade verksamheten och utgörs bland annat av externa intäkter såsom exempelvis markupplåtelse, biljettintäkter i kollektivtrafiken, egenavgifter för färdtjänst och sjukresor, hamnavgifter men även interna intäkter för sålda tjänster såsom kundtjänst, projektledning med mera.

En effekt av det oroliga omvärldsläget har varit att priserna på byggmaterial, bränsle, energi med mera ökat påtagligt. Detta påverkar dels teknikförvaltningens verksamhet direkt men också regionens verksamhet framöver då materialpriserna innebär högre investeringsutgifter och därmed högre hyreskostnader för fastighetsförvaltningens hyresgäster. Även de ökade bränsle- och elkostnaderna innebär att det ekonomiska handlingsutrymmet minskar. Säkerhetsläget i Europa kommer med all säkerhet fortsatt ha stor påverkan på ekonomin på en rad olika sätt och kommer att innebära att prioriteringar måste göras utifrån nya förutsättningar.

Tabell 1: Budget och utfall (drift) 2022-2024 (tkr)

	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse 2023	Utfall 2022	Budget 2024
Intäkter	1 407 492	1 536 833	129 341	1 432 960	1 539 055
Kostnader	-1 631 953	-1 731 739	-98 570	-1 660 312	-1 787 637
Årets resultat	-224 461	-194 905	30 771	-227 352	-248 582

Huvuddelen av teknikförvaltningens anslagsram disponeras av park- och trafikavdelningen som inrymmer kollektivtrafik-, park-, trafik/gata- samt fordons- och anläggningsenheterna. Avdelningens totala ram uppgår 2024 till 220,2 miljoner kronor varav 130,5 miljoner kronor avser kollektivtrafiken. Underhållsbehoven av hållplatser inom den allmänna kollektivtrafiken är stort efter många år av uteblivet underhåll. Detsamma gäller för infrastruktur inom trafikområdet. Att komma tillrätta med eftersatt underhåll kräver utökade resurser för att klara de utökade kapitalkostnaderna som investeringarna för med sig.

3.1.1 Förslag till ramjusteringar

De förslag till ramjusteringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol 🌱.

Samordningsresurs för kris- och beredskapsfrågor

Kraven på strukturerat arbete kopplat till kris- och beredskapsfrågor har ökat högst väsentligt till följd av det förändrade omvärldsläget. Samtliga av teknikförvaltningens verksamheter behöver ta fram kontinuitetsplaner, risk- och sårbarhetsanalyser samt skydds- och säkerhetsanalyser. Det behöver skapas struktur och arbetssätt för att säkerställa att frågan löpande hanteras i enlighet med gällande regelverk. För att stödja verksamheterna behövs en samordnande resurs och ramförstärkning om 800 000 kronor .

Utökade resurser projektledning

För att kunna resurssätta planerade investeringsprojekt inklusive exploateringsverksamhetens projekt behöver projektavdelningen utöka med två projektledare. Direkta lönekostnader belastar investeringsprojekten men tillkommande indirekta kostnader såsom exempelvis kompetensutveckling, telefoni, arbetsplats med mera kräver ramtillskott om 100 000 kronor.

Offentliga toaletter

Inför 2022 gjordes ny upphandling för skötsel av de offentliga toaletterna. En viktig ingång var att städning behövdes mer frekvent för att standarden skulle vara godtagbar för de som nyttjar toaletterna. Även nya rutiner för rondering med kontroll av toaletterna av vaktbolag infördes. Satsningen har slagit väl ut och antalet synpunkter på bristande städning har minskat påtagligt. Det här har medfört högre kostnader och den anslagsram som disponeras för ändamålet är inte tillräcklig. Förvaltningen räknar med att kostnaderna, avseende städ och reparationer, försätter att stiga till 2025. Därför behöver anslaget utökas med 400 000 kronor, från 1,8 miljoner kronor till 2,2 miljoner kronor.

Särskild kollektivtrafik

Den särskilda kollektivtrafiken är underfinansierad främst med anledning av att nyttjandet har ökat. De som nyttjar färdtjänst och sjukresor åker oftare och längre sträckor än tidigare. Utöver det begärdes ingen indexuppräknning för särskild kollektivtrafik 2023, samtidigt som

kostnaderna ökade mer än vanligt. För att möta resursbristen behöver särskild kollektivtrafik tillskjutas ytterligare medel. För att täcka dagens kostnader krävs ramtillskott om 8 miljoner kronor. Tillförs inte medel krävs andra åtgärder för att minska kostnaderna alternativt höja intäkterna. Exempel på åtgärder är:

- Begränsa öppettider för färdtjänsten till att motsvara den för allmänna kollektivtrafiken.
- Göra det möjligt för individer med färdtjänststillstånd att åka gratis i allmänna kollektivtrafiken.
- Ta bort omvägstiden för färdtjänst (ökar möjligheten till samplanering av resor).
- Avskaffa arbetsresekortet.
- Avskaffa möjlighet till resor i annan kommun/län.
- Höja egenavgiften till att motsvara 20-25 procent av resans kostnad

Ökat resursbehov på grund av ökad exploateringstakt

De förslag som exploateringsplanen för med sig innebär behov av mer resurser inom trafik- och parkplanering som bidrar med sakkunskap i planerade exploateringsprojekt. Dessa resurser är nödvändiga för att kunna genomföra planerade exploateringsprojekt. Av samma anledning vittnar även planenheten om markant större behov av stöd för att kunna möta kraven i exploateringsplanen. Detta sammantaget innebär ett behov av ytterligare två trafikingenjörer och en landskapsarkitekt, vilket motsvarar en kostnad om 2,6 miljoner kronor.

VA-rådgivare

Både teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov av att kunna erbjuda en oberoende rådgivningsfunktion inom VA för att vägleda fastighetsägare i att välja den VA-lösning som passar dem och utifrån de förutsättningar som gäller för det geografiska läget, det vill säga regional VA-anslutning eller någon form av enskild lösning. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen är denna typ av rådgivning skattefinansierad vilket medför ett äskande om 500 000 kronor för halva tjänsten samtidigt som den inom teknikförvaltningen kan finansieras inom VA-kollektivet. Det här innebär att endast samhällsbyggnadsförvaltningen behöver en utökad ram för detta uppdrag

Trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning

Vid en kartläggning av belysningen i Visby innerstad har konstaterats att anläggningen (kablar och stolpar) har passerat den tekniska livslängden. Den belysningsanläggning som idag finns i Visby innerstad är från början av 1900-talet och utgör en viktig del i den kulturmiljö som återfinns inom Visbys världsarv. Sedan anläggningen togs i bruk har flertalet förändringar och reparationer gjorts som nu har lett till belysningsanläggningen idag består av olika tekniska lösningar och material på stolpar och armaturer. Totalt finns cirka 850 ljuspunkter placerade i eller i närheten av innerstaden som nu behöver bytas ut. Därför pågår framtagande av ett belysningsprogram som syftar till att säkerställa en god och enhetlig belysning som bidrar till att skapa en hållbar och attraktiv innerstad utan att förvanska kulturmiljön. Om dagens anläggning inte förnyas finns det risk att delar av anläggningen kommer att behöva släckas ner eller tas ur bruk då normala felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder inte längre räcker till. Park- och trafikavdelningen ansvarar för att bistå med sakkunskap i projektet. Utöver detta stora projekt finns omfattande behov av att se över och reinvestera i belysning över hela Gotland och även trafiksignaler, vilket kommer att innebära behov av resursförstärkning i form av en trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning, vilket innebär en kostnad om 850 000 kronor per år. Då belysningsprojektet förväntas pågå i tio år krävs en permanent ramjustering.

Elsäkerhetsansvarig

För att följa elsäkerhetsverkets nya föreskrifter om elsäkerhet krävs utökade resurser som delas mellan flera avdelningar inom teknikförvaltningen. Initialt är bedömningen att utökning med en resurs behövs, där park- och trafikavdelnings andel motsvarar 11 procent av en tjänst, vilket motsvarar 100 000 kronor. Det finns tveksamheter kring om denna delade lösning kommer att rymma resursbehovet kopplat till de ökade kraven i föreskrifterna, men det kan ses som ett första steg. Resursen anställs hos fastighetsförvaltningsavdelningen.

Saneringskostnader

Flera nyinvesteringar i stadsmiljö, gator och vägar innebär saneringskostnader som belastar driftbudgeten. Även återställande av mark innebär ofta saneringskostnader. Hur stora dessa kostnader blir är beroende av omfattning och typ av föroreningar i marken och även storleken på pågående investeringar. Detta innebär ett behov utökad budgetram. En budget motsvarande 3 miljoner kronor per år kan ge ett handlingsutrymme att planera och prioritera investeringar och återställande av mark. Kostnaden är baserad på investeringsramen motsvarande 30 miljoner och motsvarar 10 procent av denna. 2023 var kostnaden för sanering av Kolonigatan i Visby 4,5 miljoner kronor. För Slite lekpark och Kallisbryggan pågår utredning av saneringsbehovet och vilka kostnader det medför. Utöver det kommer saneringskostnader inom beläggningsprogrammet. I framtida planering av investeringar och återställande av mark ska alltid markförhållanden kontrolleras för att kunna planera kostnaderna för eventuella saneringsåtgärder.

Förbättringar luftkvalitet - PM10

I Visby är luftkvaliteten i grunden god, men vägtrafiken ger ökade partikelhalter under torra perioder på våren innan städning har utförts. Region Gotland behöver säkerställa att tillräckliga satsningar görs för att klara kraven i miljökvalitetsnormen. Det innebär att fortsätta med de åtgärder som ska utföras enligt åtgärdsprogrammet, samt aktivera vissa ytterligare åtgärder eftersom de primära åtgärderna inte har visat sig tillräckliga. Inom EU pågår ett arbete med att skärpa gränsvärdena för luftkvalitet, eftersom även lägre halter av luftföroreningar påverkar hälsan negativt. En kommande förändring av gränsvärdena till en lägre nivå är sannolikt aktuellt, vilket skärper behovet av åtgärder.

Om den primära halkbekämpningsmetoden fortsätter att vara att tillföra någon form av grusmaterial till vägarna och om en investering i vacuumstädmaskin för uppsamling av PM10 blir aktuellt för utökad städning i Visby behövs utökad bemanning med en säsongsanställd chaufför. Kostnaden beräknas till 350 000 kronor. Om primär halkbekämpning genom saltlake blir aktuellt kommer driftsmedel att krävas för inköp av salt och blandning till en kostnad om 1,4 miljoner kronor. En sådan lösning för halkbekämpning innebär att kostnaden för granit blir lägre och nettokostnadsförändringen uppgår då till 400 000 kronor.

Mätningen av luftkvaliteten behöver utökas för att få bättre underlag för vidare åtgärder, bland annat mätningar på fler av Gotlands tätorter. De partiklar som uppmäts behöver även analyseras genom provtagning för att fastställa arten av partiklar, vilket krävs som underlag för att avgöra vilka åtgärder som är de mest effektiva. Ytterligare mätare kostar 250 000 kr per år och en provtagning kostar 600 000 kr.

Utveckling av stadslinjenätet för den allmänna kollektivtrafiken

Den planerade utvecklingen av stadslinjenätet kommer att innebära behov av fler bussar och även fler körda kilometer. Den totala ökningen av driftskostnaden kommer att uppgå till 8 miljoner kronor per år från det tillfälle då det nya nätet trafikeras. Beräkningarna utgår från att det kommer att ske vid byte till sommartidtabell 2026. 6,8 miljoner kronor avser kostnad för fler körda kilometer och 1,2 miljoner kronor avser kostnad för fler fordon.

Ökade kapitalkostnader

Anslutning till flygplatsen

För att förbättra tillgängligheten till Visby flygplats genomförs ett investeringsprojekt med gång- och cykelväg från Lummelundsväg till flygplatsen samt uppförande av en cirkulationsplats på Lummelundsväg mot flygplatsen. Investeringen är finansierad men kommer att innebära ökade kapitalkostnader 2025 motsvarande 450 000 kronor och från 2026 motsvarande 500 000 kronor per år vilka kräver ramtillskott.

Cirkulationsplats Östra Hansegatan

Under 2024 färdigställs en cirkulationsplats på Östra Hansegatan. Investeringen är finansierad men kommer att innebära ökade kapitalkostnader från 2025 motsvarande 150 000 kronor per år som behöver finansieras med ett ramtillskott.

Kopparsviksbron

Investeringen i gångtrafiklösning till kryssningskajen, den så kallade Kopparsviksbron, kommer medföra kraftigt ökade kapitalkostnader. Under 2025 kommer kapitalkostnaderna uppgå till 1,7 miljoner kronor och för 2026 kommer kapitalkostnaderna att uppgå till 2,7 miljoner kronor. Bron innebär även ökade driftkostnader vilka beräknas uppgå till 200 000 kronor per år.

Belysning innerstaden

Detta omfattande investeringsprojekt kommer att få kapitalkostnadskonsekvenser från 2025 som sedan ökar årligen, från 400 000 kronor år 2025 till 2,9 miljoner kronor 2029. Projektet är tioårigt, vilket innebär att kapitalkostnadsökningarna kommer att fortsätta öka fram till 2034.

Säkerhetsåtgärder i offentliga miljöer

Kapitalkostnaderna för säkerhetsåtgärder i den offentliga miljön i Visby kommer att uppgå till 150 000 kronor år 2025 och därefter öka årligen till 900 000 kr från 2028 och framåt.

Brygga Kallis

Investeringsmedel för brygga vid kallbadhuset är beviljade sedan tidigare och kapitalkostnader kommer att falla ut 2025 motsvarande 200 000 kronor per år och därefter med 250 000 kronor per år.

Allmän kollektivtrafik - investeringar i hållplatser

Gotlands kollektivtrafik har under många år lidit av att anslaget inte varit tillräckligt för att möjliggöra underhåll och förbättringar i infrastrukturen. Det har saknats en långsiktig plan hur infrastrukturen, med cirka 450 hållplatser och cirka 900 hållplatslägen, ska förnyas och underhållas. Nu finns en framtagen och beslutad hållplatshandbok som är ett strategiskt dokument som utgör stöd och vägledning för de åtgärder som krävs. Gotlands kollektivtrafik har nu framför sig ett omfattande arbete med att komma ikapp med det som inte gjorts tidigare och lyfta infrastrukturen till den nivå som resenärer kan förvänta sig.

Kapitalkostnaderna för kollektivtrafikens investeringar som inte avser utvecklat stadslinjenät uppgår till 350 000 kronor år 2025 för att sedan öka årligen till 1 850 000 kronor år 2029 och behöver finansieras med en utökad anslagsram.

Allmän kollektivtrafik - investeringar till följd av nytt stadslinjenät

Det nya stadslinjenätet innebär att ett antal nya hållplatser behövs och kapitalkostnaderna med anledning av utbyggnaden av stadslinjenätet uppgår till 400 000 kronor 2025, 1 550 000 kronor år 2026 och 2 175 000 kronor år 2027 vilka inte ryms i dagens anslagsram.

Åtgärder halkbekämpning, PM10

Investering i vacuumstädmaskin alternativt blandare för saltlake innebär ökade kapitalkostnader om 500 000 kronor 2025 och därefter 800 000 kronor vilka kräver ramtillskott.

Tabell 2: Begäran om ramtillskott (tkr)

Ändamål	2025	2026	2027
<i>Driftskostnader</i>			
Samordningsresurs kris- och beredskapsfrågor	800	800	800
Utökade resurser projektledning	100	100	100
Offentliga toaletter	400	400	400
Särskild kollektivtrafik	8 000	8 000	8 000
Nytt stadslinjenät allmän kollektivtrafik 		4 000	8 000
Ökad exploateringstakt	2 600	2 600	2 600
Trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning	850	850	850
Elsäkerhetsansvarig	100	100	100
Saneringskostnader 	3 000	3 000	3 000
Luftkvalitet PM10 (ändrad halkbekämpning) 	400	400	400
Luftkvalitet PM10 (mätning och provtagning) 	850	850	850
Ökade driftkostnader Kopparsviksbron	200	200	200
<i>Kapitalkostnader</i>			
Anslutning flygplatsen	500	600	600
Cirkulationsplats Östra Hansegatan	150	150	150
Kopparsviksbron	2 000	3 000	2 950
Belysningsprogram Visby innerstad	450	1 150	1 850
Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer	150	450	750
Brygga Kallis	200	250	250
Åtgärder halkbekämpning, PM10	500	750	750
Allmän kollektivtrafik - investeringar i hållplatser	350	1 050	1 450
Allmän kollektivtrafik - investeringar till följd av nytt stadslinjenät	400	1 550	2 175
Summa	22 000	30 250	36 225

3.2 Kompensation för externa avtal

Teknikförvaltningen har flera externa avtal med årlig prisuppräknning. Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar i anslagsfinansierad verksamhet. I tabell 3 nedan redovisas beräknade effekter av de externa avtal som indexuppräknas.

Park- och trafikavdelningen har flera externa avtal som avser inhyrning av maskiner och fordon samt transporter för att utföra gata-, väg-, parkuppdragen enligt avtal. Bland dessa tjänster ingår också den vinterväghållning som inte utförs i egen regi. Flera avtal har indexklausuler. 2023 var indexökningarna stora på grund av ökade bränslepriser och hög inflation. Detta innebar att leverantörer som inte tidigare åberopat rätten att indexreglera priser började med det. Denna utveckling bedöms bli kvarstående. Sammantaget innebär detta att kostnaderna ökar. De ökade kostnaderna till följd av indexuppräknningar beräknas till 260 000 kronor för år 2025.

Gällande särskild och allmän kollektivtrafik beräknas priserna öka med 3,2 procent med anledning av ökade bränslepriser och hög inflation. Detta motsvarar 1 270 000 kronor för särskild kollektivtrafik och 2 860 000 kronor för allmän kollektivtrafik.

Tabell 3: Kompensation för externa avtal (tkr)

Avtal	2025
Gata-, väg- och parkuppdrag inkl. vinterväghållning	260
Avtal allmän kollektivtrafik	2 860
Avtal särskild kollektivtrafik	1 270
Summa	4 390

3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden

Flera pågående investeringsprojekt kommer att innebära ökade kapital- och driftskostnader för park- och trafikavdelningen. Driftskostnader kan vara svåra att förutse innan exploateringsområdena är färdigplanerade, och för samtliga områden görs därför en uppskattning baserad på tillgänglig information om respektive exploateringsområde. Äskade belopp i tabell 4 utgår från exploateringskalkyl för respektive projekt som redovisas i exploateringsplan och budget 2025-2029.

Tabell 4: Kompensation för driftkostnadskonsekvenser exploateringsverksamhet (tkr)

	2025	2026	2027
Järnvägen			
Kapitalkostnader	1 021	1 021	1 021
Driftskostnader	8	13	13
Gråbo			
Kapitalkostnader	507	1 133	1 800
Driftskostnader		200	400
Torslunden			
Kapitalkostnader	59	1 024	1 520
Driftskostnader		400	764
Industrimark Visby			
Kapitalkostnader	512	1 024	1 024
Driftskostnader		85	85
Visborg			
Kapitalkostnader	2 315	5 133	8 293
Driftskostnader			
Summa	4 422	10 033	14 920

3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter

3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet

Försörjningsavdelningen har idag en ekonomi där underskott inom områdena vaktmästeri och transport samt städ balanseras genom överskott inom hjälpmedelscentralen och varuförsörjningen. Framöver kommer varuförsörjningen behöva använda sitt överskott för att finansiera en ny lagerlokal samt ett nytt verksamhetssystem. Detta i syfte att möta förvaltningarnas önskemål om ökad förmåga till lagerhållning i syfte att bättre kunna hantera störningar i försörjningskedjor. Lokalkostnaden kommer samtidigt öka för hjälpmedelscentralen som framöver kommer nyttja den lokal som idag delas med varuförsörjningen själva. För att möjliggöra detta så är avdelningen i behov av att kostnadskompenseras inom områdena bårhustransporter, städmaterial och porto. Dessa områden har tidigare inte erhållit full kompensation för sin kostnadsutveckling med hänvisning till avdelningens övergripande positiva resultat. Det är av vikt att försörjningsverksamhetens kunder betalar för de varor och tjänster som köps enligt självkostnadsprincipen för just den varan/tjänsten vilket inte är fallet fullt ut med dagens prissättning.

Portokostnaderna finansieras med ett fast anslag från regionstyrelseförvaltningen. Anslaget har inte uppräknats sedan 2018 vilket har resulterat i utebliven kostnadstäckning enligt nedan.

Tabell 5: Intäkter och kostnader porto (tkr)

År	Intäkt	Kostnad	Nettoutfall
2017	3 400	4 044	-644
2018	3 700	4 080	-380
2019	3 700	4 514	-814
2020	3 700	4 685	-985

År	Intäkt	Kostnad	Nettoutfall
2021	3 700	5 207	-1 507
2022	3 700	6 108	-2 408
2023	3 700	6 273	-2 573

Försörjningsverksamheten bär kostnader för bemanning och transporter kopplade till bårhuset vid Visby lasarett. Ett avtal finns med hälso- och sjukvårdsförvaltningen som indexregleras årligen för ökade lönekostnader. Det är hälso- och sjukvårdsförvaltningen som sköter upphandlingen av transporttjänsten men kostnaden belastar försörjningsverksamheten. Bårhusverksamheten har varit underfinansierad sen 2019 och 2023 uppgick nettoutfallet till -424 000 kronor.

Beslutad prisuppräknig har inte varit tillräcklig för att täcka de senaste årens kraftiga prisökningar för förbrukningsmaterial inom städverksamheten. 2023 års budgetöverskridande avseende förbrukningsmaterial uppgick till 2,5 miljoner kronor vilket inte har kompensrats i prisuppräknig inför 2024.

Utöver dessa områden tillkommer sedvanliga uppräknig:

- Löneökning - avser ökade lönekostnader som resultat av årlig lönerrevision.
- Hyresförändring - Ökad internhyra enligt beslut.
- Ökade kostnader för transport - Kostnaderna för drivmedel och leasingavgifter för verksamhetens fordon har ökat under föregående år.
- Ny lastbil - Kompensation för driftkonsekvens till följd av utbyte av befintlig äldre lastbil.
- Ökade kostnader för förbrukningsmaterial - Kompensation för ökade kostnader för städmaterial under föregående år.
- OH-kostnader - Samtliga verksamheter inom teknikförvaltningen belastas med kostnader för förvaltnigsledning och gemensam centrala funktioner. Kompensation äskas för årlig ökning av dessa OH-kostnader.
- Höjd internräntekostnader - Internräntan höjs från 2 till 2,5 procent inför 2025. Kompensation äskas för ökade internräntekostnader.

Tabell 6: Kostnadsökningar försörjningsverksamheten (tkr)

	2025
Löneökning (2,5 %)	2 600
Hyresförändring (1 %, justeras med beslutad internhyresförändring)	80
Ökade kostnader transport	350
Kapitalkostnader ny lastbil	250
Ökade kostnader förbrukningsmaterial (KPI 4,4 % december -23)	400
Indexuppräknig OH-kostnader (2,5 %)	20
Höjning av internränta	30
Justering av priser för underfinansierade verksamheter	
Bårhustransporter	450
Städmaterial	2 500
Porto	2 600
Summa	9 250

3.4.2 Interna hyror

Fastighetsförvaltningsavdelningens bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för drift av fastigheter visar på en nettoökning om 23,4 miljoner kronor inför 2025 vilket motsvarar behov av att höja internhyrorna med 4,9 procent.

Följande poster påverkar behovet av att höja internhyran:

- Kapitalkostnaderna ökar till följd av att internräntan höjs från 2 procent till 2,5 procent till 2024.
- Kostnaderna för reparationer har ökat till följd av högre priser på material och köpta tjänster. Ett högre kostnadsläge gäller också för försäkringar, larm och brandskydd.
- Kostnaderna för el förväntas öka och inför 2025 har 60 procent av förväntad elförbrukning kunnat låsas mot en fast prisnivå. Resterande del innebär rörligt elpris.
- Kostnaderna för personal ökar till följd av uppräknings av löner i lönerörelsen. Därutöver behövs förstärkning för att klara förändrad lagstiftning med krav på elanläggningsansvar och elektriker för att säkerställa drift av Visby lasarett.
- Fastighetsförvaltningsavdelningen har sedan tidigare justerat internhyran efter kostnadsläget. I beräkningarna av beloppen har förväntade kostnadsökningar och en inflation på över 2 procent använts.

Tabell 7: Förändrade kostnader och intäkter fastighetsförvaltning (tkr)

	2025
Höjd internränta	9 400
Avskrivningskostnader	100
Elkostnader	1 100
Reparationer	8 300
Försäkring/larm/brandskydd	700
Övrigt (personal m.m.)	4 000
Summa förändrade kostnader	23 600
Intäkter externa hyror	200
Summa förändrade intäkter	200
Nettokostnadsförändring = behov av höjd internhyra	23 400

3.4.3 Taxor och prislistor

- Avfallstaxa – avfallstaxan reviderades inför 2024 och höjdes med 11,1 procent avseende hushållsavfall för ett standardabonnemang och 15,6 procent på slamtaxan. Taxan innehåller indexklausul. Under 2024 ska en översyn av avfallstaxan och dess konstruktion genomföras. Det finns en obalans i taxan som behöver belysas och eventuellt justeras, bland annat är kostnaden för flerfamiljshus bland de dyrare i Sverige samtidigt som taxan för fritidshus är bland de billigaste. Taxan för villor ligger nära medelvärdet för avfallstaxa för villor. Justeringar kommer presenteras inför 2025. Kommande investeringar för ombyggnad av ÅVC, reinvesteringar i slamfordon och containers kommer innebära högre kapitalkostnader som innebär att avfallstaxan behöver justeras. ÅVC-investeringarna kommer att finnas med i

grundavgiften till taxan. Kapitalkostnader för reinvesteringar i fordon kommer innebära höjning av den del som berör slamavgiften. I samband med införandet av fastighetsnära insamling kommer kostnaderna för insamling av hushållens rest-och matavfall sannolikt att öka på grund av att entreprenörerna runt om i Sverige behöver investera i nya typer av fordon. FNI kommer delvis att vara finansierad av förpackningsbranschen, men i vilken utsträckning vet vi inte i dagsläget. Avfallstaxan kommer 2026 att behöva höjas för att täcka den ökade kostnaden för entreprenad och nya sopkärl. Avfallsavdelningen bedömer att avfallstaxorna i Sverige generellt kommer höjas på grund av införandet av FNI och kommer inte vara unikt för Gotland. Under 2024 kommer underlag för bedömning av taxehöjningen att finnas färdig.

- Taxa för Region Gotlands allmänna vatten- och avloppsanläggning, VA-taxa – normalt sker årlig indexuppräknings med KPI. VA-taxan för brukningsavgifter höjdes inte till 2024 samtidigt som anläggningsavgiften höjdes med 6,5 procent. En simulering av intäkter och kostnader för 2025-2029 visar att taxan fortsatt behöver höjas varje år för att täcka de ökade kapitalkostnaderna. Höjningen gäller såväl för anläggningsavgiften som för brukningsavgiften och bedöms uppgå till cirka 5-7 procent per år.
- Avgifter för vissa transportdispenser s.k. transporttillstånd - årlig indexuppräknings görs.
- Taxa för grävtillstånd - årlig indexuppräknings sker.
- Nyttoparkeringstillstånd (taxa för kommunala dispenser) - årlig indexuppräknings sker.
- Taxa för upplåtelse på offentlig plats (torghandelstaxa) - årlig indexuppräknings görs. Ett arbete pågår med att omarbete taxans konstruktion och samtidigt tas en generell riktlinje för markupplåtelse fram. Målet är att ta fram taxor som bättre speglar behov och efterfrågan och som är mer lättolkad, tydlig och transparent än dagens. Planen är att den nya taxan ska vara klar och tillämpas från 2025.
- Taxa för all kollektivtrafik inklusive färdtjänst och sjukresor - årlig indexuppräknings görs av egenavgifter för färdtjänst och sjukresor. Nytt taxesystem för den allmänna kollektivtrafiken har föreslagits och beslutet bereds för närvarande vid regionstyrelsen inför slutligt beslut av regionfullmäktige. Den nya taxeförslaget innehåller även en årlig indexuppräknings. Om det nya taxeförslaget bifalles kan det innebära att biljettintäkterna kommer att öka (baserat på faktiska biljettintäkter första kvartalet 2023 omräknat till nya biljettpriser) med 4-5 miljoner kronor per år. Denna prognos baseras även på en initial resandeminskning vid en prishöjning. Resandeminskningen tros däremot bromsas genom att även kostnader för resor med egen bil har ökat kraftigt på senare tid.
- Felparkeringsavgifter och avgifter för parkering på offentlig plats - indexparagraf saknas, då det leder till ojämna avgifter. Taxan för felparkeringsavgifter höjdes 2019. I dagsläget bedöms inget behov av att höja avgiften för parkering på offentlig plats.
- Hamntaxan - gällande Gotlands hamnar. Revideras årligen med index (KPI). Planen är att indexuppräknings avtalet för linjehamnen från 2025 och framåt. Möjligheten till indexhöjning utvärderas årligen i särskild ordning.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029

Teknikförvaltningens totala investeringsbehov, exklusive infrastrukturinvesteringar i exploateringsverksamhet, för planperioden uppgår till 2 839 miljoner kronor. 1 232 miljoner kronor avser den skattefinansierade verksamheten och 1 607 miljoner kronor den avgiftsfinansierade.

Beslutad investeringsbudget för 2025 uppgår till totalt 468 miljoner kronor för teknikförvaltningens verksamheter. Nedan redovisas investeringsbehov för 2025 om totalt 503 miljoner kronor. Den största avvikelserna finns inom stadsmiljö, gator och vägar där budget för Kopparsviksbron (gångtrafiklösning kryssningskajen) äskas för 2025 istället för 2026 enligt beslutad plan. För perioden 2026-2028 redovisas förslag till utökade investeringsramar än vad som finns i beslutad plan.

De förslag till investeringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol .

Tabell 8: Sammanställning förslag investeringar 2025-2029 (tkr)

	2025 enl. budget	2025 nytt förslag budget	2026 Budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Skattefinansierad verksamhet						
Investeringspott	10 000	18 400	27 800	14 900	14 600	13 900
Stadsmiljö, gator & vägar	55 200	82 500	64 200	59 700	46 000	46 000
Fastigheter	141 500	131 500	176 500	155 500	165 500	175 500
Hamnar	8 000	8 000	14 000	8 000	5 000	5 000
Summa skattefinansierad verksamhet	214 700	240 400	282 500	238 100	231 100	240 400
Avgiftsfinansierad verksamhet						
VA	208 000	222 000	231 000	252 500	281 000	281 500
Avfall	33 000	11 500	89 000	18 000	600	600
Linjehamnen	12 000	22 800	53 000	58 500	40 000	45 000
Summa avgiftsfinansierad verksamhet	253 000	256 300	373 000	329 000	321 600	327 100
Totalt teknikförvaltningen	467 700	496 700	655 500	567 100	552 700	567 500

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

4.1.1 Investeringspott

Investeringspotten inom den skattefinansierade verksamheten används för anskaffning av fordon och maskiner, investeringar inom kollektivtrafiken samt inventarier.

Investeringsutrymmet enligt plan rymmer inte de faktiska investeringsbehoven och därför begärs utökad ram enligt nedan redovisade behov. När investeringspotten sänktes för ett antal år sen var överenskommelsen med dåvarande ekonomidirektör att när förvaltningen stod inför större anskaffningar av fordon eller maskiner fick ansökan om tilläggsanslag göras. Priserna för fordon och maskiner har ökat påtagligt under de senaste åren och för att undvika frekventa ansökningar om tilläggsanslag behöver potten utökas.

Kollektivtrafikens investeringsbehov avser tillgänglighetsanpassningar, förbättring av hållplatser, pendlarparkeringar samt övriga investeringar som redovisas i trafikförsörjningsprogrammet. Gotlands kollektivtrafik har under många år lidit av att anslaget inte varit tillräckligt för att möjliggöra underhåll och förbättringar i infrastrukturen.

Det har saknats en långsiktig plan hur infrastrukturen, med cirka 450 hållplatser och cirka 900 hållplatslägen, ska förnyas och underhållas. Nu finns en framtagna och beslutad hållplatshandbok som är ett strategiskt dokument som utgör stöd och vägledning för de åtgärder som krävs. Gotlands kollektivtrafik har nu framför sig ett omfattande arbete med att komma ikapp med det som inte gjorts tidigare och lyfta infrastrukturen till den nivå som resenärer kan förvänta sig. Förhoppningen är att dessa åtgärder höjer kundnöjdheten och tillsammans med åtgärder inom linjenätet även bidrar till att fler gotlänningar hittar till bussen och börjar nyttja den i vardagen. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden. Kapitalkostnaderna behöver finansieras med ramtillskott.

Investeringspotten för fordon och maskiner ska täcka investeringsbehoven från hamnverksamhet, väghållning, parkförvaltning och försörjningsverksamhet. Det finns behov av ny- och reinvesteringar med i många fall mer miljömässigt hållbara alternativ som innebär minskade utsläpp och som bidrar till uppsatta miljömål. Behovet har ökat till följd av att försörjningsavdelningens behov av fordon och maskiner nu har lagts in i potten samtidigt som priserna ökat påtagligt till följd av det oroliga omvärldsläget. Teknikförvaltningens maskinanskaffning är ett viktigt verktyg för att nå målen satta av regionfullmäktige kring skyndsamt klimatställning och sänkta utsläpp, genom att investera i moderna och miljövänliga maskiner som minskar klimatpåverkan. Endast ett fåtal fordon och maskiner som planeras köpas in under kommande år kräver fossila bränslen, så som diesel. Det handlar då om maskiner som ska användas i beredskapssituationer samt vissa fordonstyper som inte finns som fossilfria alternativ. Alla övriga maskiner och fordon kan ersättas med fossilfria alternativ. Miljösmarta och moderna maskiner är ofta dyrare än de fossila alternativen.

Med anledning av finns behov av utökning av investeringspottens del för maskinanskaffning från tidigare 5,3 miljoner kronor, till 9,5 miljoner kronor årligen.

Tabell 9: Förslag investeringspott, skattefinansierad verksamhet (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Fordon och maskiner 	9 500	9 500	9 500	9 500	9 500
Möbler Visborg	200	200	200	200	200
Kollektivtrafik, investeringar enl. hållplatshandbok 	4 200	6 200	2 500	2 200	1 000
Kollektivtrafik, nytt stadslinjenät 	4 500	11 900	2 700	2 700	3 200
TOTALT investeringspott	18 400	27 800	14 900	14 600	13 900
Fastställd budget/plan	10 000	10 000	10 000	10 000	-

4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar

Investeringsbehoven inom området stadsmiljö, gator och vägar är stort. Ett flertal av nedan beskrivna investeringar behöver, förutom investeringsanslag, efter färdigställande ramtillskott för att finansiera kapital- och driftskostnader. De investeringar vars drift- och kapitalkostnader som kräver ramtillskott är:

- Investeringar för att förbättra luftkvaliteten i Visby
- Kopparsviksbron
- Vågbrytare strandpromenaden
- Belysningsprogram Visby innerstad

- Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer
- Anslutning flygplatsen
- Cirkulationsplats Östra Hansegatan
- Brygga Kallis

Reinvesteringar i stadsmiljö, parker och vägar

Park- och trafikavdelningen investerar årligen 30 miljoner kronor i befintlig infrastruktur. Kapitalkostnaderna för dessa investeringar ska finansieras inom ramen för befintlig driftsbudget. Dessa investeringsmedel fördelas under perioden enligt nedan.

Beläggningsprogram

Beläggningsprogrammet innebär att enligt plan belägga gator, vägar samt gång- och cykelvägar med ny ytbeläggning. Syftet med investeringarna är att standarden inte ska sänkas ytterligare på våra gator och vägar och för att säkerställa trafiksäkerheten. Det räcker inte enbart med felavhjälpare underhåll (lagning) utan behovet är stort att helt byta beläggning på flera vägsträckor. Om inte beläggningsprogrammet, som pågått sen 2020, fortsätter enligt plan ökar underhållsskulden och därmed även driftskostnaderna. Årlig investering inom ramen för beläggningsprogrammet uppgår till 10 miljoner kronor.

Enskilda vägar

Investeringarna syftar till att bibehålla standarden på belagda enskilda vägar med statsbidrag. De enskilda vägarna ägs av privata fastighetsägare samt, i vissa fall, delvis av regionen. Att utföra förbättringar på enskilda vägar med statsbidrag är ett frivilligt åtagande för regionen där drift- och underhållsåtgärder utförs på vägar där bidrag från Trafikverket står för en del av finansieringen. Investeringsbehovet uppgår till 1,5 miljoner kronor årligen och syftar till att bibehålla en godtagbar standard.

Trafikinvesteringar

Trafikinvesteringarna syftar till att förbättra trafiksäkerheten, tillgängligheten och bidra till bättre flöden. Investeringarna omfattar både investeringar och reinvesteringar i befintlig infrastruktur och de planerade åtgärderna innebär sammanlagda investeringskostnader med 8,5 miljoner kronor per år de kommande åren. Ett viktigt fokusområde är att förbättra framkomlighet och säkerhet för gång- och cykeltrafikanter. Under 2025 investeras 2,5 miljoner i cykelväg vid Gutebacken och lika mycket i trottoar vid Jägargatan.

Stora delar av medlen för trafikinvesteringar kommer under kommande år att användas för åtgärder kopplat till den planerade hastighetsöversynen i Visby. Åtgärder avseende sänkt hastighet i Visby är en avgörande faktor för att komma till rätta med luftkvaliteten eftersom sänkta hastigheter sannolikt bidrar till att biltrafiken i centrala Visby minskar. Samtidigt finns stora behov av reinvestering i trafiksignaler och belysning, där 2 miljoner kronor per år är planerat för belysning samt totalt 2,5 miljoner kronor kommer att investeras i trafiksignaler. Detta innebär att de 8,5 miljoner kronor som är avsatta för trafikinvesteringar inte motsvarar de verkliga behoven, men samtidigt finns heller inte resurser att genomföra en större investeringsvolym.

Investeringar i lekplatser och utegym

Under några år har investeringar gjorts i lekplatser utifrån framtagna tioåriga handlingsplaner för att komma ikapp med en underhållsskuld vilken medfört bristande säkerhet. Framöver minskar behovet av större investeringar för lekplatser och arbete sker med mindre investeringar för att upprätthålla en kontinuerlig kvalitet. Satsningar har istället gjorts på att

anlägga fler utegym, vilket kommer fortsätta under de kommande åren. Under den kommande investeringsperioden satsas en större del på temalekplatser i tätorterna Klintehamn, Hemse, Slite och Roma.

Trädinvesteringar

Plantering av träd pågår enligt femårig Trädvårdsplan för Visby. Planen är att färdigställa trädvårdsplan för samtliga tätorterna och fortsätta plantering i enlighet med den.

Parkinvesteringar

Framöver finns ett tydligare fokus vid utformning av parker utifrån perspektiven folkhälsa, klimat och barnperspektiv. Flertalet av de parker som behöver ses över under budgetperioden ligger i tätorterna till exemplen Sliteparken, Kronhagsparken i Fårösund, Donnersparken och centumparken i Klintehamn.

Aktivitetsparker

Det finns ett fokus på att arbeta med aktivitetsparker, där Sparkenparken och Bingebyparken är två platser som utpekats både i grönplanen och i Gotland 2040. Här finns planer på ett succesivt utvecklingsarbete till aktivitetsparker, något som vi idag inte har på Gotland, men som finns i många andra kommuner.

Badplatsinvesteringar

Utifrån resultatet av pågående arbete med att ta fram riktlinjer för bad- och besöksplatser med tillhörande tioåriga handlingsplan kommer att medföra behov av investeringar. Tillgänglighetsanpassningar är en viktig fråga som arbetas kontinuerligt med i alla projekt.

Investeringar för att förbättra luftkvaliteten i Visby (PM10)

Åtgärdsprogrammet för minskning av halten skadliga partiklar i luften (PM10) i Visby ska revideras 2025 och erfarenheten hittills visar att ytterligare och utökade åtgärder kommer att krävas. För park- och trafikavdelningen innebär åtgärderna både insatser gällande metoder för halkbekämpning och dammbindning men även förändringar i trafikregleringen avseende hastighetsbegränsningar och parkering.

Granit används nu i Visby för halkbekämpning och utvärdering pågår av effekter på luftkvaliteten. Om utvärderingen visar att denna åtgärd inte är tillräcklig krävs ytterligare investeringar. Vilka investeringar som kan bli nödvändiga avgörs av mätningar av partikelinnehåll som genomförs under mars månad.

Utökad städning med vacuumstädmaskin kan ge positiva effekter på luftkvaliteten, vilket kräver en investering om cirka 6 miljoner kronor. Denna investering bedöms nödvändig om halkbekämpning med granit eller annat grusmaterial görs framöver, för att på ett säkert sätt kunna samla in materialet utan att onödiga dammpartiklar sprids. Dammbindning är ett effektivt sätt att minska partikelhalten i luften vilket företrädesvis sker med hjälp av saltlake. Även halkbekämpning kan genomföras med hjälp av saltlake. Vid användning av saltlake för halkbekämpning minskar behovet av dammbindning. Metoden för att dammbinda och halkbekämpa med saltlake kräver investeringar. Denna investering kan användas för båda ändamålen beroende på kommande beslut. Investeringen omfattar cirka 3 miljoner kronor. Om halkbekämpning med grusmaterial fortsätter vara den primära halkbekämpningsmetoden krävs en investering i vacuumstädmaskin motsvarande 6 miljoner kronor, vilket innebär kapitalkostnader motsvarande 500 000 kronor 2025 och sedan 700 000 kronor per år. Om den primära halkbekämpningsmetoden istället byts ut till salt blir investeringsbehovet istället 3 miljoner kronor och således halverade

kapitalkostnader jämfört med alternativet med vacuumstädmaskin. Kapitalkostnaderna kräver finansiering genom ramtillskott.

Nyinvesteringar stadsmiljö, parker och vägar

Ett flertal större infrastrukturprojekt pågår eller är planerade de kommande åren. Dessa projekt kräver investeringsmedel, likväl som justerad driftsbudget på grund av kommande kapitalkostnader.

Kopparsviksbron

Genomförd förstudie för en permanent gångtrafiklösning för kryssningskajen i Visby hamn med tillhörande utkiksplats, resulterade i en lösning som innebär en investeringsutgift omkring 60 miljoner kronor. 2023 tilldelades investeringsmedel om 30 miljoner och resterande 30 miljoner kronor ligger i investeringsplanen för 2026. Denna investeringsram behöver tidigareläggas till 2025 eftersom projektet ska vara klart under nästa år. Investeringen kommer resultera i kapitalkostnad om cirka 2,7 miljoner kronor och driftkostnad om 200 000 kronor per år efter färdigställandet vilka kommer behöva finansieras med ramtillskott.

Vågbrytare Strandpromenaden

Norderstrand och strandpromenaden i Visby stormskadades under vintern 2021-2022. De ytliga skadorna lagades inför sommarsäsongen 2022. En genomlysning av konstruktionerna har gjorts för att identifiera hur framtida stormar skulle kunna påverka platserna framöver. Genomlysningen konstaterade att omfattande åtgärder behövs, med bland annat vågbrytare, för att säkerställa att platserna fortsatt är attraktiva och säkra för en längre period framöver. En förstudie kommer att genomföras under 2025 och genomförande under 2026 och 2027. Uppskattad investeringsbudget under en tvåårsperiod är 22,4 miljoner kronor. Ramtillskott behövs för de kapitalkostnader som blir resultatet av investeringen vilka beräknas uppgå till cirka 700 000 kronor 2028 och därefter cirka 1,2 miljoner kronor årligen.

Belysning innerstaden

Vid en kartläggning av belysningen i Visby innerstad har konstaterats att anläggningen (kablar och stolpar) har passerat den tekniska livslängden. Den belysningsanläggning som idag finns i Visby innerstad är från början av 1900-talet och utgör en viktig del i den kulturmiljö som återfinns inom Visbys världsarv. Sedan anläggningen togs i bruk har flertalet förändringar och reparationer gjorts som nu har lett till belysningsanläggningen idag består av olika material och stolpar. Totalt finns det cirka 850 ljuspunkter placerade i eller i närheten av innerstaden som nu skulle behövas bytas ut. Därför pågår framtagande av ett belysningsprogram som syftar till att säkerställa en god och enhetlig belysning som bidrar till att skapa en hållbar och attraktiv innerstad utan att förvanska kulturmiljön. Om dagens anläggning inte förnyas finns det risk att delar av anläggningen kommer att behöva släckas ner eller tas ur bruk då normala felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder inte längre räcker till. Den nya belysningen är en energibesparande åtgärd. Belysningsprojektet bedöms totalt ta tio år att genomföra och för perioden 2025-2029 äskas om totalt 78 miljoner kronor. För de kapitalkostnader som projektet kommer generera behövs ramtillskott från 2025 och framåt om 1-2,9 miljoner kronor. Efter genomförd investering kommer anläggningen att generera lägre drifts- och underhållskostnader.

Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer

Med anledning av höjning av terrorhotnivån, Gotlands strategiska läge och ett eventuellt inträde i NATO har ett samarbete med polisen inletts gällande säkerhet på offentlig plats.

Ett antal platser har tillsammans med polisens nationella terrordskydd identifierats och prioriterats för utökade säkerhetsåtgärder vad avser HVM (hostile vehicle mitigation). Fokus ligger i huvudsak på att minimera skadeutfall på platser med hög koncentration av så kallade mjuka mål. De flesta platser har ett säsongsbetonat skyddsbehov men av kostnadsskäl kan permanenta lösningar vara att föredra. På platserna kommer att antal olika fordonshinder behöva implementeras i form av exempelvis pollare, kraschblock och liknande, såväl fasta som mobila anordningar. I ett första steg är det nödvändigt med inköp av material för beredskapslager då regionen behöver ett lager med avspärrningsmaterial för planerade och akuta behov av tillfälliga avspärrningar. Detta lager ska nyttjas i ett första steg för att säkra platser i väntan på utredningar och inköp av material för permanenta lösningar. Åtgärderna bedöms innebära investeringar motsvarande totalt 7,5 miljoner under åren 2025-2027, vilket innebär årligen ökande kapitalkostnader från 150 000 kronor från 2025 till 900 000 kronor år 2029.

Kommande nyinvesteringar

Solbergaleden

Från 2028 kommer investeringar att krävas i form av infrastrukturåtgärder på och runt Solbergaleden med anledning av planerade exploateringsprojekt i området.

Avfallssortering välbesökta platser

Från och med den 1 januari 2026 ska alla kommuner ansvara för att ge förutsättningar för avfallssortering vid välbesökta platser. Det här innebär att investering behövs i nya sorteringskärl samt ny lösning för insamling och hantering av avfallet, vilket även skulle kunna innebära behov av inköp av nya fordon. Frågan är under utredning, men kommer att innebära investeringsbehov och sannolikt även ett behov av ökade resurser i driftsorganisationen. Kommunerna kommer att ersättas av förpackningsproducenterna för kostnaderna kopplat till sorteringen, men bedömningen är att ersättningen inte kommer att täcka de kostnader som uppstår för kapitalkostnader och övrig drift.

Investeringsmedel för iordningställande av allmänna anläggningar kopplat till ej fullgjorda exploateringsavtal

Alla allmänna platser ska ha en huvudman som är ansvarig för att ställa i ordning och förvalta de allmänna platserna, däribland utbyggnad och skötsel av gator. Huvudregeln i plan- och bygglagen, PBL, anger att kommunen är huvudman för de allmänna platserna i en detaljplan. Om det finns särskilda skäl för att kommunen inte ska vara huvudman (även kallat enskilt huvudmannaskap) kan kommunen bestämma detta i detaljplanen. För genomförandet av en detaljplan där en exploatör är inblandad ska Region Gotland teckna exploaterings- eller markgenomförandeavtal med exploatören. Avtalen syftar bland annat till att reglera parternas rättigheter och skyldigheter samt hur kostnaden för iordningställandet av allmän plats ska fördelas. Om exploatören ska bekosta delar av iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap ska Region Gotland ändå svara för utförandet. Detta säkerställer att de allmänna anläggningar som ska förvaltas av huvudmannen Region Gotland håller den standard som regionen kräver.

Region Gotland har i vissa äldre exploateringsavtal ålagt exploatören med ansvaret för iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Detta har medfört att de anläggningar som har byggts ut har gjorts så till en undermålig standard vilket medfört att regionen, så som huvudman, inte fullgjort sin lagstadgade skyldighet avseende iordningställande och förvaltning. Det finns aktuella fall på Gotland som är under utredning av mark- och exploateringsavdelningen vid samhällsbyggnadsförvaltningen, vilka

kan komma att föranleda behov av investeringsmedel till park- och trafikavdelningen för iordningställande av de allmänna anläggningar som exploatören inte byggt ut på ett fullgott sätt. Risken är identifierad till mål och budget 2025-2026 och om behovet av investeringsmedel uppstår under perioden 2025-2026 föreslås att detta äskas separat genom tilläggsanslag. Därefter kommer kapitalkostnader samt ökade kostnader för drift och underhåll av anläggningarna vilka behöver kompenseras med motsvarande ramtillskott.

Tabell 10: Förslag investeringar stadsmiljö, gator och vägar (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Beläggningsprogram	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Enskilda vägar	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Reinvesteringar trafik	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500
Parkinvesteringar	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Summa reinvestering stadsmiljö, gator & vägar	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Fastställd budget/plan	30 000	30 000	30 000	30 000	
Gångtrafiklösning kryssningskaj	30 000				
Fastställd budget/plan	-	30 000			
Belysning Visby innerstad 	14 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Fastställd budget/plan	14 000	14 000	7 000		
Upprustning och åtgärd Norderstrand/Kruttornet		11 200	11 200		
Fastställd budget/plan	11 200	11 200			
Förbättrad luftkvalitet - PM10 	6 000				
Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer	2 500	2 500	2 500		
Kung Magnusväg/Jägargatan, cykelväg 		4 500			
Summa nyinvestering stadsmiljö, gator & vägar	52 500	34 200	29 700	16 000	16 000
TOTALT investeringar stadsmiljö, gator & vägar	82 500	64 200	59 700	46 000	46 000

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar i gator/vägar/park etc.

Budget för infrastrukturinvesteringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för teknikförvaltningen att ha kännedom om investeringarna eftersom ansvaret för tillgångarna överlämnas till förvaltningen när exploateringsprojektet är genomfört. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 380 miljoner. Eventuella äskanden av ramtillskott för tillkommande drift- och kapitalkostnader till följd av ny infrastruktur i exploateringsområden redovisas under avsnitt 3.3. Föreslagen investeringsbudget för infrastrukturinvesteringar i gator, vägar, parker med mera redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 11: Investeringar gator/vägar/park enligt exploateringsplan och budget 2025-2029 (tkr)

Exploateringsområde	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Visborg	39 500	66 500	52 000	42 800	21 500
Gråbo	10 000	16 500	8 500	6 000	
Annelund			7 000	20 500	16 700
Sotaren Terra Nova			1 000	24 000	
Industrimark Visby	19 200				
Torslunden	1 100	27 400			
TOTALT gator/vägar/ park, exploatering	69 800	110 400	68 500	93 300	38 200

4.1.3 Investeringar i fastigheter

Region Gotlands fastighetsbestånd består av cirka 170 fastigheter med cirka 500 byggnader vilka i huvudsak är byggda under 50- till 70-talen. Det totala investeringsbehovet inom fastighetsförvaltningen uppgår till 804 miljoner kronor under planperioden.

Investeringsutgifter fastighetsägaransvar och planerat underhåll.

Rollen som fastighetsägare medför ansvar för att fastigheterna uppfyller myndighets- och lagkrav. Ett årligt investeringsanslag behövs för att säkerställa att regionens fastighetsbestånd förvaltas i enlighet med ställda krav. Investeringsanslaget omfattar även investeringar för planerat underhåll. Planerat underhåll utförs med periodicitet längre än ett år och syftar till att återställa en byggdelsfunktion. Åtgärderna avser såväl inre- som yttre underhåll. Under planperioden finns behov av ett flertal större underhållsåtgärder i form av bland annat takomläggning och renoveringar av fasader där även tekniska system behöver ersättas. Ökade krav avseende driftsäkerhet innebär att tekniska system måste bytas ut då nuvarande lösningar har uppnått eller börjar uppnå slutet av sin tekniska livslängd. Vissa av underhållsåtgärderna innebär att verksamheter tillfälligtvis måste evakueras till andra lokaler. Exempel på åtgärder som måste genomföras är utbyte av ett antal låg- och högspänningsställverk, renoveringar av fasader, fönster och tak, utbyte av avloppsstammar, dräneringar av husgrunder samt utbyte av brandlarm, passagesystem, hissar, pellets-pannor, värmeanläggningar och kylanläggningar med mera.

Fastighetsförvaltningen äskar om utökad budget under planperioden med 10 miljoner kronor årligen för investeringar för periodiskt underhåll. Skälet är att underhållet för vissa byggnader är eftersatt samt högre priser för både material och personal. Region Gotlands fastighetsbestånd omfattar cirka 400 000 m². Underhåll görs motsvarande cirka 18 000 m²/år, vilket innebär att det tar cirka 22 år att underhålla samtliga byggnader. För att öka takten och komma ifatt med det eftersatta underhållet behövs utökad investeringsbudget. Fastighetsförvaltningen har även visst underhållsansvar (ofta invändigt ytskikt) för de inhyrda lokalerna vilket omfattar ca 100 000 m². Totalt investeringsbehov för femårsperioden uppgår 550 miljoner kronor. Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Utbyte av befintlig ventilation

Det finns idag lagkrav i Plan-och bygglagen som reglerar hur lokalers ventilationssystem ska utformas för att uppfylla ett tillfredställande inomhusklimat. Ventilationsanläggningar

kontrolleras regelbundet i enlighet med bestämmelserna för obligatorisk ventilationskontroll. Det finns ett ökat behov av att verksamhetsanpassa och förändra lokalerna vilket ofta innebär att ventilationen behöver anpassas för de nya förutsättningarna. Det handlar ofta om att byta ut kanalisation och fläktar med tillhörande styr- och reglerutrustning. De åtgärder som utförs medför generellt att energi- och miljöbesparingar görs vilket bidrar till måluppfyllelse gentemot regionens mål för ekologisk hållbarhet. För perioden 2025-2029 bedöms ett årligt behov om 15 miljoner kronor för utbyte av ventilation. Ökade kapitalkostnader för investeringarna finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Uppförande av solceller

Regionfullmäktige har antagit ”Riktlinjer för Region Gotlands utbyggnad av solceller”. Dessa är styrande vid underhållsprojekt av tak. För perioden 2025-2029 bedöms ett årligt behov om 5 miljoner kronor för installation av solceller på befintliga byggnader. Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras genom ett generellt påslag på internhyran. Det har varit vissa utmaningar med uppförande av solceller trots ambitionen att sådana ska installeras enligt riktlinjen. Det har handlat om exempelvis uteblivna bygglov med hänvisning till kulturhistoriska värden samt fördyringar i upphandlingar där solceller ingått i totalentreprenaden.

Investeringsmedel för klimatanpassning och ökad robusthet

Fastighetsförvaltningen ser ett investeringsbehov med anledning av klimatiförändringar som kräver anpassning av fastighetsbeståndet. Ansvaret för klimatanpassning är fördelat på en rad aktörer, och det finns lagstiftning som tydligt pekar på att kommuner ska klimatanpassa. Region Gotlands översiktsplan, som planerar att antas i slutet av 2024, förordar naturbaserade klimatanpassningslösningar på Gotland, exempelvis förgröning av hårdgjorda ytor, öppna dagvattenlösningar och att främja etableringen av multifunktionella ytor. Åtgärder för att skydda och minska påverkan av klimatiförändringar behöver identifieras för Region Gotlands bebyggda fastigheter. Det gäller åtgärder för skyfall och översvämningar men även åtgärder för att minska påverkan av varmare klimat. En konsekvens av klimatiförändringar och högre ställda krav på inomhusklimatet och för att klara krav på inomhustemperaturer behöver ventilationen anpassas och utökas med någon form av kyla/solavskärmning. Främst är det lokaler för särskilt boende, vårdcentraler och sjukhuset. Ett förändrat säkerhetspolitiskt läge har ställt ökade krav på kontinuitetshantering och robusthet för våra fastigheter. För att möta dessa krav, vilka krav som gäller behöver identifieras och åtgärdas. För år 2025 äskas 1 miljon kronor och därefter 5 miljoner kronor årligen. Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Reservkraft och ställverk Korpen 5

Reservkraften och ställverken på Korpenområdet har uppnått sin tekniska livslängd och måste bytas ut. De är från 1980-talet och uppfyller inte krav på säkerhet och funktion samtidigt som det är brist på reservdelar. Behovet av reservkraft har ökat inom fastigheten då det idag ställs högre krav på driftsäkerhet. Ett ställverk för elkraft fyller många funktioner för att en verksamhet ska kunna vara driftsäker. Den totala investeringsutgiften beräknas till 50 miljoner kronor. Projektet har drabbats av försening då omtag har krävts av upphandling av entreprenör och därför äskas resterande budget om 31 miljoner kronor först till 2026. Ökade kapitalkostnader för investeringen finansieras genom ett generellt pålägg på internhyran.

Utbyte av lysrör och armaturer till LED

EU har fastställt att lysrör av typ T8 inte får importeras till EU från augusti 2023, detta innebär att de lysrör som finns får säljas när de är slut så finns inga nya att tillgå. Detta är ett led i att få bort skadliga ämnen som finns i lysrören, exempelvis kvicksilver.

Fastighetsförvaltningsavdelningen har kontinuerligt bytt ut lysrör till LED-belysning i underhållsprojekt men nu behöver takten ökas för att kunna ha fungerande belysning i lokalerna. Att byta till LED innebär en energibesparing på cirka 30-70 procent. I samband med bytet kan man planera för belysningsstyrning som ytterligare reducerar elförbrukningen, samtidigt som kostnaden för service och underhåll minskar. För perioden 2025-2029 bedöms ett investeringsbehov om 20 miljoner kronor årligen. Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Investeringar för utveckling av fastigheter

Hyresgäster i regionens fastigheter har ofta önskemål om att utveckla de fastigheter där verksamheten bedrivs. Exempel på föreslagna åtgärder är nya eller fler parkeringsplatser, asfalterade ytor, cykelgarage/cykelställ, sopbodas/förråd och infrastruktur för laddning av elfordon. För perioden 2025-2029 bedöms ett årligt behov om 0,5 miljoner kronor för investeringar i befintliga byggnader. Eftersom sådana investeringar har karaktären av verksamhetsanpassning så bör investeringen finansieras med respektive objekts internhyra.

Tabell 12: Förslag investeringar i fastigheter (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Utbyte av ventilation 	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Fastställd budget/plan	15 000	15 000	15 000	15 000	-
Fastighetsägaransvar	90 000	100 000	110 000	120 000	130 000
Fastställd budget/plan	70 000	70 000	70 000	70 000	-
Uppförande av solceller 	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Fastställd budget/plan	5 000	5 000	5 000	5 000	-
Utveckling av fastigheter	500	500	500	500	500
Fastställd budget/plan	500	500	500	500	-
Utbyte av lysrör och armaturer till LED 	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Fastställd budget/plan	20 000	20 000	20 000	20 000	-
Reservkraft och ställverk Korpen		31 000			
Fastställd budget/plan	31 000				
Åtgärder klimatanpassning/robusthet 	1 000	5 000	5 000	5 000	5 000
TOTALT fastighetsförvaltning	131 500	176 500	155 500	165 500	175 500

4.1.4 Investeringar i hamnar

De kapitalkostnader som blir resultatet av de investeringar som genomförs inom ramen för den skattefinansierade hamnverksamheten finansieras via det investeringsutrymme som uppstår i och med de årliga avskrivningarna samt genom ett positivt driftresultat.

Rensmuddring Klintehamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra rensmuddring av främst vändzonen för lastfartyg samt farleden till och längs med kajerna vid Karlsöpiren. Vid egenkontroll av vattendjupet kan det konstateras att det finns en betydande sandvandring i området. För 2026 äskas om 3 miljoner kronor för ändamålet.

Logistikyor Klintehamn

Klintehamns hamn har utvecklats och är Region Gotlands största godshamn främst för de gröna näringarna med jordbruks- och skogsprodukter. Det krävs ett kontinuerligt iordningställande av mer och bättre logistikyor för att möta kundernas behov. Det kommer även krävas att logistikflöden ses över i sin helhet och effektiviseras inom hamnområdet. Åtgärderna innebär en investering om 3 miljoner kronor.

Hantering av dagvatten logistikyor Klintehamn

Klintehamns hamn med sina logistikområden behöver en funktionell, robust och klimat-anpassad dagvattenhantering som lever upp till regionens dagvattenstrategi. Region Gotlands översiktsplan, som planerar att antas i slutet av 2024, förordar naturbaserade klimatanpassningslösningar på Gotland, exempelvis förgröning av hårdgjorda ytor, öppna dagvattenlösningar och att främja etableringen av multifunktionella ytor. Under planperioden äskas om totalt 8 miljoner kronor.

Rensmuddring övriga hamnar

2 miljoner kronor behövs för rensmuddring av övriga hamnar under 2025. Utförda egenkontroller av hamnarnas vattendjup visar på att rensmuddring är nödvändigt i flertalet av våra hamnar.

Utveckling Visby Gästhamn

Investering- och reinvestering om totalt 5,2 miljoner kronor äskas för utveckling av Visby gästhamn. Främst behöver flytbryggorna ersättas med nya. Det behövs även fler flytbryggor för att möta kundernas behov när båtarna blir allt större. Flytbryggorna ska även utrustas för att vara vågbrytande.

Renovering av spont Holmen Visby hamn

Reinvesteringen avser reparation av spont och grundläggande kajkonstruktioner för Holmensnock och östra sida. För att förlänga den tekniska livslängden är det avgörande att renovera den bärande konstruktionen. Driftkonsekvenserna blir ökade kapitalkostnader. Dock ligger det ett stort ekonomiskt värde i att förlänga kajernas livslängd. Holmen nyttjas av såväl inom affärsverksamhet som inom övrig hamnverksamhet, vilket innebär att projektkostnaden delas mellan verksamheterna. Inom ramen för den skattefinansierade verksamheten äskas investeringsmedel om 4,8 miljoner för ändamålet.

Förbättringsåtgärder övriga hamnar

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar i övriga hamnar. 14 miljoner kronor äskas för planperioden.

Tabell 13: Förslag investeringar hamnar (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Rensmuddring Klintehamn		3 000			
Logistikyor Klintehamn		2 000	1 000		
Dagvattenhantering logistikyor Klintehamn 		2 000	2 000	2 000	2 000
Rensmuddring övriga hamnar		2 000			
Utveckling Visby gästhamn	1 200	2 000	2 000		
Renovering spont Holmen i Visby	4 800				
Förbättringsåtgärder övriga hamnar	2 000	3 000	3 000	3 000	3 000
TOTALT hamnverksamhet	8 000	14 000	8 000	5 000	5 000
Fastställd budget/plan	8 000	14 000	8 000	5 000	-

4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet

4.2.1 Investeringar VA

Det totala investeringsbehovet inom VA uppgår till 1 268 miljoner kronor under planperioden. Därutöver kommer VA-investeringar inom exploateringsverksamheten 228,3 miljoner kronor.

Investeringsprojekt VA 2024

Behovet av VA-investeringar är stort idag och framöver. I dagsläget pågår investeringsprojekt med budgeterade investeringsutgifter om totalt 192 miljoner kronor. Flera projekt löper över flera år. Projektavdelningen leder de flesta av VA-verksamhetens projekt. Tidigare har praxis varit att föra över hela projektbudgeten till projektavdelningen inför projektstart vilket har lett till stora budgetöverföringar mellan åren (kompletteringsbudget) under projektens löptid. Strävan är nu att ändra arbetssätt och istället tilldela årliga belopp under projektets löptid vilket förväntas leda till en mindre kompletteringsbudget. För att möjliggöra en mer heltäckande bild av VA-verksamhetens investeringsverksamhet redovisas här de investeringar som finns budgeterade för 2024. Planerade investeringar för planperioden redovisas därefter.

Reinvestering i befintlig VA-anläggning

Någon grundbudget för 2024 finns inte men kompletteringsbudget uppgår till 1,3 miljoner kronor plus 5 miljoner kronor som omdisponerats från annat projekt, totalt 6,2 miljoner kronor. Dessa medel omdisponeras till färdigställande av bräckvattenverket på södra Gotland. Bräckvattenverket är ett stort och komplex verk och det behövs vissa investeringar för att uppnå en driftsäker och robust produktion.

Ombyggnad vattenverk, avloppsreningsverk och förnyelse VA-ledningsnät

Grundbudget för 2024 plus omdisponerade medel kommer att förbrukas under året.

Bunge verksamhetsområde

Det har funnits utmaningar med markavtal vilket orsakat förseningar i projektet. Projektet beräknas att genomföras under 2024.

Ledningsutbyggnad ospecificerat/serviser

Grundbudget 2024 uppgår till 3 miljoner kronor och kompletteringsbudget 3 miljoner kronor. Prognosen är att använda 5-6 miljoner kronor under 2024.

VA-utbyggnad enligt utbyggnadsplan (befintlig bebyggelse)

Grundbudget för 2024 uppgår till 2,5 miljoner kronor och kompletteringsbudget om 2,4 miljoner kronor som kommer disponeras till utbyggnad vid Ardre Vitvär och användas under 2024 för genomförande av nytt verksamhetsområde.

Ledningsbyggnad norra linan Stenkyrka - Martebo

Kompletteringsbudget uppgår till 3 miljoner kronor. Projektet kommer att genomföras 2024 för ledningssträckan till Stenkyrka. Ledningen mellan Stenkyrka och Martebo flyttas till efter planperioden.

Ledning Sanda – Västergarn

Ingen ny budget för 2024, men kompletteringsbudget finns som uppgår till 8,7 miljoner kronor. Driftsättning av ledning för dricksvatten och ledning för avlopp är klar. I projektet ingår även Region Gotlands första verksamhetsområde som byggts enligt utbyggnadsavtal. Projektet avslutas under första kvartalet 2024.

Ledning Västergarn – Tofta

Ingen ny budget för 2024, men en kompletteringsbudget finns som uppgår till 30 miljoner kronor. Projektet beräknas förbruka 33 miljoner kronor 2025. Projektet har försenats avsevärt till följd av stora utmaningar med markavtal. Upphandlingsunderlagen var klara under hösten 2023. Projektet är påbörjat och beräknas klart under första kvartalet 2025.

Ledning Alva – Stånga

Total budget är 42,3 miljoner kronor. Ingen ny budget 2024, men kompletteringsbudgeten uppgår till 2,3 miljoner kronor. Medel avsatt 2025 och 2026 med 20 plus 20 miljoner kronor. Projektet har startats och upprättande av markavtal pågår. Upphandling är planerad till hösten 2024 och genomförande under 2025 och 2026.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning

2024 års budget uppgår till 0,5 miljoner kronor. Utredning pågår för lösning av dagvattendammar i Torslunden i Visby. Genomförande sker i samverkan med exploateringsprojektet för Torslunden.

DV Palissaderna, dammar

Kompletteringsbudget finns om 0,9 miljoner kronor. Utredningar pågår för lösning av fördröjning före vattenfallet i Visby hamn. Projektet genomförs under 2024.

Förstärkning Vallevikens avloppsreningsverk

Investeringen avser mobilt avloppsreningsverk som komplement till befintligt avloppsreningsverk i Valleviken. Dialog med leverantör om slutförandet och driftsättning pågår. Kompletteringsbudget finns om 0,6 miljoner kronor.

Fårösund avloppsreningsverk

Grundbudget 2024 uppgår till 5 miljoner kronor. Projektet beräknas kosta 26 miljoner kronor totalt. Investeringsmedel om 10 miljoner kronor år 2025 och 11 miljoner kronor år 2026 äskas. Tillstånd för att få dubblera verkets kapacitet finns.

Ombyggnad Visby avloppsreningsverk

Det finns behov av att anpassa personalutrymmen på verket, men först måste utrymme skapas. Utbyggnadsordningen blir att först skapa utrymme och att ersätta ställverk och reservkraft.

Ombyggnad reservoar Åminne

Reservoaren behöver förbättras och bli större för en robust dricksvattenförsörjning. Grundbudget på 4 miljoner kronor förs inte över i kompletteringsbudgeten. Projektet flyttas till 2025.

Vattenskydd VA-plan

Kompletteringsbudget finns om 2 miljoner kronor. Takten måste öka och fler vattenskyddsområden bildas.

Fordon och maskiner VA

Ny spolbil är beställd och levereras under 2024.

Digitalisering

Grundbudget 2024 är 5 miljoner kronor. Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning.

Visby dricksvattenförsörjning

Satsningen innebär flera stora investeringar och kommer att pågå i många år. Budget 2024 uppgår till 35 miljoner kronor.

Post att omdisponera

Post i kompletteringsbudgeten om 20 miljoner kronor omdisponeras till:

- 10 miljoner kronor till förnyelse VA-ledningsnät
- 5 miljoner kronor till reinvestering i befintlig anläggning
- 5 miljoner kronor till ledning från pumpstation norra Klintehamn till avloppsreningsverket i Klintehamn.

Tabell 14: Investeringsbudget och prognos VA 2024 (tkr)

	Grundbudget 2024	Kompletterings budget 2024	Total budget 2024	Prognos 2024
Reinvestering i befintlig anläggning		1 265	1 265	6 265
Ombyggnad vattenverk	5 500	-926	4 574	4 574
Ombyggnad avloppsreningsverk	4 400	4 544	8 944	8 944
Förnyelse VA-ledningsnät	25 000	-1 773	23 227	33 227
Bunge verksamhetsområde		3 496	3 496	3 496
Ledningsutbyggnad/serviser	3 000	2 962	5 962	5 962
VA-utbyggnad enl. VA-plan	2 500	2 498	4 998	4 998
Ledningsutbyggnad norra linan (Martebo-Stenkyrka)		3 000	3 000	3 000
Ledning Sanda-Västergarn		8 725	8 725	8 725
Ledning Västergarn-Tofta		30 000	30 000	30 000
Ledning från P5 till Klintehamns avloppsreningsverk	10 000	449	10 449	15 449
Ledning Alva-Stånga		2 300	2 300	2 300
Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning 	500	40	540	540
Dagvattendammar Palissaderna 		851	851	851
Förstärkning Vallevikens avloppsreningsverk		562	562	562
Avloppsreningsverk Fårösund	5 000		5 000	5 000
Lokalanpassning Visby avloppsreningsverk	5 000		5 000	5 000
Reservoar Åminne	4 000	-4000	0	0
Vattenskydd VA-plan		2 000	2 000	2 000
Testbädd Storsudret		1 000	1 000	1 000
Maskiner och fordon VA	5 000	5 117	10 117	10 117
Digitalisering	5 000		5 000	5 000
Visby vattenförsörjning	50 000	-15 000	35 000	35 000
Post att omdisponera		20 000	20 000	
Summa	125 100	67 110	192 210	192 210

Investeringsprojekt VA 2025-2029

Reinvestering VA-anläggningar

De gotländska kommunala vatten- och avloppsanläggningarna börjar till stora delar nå slutet av sin tekniska livslängd och tidigare besparingar på underhållssidan har resulterat i större investeringsbehov. Både vatten- och avloppsverk behöver moderniseras, men framförallt är ledningsnäten i behov av reovering. Därtill behöver både vatten- och avloppsverk uppdateras till gällande krav med om- och tillbyggnader samt olika anpassningar.

Förnyelse VA-ledningsnät

Syftet med anslaget är att kunna åtgärda läckande vatten- och avloppsledningsnät genom ett fortlöpande arbete med att ersätta uttjänta ledningar med nya. Region Gotland behöver förnya mellan 0,6-0,7 procent av ledningsnätet årligen för att uppnå en hållbar

förnyelsetakt. Omräknat först till ledningssträcka och sen till pengar, behövs 35-40 miljoner kronor årligen. Totalt tas 190 miljoner kronor upp för planperioden.

Reinvesteringsprojekt i befintlig VA-anläggning

För inte öka underhållsskulden och uppfylla lagkrav behövs, enligt VA-planen, 50 miljoner kronor årligen. Nyinvesteringar och exploateringar ianspråk stor del av tillgängliga resurser avseende såväl personal som investeringsmedel. Utrymmet för reinvesteringar varierar beroende på hur övriga investeringar planeras. Under planperioden 2025-2029 upptas endast 10 miljoner kronor per år, totalt 50 miljoner kronor.

Förnyelse av vattenverk

Syftet med anslaget är löpande reinvestering samt mindre uppdateringar av vattenverken till gällande krav med om- och tillbyggnader samt olika driftsanpassningar. Totalt 33,5 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Förnyelse av avloppsreningsverk

Syftet med anslaget är löpande reinvesteringar i avloppsreningsverken samt mindre uppdateringar till gällande krav vilket innebär om- och tillbyggnader samt olika driftsanpassningar. Behovet under planperioden uppgår till totalt 27,5 miljoner kronor.

Digitalisering och uppbyggnad av VA-nätet

Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning. Denna process är beräknad att pågå till och med 2028 och totalt äskas om 20 miljoner kronor under perioden.

Nyinvestering VA-anläggningar

Projekt som inte fanns med i Mål- och budgetskrivelse 2024-2026 markeras med NY samt en förklaring.

Ledningsutbyte ospecificerat

Syftet med anslaget är att möjliggöra förtätning av VA-nätet. Under planperioden äskas om totalt 25 miljoner kronor.

Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt utbyggnadsplan)

Syftet med anslaget är bygga ut verksamhetsområden inom befintlig bebyggelse enligt VA-utbyggnadsplanen. För planperioden tas 20 miljoner kronor upp.

Råvattenledning och pumpstation Ava/Fårö - NY

Syftet med anslaget är att bygga pumpstation och råvattenledning från Ava grundvattentäkt till nytt vattenverk. För perioden 2025-2026 tas 15 miljoner kronor upp. Vattendomen ska tas i bruk under 2024 och kontrollprogram ska påbörjas, vilket kan ske utan att ledningar till vattenverket är på plats. Byggnation av pumpstation påbörjas 2024 och färdigställs tillsammans med ledningen senare.

Ledning Västergarn – Tofta - NY

Projektet har drabbats av kraftiga förseningar eftersom det har varit stora utmaningar med markavtal. Medel har därför omdisponerats till andra projekt. Projektet är påbörjat och beräknas klart första kvartalet 2025. Projektet behöver 33 miljoner kronor 2025 för att vara fullt ut finansierat.

Ledning Alva – Stånga - NY

Projektet är påbörjat och upprättande av markavtal pågår. Upphandling ska göras under hösten 2024 och genomförande beräknas till 2025-2026. Total budget är 42,3 miljoner kronor. Investeringsmedel äskas för 2025 och 2026 med 20 plus 20 miljoner kronor.

Överföringsledning till Valleviken

Syftet är att säkra medel till överföringsledning mellan Othem och Valleviken för att bygga ut verksamhetsområde till Hideviken i enlighet med föreläggande från Länsstyrelsen (§6 LAV). För planperioden 2026-2029 tas totalt 95 miljoner kronor upp. Färdigställande beräknas bli under 2027-2029.

Råvattenledning Akebäck till Roma

Syftet med anslaget är att bygga råvattenledning från vattentäkten i Akebäck till Roma via befintlig vattentäkt. Arbetet är beroende av tillstånd för vattenuttag i vattentäkten. För planperioden 2027-2028 tas 15 miljoner kronor upp.

Ledning i norra Visbys ledningsnät

Syftet med investeringen är att öka flödet i norra Visbys spillvattennät så att exploatering kan möjliggöras i norra Visby och Väskinde. För planperioden 2026-2028 tas 21 miljoner kronor upp.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning

Syftet med anslaget är att göra fördröjningslösningar för dagvatten i befintligt bebyggelse och klimatanpassningar av VA-anläggningar. Under planperioden tas investeringsanslag om 21,5 miljoner kronor upp.

Fårösund avloppsreningsverk

2018 byggdes ett nytt kemiskt reningssteg för 4 000 pe¹ och det planerades att göra en ombyggnad för det biologiska reningssteget när nytt tillstånd finns för 4 000 pe. Under tillståndprocessen har det konstaterats att det kan komma att krävas avancerad teknik för att få tillstånd till 4 000 pe, varför det tas upp investeringsanslag för 2025-2026 med 21 miljoner kronor.

Fårö vattenverk - NY

Syftet med anslaget är att bygga ett permanent vattenverk på Fårö som ska rena vatten från två råvattentäkter. Verket ska förse norra Fårö med dricksvatten till samlad bebyggelse som har ett behov med hänsyn till människors hälsa och miljö. För planperioden 2027-2029 tas 100 miljoner kronor upp.

Visby framtida avloppshantering och reinvestering av Visby avloppsreningsverk

För att säkerställa hantering av spillvatten och tillräcklig kapacitet krävs reinvestering i Visby avloppsreningsverk och slamhantering. För att säkra en effektiv lösning tillsätts en utredningsgrupp. Investeringsbehovet under planperioden uppskattas till 110 miljoner kronor.

Driftoptimering bräckvattenverket på södra Gotland

Bräckvattenverket på södra Gotland är ett stort och komplicerat verk som kräver en del justeringar. Budget om 30 miljoner kronor behövs för slutlig injustering

¹ Personekvivalenter – avser den mängd BOD som motsvarar den genomsnittliga dagliga BOD-utsläppet per person. BOD – Biokemisk syreförbrukning. Används för att mäta mängden (kg) syreförbrukande organiskt material i vatten.

Ombyggnad av dricksvattenreservoar i Åminne

Nuvarande reservoar är uttjänt och för liten. För 2025 budgeteras 5 miljoner kronor.

Ombyggnad Eskelhem avloppsreningsverk

Utredning om Eskelhem avloppsreningsverk pågår som kommer visa på om verket ska vara kvar eller om spillvattnet ska kopplas på överföringsledningen till Klintehamn. För år 2027 tas 9 miljoner kronor upp.

Nytt avloppsreningsverk på sydöstra Gotland

Syftet med anslaget är att ta ett samlat grepp om avloppsreningsverken på sydöstra Gotland. Alla verken är i stort behov av reinvestering och behöver uppgraderas till kommande krav. Utredning om det behövs ett eller flera verk ska påbörjas. Investeringen beräknas till minst 200 miljoner kronor och påbörjas under 2029 då 25 miljoner kronor äskas.

Reinvestering av avloppsdammar

Beroende på EU:s direktiv angående återanvändning av renat spillvatten, så tas beslut på reinvestering av bevattningsdammarna och dammarna Väskinde, Roma, Träkumla, Stånga, Alva och Havdhem. Ännu har inte den totala investeringen uppskattas, men för år 2028-2029 äskas om 10 miljoner kronor.

Vattenskydd VA-plan

Investeringsmedel äskas för planperioden om totalt 7 miljoner kronor. Syftet med investeringen är att ta ett samlat grepp kring hur Region Gotland ska arbeta för att säkerställa skyddet för sina allmänna vattentäkter, både kvantitativt och kvalitativt. Flertal vattentäkter saknar rådighet, tillstånd och/eller vattenskyddsområde.

Fordons- och maskinanskaffning VA

Syftet med anslaget är att kunna göra reinvesteringar enligt maskinanskaffningsplan. Teknikförvaltningen köper in de fordon som bäst svarar mot verksamheternas behov. Fordonsanskaffningarna ska också leda mot klimatmålen, och teknikförvaltningens fordon ska tankas med antingen biogas eller HVO100 i enlighet med drivmedelspolicyn. För planperioden tas investeringslag om 17,5 miljoner kronor upp.

Visby framtida vattenförsörjning och reinvestering i Visby och Tingstäde vattenverk

Försörjningen av det allmänna dricksvatten på Gotland är en komplicerad process där många delar måste samverka för att allt ska fungera. För att kunna säkerställa dricksvattentillgången i Visby inför kommande utbyggnader måste vattenfrågan snarast lösas. Det behövs reinvestering i Visbys södra vattenverk och reservoar. Reningen av råvattnet behöver förbättras för såväl Visby söder som norr samt reinvestering alternativt nybyggnation av vattenverk i Tingstäde. Vidare behövs förnyelse av råvattenledning från grundvattentäkt till Visbys södra vattenverk och slutligen också ett nytt verk med ny råvattenkälla. För 2025 tas 50 miljoner kronor upp och för 2026 50 miljoner kronor. Under planperioden 2027-2029 tas investeringsanslag om totalt 225 miljoner kronor upp. När lösning finns för ett eller två nya vattenverk, behövs investeringsanslag i storleken som bräckvattenverket på södra Gotland och färdigställande beräknas bli under perioden 2027 till 2030. Om ovan beskrivna åtgärder inte kan genomföras blir konsekvensen att inga nya detaljplaner för Visby, Väskinde och Västerhejde kan antas.

Tabell 15: Förslag investeringar VA (tkr)

	2025 Budget förslag	2026 Budget förslag	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Reinvesteringar					
Förnyelse VA-ledningsnät	35 000	35 000	40 000	40 000	40 000
Reinvestering i befintlig VA-anläggning	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Förnyelse vattenverk	5 500	7 500	7 500	7 500	7 500
Förnyelse avloppsreningsverk	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500
Digitalisering och uppbyggnad av VA-nätet	5 000	5 000	5 000	5 000	
Nyinvesteringar ledningar					
Ledningsutbyggnad/serviser	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt plan)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Råvattenledning och pumpstation Ava, Fårö	2 000	13 000			
Ledning Västergarn - Tofta	33 000				
Ledning Alva - Stånga	20 000	20 000			
Ledning Valleviken (till/från Slite)		5 000	45 000	20 000	20 000
Råvattenledning Akebäck - Busarve/Roma			5 000	10 000	
Norra Visbys ledningsnät		7 000	7 000	7 000	
Dagvatten och klimatanpassning 	1 500	5 000	5 000	5 000	5 000
Nyinvesteringar verk					
Avloppsreningsverk Fårösund	10 000	11 000			
Fårö vattenverk			25 000	25 000	50 000
Förstärkning avloppsreningsverk Visby	10 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Driftoptimering bräckvattenverket södra Gotland	15 000	15 000			
Ny- och ombyggnad reservoar Åminne	5 000				
Ombyggnation/förbikoppling avloppsreningsverk Eskelhem			9 000		
Avloppsreningsverk för sydöstra Gotland					25 000
Avloppsdammar				5 000	5 000
Vattenskydd VA-plan	2 000	2 000	1 000	1 000	1 000
Fordon och maskiner VA	2 500	5 000	2 500	5 000	2 500
Totalt VA-verksamhet exkl Visby vattenförsörjning	172 000	181 000	202 500	181 000	206 500
Fastställd budget/plan	75 000	125 000	125 000	125 000	-
Visby vattenförsörjning	50 000	50 000	50 000	100 000	75 000
Fastställd budget/plan	133 000	20 000	70 000	100 000	-
Totalt VA-verksamhet inkl. Visby vattenförsörjning	222 000	231 000	252 500	281 000	281 500

VA-investeringar efter 2029

Det finns större investeringsbehov än de som är redovisade i investeringsplanen. Samhällsbyggnadsprocessens arbete med detaljplaner och exploateringar ianspråktar resurser och prioriteras ofta före utbyggnad av befintlig VA-infrastruktur. Det har gjorts

många utredningar och arbeten avseende Fårö som är i ett behov av både vatten och avlopp till befintlig bebyggelse, det finns endast resurser avsatta under denna planperiod för vatten. De allmänna avloppsreningsverken tar även emot slam från enskilda anläggningar och det finns en risk att investeringar för utökad kapacitet måste göras på alla tre stora avloppsreningsverk alternativt bygga ett verk för mottagning av slam från enskilda anläggningar. Denna investering ryms inte under planperioden.

Det finns inte resurser att möta alla de investeringsbehov som finns under planperioden. Ett antal projekt skjuts därför framåt till efter planperioden:

- Ledningsutbyggnad norra linan (Stenkyrka – Martebo)
- Ledningar från Heidelbergs Materials brott till Othem vattenverk i fall tillstånd till fortsatt brytning inte ges
- Vattenverk Lärbro
- Förstärkning Roma vattenverk
- Förstärkning Tofta vattenverk
- Förstärkning Kappelshamn vattenverk
- Förstärkning Hangvar pumpstation för att få mera vatten till Lickershamn.

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar VA

Budget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för VA-kollektivet att ha kännedom om investeringarna, eftersom det är VA-kollektivet som belastas med kapitalkostnaderna och ansvaret för driften efter färdigställande är VA-verksamhetens. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 228 miljoner kronor. Föreslagen investeringsbudget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 16: VA-investeringar enligt exploateringsplan och budget 2025-2029 (tkr)

Exploateringsområde	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Visborg	27 800	22 000	37 600	81 600	32 000
Gråbo		4 000	4 000		
Annelund			2 000	5 000	3 000
Industrimark Visby	3 700				
Torslunden	200	2 400			
Sotaren Terra Nova			1 000	2 000	
Totalt VA-investeringar exploatering	31 700	28 400	44 600	88 600	35 000

4.2.2 Investeringar avfall

Investeringsanslag inom avfallsverksamheten behövs för fortsatta satsningar i syfte att upprätthålla fastställd servicenivå och en tillfredsställande trafik- och arbetsmiljösäkerhet. 2025 planeras för ombyggnad av ÅVC Visby och reinvestering i slamfordon. Detta innebär att kapitalkostnaderna kommer att öka med 1,3 miljoner kronor vilka ska finansieras dels genom höjning av grundavgiften i avfallstaxan och dels höjning av avgifterna för slamtömning. Under 2026 kommer flera investeringar ske i samband med införandet av fastighetsnära insamling (FNI). Det är ännu inte utrett hur stor andel som finansieras av

förpackningsbranschen och vad som måste finansieras genom till exempel avfallstaxan eller med skattemedel. Omlastningsplats behöver inrättas för förpackningsavfall på Roma avfallsstation. Samtal pågår med entreprenören på Roma avfallsstation, tillika ansvarig för omlastning av förpackningsavfall, om hur omlastningsstationen ska fungera framöver samt eventuell samfinansiering. Kapitalkostnaderna för denna hantering bedöms uppgå till 2 miljoner kronor 2026 och samt ytterligare 1,9 miljoner kronor 2027. Total kapitalkostnad för förpackningsinsamling och FNI beräknas till 4 miljoner kronor från 2028 och framåt. Dessa kommer till del finansieras av ersättningen som utgår från Naturvårdsverket för insamlad volym av förpackningsavfall.

Under 2026 till 2028 kommer investeringar i containers och slamfordon fortgå med ytterligare höjning av kapitalkostnaderna om cirka 1 miljoner kronor per år. Kostnaderna ska finansieras via avfallstaxans grund- och slamdel. 2027 planeras ombyggnad av Hemse ÅVC. Kapitalkostnaden ska finansieras genom höjning av grundavgiften i avfallstaxan.

Tabell 17: Förslag investeringar avfall (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Containers återvinningscentraler	1 000	1 000	1 000	600	600
Slambil/slamsläp	5 000	5 000	5 000		
Visby återvinningscentral, ombyggnad 	5 000				
Hemse återvinningscentral, ombyggnad 			5 000		
Kärl för fastighetsnära insamling 		80 000			
Omlastningsplats fastighetsnära insamling av förpackningar 		3 000	7 000		
Containers Återvinningsstationer förpackningar	500				
TOTALT avfallsverksamhet	11 500	89 000	18 000	600	600
Fastställd budget/plan	33 000	35 100	11 000	6 500	-

4.2.3 Investeringar linjehamn

Den affärsdrivande linjehamnsverksamheten är fullt ut finansierad med externa taxor och avgifter. Samtliga investeringsbehov som presenteras för perioden innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras inom ramen för affärsverksamheten. Det totala investeringsbehovet inom linjehamnens verksamhet under planperioden beräknas till totalt 219,3 miljoner kronor.

Förbättringsåtgärder Visby hamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar. Investeringsanslag tas upp med totalt 24 miljoner kronor för förbättringsåtgärder i Visby hamn.

Rensmuddring Visby hamn

Reinvesteringsmedel behövs om 8 miljoner kronor för rensmuddring av Visby hamn. För 2026 och 2027 behövs 4 miljoner kronor för vardera år. Efter genomförd djupmätning kan konstateras att det finns ett ackumulerat behov av rensmuddring i Visby hamn för att erhålla hamnens avsedda djup. För att säkerställa linjetrafiken vid lågvattenförhållanden är det av yttersta vikt att hålla djupen enligt sjökorten.

Renovering av spont Holmen Visby hamn

Reinvesteringen avser reparation av spont och grundläggande kajkonstruktioner för Holmensnock och östra sida. Reinvesteringsmedel behövs för ändamålet, totalt 9,6 miljoner kronor under 2025 och 2026. För att förlänga den tekniska livslängden är det avgörande att renovera den bärande konstruktionen. Driftkonsekvenserna blir ökade kapitalkostnader. Dock ligger det ett stort ekonomiskt värde i att förlänga kajernas livslängd. Holmen nyttjas av såväl av affärsverksamhet som i övrig hamnverksamhet, vilket innebär att projektkostnaden delas mellan verksamheterna. Investeringen har delats upp på affärsdrivande- respektive skattefinansierad verksamhet om 4,8 miljoner vardera.

Ombyggnad av hamnterminalen

Hamnterminalen, byggd 1982 då den dimensionerades för 800 000 passagerare per år, är i behov av modernisering och om-/tillbyggnad för att hantera dagens stora mängd passagerare (2019 ~1,8 miljoner passagerare). Hamnterminalen behöver också ha möjlighet att hantera trafik av eventuellt ytterligare rederier och även internationell trafik, det innebär att funktionella tullfaciliteter för passagerare måste säkerställas. Projektet beräknas pågå under perioden 2025-2027 och terminalen behöver vara i drift under hela projekttiden. Ombyggnationen medför investering om totalt 48 miljoner kronor.

Automatiserad förtöjning FL5 och 6

Linjetrafikens allt mer tidspressade hamnanlöp ställer krav på modernisering i form av automatiska förtöjningsanordningar. Inom denna tidsperiod planeras för att färjeläge 5 och 6 förses med så kallad "auto-mooring" till en bedömd kostnad av 80 miljoner kronor, varav 40 miljoner tas upp under 2029.

Muddring och ny logistikyta nordost om oljekajen Visby

Nyttjandegraden av färjeläge 7 har ökat de senaste åren. Därför finns behov av att skapa ny logistikyta nordost om oljekajen. För att skapa ytan krävs muddring och utfyllnad. I det längre perspektivet behövs det även skapas mer redundans för att hantera det stora antalet fartyg i hamnen. För att möta behovet ska anpassning göras så att passagerarfärjorna kan förtöja vid oljekajen. Oljekajen behöver därför förses med nya fenderverk med mera. Investeringsanslag tas upp med totalt 64,5 miljoner kronor år 2026-2028. Under projekteringen ska det undersökas om projektet kan delas upp och utfyllnadsområdet kan användas som deponi i samband med stadsutvecklingsprojekten i framförallt Visby och därmed vinna synergier mellan projekten.

Övernattningssläge Oljekaj

För att skapa redundans och hantera det stora antalet fartyg i hamnen finns behov att möjliggöra för passagerarfärjorna att förtöja vid oljekajen. Detta genom att oljekajen förses med bland annat nya fenderverk samt landelanslutning. Anpassningen beräknas kosta 55 miljoner kronor varav 25 miljoner tas upp 2028.

Ytbeläggning terminalområde

Mot slutet av perioden är bedömningen att stora delar terminalområdet i Visby hamn behöver ny asfalt, kostnaden beräknas till 5 miljoner kronor år 2027.

Tabell 18: Förslag investeringar linjehamnen (tkr)

	2025 Budget förslag	2026 Budget förslag	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Förbättringsåtgärder Visby hamn	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Rensmuddring Visby hamn		4 000	4 000		
Renovering spont Holmen	4 800				
Ytbeläggning terminalområde			5 000		
Automatiserad förtöjning färjeläge 5 och 6					40 000
TOTALT linjehamnsverksamhet, exkl särskilda projekt	8 800	9 000	14 000	5 000	45 000
Fastställd budget/plan	8 000	12 600	9 000	10 000	-
Ombyggnad av terminal	14 000	24 000	10 000		
Fastställd budget/plan	4 000	17 300	23 000		-
Muddring och ny logistikyta NO oljekajen		20 000	34 500	10 000	
Fastställd budget/plan			34 500	23 000	
Övernattningsläge oljekaj				25 000	
Fastställd budget/plan				17 000	

4.3 Investeringar för exploatering

Exploateringsplan och exploateringsbudget upprättas av mark- och exploateringsenheten på samhällsbyggnadsförvaltningen. Budgetens utgiftssida omfattar såväl utgifter för att iordningsställa tomtmark för försäljning som investeringsutgifter för infrastruktur som skapas inom ramen för exploateringsverksamheten.

Exploateringsplan och exploateringsbudget ska samordnas med investeringsbudgeten. För att visa på den totala investeringsvolymen inom respektive område redovisas de investeringar som görs i infrastruktur inom ramen för exploateringsverksamheten även här i teknikförvaltningens mål- och budgetskrivelse.

Planerade investeringar inom exploateringsverksamheten för gator, vägar, parker med mera redovisas under avsnitt 4.1.2, tabell 10 och VA-investeringar redovisas i tabell 15 under avsnitt 4.2.1.

4.4 Särskilda projekt

Särskilda projekt redovisas tillsammans med övriga investeringsbehov för respektive verksamhet. Under följande rubriker redovisas behov av investeringsmedel till särskilda projekt:

Stadsmiljö, gator och vägar redovisas, avsnitt 4.1.2.

Fastigheter, avsnitt 4.1.3

VA 4.2.1

Linjehamnen, avsnitt 4.2.3.

**Investeringsäskanden
2025-2029
Nämnd/Förvaltning: TKF Totalt**

Kategori av investering 1-5 se nedan	Investeringsbudget, brutto tkr				
	2025	2026	2027	2028	2029
Investeringar					
Skattefinansierade investeringar					0
1. Investeringspott för maskiner, inv.m.m.	18 400	27 800	14 900	14 600	13 900
2. Lokalinvesteringar	131 500	176 500	155 500	165 500	175 500
4. Investeringar i hamnar	8 000	14 000	8 000	5 000	5 000
5. Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar	82 500	64 200	59 700	46 000	46 000
					0
Avgiftsfinansierade investeringar					0
1. VA	222 000	231 000	252 500	281 000	281 500
2. Avfall	11 500	89 000	18 000	600	600
3. Linjehamn	22 800	53 000	58 500	40 000	45 000
Totalt investeringar	496 700	655 500	567 100	552 700	567 500
					2 839 500

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringspott för maskiner, inventarier, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

1. VA
2. Avfall
3. Hamnverksamhet

Investeringsäskand 2025-2029

Nämnd/Förvaltning: TKF Investeringspott

Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Förstudie finns (ja/nej)	Avstämt med projektavdelninge n (ja/nej)	Investeringsbudget, brutto tkr				Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr kostnader) tkr												
				2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029							
Investeringar																				
1. Investeringspott	Fordons- och maskinanskaffning				9 500	9 500	9 500	9 500	9 500	47 500	713	713	713	713						
1. Investeringspott	Möbler Visborg				200	200	200	200	200	1 000										
1. Investeringspott	Kollektivtrafik, investeringar enl. hållplatshandbok				4 200	6 200	2 500	2 200	1 000	16 100	350	1 050	1 450	1 700	1 850					
1. Investeringspott	Kollektivtrafik, nytt stadslinjenät				4 500	11 900	2 700	2 700	3 200	25 000	400	1 550	2 175	2 450	2 800					
										0										
Totalt investeringar					18 400	27 800	14 900	14 600	13 900	89 600	1 463	3 313	4 338	4 863	4 650					

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringspott för maskiner, inventarier, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

1. V/A
2. Avfall
3. Hamnverksamhet

Investeringsäska

2025-2029

Nämnd/Förvaltning: TKF Fastighetsförvaltning

Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Förstudie finns (ja/nej)	Avstämt med projektavdelningen (ja/nej)	Investeringsbudget, brutto tkr					Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr kostnader) tkr											
				2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029							
Investeringar																				
2. Lokalinvesteringar	Utbyte av ventilation			15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	75 000	1 125	1 125	1 125	1 125	1 125	1 125	1 125	1 125	1 125	1 125
2. Lokalinvesteringar	Fastighetsansvar			90 000	100 000	110 000	120 000	130 000	130 000	550 000	6 750	7 500	8 250	9 000	9 750	9 000	9 750	9 750	9 750	9 750
2. Lokalinvesteringar	Uppförande solceller			5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	25 000	325	325	325	325	325	325	325	325	325	325
2. Lokalinvesteringar	Utveckling fastighet			500	500	500	500	500	500	2 500	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46
2. Lokalinvesteringar	Utbyte av lysrör och armatur LED			20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	100 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
2. Lokalinvesteringar	Resevkraft och ställverk Korpen				31 000					31 000										
2. Lokalinvesteringar	Åtgärder klimatanpassning/robusthet			1 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	21 000	75	375	375	375	375	375	375	375	375	375
											0									
											0									
Totalt investeringar				131 500	176 500	155 500	165 500	175 500	165 500	804 500	9 821	12 421	11 621	12 371	13 121	12 371	13 121	13 121	13 121	13 121

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringspott för maskiner, inventarier, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

1. VA
2. Avfall
3. Hammverksamhet

**Investeringsäskanden
2025-2029
Nämnd/Förvaltning: TKF VA**

Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Förstudie finns (Ja/nej)	Avstämt med projektkavdelningen (Ja/nej)	Investeringsbudget, brutto tkr			Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr kostnader) tkr													
				2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029							
Investeringar																				
1. VA	Reinvesteringar																			
1. VA	Förnyelse VA-tekningsnät				35 000	35 000	40 000	40 000	40 000	1 400	2 772	4 144	5 716	7 284						
1. VA	Reinvestering i befintligt VA-anläggning				10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	300	890	1 470	2 050	2 630						
1. VA	Ombyggnad/förnyelse vattenverk				5 500	7 500	7 500	7 500	35 500	270	591	880	1 465	1 900						
1. VA	Ombyggnad/förnyelse avlopprensingsverk				5 500	5 500	5 500	5 500	27 500	480	794	1 113	1 432	1 751						
1. VA	Digitalisering VA-nätet				5 000	5 000	5 000	5 000	0	600	1 148	1 696	2 244	2 792						
1. VA	Nyinvesteringar ledningar								0											
1. VA	Ledningsutbyggnad/serviser				5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	120	318	514	710	906						
1. VA	Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt plan)				5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	200	396	592	788	984						
1. VA	Råvattenledning Ava-verk och pumpstation				2 000	13 000						600	600	600						
1. VA	Ledningar Västergarn-Tofta				33 000				33 000	2 800	2 800	2 800	2 800	2 800						
1. VA	Ledning Alva-Stänga				20 000	20 000			40 000			1 680	1 680	1 680						
1. VA	Ledning Valleviken (till/från Slite)				5 000	45 000	20 000	20 000	90 000											
1. VA	Råvatten Akeback till Busarve/Roma					5 000	10 000	10 000												
1. VA	Norra Visby ledningsnät					7 000	7 000	7 000	21 000											
1. VA	Dagvatten och klimatanpassning				1 500	5 000	5 000	5 000	5 000		130	551	965	1 374						
1. VA									0											
1. VA	Nyinvesteringar verk								0											
1. VA	Avlopprensingsverk Fårösund				10 000	11 000			21 000			1 260	1 260	1 260						
1. VA	Fårö vattenverk (2028-2031)					25 000	25 000	25 000	50 000											
1. VA	Visby ARV förstärkning				10 000	25 000	25 000	25 000	110 000		600	2 080	3 530	4 980						
1. VA	Färdigställande av bräcvattenverket för Sva Gotland				15 000	15 000			30 000	867	2 118	3 346	3 346	3 346						
1. VA	Ämne ny/ombyggnation vattenreservoar				5 000				5 000		300	300	300	300						
1. VA	Ombyggnad Eskelhem avlopprensingsverk						9 000		9 000											
1. VA	Nytt ARV för sydöstra Gotland								25 000											
1. VA	Avloppsdammar							5 000	5 000											
1. VA	Vattenskydd VA-plan				2 000	2 000	1 000	1 000	7 000	240	459	678	778	887						
1. VA	Fordon och maskiner VA				2 500	5 000	2 500	5 000	17 500	1 200	1 396	1 970	2 218	2 592						
1. VA	Visby vattenförsörjning				50 000	50 000	50 000	100 000	75 000											
Totalt investeringar					222 000	231 000	252 500	281 000	281 500	8 477	14 712	25 673	32 421	40 396						

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringspott för maskiner, inventarier, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

1. VA
2. Avfall
3. Hamnverksamhet

Investeringsäskand

2025-2029

Nämnd/Förvaltning: TKF Linjehamnen

Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Förstudie finns (ja/nej)	Avstämt med projektavdelningen (ja/nej)	Investeringsbudget, brutto tkr					Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr kostnader) tkr											
				2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029							
Investeringar																				
3. Linjehamn	Förbättringsåtgärder Visby hamn				4 000	5 000	5 000	5 000	5 000	24 000	165	486	822	1 153	1 479					
3. Linjehamn	Rensuddring Visby hamn				4 000	4 000			8 000			131	339	437	428					
3. Linjehamn	Renovering spont Holmen				4 800				4 800		155	277	271	264	258					
3. Linjehamn	Ombyggn. hamnterminal				14 000	24 000	10 000		48 000		525	1 956	3 133	3 410	3 312					
3. Linjehamn	Muddring o ny logistikyta NO om oljekajen					20 000	34 500	10 000	64 500			450	1 602	2 450	2 624					
3. Linjehamn	Automatiserad förtöjning FL5 och 6							40 000	40 000						1 500					
3. Linjehamn	Övernattningsläge Oljekaj							25 000	25 000					550	1 110					
3. Linjehamn	Ytbeläggning terminalområde							5 000	5 000				187	370	360					
									0											
Totalt investeringar					22 800	53 000	58 500	40 000	45 000	219 300	845	3 300	6 354	8 634	11 071					

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringspott för maskiner, inventarier, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

1. VA
2. Avfall
3. Hamnverksamhet

Miljö- och byggnämnden

Mål och budget 2025 - 2027

Miljö- och byggnämnden

Fastställd av miljö- och byggnämnden

Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2024-03-26

Ärendenr MBN 2024/7

Version [1.0]

Mål och budget 2025 - 2027

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Nämndens grunduppdrag	2
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027	3
2 Mål	6
2.1 Beslutade mål	6
2.2 Revidering av befintliga mål	6
2.3 Förslag till nya mål	6
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	7
3.1 Kompensation för externa avtal	10
3.2 Interna priser samt externa taxor och avgifter	10
3.3 Driftbudget 2025-2027	10
3.4 Prioritering och konsekvensanalys	10
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029	13
4.1 Investeringar för exploatering	13

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Uppdrag

Miljö- och byggnämnden ansvarar för den goda livsmiljön på Gotland. Genom att hantera frågor om mark- och exploatering, geografisk information, översikts- och detaljplaner, bygglov, miljö- och hälsoskydd, livsmedelsinspektion, alkoholtillstånd och räddningstjänst på ett rättssäkert och förtroendeingivande sätt skapar förvaltningen förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling på Gotland. Tillsammans med regionstyrelseförvaltningen och teknikförvaltningen arbetar förvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess som möter boendes, besökares och verksamheters behov idag och i framtiden.

Nuläge

Från och med 2024 har samhällsbyggnadsförvaltningen en ny organisation som består av sex avdelningar inklusive räddningstjänsten. Syftet med den nya organisationen är att utveckla förvaltningen och dess processer för att säkerställa nära ledarskap, god arbetsmiljö och god kvalitet i uppdragen.

Samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter är involverade i flera uppdrag och projekt utöver sina kärnuppdrag, så som arbetet med Översiktsplan 2040, åtgärdsprogrammet för luftkvalitet (pm10), vattentjänstplanen, VA-policy och dagvattenhandboken. Dessa uppdrag och projekt är och har varit resurskrävande för de involverade verksamheterna.

Den nya prioriteringsmodellen för detaljplaneuppdrag har implementerats och förväntas börja ge effekt från 2024. Detta kommer ge förutsättningar för att fler projekt genomförs och framförallt att fler bostäder kommer att kunna byggas.

Inströmningen av bygglovsansökningar och planansökningar har minskat, men det inkommer dock fortfarande många förfrågningar som tyder på att intresset för utveckling på Gotland fortfarande är högt. Det råder även låg ärendeströmning av beställning av nybyggnadskartor och utstakning.

Samhällsbyggnadsförvaltningens aktiva arbete med samverkan och dialog fortsätter. Detta sker både internt inom Region Gotland och externt med andra aktörer inom både offentlig verksamhet och näringslivet. Möjlighet finns att stärka arbetet ytterligare. Genom att lyfta blicken och samverka utifrån ett helhetsperspektiv möjliggörs en hållbar utveckling på Gotland

2023 års resultat visar ett underskott med 5 554 tkr (2022: -5 044 tkr). Intäkterna för året slutade på -17 566 tkr under budgeterad vilket påverkar resultatet negativt. Kostnaderna blev även lägre än budget med 12 012 tkr vilket påverkat resultatet positivt dock inte till en ekonomi i balans. Hög arbetsbelastning på förvaltningens enheter samt att flera medarbetare deltar i olika projekt och uppdrag som inte är intäktbringande uppgifter har påverkat intäkterna negativt. Den minskande ärendeströmningen har framförallt påverkat intäkterna negativt för geografisk information och bygglov. En översyn av verksamheternas taxor startade 2023 då jämförelser med övriga riket visade att Region Gotlands taxor för samhällsbyggnadsförvaltningens tjänster var lägre. Arbetet är i sin slutfas och beslut väntas innan sommaren.

Omvärld

Flera omvärldstrender påverkar miljö- och byggnämndens verksamheter. Lågkonjunktur och inflation påverkar efterfrågan och ärendeinströmning vilket i sin tur påverkar verksamheternas intäkter. Arbetsmarknaden förändras ständigt och med ökad flexibilitet och platsobundenhet i arbetssättet ökar konkurrensen på arbetsmarknaden.

Klimatförändringar som torka, skyfall, havsnivåhöjning och temperaturökning kan medföra ökade kostnader och behov av ny kompetens för att hantera de nya utmaningarna. Samtidigt ökar omvärldens förväntningar med den snabba teknikutvecklingen, särskilt inom digitalisering och artificiell intelligens.

Ändrad lagstiftning och ökade krav innebär ökad komplexitet i ärenden för verksamheterna att hantera. Samhällsbyggnadsprocessen är också föremål för medial uppmärksamhet och intresserar alla som vistas på Gotland.

Globaliseringen och Sveriges närstående inträde i NATO tillsammans med Gotlands geopolitiska läge skapar ytterligare komplexitet och osäkerhet för verksamheterna på ön.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

Miljö- och byggnämnden har inte balans mellan mål, grunduppdrag och resurser och kommer inte att kunna genomföra sitt uppdrag och uppnå nämndens mål inom budget. Den största anledningen till detta är att tilldelad ram inte är tillräcklig för de medarbetare som arbetar med resurskrävande uppdrag som inte är taxefinansierade. Nedanstående text redogör för vilka faktorer som i nuläget påverkar nämndens förmåga att genomföra sitt grunduppdrag och nå beslutade mål.

Ny organisation

Samhällsbyggnadsförvaltningen har från och med januari 2024 en ny organisation som består av sex avdelningar inklusive räddningstjänsten. Syftet med den nya organisationen är att utveckla förvaltningen och dess processer för att säkerställa nära ledarskap, god arbetsmiljö och god kvalitet i uppdragen. Detta förväntas ge goda förutsättningar vad avser måluppfyllelse.

Resurskrävande uppdrag utanför kärnuppdragen

Miljö- och byggnämndens verksamheter arbetar med flera uppdrag utanför kärnuppdragen som är viktiga för att uppnå målet om att möjliggöra för 500 bostäder per år under mandatperioden 2024-2027. Samtidigt upptar dessa uppdrag tid från medarbetare som skulle arbetat med taxefinansierade uppgifter vilket medför ärendeköer och lägre intäkter. Detta skapar en obalans mellan mål, uppdrag och resurser.

Avdelningarna miljö- och livsmedel, planering och geografisk information samt mark och exploatering deltar i arbetet med den nya vattentjänstplanen, som planeras gå ut på samråd under första kvartalet 2024, och VA-policy samt dagvattenhandbok. Avdelning miljö- och livsmedel har utföraransvar och koordinatoransvar inom Region Gotland för arbetet med åtgärdsprogrammet för luft (pm10), vilket inte är intäktsfinansierat men resurskrävande. Till följd av uteblivna effekter av åtgärdsprogrammet för luft prioriterar avdelningen arbetet med luftkvalitet. Detta innebär att finansieringen fortsättningsvis är i obalans.

Arbetet med att ta fram Översiktsplan 2040 påbörjades 2019 på uppdrag av regionfullmäktige och utförs av samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetet med

översiktsplanen tar tid från flera av förvaltningens medarbetare inom avdelningarna planering och geografisk information, miljö och livsmedel samt mark- och exploatering, men särskilt inom planering och geografisk information som driver arbetet. Flera av förvaltningens medarbetare vars tänkta arbetsuppgifter är taxefinansierade uppgifter arbetar med översiktsplanen. Översiktsplan 2040 ska antas vid årsskiftet 2024/2025 och när den har färdigställts kan det förväntas att medarbetarna får mer tid att arbeta med detaljplaneuppdrag.

Detaljplaner

På grund av flera resurskrävande uppdrag finns det inte tillräckligt med tillgängliga resurser för detaljplaneuppdragen. Detta har medfört en ärendekö för detaljplaner. Det har arbetats aktivt med att minska den totala portföljen av planuppdrag som har minskat från 125 stycken under 2020 till för närvarande 94 stycken. Fortsatt ligger cirka 50 stycken uppdrag i kö i väntan på handläggning. En mer rimlig uppdragsportfölj för att kunna ligga i balans borde vara runt 60-70 stycken för att undvika för lång väntetid innan handläggning kan påbörjas. Med andra ord behövs cirka 30 stycken uppdrag arbetas undan för att komma i balans, vilket motsvarar den mängd uppdrag förvaltningen med befintliga resurser tillsammans med konsulter klarar av att arbeta aktivt med. Bedömningen är att vi har en så kallad ryggsäck motsvarande 30 stycken uppdrag. Under åren 2022 och 2023 arbetades det aktivt med att avbryta de uppdrag som ansågs att inte längre vara aktuella eller omöjliga att genomföra. Totalt rensades 32 stycken uppdrag bort. Detta arbete krävde en hel del arbetstid som inte kunde debiteras.

Det finns ett stort behov av att höja planberedskapen av laga kraftvunna detaljplaner för att kunna erbjuda byggbar mark för att bidra till Gotlands utveckling inom exempelvis bostadsförsörjning samt näringslivetableringar. Detaljplaneuppdragen är viktiga för att nå målet om att möjliggöra för 500 bostäder per år.

Under hösten 2022 beslutade miljö- och byggnämnden att införa en prioriteringsmodell för detaljplaneuppdrag vars syfte varit att skapa bättre tydlighet för sökande, bättre arbetsmiljö för medarbetare och att bidra till uppfyllelse av bostadsförsörjningsmålet.

Prioriteringsmodellen uppdaterades i december 2023 för att kunna prioritera arbetet med projekt Slite där en av Gotlands största industrier vill göra en stor klimatomställning. Uppstart av projekt Slite har medfört omprioriteringar inom framförallt avdelning planering och geografisk information.

Ärendeinströmning

Inströmningen av bygglovsansökningar och planansökningar har minskat och förväntas minska ytterligare under 2024 då den påverkas av lågkonjunkturen. Enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) prognos kommer konjunkturen troligen normaliseras 2025, vilket högst sannolikt kommer medföra att ärendeinströmningen ökar igen. En tillfällig lägre ärendeinströmning och ny organisation ger utrymme för verksamhetsutveckling och att arbeta av ärendeköer, minska handläggningstiderna, effektivisera befintliga processer samt vidareutveckla kundrådgivning och dialog med sökanden. Detta ökar möjligheten för att uppfylla nämndens uppdrag och öka måluppfyllelse.

Mark och exploatering

Mark- och exploateringsavdelningen arbetar mot tekniska nämnden när det gäller fastighetsrättsliga frågor och genomförande av exploateringsprojekt och mot regionstyrelsen

när det gäller beslut om markanvisningar och exploatering. Mark- och exploateringsavdelningens internbudget ligger inom miljö- och byggnämnden.

Mark- och exploateringsavdelningens uppdrag är stort och de personella resurser som finns på avdelningen räcker inte till för att klara förvaltningsansvaret av markreserven samt de förstudier, markanvisningar och exploateringsprojekt som drivs och planeras som beskrivs i exploateringsplan och budget 2025-2029. Tillkommande projekt Slite har också krävt att resurser som skulle ha arbetat mer strategiskt har behövt prioriteras om till det projektet.

Nya taxor

En översyn av alla verksamheters timtaxor genomfördes under 2023. Utöver det återstår ett arbete med att kvalitetssäkra arbetstidsåtgången inom alla moment innan en ny taxekonstruktion kan beslutas i regionfullmäktige. Den nya taxan förväntas ha effekt först under andra halvan av 2024. Ny taxa för detaljplaner och planbesked togs fram under våren 2023. Den taxan godkändes av miljö- och byggnämnden i maj och antogs av regionfullmäktige i oktober 2023.

Med undantag av två planuppdrag arbetar förvaltningen förnärvarande med uppdrag som är avtalade enligt den gamla taxan. Vid tecknande av nya plankostnadsavtal och vid beslut om planbesked gäller den nya taxan från 2023-11-01. Det medför att ingen större effekt kan förväntas under 2024 utan att effekten slår igenom succesivt allteftersom pågående planuppdrag avslutas och nya uppdrag kan påbörjas. Plankostnadsavtal tecknas vid uppstart av ett planarbete. Ett arbete kommer att ske under 2024 för att undersöka om någon av de redan tecknade plankostnadsavtalen kan ändras. Vid rekryteringar har det varit en utmaning att rekrytera erfarna medarbetare som snabbt kan komma in i arbetet. Många nya medarbetare har därför lång upplärningstid och det tar runt ett år innan de kan arbeta effektivt med uppdragen. Under upplärningstiden kommer tid krävas även från våra erfarna medarbetare i handledarroller. Ingen av medarbetarna kommer därav att kunna debitera maximalt i uppdrag. Detta medför att det kommer att krävas ramtillskott för att kunna rekrytera även om den nya taxan i längden kommer att ge bättre täckning.

Samverkan och dialog

För att uppfylla sitt uppdrag och nå de beslutade målen satsar samhällsbyggnadsförvaltningen på samverkan och dialog, både internt inom Region Gotland och externt med andra privata och offentliga aktörer. Bland annat har bygglovsverksamheten påbörjat dialog med andra kommuner gällande olika delar av uppdraget, så som motorbanor, solcellsanläggningar och arkitektrollen kopplat till bygglov. Inom arbeten med detaljplaner och översiktsplanen sker kontinuerligt dialoger med kunder, intressenter och allmänheten genom framförallt samråd och granskning. Genom enhet geografisk information har ett samarbete mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningens hamnavdelning startats upp, där enheten nu producerar hamnkartor och muddringskartor av det data hamnavdelningen själva hämtar in.

Kundrådgivning i bygglovsfrågor startades under 2023 och förs nu kontinuerligt med kunder som har frågor inför en kommande bygglovsansökan. Under 2024 ska en fast kundrådgivning finnas som annonseras ut med tider och upplägg. Rådgivning inom nämndens olika verksamheter bidrar till att förbättra kvalitet och effektivitet i verksamheternas processer och öka kundnöjdheten, men är resurskrävande.

Inom livsmedel och alkoholverksamheten efterfrågas allt oftare delaktighet inom det brottsförebyggande arbetet. Detta är ett viktigt samarbete som kan medföra obalans mellan uppdrag och resurs eftersom det inte är intäktsbringande.

2 Mål

Under våren 2023 arbetade miljö- och byggnämnden och samhällsbyggnadsförvaltningen tillsammans fram goda och verksamhetsnära mål att föreslå för regionfullmäktige. Målförslagen utgick från verksamheternas viktigaste processer, med tydlig koppling till den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och regionfullmäktiges prioriteringar. Utifrån nämndens förslag tog regionfullmäktige i juni 2024 beslut om miljö- och byggnämndens nämndspecifika mål. Samhällsbyggnadsförvaltningen tog sedan fram en verksamhetsplan och tillhörande aktivitetsplan. Aktivitetsplanen innehåller övergripande aktiviteter kopplat till nämndens nämndspecifika mål och Region Gotlands koncerngemensamma mål.

2.1 Beslutade mål

Miljö- och byggnämndens nämndspecifika mål

Möjliggöra för minst 500 bostäder per år på hela Gotland under perioden 2024-2027

För att skapa ett attraktivt och långsiktigt hållbart Gotland är det viktigt att det finns ett varierat utbud av bostäder på hela ön i väl gestaltade boendemiljöer som är socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbara miljöer som är attraktiva för nuvarande och kommande generationer. Att möjliggöra för flera bostäder är nödvändigt för att möta framtida befolkningsförändringar, samt för Gotlands behov av att få flera invånare för ökad skattekraft och kompetensförsörjning.

Region Gotland har även fyra koncernövergripande mål som gäller alla nämnder.

Region Gotlands koncerngemensamma mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotland har en myndighetsutövning, i förhållande till företag, där nöjdhetsindex ökar årligen per myndighetsområde och är högre än riksnittet år 2027

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

2.2 Revidering av befintliga mål

För miljö- och byggnämnden föreslås ingen revidering av det nämndspecifika målet.

2.3 Förslag till nya mål

För miljö- och byggnämnden föreslås inga nya nämndspecifika mål.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

Trainees inom samhällsbyggnadsprocessen

Kompetensförsörjning är en utmaning, särskilt inom mark- och exploateringsverksamheten. Mellan 2021 och 2023 hade samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen varsin trainee, vilket var framgångsrikt. De bidrog till verksamheternas utveckling och planen är att återuppta traineesatsningen från 2025 med två trainees för 2025 för att fortsätta med satsning framgent.

VA-rådgivare

Både teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov av att kunna erbjuda en oberoende rådgivningsfunktion inom VA för att vägleda fastighetsägare i att välja den VA-lösning som passar dem och utifrån de förutsättningar som gäller för det geografiska läget, det vill säga regional VA anslutning eller någon form av enskild lösning. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen är denna typ av rådgivning skattefinansierad vilket medför ett äskande om 500 tkr för halva tjänsten samtidigt som den inom teknikförvaltningen torde kunna finansieras inom VA-kollektivet. Detta medför att endast samhällsbyggnadsförvaltningen behöver en ökad ram för detta uppdrag.

Avdelning förvaltningsstöd

Upphandling av ett nytt ärendehanteringssystem pågår och det nya systemet ska underlätta hanteringen av ärenden inom flera av förvaltningens verksamheter. Införandet av nytt ärendehanteringssystemet förväntas frigöra tid för avdelningens verksamhetsutvecklare vilket kan medföra att avdelningen får balans mellan uppdrag och resurser.

Avdelning planering och geografisk information

Befintliga resurser inom avdelning planering och geografisk information räcker inte till för att avdelningen ska kunna genomföra sina pågående uppdrag, öka effektiviteten, arbeta ned nuvarande plankö, medverka i de större exploateringsprojekten och Stadsutveckling Visborg samt starta upp arbetet med förstudie för Östercentrum, Väskinde och inre hamnen. Inom projekt Slite saknas medel för resurser som kan arbeta med kvalitetsprogrammet som ska säkerställa omgivningspåverkan samt attraktionskraft för Slite samhälle. Avdelningen har ett uppdrag för att identifiera och planera för industrimark och får även många remisser som ska hanteras, för dessa uppdrag saknas idag resurser. Det finns en risk att plankön kan växa, vilket medför längre tid innan ett uppdrag kan börja handläggas, om ramen hålls oförändrad. Arbetet med översiktsplanen är och har varit underfinansierad, vilket fått en negativ konsekvens för produktionen av detaljplaner och dess ekonomiska utfall.

Då Region Gotland vill arbeta mer aktivt med exploateringsprojekt samt att det finns behov av att ta fram en markstrategi så behövs det för dessa projekt resurser även från avdelningen för planering och geografisk information. Det finns idag inte några planresurser som har utrymme att arbeta i nya exploateringsprojekt. Vissa uppdrag där inte avdelningens resurser räcker till avropas genom konsulttjänster via ramavtal. Detta medför en större kostnad som inte ryms inom driftbudget.

Enheten för geografisk information bedöms ha balans mellan uppdrag, mål och resurser.

Avdelning bygglov

Gällande resurser på för hantering av bygglovsansökningar kommer tre bygglovhandläggare tillbaka ifrån föräldraledighet under februari månad, vilket kommer innebära stor

förstärkning i enheterna bygglov 1 och 2. Tillsammans med enhetscheferna fortsätter enheterna att se över sitt arbetssätt för att hålla sina lagstadgade deadlines samtidigt som kvalitet upprätthålls i beslutsfattandet.

Många ärenden som hanteras inom avdelning bygglov handlar om olovliga åtgärder och en del av dessa ärenden har flyttats över till pågående tillsynsärenden. Tillsynsärenden som gäller fara för liv och hälsa samt pågående bygglovsärenden prioriteras. Det finns en omfattande mängd ärenden som måste hanteras. Ärenden som gäller OVK (obligatorisk ventilationskontroll), lekplatser, hissar och hissanordningar har nedprioriterats på grund av resursbrist. Ett prioriterat arbetsområde inom enhet byggprocess och tillsyn kommer att bli att ta ett helhetsgrepp om enhetens uppdrag kontra resurser och beskriva det faktiska resursbehovet för att kunna utöva tillsyn på alla lagstadgade områden. Resurserna är inte tillräckliga för att klara hela tillsynsuppdraget. Omfördelning av arbetsuppgifter sker kontinuerligt utefter ärendeinflöde inom avdelningen men tydligt är att det saknas resurser för en tjänst vilket beräknas uppgå till 700 tkr.

Avdelning miljö och livsmedel

I och med mål om ökat byggande på Gotland kommer resursbehovet även öka inom avdelning miljö och livsmedel. VA-granskning och naturvärdesgranskning av bygglov och detaljplaner är organiserad inom avdelningen. Behov finns av att stärka dessa funktioner för att undvika flaskhalsar i processen. Uppskattningsvis behövs resurser motsvarande en tjänst tillsättas. Resursen finansieras redan idag delvis genom bygglovsavgifter och plankostnadsavtal. Vissa moment inom samhällsbyggnadsprocessen är inte debiterbara. Avdelningen bedömer att behovet är ett ramtillskott på 700 tkr.

Enhet miljöskydd har ansvaret att genomföra vissa aktiviteter och koordinera arbetet med åtgärdsprogrammet för luft (pm10). De senaste åren har ingen förbättring av luften kunnat märkas och en av anledningarna är att inte tillräckligt med resurser har tillsatts för att kunna genomföra åtgärdsprogrammet. I avdelningens planering har 400 timmar avsatts för koordinering och arbete med luftkvalitetsarbetet. Dagens ramtilldelning motsvarar inte arbetet och kostnader detta medför. Avdelningen bedömer att ytterligare 200 tkr behövs för arbetet.

År 2022 infördes anmälningsplikt för enskilda vattentäkter. En konsekvensutredning visade att detta skulle öka nämndens kostnader med ca 400 tkr. Efter införandet och drift av ärendetypen uppskattas att enhet vatten har kostnader på cirka 300 tkr som hänvisas till införandet av anmälningsplikten.

Tillståndsmyndigheten inom alkohol och livsmedel arbetar på delegation från regionstyrelsen och är helt finansierad av tillsynsavgifter. På grund av ökade kostnader behöver taxan ses över och en översyn sker under 2024. Detta görs i regi av regionstyrelsen.

Ansvarsområdet och arbetsuppgifterna för handläggarna inom alkohol- och livsmedelsverksamheten har utökats, exempelvis med tillståndsprövning av tobaksförsäljning och medverkan i brottförebyggande arbete. Detta medför behov av ökad bemanning. Utökningen kan delvis finansieras genom taxehöjningar men myndigheten ser också en kraftig ökning av behov inom områden som borde vara skattefinansierade. Då främst deltagande i samverkan inom brottförebyggande arbetet i Region Gotland. Ett äskande om ramtilldelning motsvarande 0,5 heltidstjänst är därför nödvändig och rimlig. Kostnaden uppskattas till cirka 350 tkr.

Sammanfattningsvis görs uppskattningen att ytterligare 2,3 tjänster behöver tillsättas inom avdelningen. Tjänsterna kommer att placeras inom enhet livsmedel och alkoholtillsyn och enhet vatten samt en mindre förstärkning av sommararbetet med klagomålshantering. Inför 2025 äskas ett ramtillskott på 1 650 tkr till avdelningen miljö och livsmedel.

Avdelning mark och exploatering

Dagens personella resurser räcker inte till för alla de uppdrag som avdelning mark och exploatering har. Särskilt gäller detta förvaltningsansvaret av markreserven samt förstudier, exploateringsprojekt och markanvisningar som finns planerade i exploateringsplan och budget 2025-2029.

Regionstyrelsens beslut om nya redovisningsriktlinjer för redovisning och budgetering av mark- och exploatering medför att stora delar av kostnaderna i exploateringsprojekten ska tas via driftmedel, exempelvis för utredningar och personal som deltar i projekten. Det innebär att om exploateringsplan och budget godkänns så behöver också äskanden i mål och budget för projekten godkännas. I annat fall kan det innebära att projekt behöver försenas eller stoppas helt. Ovanstående medför att avdelningens ram där exploateringsprojekten ingår behöver justeras varje år.

I tabellen nedan redovisas den ram som beviljats för projekten 2024 och behov av ram i exploateringsprojekten för 2025, 2026 och 2027 för att projekten inte ska behöva stoppas helt alternativt att tidplaner behöver skjutas framåt.

	2024	2025	2026	2027
Visborg	10 600	16 300	12 700	13 300
Gråbo	900	800	700	600
Annelund	450	150	200	650
Järnvägen	400	1 000		
Industrimark Visby	700	600	200	
Sotraren	200			
Torslunden	750	2800	850	
Förstudier	500	500	500	500
Totalt	14 500	22 150	15 150	15 050
Behov av utökad ram jämfört med 2024		7 650		

För 2025 krävs en utökad ram för exploateringsprojekt på 7 650 tkr. Detta beror till stor del på att projektet Stadsutveckling Visborg har börjat ta fart och flertalet utredningar ska tas fram även under 2025. Projektet har en resurssatt projektorganisation så en del av budgeten består av kostnader för de personer som är anställda för att arbeta i projektet. Tilldelas inte medel så påverkar det projektets tidplan negativt.

Resursplaneringen för pågående exploateringsprojekt visar att avdelningen behöver sex stycken projektledare (mark- och exploateringsingenjörer) för att bedriva pågående projekt inklusive projekt Slite. I dagsläget har avdelningen fyra stycken mark- och exploateringsingenjörer varav två är nyanställda samt två timanställda. Avdelningens strateg har delvis arbetat operativt i projekt vilket har en negativ inverkan på det strategiska arbetet. Avdelningen skulle behöva utöka antalet mark- och exploateringsingenjörer för att säkra kompetensförsörjningen från år 2025 och framåt. Totalt har avdelningen två

heltidsanställda markingenjörer och en timanställd pensionär. Markingenjörernas fokus är att arbeta med fastighetsrättsliga frågor. Avdelningen behöver utöka antalet markingenjörer för att säkra kompetensförsörjningen år 2025 och framåt.

Mark- och exploateringsavdelningen behöver förstärkas med en mark- och exploateringsingenjör och en markingenjör 2025 och en mark- och exploateringsingenjör under 2026.

3.1 Kompensation för externa avtal

Ej aktuellt för miljö- och byggnämndens verksamheter.

3.2 Interna priser samt externa taxor och avgifter

En genomlysning av taxan har genomförts 2023/2024 som visar att kostnaderna har täcks av intäkterna från taxan i enlighet med självkostnadsprincipen, kommunallagen. Genomlysningen har gjorts genom att följa SKR:s taxekonstruktionsmodell som är en två stegs-process där det initialt räknas ut en handläggningskostnad per timme, därefter räknas kostnaderna för respektive taxa fram genom att uppskatta tidsåtgången i respektive process. Ny taxa kan vara aktuell till sommaren då den ska beslutas i regionfullmäktige först.

3.3 Driftbudget 2025-2027

I tabellen nedan synliggörs behovet för att sen hårt prioriteras då förvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att stor återhållshet i äskanden ska gälla. Alla poster finns beskrivna var för sig under rubrik 3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027. De senaste åren har samhällsbyggnadsförvaltningens underskott täckts upp av den byggbonus som erhöles under 2017 och 2018 samt att under 2022 inte överföra underskottet från eget kapital.

För 2023 var behovet 15 700 tkr men vid hård prioritering slutade äskandet på 9 050 tkr men förstärkning uteblev.

Förslag till ramjustering (tkr)	2025	2025 prioriterad lista	2026
Trainees	600		
Personella resurser inom samhällsbyggnadsprocessen, motsvarande 11 tjänster	8 350	5 950	1 200
Ramutökning till följd av pågående exploateringsprojekt	7 650	7 650	
Totalt	16 600	13 600	1 200

3.4 Prioritering och konsekvensanalys

Under rubrik 3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027 beskrivs de behov som förvaltningen sett, därefter har en första prioritering gjorts som visas i tabellen ovanför under rubrik 3.3.

Utifrån det svåra ekonomiska läget i Region Gotland har miljö och byggnämndens arbetsutskott gett samhällsbyggnadsdirektören i uppdrag att prioritera behovet ytterligare samt beskriva vilka konsekvenser detta kan ge.

Förslag till ramjustering (tkr)	2025	2025 prioriterad lista efter AU
Trainees	600	
Personella resurser inom samhällsbyggnadsprocessen,	8 350	3 400
Ramutökning till följd av pågående exploateringsprojekt	7 650	7 650
Totalt	16 600	11 050

Personella resurser är neddragna till en nivå där endast Slite och Visborg är prioriterat. Det innebär extra resurser på avdelningarna inom plan, miljö och mark- och exploatering.

Trainees inom samhällsbyggnadsprocessen

Detta har varit en lyckad satsning inom kompetensförsörjningen för teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Resurser för denna satsning fanns redan under 2023 men flyttades fram då regionen var tvungna att prioritera andra resurser. Förvaltningen flyttar denna satsning framåt i tiden.

VA-rådgivare

Både teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov av att kunna erbjuda en oberoende rådgivningsfunktion inom VA för att vägleda fastighetsägare i att välja den VA-lösning som passar bäst utifrån de förutsättningar som gäller för platsen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen flyttar fram denna post tills det ekonomiska läget är bättre. Konsekvenser av detta blir att arbetstid för att utföra arbetsuppgifter inom exempelvis tillsyn minskar och vilket medför lägre intäkter eftersom fastighetsägare fortsätter fråga efter kompetens i dessa frågor.

Förvaltningen kommer inte heller kunna erbjuda en fördjupad vägledning och samordning i den omfattning som efterfrågas.

Avdelning planering och geografisk information

Avdelningen får lägga många resurser inom de stora stadsutvecklingsprojekten. När projekt Slite startades upp innebär det en påverkan på andra detaljplaneuppdrag som istället får stå tillbaka. En ramökning skulle möjliggöra att kunna återgå till samma produktion som var innan projekt Slite. Avdelningen kommer fortsatt ha många uppdrag och en lång plankö. Det kommer att krävas en resursförstärkning alternativt en omprioritering för att kunna starta upp ytterligare större uppdrag som t.ex. Östercentrum, Väskinde och fortsatt utveckling av Gråbo. Det finns i dagsläget inte heller utrymme för planresurser att arbeta i nya exploateringsprojekt eller att utreda lämplig mark för industrier eller verksamheter.

Avdelning bygglov

I dagsläget utförs inte all lagstadgad tillsyn inom avdelningens ansvarsområde och ingår i ramen vilket innebär att de ej är avgiftsfinansierade arbetsuppgifter. Tillsyn av obligatorisk ventilationskontroll, tillsyn av lekplatser, hissar och hissanordningar genomförs inte vilket medför en ökad risk för personskador. Från 1 januari 2025 tillkommer även ytterligare ett tillsynsområde utifrån krav i PBL om laddplatser för elfordon vid bostadshus och lokalbyggnader.

Inom avdelningen finns en kö på cirka 1 000 inrapporterade och upprättade tillsynsärenden. Denna ökar ständigt då det är för få handläggare i förhållande till ärendeströmning.

Avdelningen arbetar med att effektivisera det interna arbetet för att uppfylla sitt uppdrag och att öka kvaliteten. Arbeta som säkrar liv och hälsa fortsätter att vara ett prioriterat område.

Avdelning miljö och livsmedel

Denna post finns i ovanstående prioriterad lista för 2025. Konsekvensen av utebliven ramökning inom avdelning miljö och livsmedel innebär att beslut av bygglov och detaljplaner kommer försvåras och ta längre tid. Förstärkning skulle innebära resurser för att delta i tidiga samråd med exploatörer för att hjälpa till att hitta lämpliga VA-lösningar och anpassa framtida exploateringar till naturmiljön. Region Gotland kontaktas ofta i tidiga skeden för rådgivning. Rådgivningsarbetet är inte intäktsfinansierat vilket innebär att avdelningen inte når målen inom tillsyn.

Arbetet med Åtgärdsprogrammet för luft (PM10) finansieras helt av rammedel och syftar till att miljö kvalitetsnormen (MKN) för luft ska uppnås och hållas i Visby och på Gotland. Resultatet av de mätningar som genomförs visar att MKN för luft överskrids regelbundet. Avdelningen ser behov av att öka insatserna för att klara MKN för luft och äskar därför medel för att kunna lägga mer tid och resurser på detta arbete. Konsekvensen om tillskottet uteblir är att åtgärdsarbetet för luft (PM10) förblir ofinansierat och därmed inte kan prioriteras. I de fall där åtgärdsarbetet ändå måste prioriteras kommer tiden tas från den ordinarie ärendehandläggningen. Detta påverkar tillsynsmålen negativt och medför även minskade intäkter.

Som en del av avdelningens uppdrag finns tillsyn av rökfria miljöer. För denna tillsyn finns det för närvarande ingen möjlighet till intäkter. Den tillsyn som bedrivs görs för närvarande med intäkter från övriga tillsynsobjekt. Utan ramförstärkning kan denna tillsyn inte genomföras av förvaltningen.

Efterfrågan på samverkan och kompetens inom brottsförebyggande arbete ökar i takt med att polisen och andra samhällsaktörer i ökande grad prioriterar detta arbete. Eftersom enhet alkohol och livsmedel är helt intäktsfinansierad via tillsynsavgifter finns ingen finansiering för medverkan i dessa processer.

Avdelning mark och exploatering

Inom avdelningen behövs en mark- och exploateringsingenjör som även återfinns i prioriterad lista. Resursen behövs för att klara projektet i Slite och avdelningens strategiska arbete exempelvis att utreda mark för bostäder, industrier och verksamheter.

Ramutökning till följd av pågående exploateringsprojekt är högt prioriterad och återfinns i prioriterad lista för 2025. Beviljas inte en ramutökning om 7 650 tkr behöver pågående projekt stoppas, pausas eller skjutas framåt i tiden. Denna post är framtagna i den senaste mark och exploateringsbudget 2025-2029 som ska till regionfullmäktige för beslut. De nya redovisningsreglerna gör att alla utgifter i förstudie- och planeringsfasen ska redovisas som driftkostnader. Exempel på utgifter som ska redovisas som driftkostnader är kostnader för administration, personalkostnader, utredningar, detaljplan och allmänna omkostnader.

I mark- och exploateringsbudget 2025-2029 redovisas exploateringsnettot för respektive projekt. Exploateringsprojekt ger intäkter till Region Gotland och som även bidrar till bostadsförsörjning på Gotland.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029

4.1 Investeringar för exploatering

I exploateringsplan och budget 2025-2029 ingår investeringar för följande projekt:

- Stadsutveckling Visborg
- Kvarteret Järnvägen
- Gråbo
- Annelund
- Industrimark Visby
- Torslunden

I exploateringsplan och budget 2025-2029 så redovisas ett behov av en exploateringsbudget på 623 000 tkr. Stadsutveckling Visborg har ett behov av 429 300 tkr av den totala exploateringsbudgeten.

Förslag till exploateringsbudget 2025-2026 och plan 2027-2029

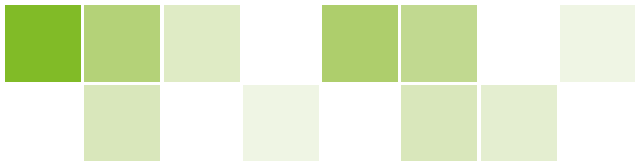
tkr	2025	2026	2027	2028	2029	Totalt perioden
Iordningställande av tomtmark	7 200	700	6 600			14 500
VA	31 700	28 400	44 600	88 600	35 000	228 300
Gata/park mm	69 800	110 400	68 500	93 300	38 200	380 200
Summa	108 700	139 500	119 700	181 900	73 200	623 000

Exploateringsbudgeten får en påverkan på miljö- och byggnämndens driftbudget i form av driftkostnader för personal i exploateringsprojekt, förstudier och utredningar samt tekniska nämndens driftbudget i form av driftkostnader för personella resurser, kapitalkostnader och kostnader för drift och underhåll av utbyggda allmänna anläggningar. Driftkostnaderna finns definierade i de detaljerade kalkylerna som finns framtagna för respektive projekt i exploateringsplan och budget och dessa ligger till grund för de ramutökningar som det äskas kompensation för i mål och budget för både miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden.

Konsekvens/prioriteringar över kommande år

Konsekvenstabell
Anställning av trainees
Åtgärdsprogram för luft (pm10)
Arbete med dagvattenhandbok
Svara på remisser
Arbeta med brottsförebyggande arbete,
Hjälpa allmänheten med VA-rådgivning,
Utveckla Visborg
Utveckla Östercentrum
Utveckla Slite
Utveckla Väskinde
Utveckla Gråbo 2.0
Driva projekten vidare som beskrivs i mark och exploateringsbudget 2025-2029 <small>(RS och RF beslut)</small>
Tillsyn på olovliga åtgärder (bygglov), en del områden är lagstadgade
Utfreda och fastställa vart på Gotland ny industrimark (verksamheter) ska kunna etableras
Ta fram en markstrategi

Barn- och utbildningsnämnden

PLAN

Mål och budget- skrivelse 2025– 2027

Fastställt av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2024-03-19

Ärendenr BUN 2024/6

Version 1.0

OBMål och budgetskrivelse 2025–2027

Innehåll

Mål och budgetskrivelse 2025–2027 BUN.....	3
1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	3
1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag	3
1.1.1 Förskolan.....	5
1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola	7
1.1.3 Kulturskolan.....	9
1.1.4 Barn- och elevhälsa	10
1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025–2027	12
2 Mål	14
2.1 Beslutade mål	14
2.2 Revidering av befintliga mål.....	15
2.3 Förslag till nya mål.....	15
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025–2027	15
3.1 Inledning, behov prioriteringar	15
3.1.1 Förskolan.....	15
3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola	16
3.1.3 Barn- och elevhälsa	16
3.1.4 Kompetensförsörjning, gemensamt	17
3.1.5 Digitalisering	18
3.1.6 Kvalitetsutveckling	18
3.1.7 Driftkonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler	19
3.2 Driftbudget 2025 - 2027	20
3.2.1 Ramförändringar i sammandrag.....	20
3.2.2 Resursfördelningsmodell	20
3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	23
3.3 Kompensation för externa avtal.....	24
3.4 Taxor och avgifter, interna och externa.....	25
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025–2029.....	25
4.1 Lokaler.....	25
4.1.1 Redovisning kring Alléskolan.....	26
4.2 IT-investeringar	26
Bilageförteckning	27

Mål och budgetskrivelse 2025–2027 BUN

1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag

Nämndens uppdrag

Enligt barn och utbildningsnämndens reglemente: Barn- och utbildningsnämnden har utifrån tilldelade resurser ansvar för att fullgöra regionens uppgifter inom det offentliga skolväsendet vad avser utbildning i form av förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola.

Barn- och utbildningsnämnden svarar för elevhälsan inom sitt verksamhetsområde.

Nämnden har också ansvar för pedagogisk omsorg.

Nämnden har också ansvar för Region Gotlands kulturskola och Science centret Fenomenalen.

Nämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Nämndens nulägeskarta

Nulägeskartan är ett stöd för att beskriva och tydliggöra verksamhetens grundförutsättningar för att skapa en gemensam bild av verksamheten och vägleda verksamheten till de förflyttningar som behöver göras för att nå målbilden. Nulägeskartan är grunden för verksamheternas nulägesanalys.

Målgrupper vi finns till för och deras viktigaste behov

- Barn och ungdomar 1–16 år som är inskrivna i förskola och elever som från det barnet fyller sex år omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i den anpassade grundskolan och gymnasieskolan. (tidigare grund- respektive gymnasieskolan)
- Elever som är inskrivna i kulturskolan.

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplan för förskolan och grundskolan
- Kommunallagen
- Regional utvecklingsstrategi
- Styrkortet
- Barnkonventionen
- Vägledning för elevhälsan
- Arbetsmiljölagen
- Socialtjänstlagen
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Hälso- och sjukvårdslagen

- Patientdatalagen
- Diskrimineringslagen

Verksamhetens viktigaste processer

- Alla barn och elever ges förutsättningar att slutföra grundskolan med gymnasiebehörighet
- Kompetensförsörjning för att säkerställa behörighetsgraden

- Fortsätta stärka det förebyggande och hälsofrämjande arbetet (för att ge möjlighet till hälsa genom hela livet)
- Likvärdig och kvalitativ verksamhet
- Bästa möjliga verksamhet utifrån givna ekonomiska förutsättningar
- Samverkan med verksamhetsgrannar (socialtjänst, hälso- och sjukvård och polis)

Verksamhetens resultat

- Förskolans kundnöjdhet
- Andel legitimerade förskollärare
- Antal barn/lärare med förskollärlig legitimation, kommunal regi
- Andel heltidstjänster med eftergymnasial utbildning för arbete med barn, förskolan
- Andel elever som når betyget E i åk 6 i svenska och matematik, flickor och pojkar
- Andel elever i åk 9 som når kunskapskraven i alla ämnen
- Andel elever i åk som når behörighet till yrkesprogram på gymnasiet

Verksamhetens nyckeltal

- Andel inskrivna i förskolan
- Antal medarbetare per barn och elev
- Andel behöriga lärare
- Elevhälsans kompetenser per elev
- Kostnad per inskrivet barn i förskolan
- Storlek på barngrupper
- Antal nyanlända
- Antal medarbetare per rektor

Omvärdstrender och deras konsekvenser för verksamheten

- Demografi, färre i arbetsför ålder och därför större konkurrens om arbetskraften. Det blir svårt att säkerställa behörighet på alla våra enheter.
- Kompetensförsörjningsutmaning, ökande konkurrens, försämrad kontinuitet, ökad stress för befintliga medarbetare samt ökad stress kring rekryteringar
- Säkerhetspolitiska läget, En orolig omvärld och det säkerhetspolitiska läget, som kan medföra flyktingar som innebär t ex omflyttning från områden p.g.a. klimat, krig, fattigdom, politiskt förtryck etc. Kris- och katastrofberedskap är allt viktigare
- Lågkonjunktur, kostnadsökningar, inflation och ökad ekonomisk oro

Verksamhetens största risker och utmaningar

- Lärarbrist/kompetensförsörjning
- Elevtapp till fristående huvudman, nyetableringar
- Skolstruktur som inte kompenseras ekonomiskt
- Ökad psykisk ohälsa
- Säkerhet i skolan
- Risk för bristande likvärdighet avseende exempelvis tillgång, förutsättningar, elevhälsa , skolstruktur
- Investeringsbehov stor del av lokalbeståndet

Verksamhetens arbete för hållbarhet

- Ekologisk hållbarhet, vattenbrist till exempel men också ökad medvetenhet hos barn och elever kring frågor om klimatneutralitet, miljöpåverkan och en grön omställning.
- Social hållbarhet, frågor om jämställdhet, normer, mänskliga rättigheter kommer att få större vikt i verksamheternas uppdrag.
- Ekonomisk hållbarhet, att lämna en ekonomi i balans till de som kommer efter oss. Att utjämna skillnader i uppväxtvillkor för en ökad likvärdighet genom ett aktivt resursfördelningssystem.

1.1.1 Förskolan

Föregående år beskrev Förskolan Gotland behovet kring kompetenshöjande insatser, ökad ram för Omsorg kväll och helg, kompetensförsörjning samt utökat ledningsstöd. Under 2024 och framåt kommer Omsorg kväll och helg samt ledningsstöd fortfarande vara aktuellt, men mer utifrån minskat barnantal som fördyrar för de små enheterna där en höjning av grundbeloppet krävs för att lösa den personalbemanning som krävs för att upprätthålla öppettiderna inom förskolan.

Utifrån rådande nulägesanalys och kommande utmaningar ser därför Förskolan Gotland följande behov:

Höjning av grundbelopp

Efter höstens oväntade minskning av barnantal i Förskolans Gotlands verksamhet kan det konstateras, trots stor handlingskraft hos både rektorer och medarbetare med snabba förändringar i verksamheterna, att budgeten inte kunde hållas i balans under 2023. Under de kommande fyra åren kommer det vara en fortsatt minskning av antal barn vilket kommer generera en minskning av intäkterna med ett genomsnitt på 2,5 miljoner kronor per år. Förskolan Gotland har arbetat de senaste åren med att minimera kostnader och effektivisera organisationen utifrån de budgetförutsättningar som givits och har haft ett överskottsresultat de senaste åren. Medvetenheten har varit hög hos rektorerna, men överskottet har även berott på statsbidrag för sjukfrånvaro som utgick från och med 2023. I och med de oväntade förändringarna i barnantalet under hösten 2023 blev det svårt att korrigera rådande organisation med bara någon månads varsel. Det innebär att trots genomgående planering som visade på ett resultat i balans, blev årsbokslutet negativt.

Enligt prognoser kommer det bli fortsatt minskat barnantal framöver. Förskolorna kan anpassa antal medarbetare per barn, dock finns det en gräns för effektivisering då det krävs ett visst antal medarbetare per förskola för att kunna säkerställa bemanning utifrån de öppettider som ska finnas på förskolorna och som är beslutade av nämnd. Det minskade barnantalet ökar gör då att kostnaderna per inskrivet barn ökar. Det blir främst de mindre förskolorna som blir drabbade av detta då vårdnadshavare ofta arbetar i Visby och därför har barnen vistelsetid en stor del av dagen, vilket kräver bemanning både tidig morgon och kväll.

Ur ett kvalitetssäkrat perspektiv blir det även svårt för mindre förskolor att klara budget då rektorerna även behöver säkerställas att det finns ett godtagbart antal förskollärare/barn för att säkra kvaliteten på utbildningen och undervisningen. Detta försvårar för verksamheterna att hålla sin budget i balans. Tydliga exempel är Eskelhem, Vänge, Lärbro, Fårösund och Öja förskola, där Vänge och Lärbro tidigare år endast haft budget i balans på grund av svårigheten att rekrytera behörig personal. Även förskolorna i Visbyområdet behöver hantera det minskade barnantalet då de har svårt att bära sig ekonomiskt utifrån andelen förskollärare kontra barnskötare.

Även neddragningar i andra förvaltningar påverkar hur förskolans kostnad per barn ser ut i och med ökad bemanning. De senaste åren har medarbetarna fått en ökad arbetsbelastning genom att stödet från måltidsenheten minskat. Även fast Förskolan Gotland och måltidsenheten delar på den minskade kostnaden som det innebär har Förskolan Gotland svårt att bemanna upp för det förlorade stödet. Det är svårt, till och med omöjligt, att anställa en individ på cirka 25 procent för att sköta hanteringen runt måltiderna. Det här skapar arbetsmiljöproblem och stress hos medarbetare när fokus tas från kärnuppdraget.

I förra budgetskrivelsen beskrevs problematiken kring minskade statsbidrag och att Förskolan Gotland skulle gjort ett negativt resultat 2022 utan de riktade statsbidragen. Framåt ser prognosen för statsbidrag ut att fortsatt ha en negativ trend, då det för 2024 är något minskat statsbidrag för att under 2025 minska ytterligare. Exakt summa för Gotland är svårt att veta i dagsläget, men det blir troligen en minskning på cirka 1 miljon kronor för 2025. Detta kommer skapa svårigheter att bibehålla kvalitét kring utbildning och undervisning.

Det finns en risk för att Förskolan Gotland inte kommer att kunna bidra till den övergripande måluppfyllelsen ”**Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024-2027**” eftersom antalet medarbetare behöver anpassas till antal barn för budget i balans.

Ledningsstöd

Precis som föregående mål- och budgetsskrivelse finns det ett behov för att utöka ledningsstödet i form av specialpedagoger, pedagogiska utvecklare samt biträdande rektor för socioekonomiskt utsatta områden. Rektorer inom förskolan har en hög belastning med många medarbetare per chef. De kan ansvara för upp till 110 medarbetare på upp till 7 enheter. Rektorerna kan som mest ha stöd av två biträdande rektorer utifrån dagens ekonomiska förutsättningar.

Rektorers arbetsbelastning har även ökat de senaste åren. Det beror bland annat på det stegrande kravet från samhälle och vårdnadshavare på individuella lösningar och särskilda stödinsatser. Antalet barn med behov har ökat vilket även ökar behovet av god samverkan med andra myndigheter. Det minskade stödet kring ekonomi och HR har också inneburit en ökad belastning för rektorerna de senaste åren. Ett närmare ledarskap med färre medarbetare kan minska sjukfrånvaron hos medarbetarna. Det skulle också förbättra arbetsmiljön och minska stressen hos både medarbetare och rektorer. Vilket i sin tur skulle förmodligen leda till mindre kostnader i slutänden.

Den här frågan kan även ses ur ett jämlikhetsperspektiv mellan chefer inom Region Gotland där det idag varierar stort kring antal medarbetare. Det finns förvaltningar som har 8-10 antal medarbetare per chef vilket ligger mer i paritet med vad forskning visar är ett rimligt antal medarbetare per chef.

Utökning av specialavdelningen Myggan

Idag har Förskolan Gotland två specialavdelningar med två olika inriktningar, språkförskolan samt Myggan för barn med funktionsnedsättning. Det finns en inriktning sedan flera år tillbaka att specialavdelningen Myggan som är en integrerad avdelning på förskolan Humlan, ska utökas från fem platser till tio platser när det periodiska underhållet på Humlans förskola nu genomförs och ska vara klart 2025. Kostnaden för att öka antal platser gäller utökad personalstyrka för att täcka de speciella behov som dessa barn har. Rambudgeten skulle behöva utökas med det dubbla, för att täcka de kostnaderna som uppstår när avdelningen blir dubbelt så stor, för att fortsatt kunna hålla en budget i balans.

Öppna förskolan

En verksamhet som ser ett stort ökat behov är den öppna förskolan i Visby och Hemse. I dagsläget har öppna förskolan i Visby öppet tre dagar i veckan. Öppna förskolan är till för alla, men oftast är det de mest utsatta i samhället som söker sig till öppna förskolan som blir trygghetsskapande och en mötesplats. Här får föräldrar stöd i att skapa anknytning till sitt barn och råd och tips för en bra start i livet.

Öppna förskolan ska bland annat täcka upp behov som babygrupper, blandade åldersgrupper, babymassage, tvillinggrupper, grupp för yngre föräldrar, grupp för äldre föräldrar. Det ska finnas tid att ta emot föräldragrupper från BVC, samarbete och besök av bibliotek, BVC, psykolog, amningshjälp, HLR-utbildningar med mera.

Idag har öppna förskolan inte två heltidstjänster och när de två medarbetarna väljer att sluta till hösten 2024 kommer det vara svårt att rekrytera två tjänster som endast är på 60 procent vardera. Öppna förskolan behöver få chansen att utvecklas och vårda de behov som finns av samhället. Det finns annars en överhängande risk att familjer i behov av stöd missas i och med att det fattas medarbetare. För att öppna förskolan ska vara en fungerande verksamhet behöver den kunna vara öppen minst 4 dagar i veckan vilket innebär arbetstid på mellan 80-100 procent för två medarbetare.

1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån nulägeskarta och kommande utmaningar ser vi följande behov inom grundskola, resursskola och anpassad skola.

Ekonomistöd

Över tid har närhet till ekonomistöd minskat i omfattning. Rektorer upplever inte att de har tillräcklig kompetens att följa sin skolas ekonomi på den verksamhetsspecifika detaljnivå som behövs för att kunna hålla budget i balans. Det stöd som ges från regionstyrelseförvaltningen upplevs inte som tillräckligt.

Får rektor nära och verksamhetsspecifikt stöd finns större möjlighet att anpassa kostnader till tilldelade medel.

Ledningsstöd

Rektorers arbetsbelastning ökar både i grundskola och anpassad skola. Ökat antal elever som har behov av särskilda insatser i kombination med stegrande krav från vårdnadshavare på individuella lösningar ökar stressnivån hos rektorerna. Utifrån rådande ekonomiska läge finns inga marginaler att öka det särskilda stöd som skollagen kräver.

Det behövs god samverkan med andra myndigheter för de elever som har större individuella behov av stöd och anpassningar, vilket medför ytterligare arbetsuppgifter.

Rektorer får allt fler digitala system inom administration att hantera. De upplever även att det centrala ekonomistödet från regionstyrelseförvaltningen inte räcker till.

I den årliga medarbetarundersökningen visar resultatet att 47 procent av rektorerna skattar sin stress på röd nivå, 32 procent på gul nivå och endast 21 procent på grön nivå, vad gäller arbetsbelastning. Det är inte ett tillfredställande resultat.

Rektorer har många underställda medarbetare i sin organisation. Rektorer behöver framåt ökat ledningsstöd och färre medarbetare för att få en bättre arbetsbelastning och för att genomföra sitt komplexa uppdrag.

Skolskjutsar inom anpassade skolan och resursskolan

Den indexökning som varit för externa avtal som exempelvis kostnaden för skolskjutsar

har ökat och ryms inte inom befintlig ram, men även kostnaden för delat boende har ökat kraftigt, det vill säga elever som bor hos skilda vårdnadshavare.

Utöver detta finns även svårighet att hitta aktörer som kan utföra dessa skjutsar.

Utökad elevhälsa inom resursskola.

Resursskolan startade läsåret 2021. Inriktningen är elever med språkstörning samt elever som har så stora svårigheter att undervisning inom ordinarie grundskola inte är möjlig. Elevgruppen förväntas öka och det behövs ytterligare förstärkt stöd från elevhälsa för att eleverna skall ges möjlighet att nå målen. De kompetenser som behövs är skolpsykolog, kurator och specialpedagog.

SIG – särskilda insatsgrupp

Förvaltningen har ett särskilt uppdrag att tillsammans med socialförvaltningen ta fram en modell för hur förvaltningarna i samverkan kan arbeta med barn och ungdomar som begår brott. En arbetsgrupp har tillsatts och leds av strateg från regionstyrelseförvaltningen inom det brottsförebyggande området.

I arbetsgruppen deltar representanter från grundskolan, polisen och individ- och familjeomsorgen. Arbetsgruppen har jobbat med att skapa en gemensam lägesbild samt att omvärldsspana hur andra kommuner med liknande utmaningar arbetar. Uppdraget för gruppen har varit att ta fram en modell att arbeta utifrån samt se på en struktur för att organisera detta. Arbetsgruppen har nu enats om att inleda ett arbete i samverkan utifrån arbets sättet Sociala insatsgrupper (SIG) som är ett kunskapsbaserat arbetssätt. SIG är en samverkansform som vänder sig till ungdomar med en hög risknivå att begå brott samt för att lämna en kriminell livsstil. I arbetet samverkar socialtjänst, skola och polis när ungdomen och dennes nätverk.

Efter att ha tittat på andra kommuner så har Polis, skola och socialtjänst nu tagit fram en struktur och en organisation för hur detta skulle kunna se ut på Gotland. Modellen skulle kräva en organisation i form av en styrgrupp, en beredningsgrupp och en operativ samverkansgrupp. Utöver det så behövs viss kompetensutveckling inom området. Ett införande av modellen kräver ett annat och utökat arbetssätt än vi har idag vilket även innebär en resursförstärkning.

För skolans del kräver modellen en resurs i form av en skolsamordnare som är en aktiv samverkanspart i arbetet.

Personalförstärkning anpassad skola, resursskola och särskilda undervisningsgrupper.

Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa i antal elever under kommande år. Nuvarande rambudget räcker inte till för de behov som finns i dessa verksamheter. Anpassad skola fick till 2024 budgetförstärkning för den volymökning som var 2023. Antalet elever i den anpassade skolan kommer fortsätta att öka under 2024 för att till 2025 stabilisera sig, se avsnitt 3.2.3 resursfördelningsmodell. Grundskolan ser även ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd. Dessa elever har behov av undervisning i mindre sammanhang med behöriga lärare. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av ökad närvaro, bättre mående och bättre skolresultat för eleverna.

Specialpedagogisk kompetens

Andelen elever som behöver stöd av specialpedagogisk kompetens ökar. Likvärdigheten mellan skolorna på Gotland skiljer sig åt då det saknas personal med denna kompetens

inom vissa enheter. Elever får då inte kontinuerligt stöd vilket kan ges på de skolor där denna kompetens finns på daglig basis.

Samordnad individuell plan – SIP

För elever i behov av samordning mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola finns verktyget (SIP) Samordnad individuell plan. Tidigare kunde bara socialtjänst eller hälso- och sjukvård kalla till SIP. Nytt är att skolan nu kommer att bli en jämbördig part i detta arbete och då även kan kalla till SIP. Till detta krävs utbildning för berörda personer. En SIP- samordnare inom elevhälsan behöver anställas.

Kompletterande kompetenser

Nationell lärarbrist råder och läget spås bli värre framöver. Gotland har störst utmaningar av alla kommuner att säkerställa tillgången på legitimerade lärare framåt. Nya vägar med kompletterande kompetenser måste provas för att stödja våra elever och vår lärarkår. Kompletterande kompetenser kan stödja lärare och elever på ett sätt som främjar arbetsmiljön. Lärare kan få ägna sig åt undervisning vilket minskar stress hos dem och eleverna. En viktig kompletterande kompetens är socialpedagoger som kan hjälpa till i arbetet med frånvarande elever och i arbetet med individuella lösningar som vissa elever behöver.

Kompetenshöjande insatser

Andelen legitimerade lärare mot fritidshem är låg. Svårigheten att rekrytera denna yrkeskategori är stor. För att öka möjligheterna att kunna anställa behörig personal planeras för en satellitutbildning inom vuxenutbildningen. Om ansökan godkänns så är det Linköpings universitet som kommer att genomföra en erfarenhetsbaserad utbildning som steg 1 och en öppen utbildning som steg 2. Kursstart ht-25. Det skulle möjliggöra för redan befintlig personal utan utbildning att ta steget att utbilda sig. Bra förutsättningar behövs i form av kostnadsbidrag och arbetstid för de studerande.

Modersmål och Lotsen

Lotsen har pausat sin gruppverksamhet då inflödet av elever är lågt. Prognosen kring kvotflyktingar är nedskrivna. Däremot kvarstår behov av modersmål och studiehandledning för de elever som redan finns i verksamheten samt de fåtal elever som kommer till. Etableringsersättning från staten förväntas minska framöver vartefter de nyanlända eleverna går ur etableringsperioden.

1.1.3 Kulturskolan

Utifrån nulägesanalys och kommande utmaningar ser Kulturskolan Gotland följande behov:

Grundverksamhet

Kulturskolan har till uppgift att erbjuda barn och unga frivillig undervisning inom olika konstarter. För närvarande solosång, körsång, instrumentalundervisning, dans, teater, musik, bild & form, samt på prov i år även kreativt skrivande. Det finns också övergripande ”pröva-på”-kurser där eleverna erbjuds olika delar av verksamheten. Verksamheten är delfinansierad med terminsavgifter från deltagarna. Region Gotland har en förhållandevis hög avgift jämfört med andra kommuner. Eleverna i Kulturskolan kommer framför allt ifrån kulturellt medvetna och/eller resursstarka hem. En mer blandad elevgrupp hade varit önskvärd.

Utveckling

Kostnaden för att delta i kurser är förhållandevis höga. En sänkning av avgifterna skulle möjliggöra för fler att delta. I dagsläget har de resurssvaga föräldrarna ofta ingen möjlighet att klara avgifterna. Ett undantag är att Kulturskolan har vissa medel som kan användas i integrationssyfte. Dessa medel används i olika insatser och projekt.

Under åren har också tekniken utvecklats och många lärare skulle behöva avlastas med tekniska uppgifter i högre grad. Behov av en heltids teknikertjänst finns. I dagsläget har vi temporära lösningar för detta.

Huvuddelen av Kulturskolans datorer kommer inte att kunna uppdateras efter september 2024. Från kalenderår 2005 behöver därför nya enheter köpas in för en kostnad av cirka 200 000 kronor, vilka räknas in i nämndens investeringspott för IT-investeringar.

Kompetensförsörjning

De senaste åren har det blivit allt svårare att rekrytera nya medarbetare. För närvarande är dock alla tjänster besatta.

Pedagogiskt resursutbud

Kulturskolan har ett uppdrag att samordna kulturinsatser mellan olika aktörer och för- och grundskolorna. För ändamålet finns ett nätverk som drivs av Kulturskolan, där utbud och efterfrågan samordnas – också för att uppfylla den så kallade Kulturgarantin. Olika kulturaktörer erbjuder ett rikt utbud, men många skolor har haft svårt att få logistik och resurser att fungera för att kunna ta sig till dessa program.

Lokaler

Eftersom lokalerna är förhållandevis nya sedan några år tillbaka, har Kulturskolan inte begärt utökning av lokaliteterna. Dock är det påtagligt att gränsen är nära till att lokalbehoven inte är tillräckliga – särskilt i ett par ämnen. Det gäller framför allt i ämnena bild & form och teater. Kulturskolan skulle kunna utöka verksamheten utifrån att köerna där är långa.

1.1.4 Barn- och elevhälsa

Grundverksamhet

Barn- och elevhälsan ger stöd till förskolan, grundskolan, gymnasieskolan, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola genom att tillhandahålla de lagstiftade elevhälsokompetenserna i form av skolsköterskor, skolpsykologer, skolkuratorer och skolläkare. I Barn- och elevhälsan finns också hörsel-, syn- och talpedagog, logoped och fysioterapeut samt den förebyggande verksamheten Skolfam där psykolog och specialpedagog är anställda. Logoped kommer succesivt ta över talpedagogens arbetsområden. Kärnan i elevhälsans uppdrag är att stödja eleverna gentemot utbildningens mål, att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande, att arbeta i samverkan med lärare och övrig personal, skapa en positiv lärandemiljö samt undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling

Den 2 juli 2023 skärptes skrivningen i Skollagen om elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete genom att det tydliggörs att det ska ske på både flera olika nivåer: individ-, grupp- och skolenhetsnivå (SFS 2022:1315) samt att elevhälsan ska delta i skolans systematiska kvalitetsarbete vilket ställer ytterligare krav på Barn- och elevhälsan.

Ett beslut har tagits mellan förvaltningarna att grundskolan ska vara jämbördig part gällande SIP vilket också kommer att ställa ökade krav på grundskolan och elevhälsan. Att både ha rätt och vara skyldig att kalla till SIP när behov finns är något som är lagstiftat för

hälso- och sjukvård samt socialtjänst men ej i skollag, men det ger sannolikt vinster i längden för de barn och unga det berör. Samordnade insatser pekas också ut som ett viktigt område för att stävja en begynnande ogynnsam utveckling barn och unga.

Barn- och utbildningsnämnden har beslutat om två mål som direkt berör Barn- och elevhälsan:

1. Andelen elever i årkurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027.
2. Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024-2027

Utifrån uppdraget och nulägeskartan har utmaningar och behov sedan tidigare identifierats och med nya lagskrivningar samt Barn- och utbildningsnämndens mål har dessa skärpts och ställer ytterligare krav på verksamheten.

Bakgrund

Vi ser att behovet av elevhälsans kompetenser är fortsatt stort och man efterlyser ytterligare förstärkning ute på skolenheterna. Nationellt fortsätter den självrapporterade psykiska ohälsan och stillasittandet att öka enligt senaste rapport från Folkhälsomyndigheten, vilket vi inte ser något undantag för på Gotland. Man ser också att problematisk frånvaro fortsätter att öka, vilket är en stor riskfaktor för att både nå utbildningens mål och för att utveckla ohälsa och utanförskap. En annan riskgrupp är de barn och unga som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, som i högre grad riskerar att inte lyckas i skolan, en grupp som för närvarande också växer. Utifrån hälsosamtalsenkäterna kan man se att en stor andel av grundskolans elever trivs i skolan, men att stress och oro är ett växande problem. Sömn är en annan riskfaktor och idag går sex av tio 13-åringar och lägger sig efter klockan 23.00 jämfört med en av tio på 80-talet. Detta är bekymmersamt eftersom sömn har stor påverkan på inläring, koncentration och känsloreglering. Det kommer fler fynd från forskning som visar att digitala medier har negativa effekter på ungdomars psykiska hälsa, såsom sociala medier som stressar, sexuella trakasserier och att förmågan att fokusera påverkas, även om det också finns positiva aspekter av digitala medier.

Att satsa på främjande och förebyggande insatser är således mycket viktigt vilket också riktlinjer, policys och allmänna råd från våra olika myndigheter pekar på och är helt i linje med Regions Gotlands omställningsarbete för God och nära vård -Hälsa genom hela livet. Utifrån det är det betydelsefullt att titta på vilka skyddsfaktorer som finns som vi kan påverka i skolans hägn, såsom ökad rörelse under skoldagen, föräldrastöd, trygga relationer i skolan och studiero och trygghet i klassrummen.

Fortsatt är det ändå en utmaning att hinna med den del av det lagstiftade uppdraget som gäller att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande, även om vi tagit flera kliv i positiv utveckling de senaste åren gällande detta. Grundskolans och Barn- och elevhälsans ledningsgrupper bedömer att, trots ramförstärkningen 2022, har inte Gotlands grundskolor tillräckligt mycket av elevhälsans insatser utifrån elevernas behov och för att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande såsom lagen kräver. För BUN:s del är det centralt också att tillse att förutsättningar och tillräcklig tillgång finns för ett hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete inom BUN:s ansvarsområde så att omställningen för god och nära vård på Gotland kan realiseras.

Resursskolan

Det har tillkommit en skolenhet, resursskolan, där det finns stora behov av elevhälsa, men inte någon plan fanns för finansiering av densamma, vilket lett till att en betydande del av den utökade ramen som skulle gå till förstärkning av det hälsofrämjande och förebyggande uppdraget gått dit.

Fysioterapeut

Under 2022-2023 har barn- och elevhälsan haft ett projekt med fysioterapeut för att se hur denna kompetens skulle kunna nyttjas för att stärka elevhälsan i det förebyggande arbetet, både gällande psykisk och fysisk ohälsa. Målet på sikt är att detta kommer att bidra till att öka psykisk och fysisk hälsa och förbättra förutsättningarna att nå utbildningens mål. Vi har redan sett effekt genom att vi kunnat införa fysisk aktivitet på recept, ergonomigångar i klassrum, stöd till systematiserade rörelsepåuser i klassrummet, stöd till idrottslärare för elever i behov av särskilt stöd i ämnet Idrott och Hälsa (att börja avvika från lektioner i idrott och hälsa är ofta en risk för ökad problematisk frånvaro), tidigt stöd till elever i behov av extra motorisk träning genom handledning till fritidspersonal. Beslut behöver tas om att permanenta fysioterapeuttjänst i elevhälsan och finansiering av densamma.

Förskola

Det finns inget krav på elevhälsa för förskola på samma sätt som det finns för grundskola, gymnasieskola och anpassad skola och gymnasieskola (Barnhälsovården har här ansvaret för hälsovård) men Barn- och elevhälsan riktar vissa insatser gentemot förskola, för att arbeta med tidiga hälsofrämjande och förebyggande insatser. Bland annat ges samtliga kommunala förskolor på Gotland psykologisk konsultation och handledning utifrån en rutin så att det sker systematiskt. Detta kan dock i dagsläget bara göras i mycket liten utsträckning och både elevhälsans och förskolans ledningsgrupp ser att man kan göra stora vinster med tidiga insatser, vilket förstärkningen från elevhälsan skulle kunna medföra. Bland annat har en pilot kunnat genomföras på ett fåtal förskolor med en metod som heter Barnets stund. Den har riktats gentemot barn i någon sorts riskzon. Man har sett positiv effekt på främjande av god relation mellan barn och personal, vilket forskningen visar är en betydande skyddsfaktor, samtidigt som det varit en metod som varit lätt att implementera och sprida. Samma gäller ABC föräldrautbildning, en evidensbaserad förebyggande metod, som i dagsläget erbjuds via elevhälsan till grundskolelever och gymnasielever men som skulle kunna utvidgas även till förskola.

Sammantaget

Utifrån detta ser vi behov att förstärka med ytterligare en kurator och en psykolog samt att säkerställa att vi kan behålla och permanenta den fysioterapeuttjänst vi haft uppdrag att testa.

1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025–2027

En bedömning av balansen mellan nämndens uppdrag, mål och resurser baserat på resultat 2023 ger en tudelad bild. Verksamhetsberättelsen 2023 andas mycket stolthet. Nämndens verksamheter lever väl upp till målen i styrkorten.

Samtidigt finns utmaningar. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar och som saknar goda uppväxtvillkor. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro.

Under planperioden kommer det krävas nya arbetssätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

Särskilt tre områden pekas ut som kommer att påverka verksamheten; lärarbristen, likvärdigheten och ekonomin.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebilden och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

Likvärdigheten mellan skolorna är viktig för möjligheten att skapa verksamhet till bra kvalitet över hela ön. De ekonomiska resurserna är gränssättande då förvaltningens kostnader är höga utifrån många små och spridda enheter. Enligt teoretiska modellberäkningar som bland annat bygger på kostnadsutjämnningen kompenseras Gotland för en skolstruktur bestående av 24 grundskolor. Idag har Gotland totalt 37 skolor, inklusive fristående verksamheter.

Nämndens ekonomi-grundskolan

Skolan har under en följd av år tagit stort ansvar för en ekonomi i balans, ca 100 miljoner kronor har sparats på sex år. Grundskolan har sedan 2017 till 2023 fått se budgettilldelningen minska med 9,5 miljoner kronor för kategorierna undervisning och läromedel, detta på grund av effektiviseringar, besparingar och interna omfördelningar där de senaste årens budgettillskott nettomässigt inte räckt till. Den ekonomiska situationen för grundskolan kopplas även till avsaknaden av de tillfälligt riktade statsbidragen som inkom under åren 2020 till 2022. Tillskotten av tillfälliga statsbidrag för 2020-2022 var enligt nedan tabell:

Statsbidrag	2020	2021	2022	2023
Ersättning sjuklönekostnader	6 790	4 175	6 895	-
Skolmiljarden	-	4 294	4 689	-
Summa	6 790	8 469	11 584	0

Nämndens resultat

Nämndens visar för budgetåret 2023 ett negativt resultat på 38,9 miljoner kronor i och med detta uppnåddes inte effektiviseringskravet. Nämndens samlade negativa resultat förklaras bland annat av att grundskolorna sammantaget gjorde ett negativt resultat om 29,5 miljoner kronor. Grundskolan har, sett över tid, haft svårigheter att uppnå ett balanserat resultat. Det har framför allt varit på fritidsverksamheten som elevtalen blivit lägre år 2023 än vad

det planerats för. Anpassad skola hade den största avvikelsen mot budget, ett negativt resultat på 6,9 mnkr, anpassad skola har till budgetåret 2024 få ett ramtillskott på 5,4 miljoner kronor för fler elever 2023. Förskolan hade ett negativt resultat på 3,9 miljoner kronor vilket förklaras av färre antal barn på hösten 2023 än vad det planerats för. Kostnaden för skolskjuts blev högre än beräknat, skolskjutsarna visade ett negativt årsresultat på 6,7 miljoner kronor. Semesterlöneskulden var prognostiserad till balans men ökade till 3,2 miljoner kronor.

Måluppfyllelsen är god

Den samlade bedömningen är att nämnden i hög utsträckning når måluppfyllelse.

Andelen barn 1–5 år i förskolan på Gotland är 90 procent (2022), vilket placerar Gotland bland de kommuner med allra högst andel barn inskrivna i förskolan. Förvaltningen ser detta som positivt då barn som gått i förskola har bättre förutsättningar att lyckas i skolan.

Andelen elever i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram på gymnasiet har minskat med 4,2 procent jämfört med föregående år. 82,6 procent av eleverna i Gotlands kommunala skolor uppnådde gymnasiebehörighet vårterminen 2023. Detta är något sämre än resultatet för riket, som är 83,7 procent. Det finns skillnader i skolresultaten mellan kommunala skolor på Gotland och mellan pojkar och flickors resultat.

Det sammanlagda meritvärdet för årkurs 9 i den kommunala skolan för 2023 var 215,6 vilket är lägre än föregående år (224,7). Resultatet är sämre än riket (223,6).

Det går alltså bra för de allra flesta elever i den gotländska skolan men att det återstår mycket att göra för att ge alla elever, oavsett bakgrund, möjligheten att nå de nationella målen och att utvecklas så långt som möjligt. Skillnaderna mellan hur väl elever lyckas i skolan är stora och vi ser även att elevernas bakgrund spelar allt större roll för deras resultat. Elever från studieovana hem och utrikesfödda elever som kommit sent till Gotland under sin skolgång lyckas generellt sett sämre i skolan. Oroande är att allt fler elever uppvisar tecken på psykisk ohälsa, fler elever får en diagnos hos Barn- och ungdomspsykiatri och förskrivningen av ADHD-medicin har ökat kraftigt, särskilt på Gotland. Mot den bakgrunden är det ett gott betyg åt den gotländska skolan att resultatet är i paritet med riket.

2 Mål

2.1 Beslutade mål

Nedan mål beslutades under regionfullmäktiges sammanträde i juni 2023¹ och gäller från och med verksamhetsåret 2024. De tre första målen gäller för alla nämnder och de efterföljande målen är nämndens egna fastställda mål.

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Andelen elever i årskurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027

¹ RF § 98

Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024-2027

Likvärdigheten inom grundskolan ska öka årligen under perioden 2024-2027

Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024-2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Kommer ej att revideras

2.3 Förslag till nya mål

Inga nya mål under planperioden

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025–2027

3.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen² inför 2025- 2027 är uttryckt som – regioner och kommuner befinner sig i ett exceptionellt ekonomiskt läge med hög inflation och kraftigt höjda pensionskostnader, även om inflationen sjunker så kommer de högre nivåerna på priser och inflation att bestå, vilket medför en urholkad köpkraft. Realt sett bedöms skatteunderlaget minska med 0,5 procent för 2024 jämfört med 2023

Regionens budgeterade resultat för 2024 är minus 127 miljoner kronor. För att det inte ska bli ett ännu större underskott krävs att nämndernas budgetar inte överskrids. I resultatplanen beräknas resultatet för 2025 landa på ett positivt resultat på 86 miljoner kronor och för 2026 på 128 miljoner kronor. I prognoserna framåt finns en del osäkerheter som exempelvis inflationens utveckling. Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten 2024 blir avgörande för den ekonomiska ställningen 2025 och framåt.

Regiondirektören har fått i uppdrag att ta fram förslag för att genomföra en effektivisering på motsvarande en procent i snitt per år från 2025, detta är inte inräknat i plankalkylerna. Om effektiviseringar kan genomföras är den ekonomiska situationen framåt mer gynnsam.

3.1.1 Förskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver förskolan budgetmässigt förstärkas. Förskolan har anpassat och effektiviserat sin verksamhet och har de senaste fyra åren ökat barnantalet, men kommer framgent inte kunna behålla den ökningen vid ett minskat barnantal. Ett äskande för en höjning av grundbeloppet är av största prioritering för att kunna hantera organisationen där vi minskar antalet medarbetare vilket bara kan göras till en viss gräns med hänsyn till öppetförhållanden och täckning av hela dagen på mindre förskolor. Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som förskolan gör för budgetåret 2024.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Höjning av grundbeloppet	2 500
1	Ledningsstöd	1 500
2	Heden/Myggan	3 900

² Källa: Anvisning strategisk plan och budget 2024–2026

3	Öppna förskolan	500
Summa		8 400

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

För 2024 har förskolan inget effektiviseringskrav. Det exkluderar dock nutida samt framtida behov och utmaningar som förskolan har för planperioden 2025 - 2027, inklusive ytterligare besparingar.

Förskolan begär ramförstärkning med 8,4 miljoner kronor

3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver grundskolan budgetmässigt förstärkas. Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa från ht -24. Den förväntade ökningen av elever kräver ytterligare lärare och lärare med specialpedagogisk kompetens.

Nedan tabell sammanfattar de äskanden som grundskolan inklusive anpassad skola och resursskola gör för budgetåret 2025.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1.1	Höjning av grundbelopp	13 000
1.1	Särskild insatsgrupp	700
Summa		13 700

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Grundskolan inklusive resursskola och anpassad skola begär ramförstärkning med 13,7 miljoner kronor

3.1.3 Barn- och elevhälsa

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet behöver barn- och elevhälsan budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de behov som barn- och elevhälsan gör för budgetåret 2025.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Fysioterapeut	700
2	Insatser mot grundskolan/resursskolan	700
3	Insatser mot förskolan	700
4	HLR-instruktörer	300
Summa		2 400

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 4 har lägsta prioritet

Förstärkningen gentemot grundskola/resursskola skulle täcka permanentning av fysioterapeuttjänst 1 tjänst för att kunna fortsätta arbeta med ergonomi, fysisk aktivitet och tidiga och förebyggande insatser gällande motorik. Målet är ökat psykiskt välbefinnande, förbättra förutsättningar för inlärning och nå utbildningens mål samt minskad vårdefterfrågan på sikt. För närvarande är den tjänsten finansierad av projektmedel som tar slut vid årsskiftet. Tjänsten mot grundskola skulle medföra ökade möjligheter att arbeta med de universella förebyggande insatserna, som PAX, YAM och ABC samt öka tillgängligheten där det finns stora utmaningar. En hälsoekonomisk analys visar att preventivt arbete spar in flera gånger den kostnad insatsen kostade. Omräknat med faktiska kostnader, ett exempel: 12,5 kr besparingar per investerad krona redan efter ett år med PAX (Sarkadi, A., Feldman, I., &

Sampaio, F. (2014). Förstudie: Med många bäckar att stämma i). Med förstärkning till förskolan skulle vi kunna förstärka arbetet med stöd till personal kring bemötande, föräldraskapsstöd (ABC) samt utveckla förstärka stödjande insatser för barn i behov av stöd, såsom Barnets stund som förefaller vara en lättimplementerad metod i förskolan. Äskande om budgetmedel föreslås även för att ge idrottslärarna fortbildning i HLR (första hjälpen, hjärt- och lungräddning) för att bli certifierade HLR-instruktörer och på så sätt stärka det undervisningsinnehåll som redan finns angivet i läroplanen.

Barn- och elevhälsan begär en ramförstärkning med 2,4 miljoner kronor.

3.1.4 Kompetensförsörjning, gemensamt

Kompetensförsörjning genom vidareutbildning

Skolverkets lärarprognos 2021 pekar på att det i hela landet totalt saknas ca 12 000 behöriga lärare och förskollärare fram till 2035. Relativt sett pekas Gotland ut som det län som har den största utmaningen. Mer än 50 procent av lärarkåren var över 50 år 2021 och rekryteringsbehovet på Gotland beräknades i prognosen till ca 800 förskollärare och lärare fram till 2035. Det motsvarande 77 procent av hela lärarkåren 2020. Trots att många studenter söker till lärarutbildningarna i Sverige, kommer antalet utbildade lärare inte att räcka till.

Förvaltningens HR-enhet arbetar brett för att möta utmaningen. Det handlar om alla delar inom HR-processerna; attrahera, rekrytera, introducera, utveckla, behålla och avveckla på bästa sätt för att säkerställa att verksamheten har rätt kompetens. Ett huvudspår inom kompetensförsörjningsarbetet rymms under rubriken utveckla och handlar om att förbättra förutsättningarna för befintliga lärare/medarbetare som vill och kan vidareutbilda sig, för att på så sätt komplettera med den behörighet som saknas där bristerna är som störst. Även Skolverket konstaterar att det sk utbildningsspåret är ett av de viktigaste verktygen för att möta kompetensförsörjningsutmaningen vad gäller att tillgodose behovet av legitimerade lärare.

För att motivera möjliga medarbetare arbetar förvaltningen med kombinationer av statsbidrag för vidareutbildning och olika studieerbjudanden. Det kan till exempel handla om viss ledighet med bibehållen lön och ersättning för resor och studielitteratur. Studieerbjudanden är ett verktyg som arbetsgivaren kan styra över och som gör en skillnad, men det är också ett verktyg som behöver finansieras särskilt. Inför VT 24 beräknas 26 personer vara kvar i någon form av studier med sponsring från arbetsgivaren. För att kunna finansiera studieerbjudanden för ytterligare cirka 10 personer beräknas ett behov av en förstärkning av HR-enhetens budget med motsvarande 700 000 kronor.

Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare. Generellt kan noteras att kompetensbristen finns inom allt fler grupper, både i riket som helhet och inom Region Gotland. BUN uppmanar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökning utrymme i budgetarbetet, så att Region Gotland har löner som ligger på mediannivå i förhållande till riket.

Utökad/förstärkt introduktion

För att öka kvaliteten och förbättra förutsättningarna för korttidsvikarier inom för- och grundskolan behöver introduktionen förstärkas/utökas, från en kortare teoretisk del till en

del som också omfattar viss praktik. Även den teoretiska delen behöver utvecklas/förbättras. BUN begär en ramförstärkning motsvarande 50 000 kronor för att utöka/förstärka introduktionen inom för-och grundskolan.

Nedan tabell sammanfattar de äskanden som kompetensförsörjning gemensamt gör för budgetåret 2025.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Kompetensförsörjning vidareutbildning	700
2	Utökad/förstärkt introduktion	50
Summa		750

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, Värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Inom området gemensam kompetensförsörjning begärs en ramförstärkning motsvarande 750 000 kronor

3.1.5 Digitalisering

Skolväsendet har ett uppdrag i skollagen och läroplanerna att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens inför ett framtida samhälle där de ska vara verksamma. Ny teknik och digitalisering är också en av nycklarna för medarbetare att hitta nya effektivare arbetssätt, att utveckla samverkan samt bli en än mer tillgänglig förvaltning. Digitaliseringen skall också syfta till att stärka det pedagogiska uppdraget genom nya och varierande verktyg, förbättra processer inom administrativa och centrala funktioner samt öka likvärdigheten. Kraven på att följa med i samhällsutvecklingen, följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området har ökat och är därmed högt prioriterat i förvaltningens arbete. Detta kräver en ständig och fortgående kompetensutveckling inom det digitala området för alla våra medarbetare vilket förtydligas nedan under avsnittet om investeringar.

Satsningen på att fortsatt utveckla hela förvaltningens digitalisering pågår och en översyn av hela systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen pågår. Utöver detta tillkommer det regionövergripande arbetet med införande av både objektsförvaltning och e-arkiv, där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande. Den alltmer komplicerade IT-arkitekturen med ökat antal system, krav på en fungerande integration mellan dessa samt en god kontroll vad gäller GDPR och informationssäkerhet medför krav på en ökad arbetsinsats.

Under planperioden planeras flera olika projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer vilket beskrivs närmare under kapitel IT-investeringar.

Inom området digitalisering begärs en ramförstärkning med 530 000 kronor

3.1.6 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningen har i dag en inarbetad struktur med resultatinsamling, analysarbete och uppföljning i dialogform för skolläda. De stora processerna är tydliga vilket skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles korta. För att hålla i och även utveckla arbetet behöver det fortsatt finnas långsiktighet, ut hållighet och ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande. Det finns dock fortsatt ett behov av att öka delaktigheten i analys-

och uppföljningsarbetet tillsammans med chefer och medarbetare. En del av prioriteringarna under kommande år är följande utvecklingsarbete, i övrigt hänvisas till verksamhetsplan-24.

Det utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ser som utvecklingsområden framåt, inom kvalitetsarbetet, är

- Ett utvecklat analysarbete – att fortsätta arbetet med att följa upp och beskriva vad och hur vi utvecklar, identifiera eventuella brister och utveckla arbetet med att fånga upp avvikelser för att kunna arbeta än mer förebyggande och utvecklande.
- Fortsatt utvecklingsarbete i att leda för hållbarhet
 - Hur våra arbetssätt och processer kan utvecklas, ge stöd och blir hållbara för dem som förväntas utföra arbetet. Genom god inre hållbarhet anser vi att vi förbättrar våra möjligheter till att ge god yttre hållbarhet.
- Utveckla förvaltningens chefsstöd ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv
- Utveckla förvaltningens kvalitetsdialoger och rapporter genom att tydligare använda dessa som underlag för att forma aktiviteter, delaktiviteter och handlingsplaner.
- Arbeta än mer med resultat och indikatorer. Hur, vad och varför vi samlar in och använder statistik för att kontinuerligt utveckla analys- och uppföljningsarbetet.
- Arbete med nämndmål och fortsatt implementering av Region Gotlands nya styrmodell.

Sammantaget viktiga övergripande delar som när de fungerar väl formar en professionell och stabil organisation som i förlängningen skapar värde för de vi är till för.

För att de elever som har förstärkt behov av särskilt stöd ska nå kunskapsmålen behöver förvaltningen samverka med andra förvaltningar. Samarbetet med socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen utvecklas ständigt och är oerhört viktigt. Samverkansmodellen utvärderas och utvecklas kontinuerligt. Ett mycket viktigt fokusområde är de elever som är frånvarande från skolan av olika orsaker och det är oroande att den psykiska ohälsan ökar hos våra elever och att det även går ner i lägre åldrar.

Förvaltningen avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

3.1.7 Driftskonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler

För att möta ökningen av antalet elever i upptagningsområdet Roma görs en tillfällig interimslösning med moduler som placeras på Romaskolans skolgård. Modulerna avser tre klassrum och har en direkt driftskostnad för etablering och bygglov motsvarande 850 000 kronor år 2025. Hyreskostnaden för modulerna är per år 480 000 kronor.

För Alléskolan och Väskinde förskola som är nybyggnationer har nämnden för 2024 fått ramtillskott för ökade hyreskostnader utifrån tillträdesdatum 2024. För att klara år 2025 behövs ytterligare ramtillskott som motsvarar hyreskostnaden för hela budgetåret 2025. Nedan tabell sammanfattar äskande om ramtillskott för 2025 års budget.

Kategori	Belopp, tkr
Romaskolan, moduler, driftkostnad	850
Romaskolan, hyra	480
Väskinde förskola, hyra	1 545
Alléskolan, hyra	4 421
Summa	7 296

Förvaltningen begär ramförstärkning med 7,3 miljoner kronor

3.2 Driftbudget 2025 - 2027

3.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Jämförelse med budget år 2024	2025	2026	2027
Resursfördelning, barn och elevvolym	-9 838	-23 789	-37 045
Resursfördelning, anpassad skola	4 882	4 882	4 882
Resursfördelning, strukturbidrag	5 710	5 300	4 581
Externa avtal fristående samt skolskjuts	9 795	19 458	29 047
Förskola	4 000	4 000	4 000
Grundskola inkl anpassad skola	13 700	13 700	13 700
Barn- och elevhälsan	700	700	700
Kulturskola	-	-	-
Kompetensförsörjning, gemensamt	700	700	700
Digitalisering	530	530	530
Driftkonsekvenser lokaler	7 300	6 450	6 450
Finansieringsprincipen	-	-	-
Summa, tkr	37 479	31 932	27 545

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Behov och prioritering av resurser 2025–2027” och avser prioritering 1.

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för 2024–2026 är ramjustering för något färre antal barn och elever inarbetade i plankalkylen för åren 2025–2027. Vid omräkning av antalet barn och elever inför mål- och budgetskrivelsen 2025–2027 är antalet barn och elever färre än vad som tidigare har angetts. Den sammanlagda ramminskningen som begärs till resursfördelningen är 9,8 miljoner kronor och avser 92 färre barn och elever. Utöver ramjusteringar för förändringar i barn- och elevvolym begärs kompensation för externa avtal och indexökning för skolskjutsar med 9,8 miljoner kronor, se vidare i avsnittet ”Kompensation för externa avtal”. Verksamheternas behov av resurstilldelning är sammanställt utifrån den bedömning om prioritetsordning av äskande som verksamheten har gjort.

3.2.2 Resursfördelningsmodell

I barn- och utbildningsnämndens mål och budgetskrivelse för 2025–2027 finns medel upptagna för volymminskningar i antalet barn och elever till 9,8 miljoner kronor för 2025, för 2026 en fortsatt volymminskning motsvarande 14 miljoner kronor och för 2027 ytterligare volymminskning motsvarande 13,3 miljoner kronor. Ackumulerat för planperioden och i en jämförelse med år 2024 blir detta ett minskat behov på 37,1 miljoner kronor, detta exkluderar löneuppräknings samt andra indexuppräknings för planperioden.

Enligt befolkningsprognos³ för 2024–2033 beräknas det genomsnittligafödelselet på Gotland ligga på drygt 454 under planperioden 2025–2027 för att minska något under perioden 2028–2033. I jämförelse med föregående år så är befolkningsutvecklingen betydligt lägre

³ December 2023

inom nedan beskrivna åldersintervaller och år. Med andra ord kan sägas att nuvarande prognos pekar mot färre antal barn och elever i jämförelse med föregående befolkningsprognos.

Nedan tabell 1.5 (a) beskriver den framtida befolkningsutvecklingen per åldersintervall.

Tabell 1.5 (a): Population Gotland-Antal barn och elever 2024 - 2033⁴

Skolform ålder och år	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	33-24
0-år	456	456	456	453	450	448	447	443	440	438	-18
Förskola (1-5)	2 645	2 580	2 553	2 485	2 477	2 465	2 458	2 450	2 438	2 426	-218
Förskoleklass (6)	613	591	556	596	536	536	531	531	531	528	-85
Grundskola (7-9)	1 942	1 970	1 899	1 807	1 792	1 738	1 718	1 656	1 651	1 646	-296
Grundskola (10-12)	2 033	1 972	2 002	1 994	2 020	1 952	1 865	1 850	1 800	1 781	-252
Grundskola (13-15)	2 116	2 085	2 042	2 058	2 001	2 029	2 021	2 046	1 982	1 899	-217
	9 804	9 655	9 508	9 393	9 275	9 169	9 040	8 976	8 841	8 718	-1 086

I tabell 1.5 (b) anges det förväntade antalet barn och elever inom berörda skolformer. I förskoleklass och grundskola beräknas 100 procent av den prognostiserade populationen delta, i fritidshem 60,8 procent av berörda åldersgrupper och i förskolan beräknas 98,3 procent av 1–5 åringarna delta. Förhållandet av fördelningen av barn och elever mellan fristående- och kommunal huvudman baseras på bokslutet 2023. Grunden för planperiodens volymberäkningar är hämtade från regionens beställda befolkningsprognos från företaget Statisticon AB. Av tabellen framgår att för år 2024 är prognosen⁵ 108 fler barn och elever i jämförelse med budget 2024, detta kommer att medföra att resursfördelningen beräknas göra ett underskott år 2024. Inför år 2025 är prognosen 92 färre barn och elever i jämförelse med budget 2024.

Tabell 1.5 (b): Förväntat antal deltagande barn och elever 2024 - 2027

År	Budget	Prognos	Plan	Plan	Plan
	2024	2024	2025	2026	2027
Förskola	2 603	2 618	2 536	2 509	2 443
Fritidshem	2 789	2 789	2 756	2 709	2 673
Förskoleklass	623	613	591	556	596
Grundskola	5 987	6 090	6 027	5 943	5 859
Summa	12 002	12 110	11 910	11 717	11 571
<i>Förändring i jämförelse med budget 2024</i>			<i>-92</i>	<i>-285</i>	<i>-431</i>

Tabell 1.5 (c) visar den budget som nämnden behöver för att ligga rätt i förhållande till de barn- och elevframskrivningar som tidigare nämnts, exklusive löne- och indexuppräknningar för planperioden. År 2025 innebär en budgetminskning med 9,8 miljoner kronor för att sedan under resterande del av planperioden fortsätta att minska.

Tabell 1.5 (c): Behov av budgetkompensation per år för volymförändringar 2025 – 2027, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>			
<i>Jämförelse med budget år 2024, tkr</i>			
	2025	2026	2027
Förskola	-9 969	-13 432	-21 904

⁴ Källa: Statisticons befolkningsprognos 2024 – 2033, december 2023

⁵ Detta antagande bygger på befolkningsprognosen

Fritidshem	-961	-2 671	-4 021
Förskoleklass	-1 718	-4 002	-1 371
Grundskola	2 811	-3 684	-9 748
Summa	-9 838	-23 789	-37 045
<i>Förändring i jämförelse per år</i>		<i>-13 951</i>	<i>-13 257</i>

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för åren 2024–2026 framhölls ett minskat behov av budget inför år 2025. Inför planperioden 2025–2027 har behovet av budget minskat ytterligare. Tabell 1.5 (d) nedan visar jämförelser mellan planperiodernas prognoser.

Tabell 1.5 (d): Jämförelse av budgetkompensation för år 2025 avseende volymförändringar, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>	<i>Tidigare</i>	<i>Reviderad</i>	<i>Differens</i>
År	2025	2025	Budget
Förskola	-3 072	-9 969	-6 898
Fritidshem	-677	-961	-284
Förskoleklass	-591	-1 718	-1 127
Grundskola	-3 903	2 811	6 714
Summa	-8 242	-9 838	-1 595

Tidigare, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2024-2026

Reviderad, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2025-2027

Anpassad skola

Förvaltningen har påbörjat ett arbete med att få till en resursfördelningsmodell för elever i anpassad skola. Det förvaltningen kan se i nuläget är att det behövs kompensation för den volymökning som kommer att bli under innevarande år. Prognosen är åtta fler elever i anpassad skola för 2024 och motsvarar 4,9 miljoner kronor. Till budgetåret 2025 beräknas det vara lika många elever som 2024. Till nästa mål och budgetskrivelse räknar förvaltningen med att ha en resursfördelningsmodell för hela planperioden.

Tabell 1.5 (e): Behov av budgetkompensation för volymförändringar 2024 – 2025, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>	
År	2025
Alla skolformer inom anpassad skola	4 882
Summa	4 882

Avser ökning med åtta elever

Strukturbidrag – bidrag till små skolor utanför Visby tätort

Nuvarande budgetmodell som avser bidrag för tomma platser till små skolor utanför Visby tätort har inte full budgettäckning (landsbygdsstöd). Modellen beräknas inte på hela undervisningsresursen utan kompenserar endast bara för den del som avser lärarresurs, antal elever per lärare. Modell tar även inte hänsyn till volymförändringar kopplat till budget, då budgeten är en rambudget på 9,4 miljoner kronor. Den demografiska utvecklingen⁶ visar att elevtalen framöver kommer att minska i de skolområden där modellen tillämpas. Förvaltningen har beräknat att ramtillskott enligt resursfördelningsmodell behövs för 2025 som fullt ut kompenserar för tomma platser, se nedan tabell

⁶ Uppgift hämtad från Region Gotlands befolkningsprognos, Statisticon AB, skolupptagningsområde, exkluderar vårdnadshavares val utifrån det fria skolvalet

Tabell 1.5 (f): Förväntat antal tomma platser 2025 - 2027

Resursfördelningsmodell/flöden

År	2025	2026	2027
Åk F-6	65	57	55
Åk 7-9	170	171	161
Summa	235	228	216

Förändring i jämförelse med budget 2024

-7 -19

Antal tomma platser är differensen utifrån planerad volym i förhållande till den volym som krävs för att hålla en skola med undervisning. Svårigheter finns att beräkna den planerade volymen då beräkningsunderlaget inte tar hänsyn till det fria skolvalet. Beräkningsunderlaget är baserat på de elever som idag finns inskrivna i elevregistreringssystemet Edlevo.

Tabell 1.5 (g): Behov av budgetkompensation per år för volymförändringar 2025– 2027, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

Resursfördelningsmodell/flöden

År	2025	2026	2027
Åk F-9	5 710	5 300	4 581
Summa	5 710	5 300	4 581

Förändring i jämförelse per år

-410 -719

Beloppen avser det samlade kompensationsbeloppet som behöver utgå för tomma platser.

3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen⁷ att avstå att äska om budgettillskott, detta med hänvisning till det ekonomiska läget. Tabellen nedan redovisar nytillkomna generella statsbidrag inom nämndens verksamhetsområden:

Finansieringsprincipen

⁷ Uppgifter hämtade från SKR:s Specificering av generella statsbidrag i anslaget för kommunalekonomisk utjämning för kommuner åren 2022 - 2025, publicerad 2023-01-25

Aktivitet	Belopp, tkr
1. Stärkta och bemannade skolbibliotek	1 256
Summa	1 256

- Att elever kan läsa och förstå det de läser är viktigt för deras möjligheter att utveckla kunskap i alla skolämnen och för att de ska vara väl förberedda för vidare studier, yrkesliv och samhällsliv. Skolbibliotek kan ha avgörande betydelse för att främja elevers läsande. Tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek ser i dag mycket olika ut. Regeringen avser därför att vidta åtgärder för stärkta och bemannade skolbibliotek

Noteras bör att regeringen sedan tidigare har beslutat om stora generella statsbidrag som berör nämndens verksamhetsområden som exempelvis nya och gamla välfärdsmiljarderna⁸. Där pandemin har spelat roll för tilldelningen men även att flera kommuner redan innan pandemin befann sig i en ansträngd situation. Välfärdsmiljarder har tillförts kommunerna för att bidra med stabilitet och trygga tillgång till en bra skola, vård och omsorg. Region Gotlands del av de nya och gamla välfärdsmiljarderna på 14 miljarder kronor år 2022 var cirka 81,6⁹ miljoner kronor.

3.3 Kompensation för externa avtal

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på ”lika villkor” för förskola, fritidshem skolverksamhet oavsett kommunalt eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidragen till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar, till följd av lönerevision skall kompenseras även till fristående huvudman. Här har löneutvecklingen som en funktion av barn och elevtalen beräknats enligt avtalsrörelsens märke med 3,3 procent per år under perioden 2025 till 2027 och övriga indexantaganden som måltider och lokaler med respektive tio procent och tre procent samt skolskjutsar inklusive specialskjutsar generellt enligt branschindex med 3,2 procent per år.

Underlag för Externa avtal, jmf 2024	2025	2026	2027
Undervisningsresurs (löner, index 3,3 procent):			
Fristående förskolor: 78 886 tkr			
Fristående fritidshem: 13 593 tkr	5 354	10 576	15 724
Fristående förskoleklass: 4 900 tkr			
Fristående grundskolor: 64 854 tkr			
Fristående måltidskostnader, index 10 procent	1 914	3 827	5 741
Fristående lokalkostnader, index 3 procent	784	1 568	2 353
Köp av stödverksamhet, index 3,2 procent:			
Skolskjutsar, huvudskjutsar	1 387	2 773	4 160
Skolskjutsar, specialskjutsar	357	713	1 070
Summa, tkr	9 795	19 458	29 047

⁸ Gamla välfärdsmiljarden beslutades till budget år 2017 samt nya välfärdsmiljarden år 2019

⁹ Folkmängd 2021-12-31 i Region Gotland multiplicerat med 668 kronor per invånare, källa SCB samt SKR

3.4 Taxor och avgifter, interna och externa

Barn- och utbildningsnämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige. Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025–2029

4.1 Lokaler

Nämndens verksamheter har fortsatt behov av investeringar. Behoven som beskrivs exkluderar kostnader för förstudier och projektering. Av erfarenhet vet vi att den kostnaden brukar beräknas till 10 procent av den totala investeringen. Det övergripande målet är att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering. Den region- och förvaltningsövergripande lokalsamordningen är ett prioriterat utvecklingsområde.

I arbetet har förvaltningen utgått från nuvarande investeringsbudget, exploateringsplan, lokalbehovsplan 2025–2034, lokalförsörjningsplan samt kompletteringsbudget. I Mål- och budgetskrivelsen görs ett kortsiktigt beloppsbaserat investeringsförslag för 5 år som bildar beslutsunderlag till regionfullmäktiges beslut om investeringsbudget.

I arbetet har alla förvaltningens verksamheter beaktats och hänsyn tagits till volymförändringar, befolkningsprognoser eller andra förändringar som till exempel lag- eller myndighetskrav för att arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Lokalbehovsplan 2025–2034 visar att under planperioden så minskar grundskolans elevunderlag och förskolans underlag är i stort sett detsamma. Vilket innebär att organisation, lokalsamordning och lokalnyttjande successivt behöver anpassas.

Utifrån tidigare politiska beslut kommer så gott som alla enheter inom förskolan och grundskolan att finnas kvar, vilket innebär att lokalkostnaderna kommer att öka de närmsta åren. Till största del beror detta på utökade investeringsbehov i lokalerna i jämförelse att genomföra en minskad organisationsstruktur. Till viss del beror kostnaderna på att ersätta byggnader med tidsbegränsade bygglov med permanenta byggnader eller att avveckla dessa och återställa mark och byggnad. Även krav på likvärdighet medför investeringsbehov på ett antal enheter. Investeringar för också med sig en ökad driftskostnad på cirka 10% av investeringen.

Det finns ett växande behov av platser inom förskolan för barn med flerfunktionsnedsättningar vilket i viss mån även avspeglar sig i behovet av fler platser inom anpassad skola. Dessa barn kommer från hela Gotland men behöver ha gemensamma avdelningar/förskola där samlad specialkompetens kan erbjudas. Förvaltningen ser det också som det bästa alternativet att antalet platser utökas där avdelningar redan finns.

Det är normalt sett ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad grundskola. Skolformen beräknar en viss ytterligare ökning under planperioden. I kombination med strukturella förändringar ger det ett visst investeringsbehov.

Mer information finns i Investeringsprognos BUN 2025–2029

4.1.1 Redovisning kring Alléskolan

Alléskolan på fastigheten Visby Pjäsen 14 startade år 1995 som en provisorisk lösning på ett ökande elevantal i Visby. Skolan är idag en enparallellig F-6 skola med som är evakuerade till tillfälliga lokaler på Södervärn skolans område. Den nu rivna Alléskolan hade i sitt dåvarande skick ett föreläggande gällande ljudmiljö orsakade av ventilationsanläggningarna och placeringen av dessa, vilket ligger till grund för en nybyggnation. Alléskolan ses med sitt läge i en expansiv del av staden helt nödvändig att behålla.

Rivningsarbeten och nybyggnation av Alléskolan startade hösten 2023 och invigning av den nya Alléskolan sker till höstterminen 2024.

En positiv konsekvens av nybyggnationen är att Humlegårdsskolan årskurs F och 1 flyttas till Alléskolan och ger utrymme för en utbyggnad av förskolan Humlan med möjlighet till en specialavdelning för barn med flerfunktionsnedsättningar. Som resultat av en utökad verksamhet på Alléskolan möjliggörs även flytt av barnen på Lindens förskola till Humlegårdsskolans nuvarande lokaler, vilket i sin tur leder till möjlighet att lämna lokalen för nuvarande Lindens förskola.

Inriktningsbeslutet är sedan 2020 att projektera för en nybyggnation av en två-parallellig skola F-6 då renovering av befintlig byggnad ansetts för kostsam och osäker. Nybyggnationen är uppskattad till en kostnad om 137 miljoner kronor vilket ger en ökad driftskostnad på ca 13 miljoner kronor per år, när det är färdigbyggt. Projektet följer tidplan och budget.

Arbetet med upphandling av möbler beräknas vara klar i slutet av februari eller början av mars. Slutbesiktning är inplanerad till 13/5–15/5. Datum för invigning är dock ännu inte helt fastställt då hänsyn behöver tas till när verksamheten är inflyttad och uppstartad. Skolbyggnaden planeras att överlämnas till UAF den 3 juni 2024.

Mer information finns beskrivet i ärende BUN 2018/962, Alléskolan om- och tillbyggnad.

4.2 IT-investeringar

Utifrån behovet av en sammanhållen strategi för digitalisering med en samsyn från förskola till högstadium kring val av digitala verktyg tog förvaltningsledningen 2022, utifrån då genomförd kartläggning, beslutet om en genomförandeplan på 3-4 år, inklusive utbyte av äldre devices (digitala verktyg). Detta behöver beaktas i investerings och driftbudget för planperioden.

Implementeringen av lärplattformar inom BUN:s ansvarsområden beräknas avslutas under 2024 då plattformarna övergår till verksamheternas drift med fortsatt centralt stöd kring utbildning och utveckling. Upphandling av nytt elevjournalssystem pågår och beräknas införas och implementeras under 2024–2025. Parallellt med dessa påbörjas nu projektet att införa digitala nationella prov (DNP). Projektet kommer under 2024–2025 att genomföra en översyn av trådlösa nät inom grundskola – vuxenutbildning men även undersöka belastningsbegränsningarna inom regionens fasta nätverk samt säkra integrationslösningar från regionen till extern mottagare.

Kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Här kommer AI att kräva mer riktade utbildningar både vad gäller medarbetare, lärare och elever men också riktlinjer kring nyttjandet. Detta för att säkra arbetet kring GDPR och informationsläckage men också säkra bedömningen av elevernas kunskaper samt förebygga desinformation av olika slag i syfte att stärka demokratin.

Det fortsatta arbetet med att upprätthålla nivån vad gäller våra digitala klassrum på öns alla enheter kommer att kräva insatser över tid då teknikutvecklingen går snabbt och dagens teknik snabbt blir gårdagens teknik. Här har vi fortfarande inte iordningsställt alla idrotts-hallar med rätt digital utrustning utifrån läroplanens krav på digitalisering. Kontinuerligt un-derhåll av den digitala infrastrukturen är här en grundförutsättning. Inom områdena digitala klassrum samt inköp av iPads och datorer påverkas vi tydligt av senaste årets kostnadsök-ningar.

Slutsats

Förvaltningen har ett flertal inplanerade, ovan beskrivna, projekt och arbetsområden som bidrar till utveckling inom digitaliseringsområdet såväl centralt som för respektive avdel-ning och verksamhet. Flertalet av dessa digitala utvecklingsprojekt bidrar även till en ut-veckling och effektivisering av förvaltningens arbetssätt inom administration, uppföljnings-och kvalitetsarbete mm. En effektiv förvaltning av våra digitala system och tjänster kräver också en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen som ingår i objektsförvaltaransvaret. Detta samt de framåsyftande pe-dagogiska utvecklingsarbetena för att upprätthålla och utveckla verksamheternas pedago-giska nivå riskera dock att falla då förvaltningen till 2023 fått minskad investerings- och driftbudget inom IT. Förvaltningen kommer av den anledningen behöva kompenseras för 2023-års nedskärningar under planperioden.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad IT-investeringsbudget inte är en framkomlig väg.

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investering lokaler och IT BUN 2025–2029

Bilaga 2: Investeringsplan BUN 2025–2029

INVESTERINGSPROGNOS BUN 2025 - 2029, BUN 2024

BUN/UAF	Investeringar enligt plan (beslutade)	Investeringar (tkr)					Driftskostnader (tkr)								
		2025	2026	2027	2028	2029	Total	2025	2026	2027	2028	2029			
	Pott inventarier, läromedel, utrustning, IT och bygginvesteringar														
	Ny idrottsshall Visby	15 000	15 000	15 000	15 000	17 000	77 000	1 500	3 000	4 500	6 000	7 500			
	Alléskolan		50 000				50 000	0	0	5 000	5 000	5 000			
	Lokalinvesteringar förskola							0	0	0	0	0			
	Humlans förskola		2 500	2 500	3 000		8 000	4 700	4 700	4 700	4 700	4 700			
	Väsåker skola (Västerhede, Väbble, Väsborg)							0	0	0	0	0			
	Väsåker förskola, 2021 12 MSEK beviljat							0	0	0	0	0			
	Väsåker skola							0	0	0	0	0			
	Wäsby förskola 1 (Pippi)			45 000			45 000	0	0	0	0	4 500			
	Wäsby förskola 2 (Kneippbyn)			10 500			10 500	0	0	0	0	1 050			
	Wäsby förskola							0	0	0	0	0			
	Roma skolan							0	0	0	0	0			
	Lokalinvesteringar grundskola, anpassad skola	4 000	5 000	5 000	5 500		19 500	400	800	1 300	1 800	2 350			
	Ersättningslokaler förskolepaviljonger, totalt 42 mnkr							0	200	200	200	200			
	Lärbo försk, Vänge skola							1 250	3 250	3 250	3 250	3 250			
	Sanda förskola/skola	20 000					20 000	0	110	110	110	110			
	Godlands resursskolor														
	Dalhem förskola			20 000			20 000	0	0	0	0	2 000			
	Ågård BEH					1 200	1 200	0	0	0	0	0			
	Nya investeringar enligt beslutad plan	39 000	72 500	98 000	23 500	18 200	251 200	8 160	12 060	19 310	29 110	31 460			
	Nya investeringsförslag														
	Roma skolan		7 000				7 000	0	0	700	700	700			
	Spontanidrottsplats/multiarena		6 000				6 000	0	0	600	600	600			
	Roma skolan		2 000				2 000	0	0	200	200	200			
	Västerhede skola			20 000			20 000	0	0	0	2 000	2 000			
	Sanda förskola/skola	5 000					5 000	0	500	500	500	500			
	Humlans förskola		3 000				3 000	0	0	300	300	300			
	Lärbo förskola	1 500					1 500	0	150	150	150	150			
	A7 idrottsshall		6 500				6 500	0	0	650	650	650			
	Nya äskanden	6 500	24 500	20 000	0	18 200	51 000	0	650	3 100	5 100	5 100			
	Totalt investeringar	45 500	97 000	118 000	23 500	18 200	302 200	8 160	12 710	22 410	34 210	36 560			

Att komma ihåg!

Generalitet - Möjlighet att förändra funktion – utan förändring

Flexibilitet - Möjlighet att förändra funktion – med viss ombyggnad/förändring

Elasticitet - Möjlighet att förändra volymer (verksamhet växer och krymper, en byggnad planeras för att kunna byggas till eller minskas)

Lokalbehovsplan

Barn- och utbildningsnämnden

Fastställt av barn- och utbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2023-12-05

Gäller 2025–2034

Ärendenr. BUN 2023/2986

Version [1.0]

Lokalbehovsplan

Innehållsförteckning

Lokalbehovsplan	1
Barn- och utbildningsnämnden	1
1. Inledning	5
1.1 Lokalbehovsplanens syfte	6
1.2. Regionövergripande lokalplanering	6
1.3 Innehåll och avgränsningar	8
2 Nulägesbeskrivning	8
2.1 Sammanfattning och analys av nuläge.....	8
Förskolan	10
Kontorsarbetsplatser	11
Utomhusmiljö	11
Några exempel från förskolans nuläge	11
Grundskolan	12
Utomhusmiljö	13
Anpassad skola	13
Resursskolan på Gotland.....	13
Modersmål	14
Några ytterligare exempel från grundskolans nuläge	14
Idrottsämnet	15
Kulturskolan	15
Fenomenalen Science center	15
Allmänt	15
Tillgänglighet, säkerhet, trygghet.....	16
Barn- och elevhälsan (BEH)	16
2.2 Verksamhetens förutsättningar, utmaningar och möjligheter.....	16
Verksamhetens nyckeltal.....	16
Omvärldstrender och deras konsekvenser för verksamheten	17
Verksamhetens största risker och utmaningar	17
Verksamhetens arbete för hållbarhet.....	17
Viktiga styrdokument och planer.....	17
Generalitet och flexibilitet	17
Försämrat ekonomiskt läge	18
Demografi	18
Likvärdighet.....	18
Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor.....	19
Investeringsbehov kopplat till lokalbestånd	19
2.3 Planerade förändringar i verksamheten	19
Idrott	19
Tillgänglighet allmänt	20
Barn- och elevhälsan (BEH).....	20

Visbyområdet - Förskola	20
Norra Gotland - Förskola.....	21
Mellersta Gotland - Förskola	21
Visbyområdet -Grundskola	22
Norra Gotland -Grundskola.....	24
Mellersta Gotland – Grundskola	24
Södra Gotland - Grundskola	26
2.4 Befolkningsprognos 2024–2033	27
2.5 Befintliga lokalers kapacitet, utveckling och effektiviseringsmöjligheter	30
Förskolor och skolor i Visby med omnejd	31
Norra Gotland	35
Mellersta Gotland	37
Södra Gotland.....	39
Kvarteret/området Hackspetten i Norra Visby	40
2.6 Lokalkostnader och kostnadsutveckling	41
2.8 Lokalernas underhållsbehov	41
Visbyområdet.....	41
Romalinjen	43
Norrlinjen	44
Klinte/Sudretlinjen.....	44
2.9 Funktionalitet ur användarperspektiv	46
Grundskolan	46
Förskolan	46
Barn- och elevhälsan (BEH).....	46
Kulturskola	47
2.10 Planerade och beslutade investeringar och projekt	47
2.11 Trender, inriktningar och krav	47
Ökad polarisering och utsatthet.....	47
Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor.....	48
Nya livsmönster och arbetssätt påverkar platsbundenhet.	48
2.12 Projektidéer	48
3 Behovsbedömning	48
3.1 Prognos för framtida behov	49
Visby.....	49
Norra Gotland Fårösund och Slite	49
Roma upptagningsområde	50
Klinte upptagningsområde	50
Sudret.....	50
Visbyområdet.....	51
Roma/mellersta Gotland	51
Norra Gotland	51
Klinte/sudret.....	52
Grundskola	52
Barn- och elevhälsan (BEH).....	55

Kvarteret/området Hackspetten i N:a Visby	55
3.2 Förslag till prioriterade lokalbehov	56
3.3 Prioriterade underhållsåtgärder	57

1. Inledning

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens (UAF:s) uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: vi ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och studier, ge möjlighet till ett livslångt lärande för enskilda medborgare, ge en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet, höja utbildningsnivån på Gotland, erbjuda utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov samt att arbeta för en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Barn och utbildningsnämnden (BUN) ansvarar för det statliga uppdraget för skolväsendet (förskola, grundskola, anpassad skola) som regleras i skollagen (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret

Vidare ansvarar nämnden (BUN) även för följande;

- **Fenomenalen Science Center.** En del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket
- **Kulturskolan Gotland** vilken är en frivillig verksamhet inom Region Gotland. Uppdraget är att erbjuda undervisning och aktiviteter för barn, ungdomar och i mån av plats även vuxna.

Nämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor och fritidshem.

Målgrupper nämnden finns till för:

- Barn och ungdomar 1–16 år. Barn inskrivna i förskola och elever, som från det år barnet fyller sex år, omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i anpassad grundskola och gymnasieskola (tidigare grund- respektive gymnasiesärskolan)
- Elever inskrivna i kulturskolan
- Nyanlända skolbarn 6–19 år, med ett annat modersmål än svenska, tas emot via Lotsen - den centrala mottagningen

¹ Skollagen omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsan. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

1.1 Lokalbehovsplanens syfte

En god framförhållning i planeringen av lokaler är angelägen för att kunna bedöma regionens framtida investeringsbehov och samlade lokalkostnader. Regionens lokalförsörjning ska utgå från koncernnytta och gemensamma ekonomiska förutsättningar. Det är av stor relevans att den strategiska planeringen av lokalförsörjningen är aktiv och effektiv. En grundlig lokalplanering med analyserade behov och väl underbyggda underlag är av stor vikt för att uppnå regionens mål om långsiktighet i lokalplanering och att hitta synergier för att effektivisera lokalanvändningen. Lokalbehovsplanen är en del i att säkerställa en likvärdig och samverkande process för lokalförsörjningen för alla förvaltningar.

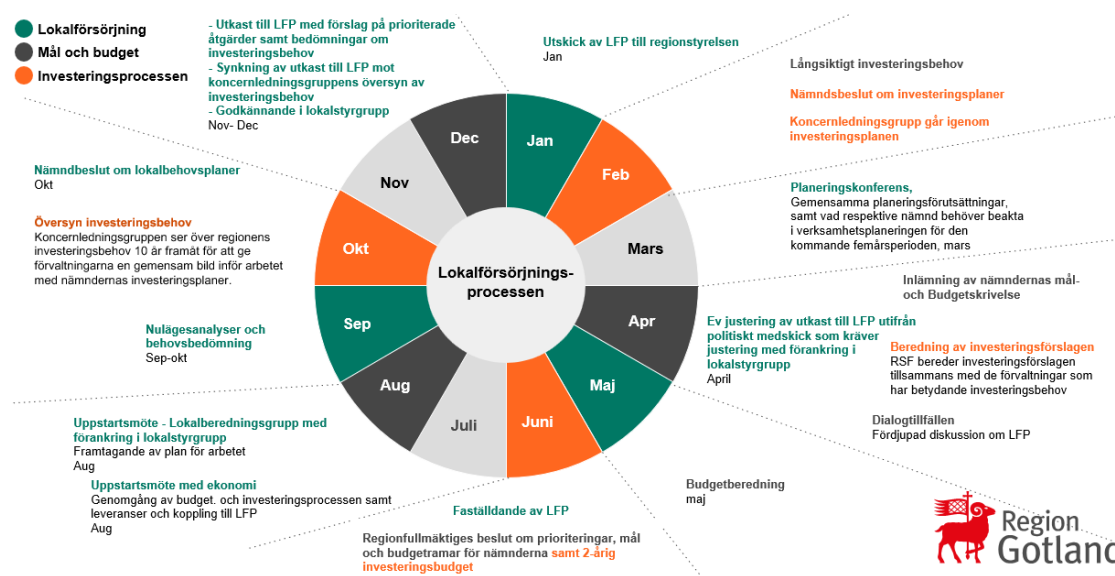
Lokalbehovsplanen ska redovisa förvaltningens samtliga lokalbehov på kort och längre sikt, årets plan gäller för perioden 2025–2034. Förvaltningens lokalbehovsplan ligger till grund för regionens samlade lokalbehov vilka sammanställs och prioriteras i den regiongemensamma lokalförsörjningsplanen som ger förslag till budget- och investeringsbeslut.

1.2. Regionövergripande lokalplanering

Arbetet med lokalplanering syftar till att ta fram underbyggda analyser av regionens samlade lokalbehov för att ge en framförhållning i planeringen och möjliggöra för välgrundade beslut. Region Gotland har under 2023 tagit fram en ny lokalförsörjningsprocess som implementeras under hösten 2023.

Lokalförsörjningsprocessen bygger på tre faser:

- 1) Lokalplanering – där förvaltningarna gör analyser av nuläget och framtida lokalbehov utifrån kvalitetssäkrade data och sammanställer förvaltningsspecifika lokalbehovsplaner.
- 2) Regiongemensam Lokalförsörjningsplan – där regionens samlade lokalbehov sammanställs och prioriteras. Arbetet innebär att olika behov och krav på lokaler prioriteras och värderas mot regionens totala lokalanvändning, samhällsplanering samt verksamhetsplanering med beaktande av sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarhetskriterier.
- 3) Beställa och genomföra projekt – de prioriterade lokalprojekten beställs, utförs och följs upp

Arbetet med lokalplanering, och prioritering av lokalbehov utgår från 11 styrande principer:

1. Syftet med Region Gotlands verksamhetslokaler är att skapa förutsättningar för en god kommunal och regional verksamhet som i sin tur genererar ett värde för invånare och besökare.
2. Region Gotlands verksamhetslokaler ska vara ändamålsenliga, säkra och resurseffektiva. De ska bidra till regionens övergripande mål gällande miljö, klimat och ekonomi samt till att översiktsplanens intentioner uppfylls.
3. Lokalanskaffningen i Region Gotland ska utgå ifrån de behov som uttrycks i regionens lokalförsörjningsplan och kännetecknas av framsynt planering. Gemensam process för lokalanskaffning ska följas.
4. Region Gotlands bestånd av ägda och inhyrda lokaler är en gemensam resurs. Samtliga nämnder ska bidra till att lokalförsörjningen planeras i samverkan och att koncernnyttan maximeras.
5. Lokalförsörjningsprocessen skapar transparens och tydlighet, vilket i sin tur skapar förutsättningar för samarbete och tillit.
6. Behov av utökningar av verksamhetslokaler ska i första hand lösas inom regionens befintliga lokalbestånd.
7. Beslut om att i det enskilda fallet äga eller hyra in verksamhetslokaler från extern hyresvärd ska utgå ifrån det alternativ som ger störst koncernnytta och resurseffektivitet under hela den tid som lokalen bedöms behövas. Ur ett genomsnittligt livscykelperspektiv på 30 år, ska planerade om- och nybyggnationer betraktas ur ett driftperspektiv från början.
8. Vid nyanskaffning ska ett effektivt lokalnyttjande vara utgångspunkten och samnyttjande mellan regionens verksamheter samt med civilsamhället ska prövas.

9. Lokalnyttjarna använder regionens ägda verksamhetslokaler som förvaltas av lokalförsörjaren. Den ekonomiska regleringen för denna användning hanteras genom principerna i regionens internhyresmodell.
10. Verksamhetslokaler som regionen inte längre har behov av för egen verksamhet ska avyttras till marknadsvärde. Lokaler ska inte avyttras innan det framtida behovet har klarlagts.
11. Vakanta lokaler kan vara en strategisk tillgång för regionen. Självkostnaden för vakanta verksamhetslokaler förs över till en lokalbank och är en del av regionens internhyresmodell.

1.3 Innehåll och avgränsningar

Lokalbehovsplanen upprättas per förvaltning och redogör för politiskt beslutade lokalprojekt samt ett uppskattat behov för den kommande 10-årsperioden utifrån analyser av bland annat befolkningsprognos, trender och teknisk utveckling, förändring av verksamhetens inriktning och lokalernas aktuella status och funktionalitet. Planen revideras en gång per år i enlighet med årshjulet.

Lokalbehovsplanen innehåller en beskrivning av förvaltningens nuläge och ett uppskattat framtida behov av lokaler för nämndens verksamheter. Behovet prioriteras utifrån de styrande principerna, lagkrav, omfattning och när i tid det behöver tillgodoses. Även befintliga lokalers underhållsbehov sammanställs och prioriteras.

Lokalbehov som inte framförs i lokalbehovsplanen kommer inte att tas med i regionens lokalförsörjningsplan och därmed inte inkluderas i investeringsplanen.

2023 är det första året en lokalbehovsplan tas fram på likartat sätt inom alla förvaltningar, kommande år vid revidering kommer det finnas ett fokus på förändringar jämfört med tidigare årsplan.

2 Nulägesbeskrivning

2.1 Sammanfattning och analys av nuläge

Det är viktigt att betona att detta är en nulägesbeskrivning som skall läsas och bedömas som just det.

I regionens strategiska lokalplanering är det övergripande målet ”Att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan”. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har även ett uppdrag, från regionfullmäktige, att verka för större och mer ekonomiskt och pedagogiskt bärkraftiga enheter tillsammans med förskolan. Ur kvalitetsperspektiv bör en skolenhet bestå av två paralleller på låg och mellanstadiet och tre paralleller på högstadiet. Ur ett ekonomiskt perspektiv 150 elever.

Barn och utbildningsnämnden har givit förvaltningen i uppdrag att i investeringsplanen också visa på kommande kostnader för periodiskt underhåll (PU). Dessa kostnader och

investeringar belastar tekniska nämndens budget och det är Teknikförvaltningen som ansvarar för planering och utförande av desamma. Planeringen av PU behöver dock ständig justeras utifrån oförutsedda händelser och i och med det så sker det omprioriteringar vilket gör det mycket svårt att korrekt visa den för en kommande period om fem till tio år. Avstämning med Teknikförvaltningen är gjord

Som riktvärde har nämnden utgått från följande schabloner, baserat på erfarenhet och historik.

För renoveringsarbeten (PU) beräknas **11 000 kronor per kvadratmeter**.

För nyproduktion beräknas **40 000 kronor per kvadratmeter**.

Driftkostnaden är beräknad som **10 procent per år av investeringen**. (Kapitalkostnad och övriga kostnader som el, värme, vatten mm.)

Utifrån politiska ambitioner och beslut har region Gotlands för- och grundskolor en spridd skolororganisation, vilket framgår och avspeglas i nulägesbeskrivning och framtida lokal- och investeringsbehov. 2023 är underlaget 39 förskolor, 31 grundskolor och 30 fritidshem. Anpassad skola ligger under grundskolan och har delvis egna lokaler men integreras och samlokaliseras även med grundskolan. Detta gäller även för lotsen och modersmål.

Kulturskolan har egna lokaler inom området Solrosen Visby, men samordnar vissa delar med Wisbygymnasiet.

Fenomenalen Science center har egna lokaler vid Visby hamn.

Lokalplaneringen inom utbildningssektorn har stora investeringsbehov för att möta regionens mål, inklusive att säkerställa tillgänglighet, trygghet och kvalitet i skolmiljön. Åtgärder krävs inom utbildnings- och idrottslokaler, för säkerhetsförbättringar, anpassningar för funktionsnedsatta, utökning av idrottsfaciliteter och förbättringar av omklädningsrum samt för elevhälsans lokaler. Detta kommer att kräva betydande budgetanslag över ett tidsspänn på tio år.

Förskolan Gotland arbetar med att anpassa sig till ökande behov av barnomsorg, samtidigt som kostnader och underhåll av befintliga lokaler skall hanteras. Lokalstandarden och hyresstrukturer varierar, och det finns utmaningar med att modernisera äldre förskolelokaler för att möta dagens krav och behov. Det finns inte någon lagstiftning som reglerar antalet kvadratmeter för barns och elevers innemiljö. Varje huvudman ansvarar för att lokalerna är tillräckliga ur både arbetsmiljö- och pedagogiskt perspektiv.

Förskolan Gotland har en sammanlagd lokalyta som skulle kunna rymma ca 2 400 barn, med en inskriven population på ca 2 100 barn. Det finns en överkapacitet på drygt 300 barn ur lokalsynpunkt. Hyrorna per barn varierar avsevärt, från 30 500 kronor till ca 6 500 kronor per år.

Inom grundskolan Gotland finns det utmaningar med lokalbrist. Åtgärder och investeringar planeras för att adressera dessa problem. Det finns dock även en överkapacitet av lokaler i förhållande till elevantalet inom vissa geografiska områden vilket

ger varierande kostnader per elev, beroende på olika faktorer. Investeringar krävs också för att möta ökande behov av anpassad skola och resursskola.

De flesta av grundskolorna saknar större gemensamma ytor som till exempel aula där barnen kan samlas och även grupprum och arbetsplatser för lärare. Sådana är önskvärda för att främja flexibilitet i undervisningen, men även för samverkan i lärarlag. Lärarna har på flera håll sin lärararbetsplats vid katedern i det egna klassrummet.

Snitt lokalarea per elev är ca 18 kvadratmeter, och den totala kapaciteten är betydligt högre än den faktiska elevpopulationen, vilket ger en överkapacitet på cirka 4 000 elever eller 41 procent. Förvaltningens maxantal elever på enheter anses vara 7 820, vilket skulle ge en snittyta på 12 kvadratmeter per elev.

Kostnaderna per elev varierar kraftigt mellan skolorna. Dessa variationer beror delvis på om och när de är om- eller tillbyggda, samt på antalet barn/elever i förhållande till enhetens storlek. Kvadratmeterkostnaden per barn/elev varierar från drygt 55 500 kronor per elev och år till ca 5 500 kr per elev och år utifrån de olika skolområdena

Förskolan

Utifrån nulägesanalys och kommande utmaningar ser Förskolan Gotland följande behov. Förskolan Gotland har arbetat hårt de senaste åren för att minimera kostnader och har effektiviserat sin organisation utifrån de budgetförutsättningar som givits.

Förskolan Gotland har en komplex verksamhet i form av omsorg under kväll och helg. Denna verksamhet kan komma att behöva utökas i och med den nya lagstiftningen AB § 13 där barn med vårdnadshavare inom yrkeskategorier som arbetar kväll och helg kan komma att behöva ändra sin schemaläggning och då vara i större behov av omsorg under kväll och helg. Förskolan Gotland ser också ett ökat behov att placera barn på omsorg för kväll och helg när inflationen stiger vilket indikerar att fler vårdnadshavare som är i behov av omsorg kväll och helg behöver jobba mer och kommer att vara i större behov av omsorg obekväma arbetstider

Det finns ingen lagstiftning som reglerar antal kvadratmeter för barns och elevers innemiljö, varken i förskola eller grundskola. Varje huvudman ansvarar för att lokalytan är tillräcklig ur ett arbetsmiljöperspektiv och ett pedagogiskt perspektiv. Tidigare rekommenderade Socialstyrelsen 7,5 kvadratmeter pedagogisk inomhusyta för barn i förskola. I dag utgår många kommuner från ett riktvärde på ca 10 kvadratmeter lokalarea (LOA) per barn eller elev i förskola och grundskola. LOA anger den totala lokalytan av de rum och utrymmen som krävs i en förskola eller skola för att kunna bedriva verksamheten. I LOA ingår till exempel pedagogiska ytor för förskola, klassrum, grupprum, specialsalar, bibliotek, arbetsrum, pausrum, toaletter, matsal, storkök, förråd, personalutrymmen och kommunikationsytor. De ytor som inte ingår i LOA är teknikutrymmen. De riktvärden som finns ska ses som vägledande vid planering och byggande av nya förskolor och skolor och tillämpas, om möjligt, normalt sett även vid tillbyggnad och anpassning av befintliga förskolor och skolor.

Snittet för alla förskoleenheter var vid mättilfället 11,6 kvm per barn. Den sammanlagda lokalytan är på knappt 24 000 kvm. Rent teoretiskt skulle detta ge en kapacitet för att ha ca 2 400 barn i verksamheterna. Inskrivna vid mättilfället var ca 2 100 barn - med andra ord fanns en överkapacitet rent lokalmässigt motsvarande drygt 300 barn. Förvaltningens bedömning kring maximal kapacitet är ca 2 500 barn. Detta skulle också ge ett snitt på ca 10 kvm per barn. Hyran per barn varierar stort. Från ca 30 500 kronor (Törnekvior) till ca 6 500 kronor (Roma förskola/Skogsgläntan) per barn och år. Detta skall ses med reservation för hyreskostnaden i nybyggda förskolan i Väskinde, när den är färdigställd i maj-24.

När det gäller förskolorna kan konstateras att flertalet är byggda under perioden 1960-talet till 1980-talet och är relativt likartade både vad gäller byggnadernas standard och underhåll. Undantag utgörs av bland annat Förskolan Törnekvior som byggdes och togs i bruk 2017/18. Många av lokalerna har under de senaste åren fått planerat underhåll av ytskikt och verksamheterna har då också gjort vissa anpassningar av lokalerna för att få en mer funktionell och modern lärmiljö. Vissa lokaler utmärker sig åt det negativa hållet vad gäller innemiljö och det kan då både handla om att lokalernas utformning är omodern eller behov av ytskiktsrenovering. Gamla tiders syn på barnomsorg kan tydligt ses till exempel i vår äldsta enhet Persgränd förskola. Renovering följer till stor del teknikförvaltningens underhållsplan som utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har möjligheter att vara med och prioritera till viss del.

Kontorsarbetsplatser

Skolledare inom förskolan har i dag inte tillgång till tillräckligt antal kontorsarbetsplatser. Det finns inte fastställda lokaler där alla skolledare vet att de kan ha sitt kontor. Anledningen är att flertalet förskolor behöver använda lokalytan till barn och lärare. Skolledarna delar bitvis lokaler och arbetsplatser med grundskolan men då med risk att behöva flytta på sig när grundskolan behöver dessa. En inte helt hållbar lösning i dag.

Utomhusmiljö

Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen, både utomhus och inomhus och i varierande miljöer. Barn mår bättre och är friskare vid utomhusvistelse jämfört med att vara inomhus. Förskolor som har en rymlig utemiljö med träd, buskage och kuperad terräng ger även barnen en ökad möjlighet till fysisk aktivitet. Barnens koncentrationsförmåga förbättras, och lek och motorik utvecklas på ett positivt sätt. En bra utemiljö ger extra möjligheter för social, emotionell och kognitiv utveckling hos barnen, vilket enligt Folkhälsoinstitutet minskar risken för psykiska problem hos barnen. Boverket har tagit fram allmänna råd och där uppges för förskolans del att ett rimligt mått kan vara 40 kvm per barn i friyta. Den yta som finns som riktvärden avseende förskolors utemiljö varierar dock mellan 20 och 40 kvm per barn beroende på utemiljöns kvalitet. Förskolorna på Gotland har i de allra flesta fall en god utemiljö för lek och fysisk aktivitet. Vissa förskolor delar också i viss mån gård med intilliggande grundskola.

Några exempel från förskolans nuläge

Visbys förskoleområden - Norra, Östra, Västra, Sydöstra, Specialförskola
Det finns en oro kring lokaler i några förskoleområden.

Södra Visbys förskolor står inför att en paviljong på förskolan Korallen skall bort på grund av tidsbegränsat bygglov som löper ut. Paviljongen skall bort och marken skall vara återställd till slutet av juni 2024. I dagsläget är det 30 barn och det finns i nuläget ingen fastställd plan för hur detta skall lösas.

Specialförskolan stödjer barn med multihandikapp och omfattande medicinska behov eller språkliga stödbehov. Det finns en politisk vilja att det ska utökas till ytterligare en specialenhet för barn med omfattande medicinska behov och multihandikapp. Från förskolans håll finns det en oro för att kunna tillgodose att de lokaler och förutsättningar som behövs och samtidigt integrera barnen i ordinarie verksamhet. Humlegårdsskolan skall avvecklas som grundskola och ytorna görs då om till förskola, vilket ger ytterligare två avdelningar och ytterligare en avdelning med specialförskola för barn med flerfunktionsnedsättning. *Uppskattad kostnad i samband med ändrad användning ca 3 mnkr. Tillkommer uppskattad kostnad PU ca 8 mnkr år 2024 – 2025.*

Dalhem förskola, 543 m², 3–4 avd.

Paviljong med tillfälligt bygglov upphör 2025. Ersättning för paviljong med två permanenta avdelningar. *Uppskattad kostnad ca 20 mnkr år 2025.*

Sanda förskola, 640 m², 5 avd. Paviljong med tidsbegränsat bygglov till 2025, undermåliga lokaler i f.d. lärarbostaden samt lokaler inne i grundskolans byggnad.

För att skapa en god och kvalitativ lösning finns behov av en ny lösning med tre avdelningar, *Uppskattad kostnad ca 30 – 60 mnkr 2025*

Uppdrag från BUN att utreda Sanda skola och förskola

Grundskolan

Grundskolan brottas med lokalbrist. På vissa håll är det stor problematik, avsaknad av idrottshall och salar för praktiskt estetiska ämnen på skolorna gör att eleverna får skjutsas eller gå till annan skola för att kunna lösa undervisningen. Fem av grundskolorna saknar idrottshall på gångavstånd. Vad gäller just idrottsämnet har behovet av idrottshallar ökat i och med utökning av timplanen i ämnet idrott och hälsa i årskurserna 6–9. Idrottshall i Roma skall byggas och för Solbergaskolan pågår förstudie för idrottshall.

Arbetet med nya Alléskolan fortskrider enligt planerna och inflyttning i den nybyggda skolan blir till hösten -24. Skolledning har påbörjat arbetet med hur de ska arbeta i de nya lokalerna.

Snittet på grundskolans lokalarea är ca 18 kvm per elev. Det totala kvadratmetertalet för Gotlands grundskolor är ca 93 000 kvm. Med måttet 10 kvm per elev ligger den totala teoretiska kapaciteten på drygt 9 300 elever mot den faktiska siffran 5 473, dvs en överkapacitet motsvarande ca 4 000 elever eller ca 41 procent. Förvaltningens bedömning av maximalt antal elever på enheter är dock 7 820 vilket skulle ge en snittyta på ca 12 kvm per elev.

Det finns dock ytor som inte utnyttjats fullt ut. Framförallt inom grundskolan. Variationerna i hyra per elev är också stora per skola, men här beror det delvis på två olika faktorer. Dels om, och i så fall när, förskolan eller grundskolan är om- eller tillbyggd, dels

hur många barn/elever det går på enheten i förhållande till storleken på densamma. Detta gör alltså att kvadratmeterkostnaden per barn/elev varierar starkt. Från ca 55 500 kronor (Kräklingbo) per elev och år till ca 5 500 kr per elev och år (Humlegårdsskolan). Detta skall ses med reservation för vilken hyreskostnad den nybyggda Alléskolan kommer att få när den är färdigställd juni-24 och Humlegårdsskolan övergår till att bli en förskola.

De flesta av grundskolorna saknar större gemensamma ytor som till exempel aula där barnen kan samlas vilket delvis beror på att många är byggda under en period då klassrumsundervisning var rådande som pedagogisk metod. Detta medför även att det på flera av skolorna också råder brist på såväl grupprum som arbetsplatser för lärare. Sådana är önskvärda för att främja flexibilitet i undervisningen, men även samverkan i lärarlag. Lärarna har på flera håll sin lärararbetsplats vid katedern i det egna klassrummet. Som exempel kan här nämnas Sanda och Vänge som så gott som saknar grupprum och inte har någon egentlig yta avsatt som gemensam arbetsyta för pedagogisk personal.

Utomhusmiljö

Utomhusmiljön på öns grundskolor får ses som god. Motsvarande bedömning som görs i förskolan ger grundskolan ett riktvärde på 30 kvm per elev och en total friyta som bör överstiga 3 000 kvm. Bland de minsta är S:t Hansskolan som har en total tomtarea på 4 288 kvm varav skolgården är ca 2200 kvm. Många av skolorna, framförallt de utanför Visby ligger i direkt eller nära anslutning till park eller skog. Dessa kan normalt sett inte nyttjas under rasttid men finns ändå som en fördel när det kommer till möjligheterna att lära i och av naturen.

Anpassad skola

(Tidigare särskolan, nytt namn sedan 2023-07-01)

Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola.

Anpassad skola beräknar en viss ytterligare ökning mellan 2024 och 2033.

Grundskolan och anpassad skola ser även ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd som har behov av undervisning i mindre sammanhang med behöriga lärare. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av främjad närvaro och bättre mående för eleverna och blir därför ett viktigt stöd till elever i behov av förstärkt särskilt stöd.

Resursskolan på Gotland

Bedöms behöva fördubbla antalet platser till ca 20. I Lövsta behövs utökning med grupprum för 2–4 elever för att möjliggöra utökningen.

Tal och språk-grupper F-6 skall beredas plats och exakt placering är under utredning.

Preliminär plan är Polhemskolan till läsåret 24–25. Beslut tas under vt24.

För att kunna växla upp och ta emot nya elever är både anpassad skola och resursskola i akut lokalbehov. Nuvarande lokaler räcker inte till för att möta förväntat ökande antal elever. Detta i kombination med strukturella förändringar ger ett visst investeringsbehov.

Uppskattad kostnad 2 mnkr 2024

Anpassad gymnasieskola har även behov av att renovera kök samt PU på övriga ytor.

Uppskattad kostnad för ca 1200 m² är 13 mnkr.

Modersmål

Modersmåslärarna har behov av lokaler för att samlas och planera sin verksamhet. I huvudsak bedrivs verksamheten ute på skolorna.

Lotsen

Mottagning av nyanlända inför fortsatta studier. Behov av lokaler för mottagning, kartläggning, administration.

Några ytterligare exempel från grundskolans nuläge

Tjelvarskolan, F-3. PU planeras. Ombyggnad till F-6 skola, vissa anpassningskostnader i samband med PU. *Uppskattad kostnad PU ca 30 mnkr,*

Västerhejde skola, F-6. 2172 m². Tidsbegränsat bygglov för Gröna längan med fyra klassrum och ett personalrum. går ut 2027. *Uppskattad kostnad för 300 m² är ca 12 mnkr år 2026.*

Vänge skola, F-6. 925 m².

Tillbyggnad med tillfälligt bygglov som gått ut. Förlängt bygglov till 2024-06-30.

Uppskattad kostnad 2 mnkr 2023. *Uppskattad kostnad PU ca 11 mnkr.*

Stånga skola, F-6. 1022 m². Upprustning av skolgård 1,5 mnkr 2024.

Uppskattad kostnad PU ca 12 mnkr

Öja skola, F-6. 1824 m².

Pågående PU och ombyggnad av ventilation. Klart juni-24. Ca 25 mnkr.

Kvarteret/området Hackspetten i norra Visby

Hur området är organiserat i dag är en konsekvens av tidigare beslut såväl politiska som organisatoriska. Besluten har dock inte alltid tagits i samråd mellan förvaltningens två nämnder och berörda avdelningar.

Med det som bakgrund så innebär det att nuläget och behoven för området är mer eller mindre akut. Det finns en trångboddhet och ett missnöje med hur området hanteras.

I dag är följande avdelningar och verksamheter förlagda till området;

- Polhemsskolan – grundskola och fritidshem – N:a Hansegatan
- Modersmål - Lotsen
- Barn- och elevhälsans (BEH) huvudkontor - Mästergatan
- Vuxenutbildningen – N:a Hansegatan och Gesällgatan

Både vuxenutbildning och grundskola har behov av utökning inom området, av olika skäl. Vuxenutbildningens utbud och lokaler är parallellt under utredning med anledning av både lokalbehov och framtida utbildningsutbud

Idrottsämnet

Idrottsämnet har fått utökad tid i läroplanerna.

Det är brist på lediga tider i idrottshallarna i Visby och Roma.

Förstudie för en fullstor ”enkel” hall i Roma är utförd och projektet är beviljat 50 mnkr för 2024. Med en enkel hall menas en hall som uppfyller alla krav för skola och föreningsliv inklusive teorisal, dusch och ombyte med plats för ett lägre antal åskådare samt serveringsmöjlighet.

Att uppföra en ny idrottshall för att tillgodose Visbyområdets och främst Solbergaskolans behov har en uppskattad kostnad på 50 mnkr. Budget är beviljad till 2025 och MEX-gruppen hjälper förvaltningen med att hitta byggbar mark i närheten av Solbergaskolan. Driftskostnadsökning 10 mnkr/år sammanlagt för båda alternativen.

Ett möjligt alternativ för idrottslokaler i området centrala Visby skulle kunna vara att i samband med nybyggnation av badhus bygga om nuvarande Solbergabadet till en idrottshall. *Denna kostnad uppskattas till cirka 10 mnkr med en driftkostnadsökning på ca 1 mnkr (2023).*

Omklädningsrum

Eleverna upplever otrygghet i många av dagens omklädningsrum för grundskolan. För att genomföra åtgärder som ökar tryggheten som till exempel väggar, dörrar etcetera, så behöver en genomgång av omklädningsrummens standard göras och förbättringsåtgärder genomföras. *För de kommande 10 åren beräknas ca 10 mnkr för dessa åtgärder.*

Kulturskolan

Eftersom lokalerna är förhållandevis nya sedan några år tillbaka, har Kulturskolan inte begärt utökning av lokaliteterna. Dock är det påtagligt att gränsen är nära till att lokalbehoven inte är tillräckliga – särskilt i ett par ämnen. Det gäller framför allt i ämnena bild & form och teater. I dagsläget finns 0,75 respektive 1,5 tjänster i dessa ämnen, men Kulturskolan skulle kunna utöka verksamheten utifrån att köerna där är långa. Dock saknas lokaler för att möjliggöra utökningen

Skolan är placerad inom samma område och delvis även samma byggnad som gymnasieskolan. Vissa delar samnyttjas men då även gymnasiet står inför en ökning av elevkullarna så är läget för närvarande låst för kulturskolan vad det gäller utökning av lokalytan för att korta köerna.

Fenomenalen Science center

Pågående utredning om möjlighet till utökning av lokalytan och samverkan med avdelningen för regional utveckling inom Region Gotland

Allmänt

Investeringspott för möbler, lekredskap, spisar, nya förskoleplatser, verksamhetsanpassningar. Även mindre om- och tillbyggnader för att kunna optimera ytor och tillskapa fler platser. *För de kommande 10 åren beräknas totalt ca 120 mnkr.*

Tillgänglighet, säkerhet, trygghet

Alla lokaler till för- och grundskola, anpassad skola, kulturskola samt Fenomenalen är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet

Några av för- och grundskolorna har varit utsatta för hot och incidenter under senare år. Ett flertal brandtillbud har inträffat både inomhus och utomhus. Det har uppstått hotfulla situationer då elever och obehöriga har slagits och hotat personal och elever. Ett antal förskolor har också haft problem med vandalisering och brandtillbud. För- och grundskolegårdar används tyvärr även som handelsplats och gömställe för droger. Åtgärder har oftast inneburit att den närmaste omgivningen rensats på brännbara föremål, installation av förstärkt belysning, montering av kodlås och förbättring av skalskydd samt extra rondering av vaktbolag.

Det finns ett investeringsbehov för att underlätta för barn och elever med olika funktionsnedsättningar. Taktila stråk, akustisk miljö, färgkontraster, ramper och dörröppnare. Skolgårdar ska anpassas för rörelsehindrade.

För de kommande 10 åren beräknas totalt 16,7 mnkr för dessa åtgärder.

Barn- och elevhälsan (BEH)

Har på flera av skolorna icke ändamålsenliga lokaler. På flertalet skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Önskan är att skolkurator och psykolog får ett gemensamt rum och att skolsköterskan har ett eget rum samt att dessa uppfyller gällande lagkrav.

Uppskattad kostnad för detta arbete är ca 12,5 mnkr (över 10 år)

2.2 Verksamhetens förutsättningar, utmaningar och möjligheter

Utbildning- och arbetslivsförvaltningens (UAF:s) uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: vi ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och studier, ge möjlighet till ett livslångt lärande för enskilda medborgare, ge en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet, höja utbildningsnivån på Gotland, erbjuda utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov samt att arbeta för en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Verksamhetens nyckeltal

- Andel inskrivna i förskolan
- Antal medarbetare per barn och elev
- Andel behöriga lärare
- Genomsnittlig kostnad per barn och elev i en jämförelse med genomsnittskommun i riket

Omvärldstrender och deras konsekvenser för verksamheten

- Demografi
- Likvärdighet
- Kompetensförsörjning
- Investeringsbehov
- Säkerhetspolitiska läget vilket idag medför flyktingar från Ukraina men i en framtid kan innebära omflyttning från områden p.g.a. klimat, krig, fattigdom, politiskt förtryck etc.

Verksamhetens största risker och utmaningar

- Lärarbrist
- Elevtapp till fristående huvudman, nyetableringar
- Skolstruktur som inte kompenseras ekonomiskt
- Ökad psykisk ohälsa
- Säkerhet i skolan

Verksamhetens arbete för hållbarhet

- Ekologisk hållbarhet
 - vattenbrist till exempel men också ökad medvetenhet hos barn och elever kring frågor om klimatneutralitet, miljöpåverkan och en grön omställning.
- Social hållbarhet
 - frågor om jämställdhet, normer, mänskliga rättigheter kommer att få större vikt i verksamheternas uppdrag.
- Ekonomisk hållbarhet
 - att lämna en ekonomi i balans till de som kommer efter oss. Att utjämna skillnader i uppväxtvillkor för en ökad likvärdighet genom ett aktivt resursfördelningssystem.

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallagen
- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Massflyktsdirektivet
- Regional utvecklingsstrategi
- Region Gotland styrmodell, mål samt förvaltningens verksamhetsplan

Generalitet och flexibilitet

Generalitet inom lokalbeståndet är viktigt av flera skäl. Regionen serverar en mångfald av invånare som har olika behov och intressen. Genom att ha ett brett och generellt utbud av lokaler kan regionen bättre anpassa sig till de skiftande behoven. Istället för specialiserade

lokaler för varje ändamål kan generella lokaler användas flexibelt och anpassas efter behov, vilket kan spara pengar och resurser. Detta bör vara värdefullt i situationer som kräver snabba anpassningar, som i händelse av kriser eller nödsituationer, då dessa snabbt kan omvandlas eller anpassas för att möta akuta behov.

Generalitet inom lokalbeståndet främjar en mer flexibel, inkluderande och effektiv samhällsmiljö som är bättre förberedd att möta invånarnas behov och kan anpassa sig till förändringar över tid. Flexibiliteten är i dag näst intill obefintlig eftersom det inte finns lediga lokaler att tillfälligt växa i. Detta påverkar evakueringsmöjligheterna vid genomförande av underhåll i olika omfattning. Avsaknad av flexibilitet innebär att det vid periodiskt underhåll och ombyggnationer nästan alltid krävs paviljongslösningar i olika omfattning och kostnad.

Försämrat ekonomiskt läge

Ett försämrat ekonomiskt läge, hög inflation och stigande räntor kan komma att öka de finansiella utmaningarna för fristående verksamheter. Om ekonomin är ogynnsam över en längre period finns det en risk att vissa enheter med fristående huvudman kan vara tvungna att överväga att stänga. Om detta blir verklighet har regionen alltid ett ansvar att ta emot barn och elever från den verksamhet som stänger, vilket ställer krav på flexibilitet och snabb omställning. Hur stort antal barn detta kan röra sig om går inte att förutse, inte heller vart det geografiskt kan inträffa

Demografi

Region Gotland och förvaltningen står inför betydande utmaningar beroende på de demografiska förändringarna med fler barn och elever samt färre medborgare i arbetsför ålder. Detta kräver ett strategiskt arbete inom förvaltning och region.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

Här har även försvarets utökade närvaro på Gotland en påverkan. Ökad aktivitet kan leda till ökad inflyttning, ökat antal övningstillfällen, ökat antal besökare och ökat krav och påverkan på lokal infrastruktur och serviceförmåga.

Likvärdighet

För- och grundskolenheterna bedöms i dag inte ha tillräckliga förutsättningar att erbjuda likvärdig för- och grundskola. Bedömningen grundar sig på att fördelningen av barn per förskola och årsarbetare är ojämnt fördelat över ön, att tillgången till legitimerad och behörig lärarpersonal skiljer sig åt mellan skolor/områden, att skolstrukturen inte kompenseras ekonomiskt, dvs de tillgängliga resurserna balanserar inte behoven. De ekonomiska resurserna är gränssättande då förvaltningens kostnader är höga utifrån många små och spridda enheter. Enligt teoretiska modellberäkningar som bland annat bygger på kostnadsutjämnningen kompenseras Gotland för en skolstruktur bestående av **24 grundskolor. Idag har Gotland totalt 37 skolor, inklusive fristående verksamheter.**

Detta är ett komplext område och förvaltningen föreslår återkommande åtgärder vilka sedan skall balanseras mot Region Gotlands ekonomiska förutsättningar och den politiska helhetsbedömningen.

Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor

Den ökade medvetenheten om samhällets sårbarhet, såväl nationellt och internationellt som lokalt, kräver att kompetensen inom säkerhets- och beredskapsfrågor höjs för att säkerställa samhällsviktiga verksamheter. Det säkerhetspolitiska läget och oron i omvärlden kan leda till en ökning av flyktingar på grund av faktorer som klimat, krig, fattigdom och politiskt förtryck. Sveriges ändrade asylpolitik har dock minskat antalet nyanlända på centrala mottagningar, men en grundkapacitet behöver upprätthållas. Förvaltningen har här behov av att höja kompetensen inom risk- och incidenthantering, arbeta med förebyggande åtgärder, ha kunskap om lokalernas status och förmåga samt följa lagkrav. För närvarande saknar förvaltningen tillräcklig kompetens och bemanning inom säkerhets- och beredskapsområdet och av den anledningen är ett nära samarbete med regionstyrelseförvaltning, länsstyrelse och andra förvaltningar inom regionen avgörande. Arbetet är påbörjat men ännu i utvecklingsstadiet. Särskilt beredskapsfrågan bedöms påverka lokalerna då nuvarande lokaler inte bedöms ha den kapacitet som efterfrågas inom till exempel lagerhållning dvs, 90 dagars självförsörjning.

Investeringsbehov kopplat till lokalbestånd

Nämndernas verksamheter har stora investeringsbehov när det gäller lokaler. Förvaltningen arbetar på en övergripande nivå för att beakta båda nämnders och alla avdelningarnas unika behov utifrån en gemensam nulägesanalys. Det är en stor utmaning att säkerställa att tillgången till lokaler är tillräcklig utifrån gjorda prognoser och bedömning av förväntad utveckling eller om ytterligare investeringar kommer att krävas. Inom förvaltningen finns en övergripande förväntan på att relevanta investeringar och underhåll görs i de lokaler som nämndernas verksamheter är förlagda till. Förvaltningens övergripande lokalbehovsplan samordnas med den regionövergripande lokalförsörjningsstrategin för att regionen skall kunna göra helhetsbedömningar och eventuella prioriteringar utifrån alla förvaltningars behov.

2.3 Planerade förändringar i verksamheten

Idrott

Idrottsämnet har fått utökad tid i läroplanerna. Det är brist på lediga tider i idrottshallarna i Visby och Roma.

Roma

Förstudie för en fullstor ”enkel” hall i Roma är utförd. Projektet är *beviljat 50 mnkr i budget*. Med en enkel hall menas en hall som uppfyller alla krav för skola och föreningsliv inklusive teorisal, dusch och ombyte med plats för ett lägre antal åskådare samt serveringsmöjlighet.

Visby

Jobbet med att hitta en byggbar mark för en fullstor idrottshall i närhet till Solbergaskolan är igång och dom som driver arbetet nu är MEX-Gruppen tillsammans med upphandlad

konsult. För att Solbergaskolan ska kunna uppfylla läroplanen för idrott behövs det en fullstor idrottshall i skolans närhet. **Förslag i nuläget;** att idrottshall byggs på grusplan inom Gutavallen. Möjligheteten att få bygglov på platsen skall dock ännu utredas närmare. Närhet till ringmuren försvårar möjligheterna.

Tillgänglighet allmänt

Investeringsbehov för att underlätta för barn och elever med olika funktionsnedsättningar. Exempel; taktila stråk, förbättrad akustisk miljö, färgkontraster, ramper och dörröppnare. Även skolgårdar ska anpassas för rörelsehindrade.

För de kommande 10 åren beräknas totalt 17 mkr för dessa åtgärder.

Barn- och elevhälsan (BEH)

BEH har på flertalet av skolorna icke ändamålsenliga lokaler. På många skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Önskan är att skolkurator och psykolog får ett gemensamt rum och att skolsköterskan har ett eget rum samt att dessa skall uppfylla gällande lagkrav.

BEH har även ett centralt huvudkontor vid kvarteret Hackspetten, N:a Hansegatan, men större delen av personalgruppen är placerade ute på skolorna. Inom området Hackspetten är i dag ett flertal olika verksamheter etablerade vilket skapar en oönskad trångboddhet. Av den anledningen utreds möjligheten att flytta BEH:s huvudkontor för att lämna plats till grundskola alternativt vuxenutbildning. BEH:s arbetsplatser är generella och bedöms därmed vara relativt enkla att flytta till annan lokal, dock i nuläget oklart vilken.

Visbyområdet - Förskola

Forellen förskola

Förskolan har ändamålsenliga lokaler men tiden för periodiskt underhåll börjar närma sig.

Persgränd förskola

Förskolans lokaler är inte anpassade till dagens förskoleverksamhet eller kraven på tillgänglighet. Planlösningen är inte optimal utan har många vinklar och vrår. Gården är liten och trång men funktionsenlig, nytt trädäck finns och förbättrat UV-skydd. Det är som ett blåshål på gården så man tittar på lösningar för att ersätta sanden som yr omkring med ett annat material, utemiljön är inte optimal för barn och pedagoger delar av året. Det blir väldigt varmt på gården.

Humlan förskola

Humlan förskola är lokalintegrerad med Humlegårdsskolan. Skolan flyttar sin verksamhet från fastigheten till nya Alléskolan 2024.

Förskolan har slitna lokaler med en trång planlösning. Med start tredje kvartalet 2024 ska fastigheten få ett periodiskt underhåll som kommer gå i två etapper. Heden, som är en specialavdelning för barn med flerfunktionsnedsättning kommer utöka med en avdelning till. Hur många avdelningar förskolan på Humlan kommer utökas med är idag oklart.

Klubbsvampen förskola

Lokalerna är väldimensionerade utifrån ett avdelningsperspektiv, men slitna och i behov av ytskiktsrenovering. Samtidigt har lokalerna en krånglig planlösning med många vinklar och vrår. Klubbsvampen har behov av ett periodiskt underhåll inklusive verksamhetsförändringar

Vitkålen förskola

Lokalerna är slitna och har en planlösning med många vinklar och vrår. Behov finns av ytskiktsrenovering.

Bryggaren förskola

Lokalerna har en bra planlösning och relativt god innemiljö. Förskolan har behov av periodiskt underhåll.

Bullerbyn förskola

Förskolans lokaler har en bra planlösning, men är slitna och genomgår nu periodiskt underhåll inklusive verksamhetsförändringar som beräknas vara klart till sommaren 2024.

Väskinde förskola

Förskolan flyttar in i en ny förskolebyggnad våren 2024 och lämnar paviljongerna med tillfälligt bygglov och även ytorna i skollokalen. Ny förskola med 6 avdelningar.

Västerhejde förskola/Korallen

Förskolan har en paviljong med tidsbegränsat bygglov, som det sökts förlängning för till juni 2024. Möjlighet till paviljong på fastigheten finns ej men det går att flytta paviljongen till förskolan Torpet som ligger i närheten. Paviljongen ska bort och ersätts ej.

Specialförskola

Heden som är en specialavdelning för barn med flerfunktionsnedsättning kommer utöka sin verksamhet med ytterligare en avdelning. Heden har sin verksamhet på Humlan som kommer få ett periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar med start hösten 2024. I samband med att lokalerna får ett periodiskt underhåll kommer man även att planera in en specialavdelning till.

Norra Gotland - Förskola

Lärbro Förskola

Har fyra avdelningar i två byggnader, två i förskolans lokaler och två i hus 1919. Förskolan har en paviljong med tidsbegränsat bygglov till 2024-09-01 utan möjlighet till förlängning, vilket måste tas med i planeringen. Ingen verksamhet i paviljongen idag men att ha två avdelningar i två olika hus är ingen bra lösning.

Mellersta Gotland - Förskola

Endre förskola

Lokalerna är ändamålsenliga. Den äldre delen är i gott skick men den nyare delen mer sliten. Verksamheten bedrivs också i paviljong med tidsbegränsat (och förlängt) bygglov till november 2023. Detta påverkar planeringen framåt.

Vänge förskola

Verksamheten bedrivs i byggnad med tillbyggd paviljong. Lokalerna är ändamålsenliga men mycket slitna och det finns mycket stort renoveringsbehov av ytskikt i samtliga lokaler.

Eskelhem förskola

Det finns renoveringsbehov på den mindre paviljongsdelen i anslutning till nuvarande lokalerna som delas med fritidshemmet.

Sanda förskola

Verksamheten bedrivs i fyra byggnader (inklusive lokaler i grundskolan). En av dessa utgörs av en paviljong med tidsbegränsat bygglov till 2024. Lokalerna är ändamålsenliga men relativt slitna - med undantag för en avdelning i f.d. lärarbostaden.

Dessa lokaler är inte tillgänglighetsanpassade och mycket slitna.

Vid nämndens sammanträde den 14 september 2022 (BUN § 87) fick förvaltningen i uppdrag att gå vidare med en förstudie. Detta för att skapa en samlad förutsättning för förskolan och därmed bygga en ny förskola med utgångspunkt från den förskola som byggs i Väskinde och för en renovering av skolbyggnaden så att skolan blir en F-3-skola.

Visbyområdet -Grundskola

Norrbackaskolan

Barn- och elevhälsan har rum avsatt för verksamheten, men det saknas sekretessdörr. Egna och separata rum för kurator/skolpsykolog efterfrågas.

S:t Hansskolan

Rum har avsatts för Barn- och elevhälsan, men sekretessdörr saknas. Egna och separata rum för kurator/skolpsykolog efterfrågas.

Solbergaskolan

Framtida renoveringsbehov finns av ventilationen i A-huset, kan finnas behov av evakuering för att kunna utföra ventilationsjobbet.

Skolan har behov av en fullstor idrottshall med en golvyta på ca. 43 x 23m med en ridåvägg så man kan dela idrottshallen till två ytor. Skolan uppfyller inte kraven för ämnet idrott med dagens idrottshalls yta.

Ett nytt badhus planeras byggas på skoltomtens grönyta som idag nyttjas av skolan för lek och idrott, skolan behöver ersätta grönytan med en spontanidrottsplats någonstans på skoltomten och förslagsvis på gården ut mot Kung Magnus väg.

Humlegårdsskolan

Upphör som skola tredje kvartalet 2024. Skolverksamheten F-1 flyttar in i nya Alléskolan. Skollokalen anpassas till förskolelokaler under 2024-2027.

Tjelvarskolan

Skolan kommer från och med läsåret 2024/2025 vara en F-6 skola med en parallell.

Södervärnskolan

Södervärnskolan är nyrenoverad och har 25 klassrum, 12 grupprum samt specialsalar för undervisning i idrott (avdelningsbar idrottshall samt en mindre idrottssal), träslöjd (två), textilslöjd (två), hemkunskap, bild, musik och specialinredda salar för naturvetenskapliga ämnen. Södervärnskolan tar emot elever från andra skolor för moderna språk och hemkunskap. Skolan har ett eget skolbibliotek. Rum finns avsatta för Barn- och elevhälsans verksamhet.

Flödet för idrotten funkar inte idag med anledning av att det finns för få omklädningsrum, två mindre nya omklädningsrum planeras byggas under 2024 där det idag är ett gym. När de två omklädningsrummen driftsatts kan alla tre idrottsytorna nyttjas samtidigt.

Västerhejde skola

Den så kallade Gröna längan (en paviljong) har tidsbegränsat bygglov till och med år 2027. Möjligheten att förlänga bygglovet finns ej. I Gröna längan finns idag fyra klassrum och ett personalrum. Klassrummen och personalrummen behöver ersättas. Förvaltningen har fått i uppdrag att se över möjligheten till att göra en permanent utbyggnad av Västerhejde skola. Möjligheterna skall undersökas skyndsamt samt att ärendet för Västerhejde läggs in i tabell för prioriterade lokalbehov

Väskinde skola

Väskinde skola är en traditionell skolbyggnad i ett plan med undantag för personalutrymmen. Skolan har tretton klassrum och nio grupprum samt specialsalar för undervisning i textilslöjd, träslöjd och idrott. Hemkunskap och moderna språk läses på Solbergaskolan. Rum finns avsatt för Barn- och elevhälsan. Separat rum för kurator/psykolog och skolsköterska efterfrågas. Rum har även avsatts för skolbibliotek. Förskolan lämnar lokalerna i skolbyggnaden under 2024 för att flytta in i den nya förskolebyggnaden. Skolan som är trångbodd kan nyttja lokalerna förskolan lämnar. Väskinde skola har en utemiljö med lekredskap, hinderbana, fotbollsplaner och stora ytor för fri lek. Det är nära till skog och natur. Skolan har eget tillagningskök.

Anpassad skola

Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola. Skolformen beräknar ytterligare en viss ökning med ett tiotal elever mellan 2024 och 2033. Detta i kombination med strukturella förändringar ger ett visst investeringsbehov.

Uppskattad kostnad 2 mnkr 2024.

Anpassad gymnasieskola har även behov av att renovera kök samt PU på övriga ytor.

Uppskattad kostnad för ca 1200 m² är 13 mnkr.

Gotlands resursskola

Resursskolan på Gotland behöver fördubbla antalet platser till ca 20. I Lövsta behövs utökning med grupprum för 2–4 elever för att fördubbla antalet elever. Tal och språk F-6 skall beredas plats på Polhemskolan läsåret 2024/2025.

Norra Gotland -Grundskola

Lärbro skola

Skolan är relativt nyrenoverad men behöver anpassas utifrån att man flyttat in all verksamhet i skolhuset och släppt fritidshemmets lokal som inte är ändamålsenlig. En del åtgärder har utförts i skolhuset men under sen höst 2024 påbörjas ett periodiskt underhåll som inkluderar verksamhetsanpassningar som säkerställer att hela verksamheten får en bra logistik i skolhuset.

Fole skola

Barn och elevhälsan har rum avsatt för sin verksamhet. Dock saknas sekretessdörr. Egna och separata rum för kurator/skolpsykolog efterfrågas.

Mellersta Gotland – Grundskola

Dalhem Skola

Barn- och elevhälsan har eget rum, men det saknas vatten, handfat, diskbänk och sekretessdörr samt väntrum. Egna och separata rum för kurator/skolpsykolog efterfrågas.

Kräklingbo skola

Kräklingbo skola totalrenoverades och byggdes samtidigt ut 2006–2007. Skolbyggnaden är delvis i två plan med totalt sju klassrum och åtta grupprum. Skolan saknar specialsalar. En förskola med fristående huvudman kommer öppna i skolans nuvarande lokaler under 2024.

Endre skola

Den äldsta delen av skolbyggnaden är i två plan. Det finns även en tillbyggd del med matsal och undervisningssalar. Skolan har totalt sex klassrum och sju grupprum. Vissa klassrum är belägna i paviljong med tidsbegränsat bygglov fram till juni 2024. Efter skolutredningen 2020 (BUN §125) gavs utredningsuppdrag till förvaltningen gällande att Endre skola skall gå mot förskola och skola för F-3. Åk6 flyttades från Endre skola till Roma skola till läsåret 23/24.

Vid BUN 231205 togs följande beslut;

- *Då behov av anpassningar har lyfts, både i Romaskolan och Endre skola samt gällande skolskjuts så behöver dessa kostnadsuppskattas.*
- *Det behöver även utredas huruvida lokalbehoven kan lösas utan provisoriska lösningar.*
- *Förvaltningen ges även i uppdrag att se över restider med skolskjuts*
- *Nämnden delegerar till arbetsutskottet att besluta i ärendet*

Beslutet innebär att förvaltningen behöver göra en fördjupad analys och kostnadsbedömning gällande Endre och Roma skola. Denna skall belysa de konsekvenser som efterfrågas.

Vänge skola F-6 är en grundskola från förskoleklass till årskurs 6 med tillhörande fritidshem. Skolan har 54 elever varav 23 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en grupp i förskoleklass samt att följande årskurser har undervisning tillsammans; åk 1–2, åk 3–4 och åk 5–6. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Romaskolan.

- Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 110 elever vilket innebär att det i dag finns ett överskott på lokalyta.
- Skolan har en tillbyggnad med tidsbegränsat bygglov som är förlängt till 2024-06-30. *Uppskattad kostnad för avveckling 2 mnkr 2023*. Vilket också innebär att ytorna minskar
- Skolans lokaler är i stort behov av underhåll vilket varit eftersatt under ett flertal år. *Uppskattad kostnad PU ca 11 mnkr*.
- I arbetet med lokalbehovsplanen framgår det tydligt att avdelning grundskola behöver ett inriktningsbeslut för Vänge skola. Detta för att kunna planera för vilken typ av underhåll som skall göras och i vilken omfattning
 - **231205 – Inget nytt inriktningsbeslut från BUN**

Roma skola

Skolan är till större delen byggd i ett plan fördelat på tre byggnader samt idrottssal. Roma-skolan har totalt 20 klassrum och 22 grupprum. Skolan har specialsalar för undervisning i idrott, träslöjd, textilslöjd, musik, bild, hemkunskap och specialinredda salar för naturvetenskapliga ämnen.

- Skolan växer och de är redan trångbodda. Skolan tar i dag emot elever från andra skolor för undervisning i moderna språk, slöjd, hemkunskap och idrott.
- Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till **350** elever. Skolan har i dag **372** elever varav **100** går på fritidshem (**231206**). Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6, två paralleller 7–9
- Skolan saknar ytor för idrotten och en ny idrottshall beräknas finnas på plats intill skolan i slutet av 2025. Förstudie för en fullstor ”enkel” hall i Roma är utförd. Projektet är beviljat 50 mnkr i budget.
- Skolan saknar ytor för idrottsundervisning och ny idrottshall beräknas finnas på plats intill skolan i slutet av 2025. Förstudie för en fullstor ”enkel” hall i Roma är utförd. Projektet är beviljat 50 mnkr i budget.
- Matsalen är för liten för antalet elever och måste anpassas utifrån elevantalet, RSF måltid har informerats och varit på ett platsbesök. RSF:s lokalbehovsplan tar ansvar för att skriva fram behovet av anpassning och utbyggnad av matsal. Samordnas med UAF
- För att få plats med skolans funktioner bygger man om gamla idrottshallen till ett skolhus, enligt en första utredning kan man få in ca 5 undervisningsrum. Anpassningen av gamla idrottshallen uppfyller då ytan för skolans behov
- Ett nytt skolhus i gamla idrottshallen plus en större matsal skulle uppfylla skolans lokalbehov för elever och pedagoger. Ett nytt skolhus i gamla idrottshallen kan tidigast stå klart i slutet av 2026. Skolan behöver en tillfällig lösning från och med skolstarten 2024/2025.
 - En paviljong kan dockas ihop med matsalen. Ca 60kvm behövs för att tillgodose behoven i matsalen samt tre paviljonger för undervisning.
- Två rum har avsatts för skolbibliotek som kombineras med grupprum

- Endre skola är under utredning för att eventuellt bli en F3-skola. Det kan innebära att åk 4–6 flyttas till Romaskolan. Åk 6 (23/24) från Endre skola går redan i dag på Romaskolan

Beslut BUN 231205

- *Då behov av anpassningar har lyfts, både i Romaskolan och Endre skola samt gällande skolskjuts så behöver dessa kostnadsuppskattas.*
- *Det behöver även utredas huruvida lokalbehoven kan lösas utan provisoriska lösningar.*
- *Förvaltningen ges även i uppdrag att se över restider med skolskjuts*
- *Nämnden delegerar till arbetsutskottet att besluta i ärendet*

För att Roma skola skall kunna växa och ta emot fler elever behöver följande utredas och kostnadsuppskattas:

- Fler undervisningssalar behövs och förslagsvis kan gamla idrottshallen byggas om till ett skolhus när den nya idrottshallen är på plats i slutet av 2025. Förvaltning bedömer att projekteringen av att bygga om ”gamla” idrottssalen till undervisningsrum behöver påbörjas snarast
- Matsalens kapacitet vad det gäller kök och matplatser

Beslut BUN 231205

- *Förvaltningen ges i uppdrag att utreda behovet av lokaler för Roma skola samt att inleda projektering av att bygga om den ”gamla” idrottssalen till undervisningsrum. Matsalens kapacitet vad det gäller kök och matplatser behöver också utredas.*

Sanda Skola

Sanda skola är byggd i två plan. År 1997 utökades lokalerna genom ett tillfälligt bygglov med en paviljong som inrymde ett klassrum, grupprum och lärarrum. Med anledning av det utgångna bygglovet har paviljongen tömts och tagits bort. Ytterligare tidsbegränsade bygglov för delar av förskolans verksamhet gör att nyttjandebehov måste utredas och prioriteras. Vid nämndens sammanträde den 14 september 2022 (BUN § 87) fick förvaltningen i uppdrag att gå vidare med en förstudie. Detta för att skapa en samlad förutsättning för förskolan och därmed bygga en ny förskola med utgångspunkt från den förskola som byggs i Väskinde och för en renovering av skolbyggnaden så att skolan blir en F-3-skola.

Södra Gotland - Grundskola

Stånga skola

Barn- och elevhälsan delar rum med övrig skolverksamhet. Sekretessdörr saknas. Det gör även vatten, handfat och diskbänk. Separata rum efterfrågas för läkare/sköterska samt kurator/psykolog. Skolan har även problem med överhörning mellan våningsplanen.

Garda Skola

Rum finns avsatt för Barn- och elevhälsan, men separata rum efterfrågas för kurator/skolpsykolog. Personalrummet och arbetsrum har en gemensam yta som behöver separeras med en vägg så att skolan får ett separat personalrum.

Havdhem skola

Havdhem skola består av två byggnader: ”Gamla skolan” i två plan där endast undervåning kan utnyttjas fullt ut med anledning av tillgänglighet och anpassningsnivå. ”Nya skolan” är byggd i 2,5 plan. Havdhem skola har sju klassrum och ca sex grupprum, egen idrottshall, och specialsalar för slöjd och musik. Eleverna får undervisning i hemkunskap och moderna språk på Högbyskolan i Hemse. Skolan tar emot elever från andra skolor för slöjdundervisning. Rum är avsatt för skolbibliotek. Barn- och elevhälsan delar rum med annan verksamhet. Det saknas vatten, handfat, diskbänk, sekretessdörr och väntrum. Separata rum efterfrågas för läkare/sköterska samt kurator/skolpsykolog.

Öja skola

Från och med skolstart 2023 pågår det ett underhållsarbete i Öja skola som skall vara klart till sommaren 2024. Ventilationen blir ny och ändamålsenlig, hela skolan får ett periodiskt underhåll med några mindre efterfrågade anpassningar.

Man ser till att barn- och elevhälsan som delat rum med verksamheten får egna rum med vatten, handfat, diskbänk och väntrum.

Skolan bedriver sin verksamhet i Havdhem skola under läsåret 2023/24.

Kulturskolan

Påverkas av gymnasiets kommande elevökning (samordning av salar och så vidare).

2.4 Befolkningsprognos 2024–2033

Senaste befolkningsprognosen är från mars 2023 och bygger på Statisticons beräkningar med demografisk framskrivning, arbetstillfällen och byggnation.

Antalet inskrivna elever per enhet är per 2023-09-15.

Beräkningsmodellen som används för att bedöma framtida behov och som utgår från följande tabeller är enligt följande;

- Ca 90 % av eleverna går i den kommunala skolan
Prognoserna gäller boende i området men behöver med det inte alltid vara detsamma som behov/önskemål av grundskoleplatser. Detta då fritt skolval i mån av plats, gäller.
- Ca 89% av barnen går i förskolan och av dem går ca 79 % i den kommunala förskolan.

Behovet för grundskolan F-9, mellan 2024 och 2032, minskar enligt prognos med 369 elever 6 – 15 år. **Beräknat behov av grundskoleplatser förväntas minska med 332 platser till 2032.**

Antal barn i förskoleålder, 1–5 år, ökar mellan 2024 och 2032 enligt prognos med 72 barn **Detta gör att behovet av förskoleplatser förväntas öka med 51 platser.**

Befolkningsutveckling i gruppen 0–15 år, 2022–2032, Region Gotland											
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	314	323	321	319	324	328	333	338	344	345	346
1–5	2854	2758	2722	2695	2697	2660	2682	2700	2726	2763	2794

6	649	650	615	606	574	621	571	584	582	580	587
7–9	1907	1934	1931	1965	1921	1850	1858	1825	1834	1798	1807
10–12	2054	2006	2017	1960	1990	1988	2021	1981	1914	1922	1892
13–15	1993	2103	2117	2090	2044	2056	2003	2032	2031	2063	2025
0–15	9771	9774	9723	9635	9550	9503	9468	9460	9431	9471	9451

Anpassad skola (tidigare särskolan)

Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola. Anpassad skola beräknar en viss ytterligare ökning med ett tiotal elever mellan 2024 och 2033. Detta i kombination med strukturella förändringar ger ett investeringsbehov.

Folkmängd i Visby Norr efter åldersklass

	Befolkning										
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	68	78	78	78	79	81	82	84	85	85	86
1–5	676	647	645	644	644	629	641	647	654	665	673
6	172	152	143	141	139	156	132	140	139	139	141
7–9	506	505	487	484	460	446	457	447	448	435	440
10–12	550	551	545	524	524	511	511	491	476	485	475
13–15	615	612	596	569	570	566	547	549	539	541	523
0–15	2587	2545	2494	2440	2416	2389	2370	2358	2341	2350	2338

Folkmängd Visby söder efter åldersklass

	Befolkning										
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	85	95	95	94	95	97	98	100	101	102	102
1–5	881	844	830	821	829	812	826	831	839	850	860
6	191	206	199	196	178	204	178	187	187	187	189
7–9	578	592	613	629	627	602	608	592	599	585	593
10–12	637	631	624	615	626	642	657	653	631	636	623
13–15	537	604	636	655	646	642	632	643	655	668	663
0–15	2909	2972	2997	3010	3001	2999	2999	3006	3012	3028	3030

Förskolan 2024–2032

För norra Visby beräknas en ökning med 28 barn och för södra Visby en ökning med 30 barn. **Beräknat framtida behov blir en ökning med 41 platser.**

Grundskolan 2024–2032

För norra Visby beräknas en minskning med 192 elever och för södra Visby en minskning med 4 elever. **Beräknat framtida behov blir en minskning med 176 platser.**

Folkmängd Norra Gotland – Fårösund efter åldersklass

	Befolkning										
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	21	13	13	13	13	13	13	13	14	14	14

1–5	108	115	109	110	108	108	104	104	105	106	107
6	33	23	27	20	23	21	25	22	22	22	22
7–9	86	94	87	84	73	72	68	72	72	72	69
10–12	95	86	88	86	92	87	85	77	75	73	76
13–15	85	96	97	91	83	85	83	87	84	83	77
0–15	428	427	421	404	392	386	378	375	372	370	365

Folkmängd Norra Gotland – Slite efter åldersklass

	Befolkning										
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	25	27	27	26	27	27	28	28	29	29	29
1–5	232	220	227	229	228	229	233	234	237	240	243
6	55	58	45	50	52	51	49	51	51	51	52
7–9	142	156	161	163	158	152	156	155	155	155	156
10–12	155	142	148	146	159	163	165	160	155	158	157
13–15	162	163	158	158	147	152	150	161	164	165	161
0–15	771	766	766	772	771	774	781	789	791	798	798

Förskolan 2024–2032

För norra Gotland Fårösund beräknas en minskning med 2 barn och för Slite en ökning med 16 barn. **Beräknat framtida behov blir en ökning med 10 platser.**

Grundskolan 2024–2032

För norra Gotland Fårösund beräknas en minskning med 55 elever och för Slite en ökning med 14 elever. **Beräknat framtida behov blir en minskning med 37 platser.**

Folkmängd i Romas upptagningsområde efter åldersklass

	Befolkning										
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	49	44	44	43	44	44	45	46	46	46	47
1–5	381	382	372	353	354	353	350	351	355	359	363
6	88	80	81	90	72	74	77	74	74	73	74
7–9	238	245	238	247	250	240	234	225	226	225	222
10–12	260	242	249	236	242	237	245	246	238	233	226
13–15	252	276	268	255	240	245	234	239	235	242	242
0–15	1268	1269	1252	1224	1202	1193	1185	1181	1174	1178	1174

Förskolan 2024–2032

För Roma upptagningsområde beräknas en minskning med 9 barn. **Beräknat framtida behov blir en minskning med 6 platser.**

Grundskolan 2024–2032

För Roma upptagningsområde beräknas en minskning med 72 elever. **Beräknat framtida behov blir en minskning med 65 platser.**

Folkmängd i Klinte upptagningsområde efter åldersklass

	Befolkning										
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	23	23	23	23	23	23	24	24	24	24	24
1–5	234	215	205	204	203	201	202	203	205	208	210
6	49	55	53	45	44	46	43	44	44	44	44
7–9	141	145	145	154	150	140	136	134	134	132	132
10–12	151	144	142	141	145	145	153	149	141	138	136
13–15	129	136	150	152	145	144	142	146	146	153	149
0–15	727	718	718	719	710	699	700	700	694	699	695

Förskolan 2024–2032

För Klinte upptagningsområde beräknas en ökning med 5 barn. **Beräknat framtida behov blir en ökning med 3 platser.**

Grundskolan 2024–2032

För Klinte upptagningsområde beräknas en minskning med 29 elever. Om 90 % väljer kommunala skolor så blir **behovet en minskning med 26 platser.**

Folkmängd på Sudret efter åldersklass

	Befolkning										
Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	44	43	42	42	42	43	43	44	44	44	44
1–5	342	335	334	335	332	328	328	329	331	335	338
6	60	75	67	64	67	69	66	66	65	65	66
7–9	215	198	201	203	204	197	199	200	199	195	195
10–12	206	210	222	212	201	203	205	204	197	199	200
13–15	213	216	212	209	213	223	215	207	208	210	210
0–15	1080	1077	1078	1065	1059	1063	1056	1050	1044	1048	1053

Förskolan 2024–2032

För Sudrets upptagningsområde beräknas en ökning med 4 barn. **Beräknat framtida behov blir en ökning med 3 platser.**

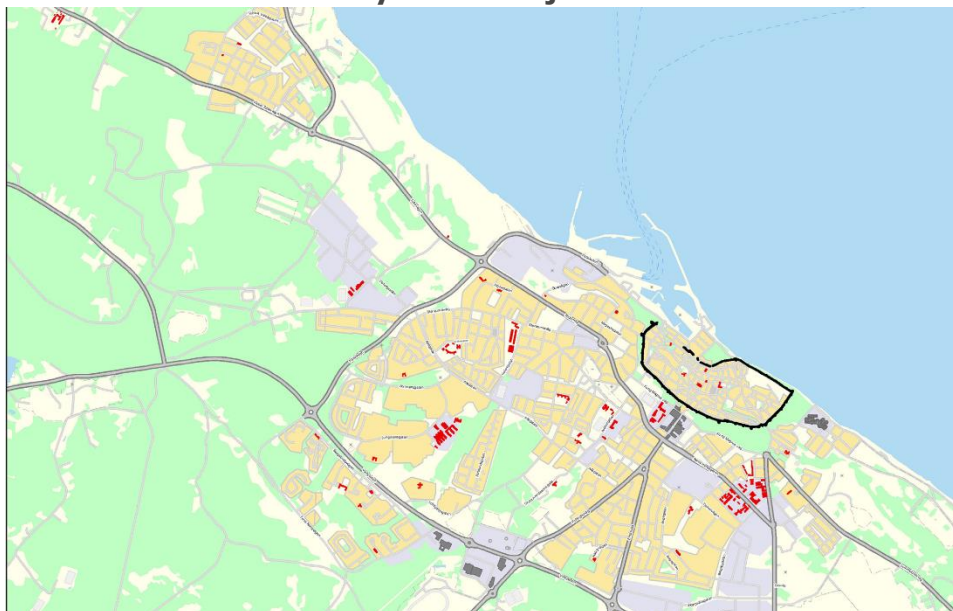
Grundskolan 2024–2032

För Sudrets upptagningsområde beräknas en minskning med 31 elever. Om 90 % väljer kommunala skolor så blir **behovet en minskning med 28 platser.**

2.5 Befintliga lokalers kapacitet, utveckling och effektiviseringsmöjligheter

Siffrorna på max antal elever per grundskola är de som framkommit i och med utredningen Framtidens förskola och grundskola. Denna beräkning utgår från vad lokalerna klarar med hänsyn till yta, ventilation, kapacitet i matsal mm

Förskolor och skolor i Visby med omnejd.

- **Väskinde Förskola F-6** (Ny förskola byggs beräknas vara klar 2024-06-01 (6 avdelningar) Väskinde förskola ligger ca 10 km norr om Visby. Förskolan har 107 barn på sex avdelningar: Björken för barn 1–2 år, Granen för barn 1-2 år, Kvisten för barn 1-2 år, Rönnen för barn 3-5 år, Boken för barn 3-5 år, Asken för barn 3-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 115 barn.
- **Väskinde skola** är en grundskola som ligger ca 10 km norr om Visby med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Skolan har 231 elever varav 76 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: två paralleller F-3, en parallell 4–6. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 300 elever¹. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Solbergaskolan. Upptagningsområde: Väskinde
- **Forellen förskola** ligger i norra Visby. Förskolan har 75 barn på fyra avdelningar: Räkan för barn 1–3 år, Musslan för barn 1–3 år, Snäckan för barn 3-5 år, Krabban för barn 3-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 80 barn.
- **Storken förskola** ligger i norra Visby och är till viss del en språkförskola riktad speciellt till barn med tal- och språksvårigheter. Förskolan har 76 (64+12) barn på fem avdelningar: Lärkan för barn 1–3 år, Ugglan för barn 1–3 år, Duvan för barn 3-5 år, Svalan (språk) för barn 3-6 år, Måsen (språk) för barn 3-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 80 (65+15) barn.
- **Norrbackaskolan F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är i första hand delar av Norrbacka och Polhem områdena. Skolan har 178 elever varav 132 går på fritidshem. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 180 elever. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6. Hemkunskap och moderna språk läses på Solbergaskolan. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Solbergaskolan
- **Polhemskolan F- 6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Skolan har 142 elever från F-6 varav 85 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6 och med en undervisningsgrupp 4-6. Bedömningen är

att skolan kan ta emot upp till 190 elever. Upptagningsområdet är i första hand delar av Norrbacka och Polhem områdena. Hemkunskap och moderna språk läses på Solbergaskolan. Slöjdundervisningen sker på Norrbackaskolan. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Solbergaskolan.

Periodiskt underhåll inkl. verksamhetsanpassningar slutfördes 2022

- **Persgränd förskola** är Gotlands äldsta förskola och ligger i Visby innerstad. Förskolan har 45 barn på tre avdelningar: Hugin för barn 1–2 år, Munin för barn 2-3 år, Ratatosk för barn 4-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 55 barn.
- **S:t Hansskolan F-6** är en grundskola i Visby innerstad med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är i första hand innerstaden och gemensamt med Norrbackaskolan och Polhemskolan, då dessa bildar ett gemensamt skolområde. Skolan har 184 elever varav 117 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 190 elever. Eleverna får sin undervisning i moderna språk, hemkunskap och slöjd på andra skolor. Skolan tar emot elever från andra skolor för idrottsundervisning. I årskurs 7-9 tillhör eleverna Solbergaskolan. Periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar utfört och klart 2023.
- **Solbergaskolan** är i nuläget en grundskola med verksamhet från årskurs 4 till 9 och har även särskild undervisningsgrupp (SUG) och samundervisningsgrupp. Fritidshem saknas på skolan. Eleverna i år 4–6 erbjuds fritidshemsplats på Tjelvarskolan. Upptagningsområdet är centrala och norra delen av Visby, samt Väskinde, Bro och Stenkyrka. Skolan har 733 elever. Nuvarande klassorganisation: två paralleller år 4–6 samt åtta paralleller år 7–9. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 850 elever.
- **Blå Huset förskola** ligger i Bingebyområdet i nordöstra Visby. Förskolan har 75 barn på fem avdelningar: Bläckfisken för barn 5 år, Blåvalen för barn 4 år, Hajen för barn 3 år, Rockan för barn 1–2 år, Pirayan för barn 1–2 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 80 barn. Periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar pågår och beräknas vara klart november 2023.
- **Asken förskola** ligger centralt i Visby (på A7-området). Förskolan har 63 barn på fyra avdelningar: Diamanten för barn 1–3 år, Pärlan för barn 1–3 år, Kristallen för barn 4 år, Juvelen för barn 5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 65 barn.
- **Humlegårdsskolan F-1** är en grundskola med verksamhet för förskoleklass, årskurs 1 och fritidshem. Upptagningsområdet är framförallt Humlegården och Lännaområdet i Visby. Skolan har 79 elever och 80 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: två paralleller F-1. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 100 elever. Eleverna i årskurs 2 går vidare till Alléskolan, som ligger några hundra meter bort. Ett nära samarbete sker med just Alléskolan då skolorna tillsammans utgör ett gemensamt skolområde. Fr.o.m. läsåret 2024/25 kommer eleverna flyttas över till nya Alléskolan som blir en F-6 skola, skolans lokaler övertas av förskoleverksamheten.
- **Humlan förskola** ligger i Humlegårdsskolan, centralt i Visby. Förskolan 36 barn inskrivna (i dag nov-23). Ängen för barn 1–4 år, Jordhumlan för barn 5 år, Hagen för barn 1-3 år samt Heden som är en specialavdelning för barn med flerfunktionsnedsättning. Bedömningen är att det i dag finns plats för upp till 51 (36+15) barn. När skolans F-1 flyttar till nya Alléskolan kommer fastigheten övergå

helt till förskolan som kommer utöka med fler avdelningar. Periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar i skolans gamla lokaler påbörjas hösten 2024

- **Alléskolan 2–6** är i dag en grundskola med verksamhet för årskurs 2 till 6 och fritidshem. Upptagningsområde är framförallt Humlegården och Lännaområdet i Visby. Skolan har 199 elever varav 108 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: enparallellig åk 2–6, men klasserna delas ofta i två grupper på grund av klassrummens storlek. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 200 elever. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Solbergaskolan.

Nya Alléskolan kommer att stå färdig för inflyttning i början av juni 2024. Alléskolan blir en F-6 skola för som mest 350 elever.

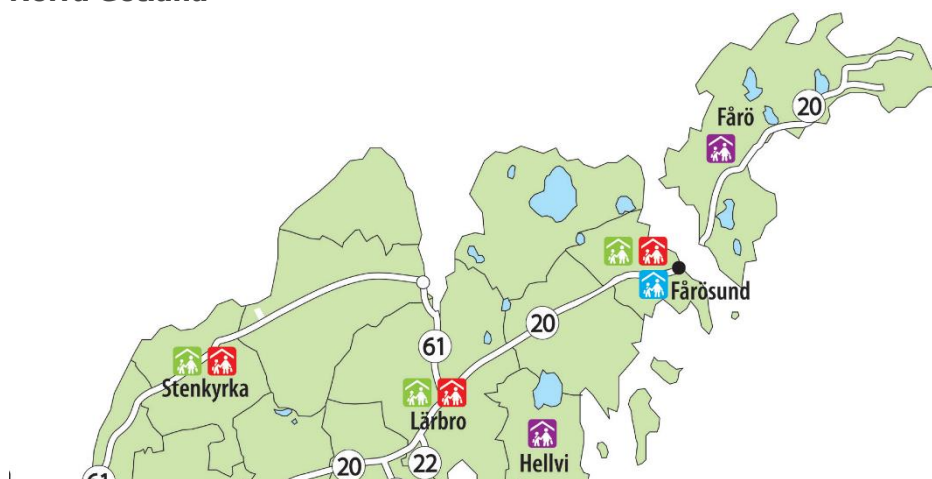
- **Klubbsvampen förskola** ligger i östra Visby. Förskolan har 63 barn på fyra avdelningar: Tickan för barn 1–2 år, Champinjonen för barn 1-2 år, Kantarellen för barn 2-3 år, Murklan för barn 4-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 65 barn.
- **Vitkålen förskola** ligger i östra Visby. Förskolan har 76 barn på fem avdelningar: Tomaten för barn 1 år, Bönan för barn 2 år, Rädisan för barn 3 år, Ärtan för barn 4 år, Moroten för barn 5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 85 barn.
- **Tjelvarskolan F – 6 (Blir en F-6 fr.o.m. läsåret 2024/25)** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 3 samt tal- och språkklasser (resursskola) och fritidshem. Upptagningsområdet är Bingebyområdet och Östra Vi. Tjelvarskolan har 139 elever och 137 går på fritidshem (inklusive 21 elever från Solbergaskolans år 4–6). Nuvarande klassorganisation: en förskoleklass, en parallellig 1–5 samt tal- och språkklasser F-3. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 200 elever vid en F-6-organisation. I årskurs 6 tillhör eleverna Solbergaskolan. Från och med läsåret 2024/2025 blir Tjelvarskolan en F-6 skola en parallell.
- **Kabyssen förskola** ligger intill Furulundsskogen i östra Visby. Förskolan har 98 barn på sex avdelningar: Trossen för barn 1–3 år, Jollen för barn 1-3 år, Hytten för barn 2-5 år, Livbojen för barn 2-5 år, Ruffen för barn 2-5 år, Riggen för barn 2-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 120 barn.
- **Gråboskolan F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6, fritidshem och lokalintegrerad samundervisningsklass. Upptagningsområdet är Gråbo inkl. Törneqvior. Skolan har 206 elever varav 116 i fritidshem. Nuvarande klassorganisation: två parallella F-3 och en parallell 4–6. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 300 elever. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Södervärns skolan.
- **Glasmästarens förskola** är belägen i utkanten av norra Terra Nova i Visby. Förskolan har 46 barn på tre avdelningar: Droppen för barn 4–5 år, Bubblan för barn 3–4 år, Kulan för barn 1-2 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 55 barn. Periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar slutfördes 2022.
- **Skräddaren förskola** är belägen i södra Terra Nova, Visby. Förskolan har 36 barn på två avdelningar: Saxen för barn 1–3 år, Nålen för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 40 barn.
- **Bryggaren förskola** är belägen på Terra Nova i Visby. Förskolan har 32 barn på två avdelningar: Humlan för barn 1–3 år, Blomman för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 40 barn.

- **Terra Novaskolan F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är Terra Nova. Skolan har 173 elever varav 118 går på fritidshem. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 190 elever. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Södervärnskolans. Periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar slutfört 2022.
- **Bullerbyn förskola** ligger i södra Visby. Förskolan har 55 barn på fyra avdelningar: Norrgården för barn 1–3 år, Mellangården för barn 1–3 år, Storgården för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 55 barn. Bullerbyn förskola är nu evakuerade till Lien förskola och beräknas flytta tillbaka till ordinarie fastighet sommaren 2024. Periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar pågår på Bullerbyn sedan augusti 2023.
- **Myran förskola** ligger i södra Visby. Förskolan har 55 barn på tre avdelningar: Snäckan 1–3 år, Hammaren 4–5 år, Städet 4–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 60 barn.
- **Bogen förskola** ligger i södra Visby och har även verksamhet på obekvämt arbetstid, kvällar och helger. Förskolan har 52 barn på tre avdelningar: Skeppet för barn 1–2 år, Kajutan för barn 2–3 år, Eken för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 55 barn.
- **Törnekvior förskola** är belägen på A7-området i Visby. Förskolan har 87 barn på fem avdelningar: Igelkotten för barn 1–2 år, Kaninen för barn 1–2 år, Ekorren för barn 3–5 år, Råven för barn 3–5 år, Ugglan för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 100 barn.
- **Lyckåkerskolan F-3** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 3 och fritidshem. Upptagningsområdet är delar av södra Visby, Träkumla och Stenkumla. Skolan har 158 elever varav 136 går i fritidshem. Nuvarande klassorganisation: tre paralleller år F-2, två paralleller år 3. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 300 elever. Eleverna i årskurs 4–9 tillhör Södervärnskolans. Skolan har fått periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar mellan 2019 – 2021. Expedition och Barn- och elevhälsan kommer få ett periodiskt underhåll gjort inklusive verksamhetsanpassningar våren 2024.
- **Linden förskola** ligger på Hällarna i Visby. Förskolan har 40 barn på tre avdelningar: Fjärilarna för barn 1–3 år, Sländan för barn 1–3 år, Drakarna för barn 4–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 40 barn.
- **Södervärnskolans 4 – 9** är en grundskola med verksamhet för elever i årskurs 4 till 9 och fritidshem från höstterminen 2019. Upptagningsområdet är södra Visby, Eskelhem, Västerhejde, Träkumla och Stenkumla. Skolan har 629 elever varav 28 i fritidshem. Nuvarande klassorganisation: två paralleller år 4–6, sex paralleller år 7–8 och fem paralleller år 9 samt samundervisningsgrupp. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 700 elever. Högstadiet har fått periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar under 2021/22, ventilationssystemet är också nytt.
- **Västerhejde förskola/Korallen** ligger i Vibble ca tre kilometer söder om Visby. Förskolan har 92 barn på fem avdelningar: Sjöstjärnan för barn 1–2 år, Sjöhästen för barn 1–2 år, Anemonen för barn 3–5 år, Pärlan för barn 3–5 år, Snäckan för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 95 barn. Förskolan har en paviljong

med tidsbegränsat bygglov, som det sökts förlängning för till juni 2024. Paviljongen ersätts ej.

- **Västerhejde förskola/Torpet** ligger i Vibble ca tre kilometer söder om Visby. Förskolan har 39 barn på två avdelningar: Kammaren för barn 1–2 år och Loftet för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 40 barn.
- **Västerhejde skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem som ligger ca 5 km söder om Visby. Upptagningsområde är Västerhejde, Tofta och Gnisvärd. Skolan har 279 elever varav 139 i fritidshem. Nuvarande klassorganisation: två paralleller år F-6. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 300 elever. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Södervärnskolan. Den så kallade Gröna längan (en paviljong), har tidsbegränsat bygglov till och med år 2027. I Gröna längan finns idag fyra klassrum och ett personalrum. Förvaltningen har fått i uppdrag att se över möjligheten till att göra en permanent utbyggnad av Västerhejde skola. Möjligheterna skall undersökas skyndsamt samt att ärendet för Västerhejde läggs in i tabell för prioriterade lokalbehov

Norra Gotland

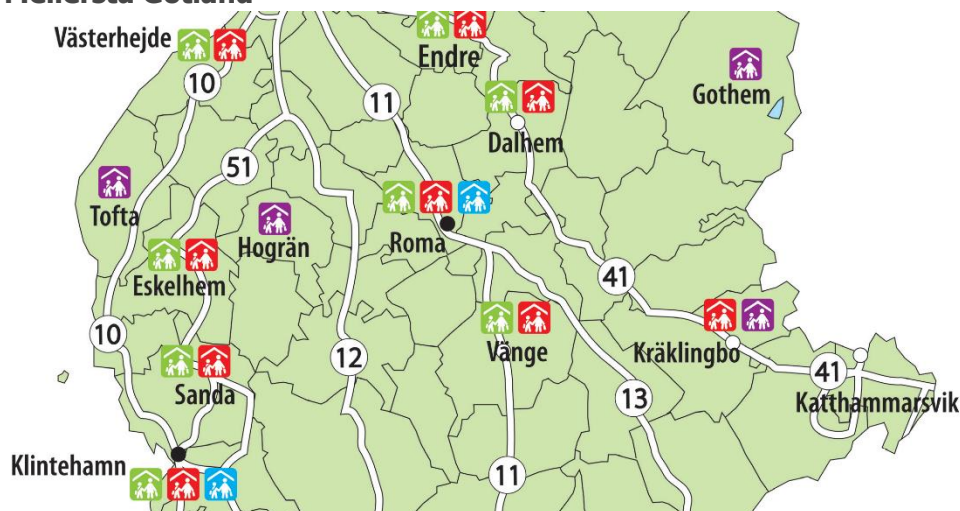

- **Fårösund förskola** har 41 barn på tre avdelningar: Lillstimmet för barn 1–2 år, Hajen för barn 3–4 år och Neptun för barn 5 år. Förskolan tar i första hand emot barn från norra Gotland. Bedömningen är att det finns plats för upp till 60 barn.
- **Fårösundskolan F-9** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 9 och fritidshem. Upptagningsområdet är Fårö, Fleringe, Bunge, Rute, Hall, Hangvar, Lärbro och Hellvi. Skolan har 119 elever varav 32 i fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-8. Eleverna i år 9 går innevarande läsår i Solklintskolan i Slite med anledning av litet elevunderlag. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 250 elever
- **Lärbro förskola** har 62 barn på fyra avdelningar: Vargen för barn 1–3 år, Skutt för barn 1–3 år, Bamse för barn 3–4 år, Skalman för barn 4–5 år. Förskolan tar i första hand emot barn från norra Gotland. Bedömningen är att det finns plats för upp till

65 barn. Paviljong med tidsbegränsat bygglov till 2024-09-01, utan möjlighet till förlängning. Paviljongen kommer inte att ersättas med någon ny byggnad.

- **Lärbro skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är Hall, Hangvar, Lärbro och Hellyvi. Skolan har 119 elever varav 60 i fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 175 elever.
- **Slite förskola** har 63 barn på fem avdelningar: Lammet för barn 1-3 år, Igelkotten för barn 1-3 år, Rabbisen för barn 3 år, Russet för barn 4 år, Bläcku för barn 5 år. Förskolan tar i första hand emot barn från norra Gotland. Bedömningen är att det finns plats för upp till 110 barn.
- **Solklintskolan F-9** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 9 och fritidshem samt särskild undervisningsgrupp (SUG) som ligger i Slite. Skolan har 221 elever varav 66 i fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallellig år F-6 och två parallellig år 7-9, SUG. Upptagningsområdet för F-6 är Slite, Boge och Othem och för årskurs 7-9 är det Slite, Boge, Othem och Fole. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 350 elever.
- **Fole förskola** har 45 barn på tre avdelningar (inklusive en utegrupp): Igelkotten för barn 1-4 år, Russet för barn 1-4 år, utegruppen Trollungarna för barn 4-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 50 barn.
- **Fole skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Skolan har 126 elever varav 68 elever i fritidshem. Skolans nuvarande klassorganisation är en parallell F-6. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 165 elever. Upptagningsområdet är Fole, Hejnum, Bäl, Lokrume, Gothem, Källunge, och Vallstena. I årskurs 7-9 tillhör eleverna Solklintskolan.
- **Stenkyrka förskola** har 39 barn på tre avdelningar: Röd för barn 1-3 år, Blå för barn 2, 5-4 år, Grön för barn 3-5 år. Bedömningen är att förskolan kan ta emot upp till 45 barn.
- **Stenkyrka skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Skolan har 63 elever varav 29 i fritidshem. Upptagningsområdet är Stenkyrka, Tingstäde, Martebo och Lummelunda (norr om Kanalen). Nuvarande klassorganisation: en parallell förskoleklass, år 3 och år 6. Sammanslagningar av år 1-2 och 4-5. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 135 elever. I årskurs 7-9 tillhör eleverna Solbergaskolan.

Mellersta Gotland

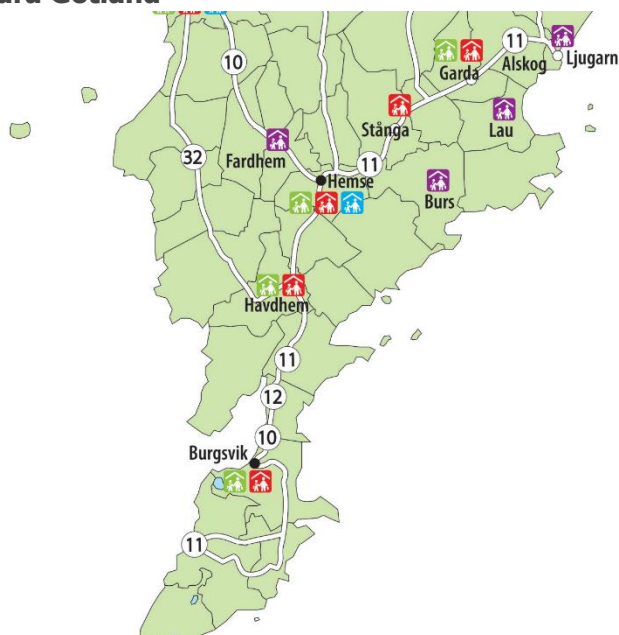

- **Endre förskola** har 49 barn på tre avdelningar: Vallmon för barn 1–2 år, Blåelden för barn 2–3 år, Vildrosen för barn 4–5 år. Bedömningen är att förskolan kan ta emot upp till 60 barn. Verksamheten bedrivs också i paviljong med tidsbegränsat bygglov till juni 2024. Paviljongen kommer inte att ersättas med någon ny byggnad.
- **Endre skola F-6.** Grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområde är Endre, Follingbo, Barlingbo och Hejdeby. Skolan har 81 elever varav 55 elever går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell förskoleklass och 3–5. Sammanslagen undervisning i år 1–2 (Inga elever i år 6, de går i Romaskolan). I årskurs 7–9 tillhör eleverna Romaskolan. Verksamheten bedrivs även i paviljong med tidsbegränsat bygglov, till juni 2024. Verksamhetsanpassningar behöver göras i skolan för att anpassa en del av lokalerna till förskolan.
- **Dalhem skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområde är Dalhem, Halla, Norrlanda, Ganthem, Källunge och Hörsne. Skolan har 112 elever varav 62 elever går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6. Bedömningen är att skolan skulle kunna ta emot upp till 175 elever. I årskurs 7-9 tillhör eleverna Romaskolan. Vissa klassrum är belägna i paviljong med tidsbegränsat bygglov fram till och med vårterminen 2025, vilket påverkar planeringen framåt).
- **Dalhem Förskola** ligger i anslutning Dalhems skola. Förskolan har 59 barn på tre avdelningar: Vattnet för barn 1-2 år, Elden för barn 3-4 år, Jorden för barn 4-5 år. Bedömningen är att förskolan kan ta emot upp till 60 barn.
- **Vänge förskola** ligger i anslutning till skolan. Vänge förskola har 37 barn på två avdelningar: Nyckelpigan för barn 1-3 år och Igelkotten för barn 3-5 år. Bedömningen är att förskolan kan ta emot upp till 35 barn
- **Vänge skola F-6** är en grundskola från förskoleklass till årskurs 6 med tillhörande fritidshem. Upptagningsområdet är Vänge, Guldrupe, Sjonhem, Viklau, Buttle och Halla. Skolan har 54 elever varav 23 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en grupp i förskoleklass, sammanslagningar av år 1-2, år 3-4 och

år 5-6. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 110 elever. I årskurs 7-9 tillhör eleverna Romaskolan.

- **Kräklingbo skola F-6** har verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är Östergarn, Gammelgarn, Kräklingbo och Anga samt Ala. Skolan har 35 elever varav 24 elever går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: F-1, år 2-3 och år 4-6. (Det finns inga elever i år 5). Bedömningen är att skolan skulle kunna ta emot upp till 150 elever. I årskurs 7-9 tillhör eleverna Romaskolan.
- **Roma förskola/Skogsglántan** har 47 barn på tre avdelningar: Boken för barn 1-2 år, Kastanjen för barn 1-2 år, Eken för barn 3-5 år. Bedömningen är att förskolan kan ta emot upp till 60 barn.
- **Roma förskola/Kungsallén** har 74 barn på fyra avdelningar: Pilen för barn 1-3 år, Björken för barn 2-4 år, Lönnen för barn 4 år, Aspen för barn 5 år. Bedömningen är att förskolan kan ta emot upp till 80 barn.
- **Romaskolan F-9** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 9 och fritidshem. Skolan har **372** elever varav **100** går på fritidshem (231206). Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6, två paralleller 7-9. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 350 elever. Upptagningsområdet för F-6 är Roma, Björke, Akeback, Hogrän, Vall och Atlingbo. Upptagningsområdet för år 7-9 är samma som ovanstående samt Dalhem, Endre, Kräklingbo och Vänge.
- **Eskelhem förskola** ligger i anslutning till Eskelhem skola. Förskolan har 35 barn på en avdelning med två grupper. Bedömningen är att det finns plats för 28 barn.
- **Eskelhem skola F-3** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 3 och fritidshem. Skolan har idag 48 elever varav 37 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: En parallell F-1 och sammanslagning av år 2-3. Upptagningsområde är Eskelhem, Tofta och Gnisvärd. Bedömningen är att skolan har plats för upp till 75 elever. I årskurs 4 tillhör eleverna Västerhejde skola.
- **Sanda förskola** har 78 barn på fem avdelningar: Hinken för barn 1-3 år, Spaden för barn 1-3 år, Kannan för barn 3-5 år, Räfsan för barn 3-5 år, Sandbiet för barn 5 år. Bedömningen är att förskolan har plats för upp till 75 barn. Verksamhet bedrivs också i en paviljong med tidsbegränsat bygglov till mars 2024.
- **Sanda skola F-3** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 5 och fritidshem. Skolan har 70 elever varav 58 går på fritidshem. Bedömningen är att skolan skulle kunna ta emot upp till 100 elever. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-3. Skolans upptagningsområde är Sanda, Mästerby, Västergarn, Väte och Hejde. I årskurs 4-9 tillhör eleverna Klinteskolan.
- **Klinte förskola** har 87 barn på fem avdelningar: Sparven för barn 1-2 år, Bläcku för barn 1-2 år, Ugglan för barn 3-4 år, Tornfalkarna för barn 3-4 år, Staren 5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 100 barn.
- **Klinteskolan F-9** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 9 och fritidshem samt utöver detta resursskolan Hamnen för elever i årskurserna 3-9 med behov av förstärkt särskilt stöd. Upptagningsområdet är Klintehamn med omnejd. Skolan har 299 elever varav 91 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-3, 6, 7 och 9, två paralleller 4-5 och 8 samt Hamnens elever. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 500 elever

Södra Gotland

- **Hemse förskola/Mullvaden** ligger i norra delen av Hemse samhälle och har 49 barn på tre avdelningar: Spindeln för barn 2-5 år, Humlan för barn 2-5 år, Myran för barn 1-2 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 65 barn.
- **Hemse förskola/Tallen** har 64 barn på fyra avdelningar: Kotten för barn 3-5 år, Barret för barn 3-5 år, Barken för barn 1-3 år, Fröet för barn 1-3 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 80 barn.
- **Hemse förskola/Högby** har 42 barn på 3 avdelning: Blomman för barn 1-5 år, Biet för barn och Fjärilen för barn. Det finns möjlighet till ytterligare två avdelningar med sammanlagt 40 barn efter färdigställd anpassning och renovering.
- **Högby skolan F-9** är en grundskola i Hemse med verksamhet från förskoleklass till årskurs 9 och fritidshem. Skolan har även särskild undervisningsgrupp. Skolan har 314 elever varav 65 går på fritidshem. Upptagningsområdet är södra Gotland. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 500 elever. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6 och två paralleller i årskurs 7-9. Högby skolan tar idag emot elever från andra skolor för undervisning i idrott, slöjd, hemkunskap och moderna språk.
- **Stånga skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är Stånga, Burs, Linde och Lojsta. Skolan har 94 elever varav 70 går på fritidshem. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6, men sammanslagningar sker i undervisningen inom vissa ämnen. Skolan bedöms kunna ha plats för 140 elever. I årskurs 7-9 tillhör eleverna Högby skolan.
- **Garda förskola** har 33 barn på två avdelningar: Regnbågen för barn 2-3 år och Solkatten för barn 4-5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 40 barn.
- **Garda skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är Gardå, Etelhem, Alskog, Ardre, Lye, När och Lau. Skolan har 92 elever varav 47 går på fritidshem. Skolan bedöms ha plats

för 175 elever. Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6. I årskurs 7–9 tillhör eleverna Högby skolan.

- **Havdhem förskola** har 36 barn på två avdelningar: Lönnen för barn 1–3 år och Kastanjen för barn 3–5 år. Bedömningen är att det finns plats för upp till 40 barn.
- **Havdhem skola F-6.** Grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområde är Grötlingbo, Eke, Näs, Hablingbo, Silte, Rone, Alva och Havdhem. Skolan har 70 elever varav 30 går på fritidshem. Skolan bedöms ha plats för 175 elever. Nuvarande klassorganisation: en parallell förskoleklass och årskurs 1. Öja Skola är under läsåret 23/24 lokaliserad till Havdhem då periodiskt underhåll inklusive verksamhetsanpassningar genomförs i Öja skola.
- **Öja förskola** har 19 barn på en avdelning: Lärkfinkarna för barn 1-5 år. Förskolan är belägen på samma tomt som Öja skola. Bedömningen är att det finns plats för upp till 40 barn: varav 15 i förskolebyggnad och 25 barn i skolbyggnaden.
- **Öja skola F-6** är en grundskola med verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 och fritidshem. Upptagningsområdet är Fide, Hamra, Vamlingbo, Sundre och Öja. Skolan har 42 elever varav 24 går på fritidshem. Bedömningen är att skolan kan inrymma cirka 125 elever. Nuvarande klassorganisation: en parallell förskoleklass och år 1, sammanslagningar år 2–3 och 4–6. Eleverna i årskurs 7–9 går vidare till Högby skolan.

Kvarteret/området Hackspetten i Norra Visby

(Läs även i kapitel; 3.1 Prognos för framtida behov)

Området är i behov av ett omtag och det bedöms vara mycket aktuellt att göra en ny analys och behovsbedömning. Besluta hur området kan och skall användas utifrån nämndernas strategiska och långsiktiga behov samt för att möjliggöra goda organisatoriska förutsättningar för förvaltningen.

Hur området är organiserat i dag är en konsekvens av tidigare beslut såväl politiska som organisatoriska. Besluten har dock inte alltid tagits i samråd mellan förvaltningens två nämnder och berörda avdelningar. Med det som bakgrund så innebär det att nuläget och behoven för området är mer eller mindre akut. Det finns en trångboddhet och ett missnöje med hur området hanteras.

I dag är följande avdelningar och verksamheter förlagda till området;

- Polhemsskolan – grundskola och fritidshem – N:a Hansegatan
- Modersmål - Lotsen
- Barn- och elevhälsans (BEH) huvudkontor - Mästergatan
- Vuxenutbildningen – N:a Hansegatan och Gesällgatan
- Matsal/skolbespisning för grundskola och delar gymnasiets yrkesprogram

Både vuxenutbildning och grundskola har behov av utökning inom området, av olika skäl. Vuxenutbildningens utbud och lokaler är parallellt under utredning med anledning av både lokalbehov och framtida utbildningsutbud.

2.6 Lokalkostnader och kostnadsutveckling

	Verksamhet		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
941110	Skola	kr	-150879603	-152023325,2	-151968788,2	-151652468	-155119516,4	-147698441,7	-133885686,9	-136927122,4	-139406219,5	-141206578,4
		m2	173826	172709,3	172397	171035	170000	169211	167257	167257	166448	164435
		kr/m2	867,9921471	880,2266305	881,5048299	886,6750548	912,4677436	872,8654856	800,4788256	818,6630298	837,5361644	858,7379717
941120	inhyrd skola	kr	-9941651,4	-10296459,83	-11365665,43	-10923871,5	-9457207,32	-8384174,64	-6305199,48	-6273570,96	-6637233,34	-11696187,34
		m2	6003,5	10048,5	10048,5	9116	6455	3893	4337	4543	13409	15139
		kr/m2	1655,975914	1024,676303	1131,080801	1198,318506	1465,097958	2153,653902	1453,815882	1380,931314	494,9834693	772,5865209
941210	Förskola	kr	-14117413,92	-14275051,39	-14279663,88	-14256508,61	-13389424,62	-14597578,8	-15283041,93	-15208844,4	-15476087,07	-15609582,53
		m2	17243	17243	17243	17445	18532	17644	18127	17942	18339	18339
		kr/m2	818,7330465	827,8751604	828,1426596	817,2260596	722,5029473	827,3395375	843,1092806	847,667172	843,8893653	851,1686859
941220	Förskola inh	kr	-7262497,95	-7475272,92	-7731272,89	-7620989,3	-7354746,66	-6222099,09	-5805685,38	-5897018,64	-5978394,12	-5637769,92
		m2	5122	5122	5122	5298	5024	3998	4338	4158	4144	4144
		kr/m2	1417,902763	1459,444147	1509,424617	1438,465327	1463,922504	1556,302924	1338,332268	1418,234401	1442,662674	1360,465714

2.8 Lokalernas underhållsbehov

Region Gotlands ska ha en långsiktig plan för planerat underhåll (PU) av regionens bebyggda fastigheter samt för att skapa förutsättningar för att kunna samordna förvaltningarnas behov av verksamhetsanpassningar samt eventuella lokalförändringar. Detta för att kunna genomföra större underhållsåtgärder samtidigt som eventuella lokalanpassningar/ombyggnader sker, för att få kostnadseffektiva projekt. Även åtgärder kopplade till energi/klimat-projektet ska i så stor utsträckning som möjligt att samordnas med underhållsåtgärderna. Nedan visas ett större urval av behov men 10 årsplanen redovisas även under rubriken prioriterade underhållsåtgärder.

Visbyområdet

Solbergaskolan, i nuläget 4–9

Ny idrottshall, uppskattad kostnad 50 mnkr 2026.

Underhåll av ventilation samt PU, i huvudbyggnad (A-hus). Start ht2024

Tjelvarskolan F-3

Planerat underhåll planeras, ombyggnad till F-6 skola, vissa anpassningskostnader i samband med PU.

Uppskattad kostnad PU ca 30 mnkr.

Alléskolan 2–6

Rivning av dagens Alléskola, nybyggnation av 2 * F-6-skola. Flytt av F-1 från Humlegårdsskolan till nya skolan. Invigning 2024. Kostnad: 140 mnkr.

Utökad tillgång till idrottshall koordineras med Solbergaskolan.

Tillkommer kostnad för evakuering som hanteras av TN/TKF och delas mellan projekten för Södervärns skolan och Alléskolan

Humlegårdsskolan F-1

Flyttas till nya Alléskolan augusti 2024.

Humlans förskola 3 avdelningar (varav en för barn med flerfunktionsnedsättningar)

Efter Alléskolans utbyggnad planeras Humlegårdsskolan avvecklas som grundskola och ytorna görs om till förskola vilket ger ytterligare två avdelningar och ytterligare en avdelning specialförskola för barn med flerfunktionsnedsättning. Uppskattad kostnad i samband med ändrad användning ca 3 mnkr. *Tillkommer uppskattad kostnad PU ca 8 mnkr år 2024 – 2025.*

Södervärnskolan 4-9 7268 m²

PU nyligen genomfört i A-huset och matsalshuset.

I idrottshallen kommer anpassningar av omklädningsrum med mera att göras 2023, *ca 2 mnkr.*

Västerhejde skola F-6 2172 m²

Tidsbegränsat bygglov för Gröna längan med fyra klassrum och ett personalrum går ut 2027. *Uppskattad kostnad för 300 m² är ca 12 mnkr år 2026.*

Detta skall kopplas till punkt om nybyggnation av VVV-skolan (se nedan) Om VVV-skolan byggs finns inte detta behov.

VVV-skolan

En ny två-parallellig skola i Västerhejde/Vibble/Visborg. Huvudalternativen är nybyggnation i anslutning till befintlig skola eller nybyggnation nordost om Kneippbyrondellen. *Beräknad och budgeterad kostnad för 2*F-6 = 150 mnkr 2028* (kostnaden för Alléskolan med indexering). Beslut om finansiering skall vara taget i kommunfullmäktige. Detta handlar dock inte i första hand bara om VVV-skolan utan det skall tydligt kopplas föregående punkt om Västerhejde skola. Det finns inte längre möjlighet att förlänga det tidsbegränsade bygglovet i Västerhejde.

Beslut

- *Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att säkra lokaler i Västerhejde skola då tidsbegränsat bygglov löper ut 2027 och därmed att skjuta på projekteringen av ny skola i Västerhejde/ Vibble/ Visborg-området (VVV-skolan) (BUN 231205)*
- Innebär att möjligheten till att göra en permanent utbyggnad av Västerhejde skola skall undersökas skyndsamt samt att ärendet för Västerhejde läggs in i tabell för prioriterade lokalbehov

Västerhejde, Korallen och Torpet förskola 799 m², 5 avd.

Bedömt maxantal barn ca 95. Antal inskrivna barn 93.

Paviljong med tillfälligt bygglov ska bort juni 2024 och ersätts ej.

Väskinde skola F-6 2961 m²

Bedömt maxantal elever blir ca 300. Inskrivna elever 233.

Skolan är idag 1,5-parallellig och blir 2024 2-parallellig F-6. För denna expansion behövs ytan som förskolan idag disponerar i huvudbyggnaden användas av grundskolan. För beräknade investeringar se Väskinde förskola.
För inventarier och verksamhetsanpassningar i samband med verksamhetsförändringarna *äskas 2,5 mnkr till år 2024.*

Väskinde förskola 6 avd. 987 m2

Förskolan har idag sex avdelningar, varav 3 avdelningar i två paviljonger och tre avdelningar i skolbyggnaden. Båda paviljongerna är placerade på fastigheten med tidsbegränsade bygglov. En ny förskola med 6 avdelningar byggs 2023–2024. Invigning HT 2024, *kostnad ca 42 mnkr.*

Visborg förskola 1 (Pippi)

Nybyggnation 2027 i norra änden av Visborgsfältet, på den så kallade ”Pippitomten”.
Uppskattad kostnad 45 mnkr beräknad på kostnaden för Väskinde förskola med sex avdelningar.

Visborg förskola 2 (Kneippbyn)

Nybyggnation 2030 i anslutning till den föreslagna VVV-skolan vid Kneippbyn-rondellen men i övrigt med samma förutsättningar som Visborg förskola. *Uppskattad kostnad ca 47 mnkr.*

Romalinjen

Romaskolan F-9 5443 m2

Ny idrottshall, *uppskattad kostnad 50 mnkr 2024.*

Endre skola F-6 853m2

Paviljong med tillfälligt bygglov ersätts ej.

Endre förskola 3 avd. 417 m2

Paviljong med tillfälligt bygglov ersätts ej.

Dalhem skola F-6 1655 m2

Ingen planerad åtgärd. Dock kommande platsbrist med anledning av delvis samlokaliserad förskola som måste hanteras. Se Dalhem förskola.

Dalhem förskola 3-4 avd. 543 m2

Paviljong med tillfälligt bygglov upphör 2025. Ersättning för paviljong med två permanenta avdelningar. *Uppskattad kostnad ca 20 mnkr år 2025.*

Vänge skola F-6 925 m2

Tillbyggnad med tillfälligt bygglov som gått ut. Förlängt bygglov till 2024-06-30. *Uppskattad kostnad 2 mnkr 2023.*

Uppskattad kostnad PU ca 11 mnkr.

Vänge förskola 2 avd. 286 m2

Uppskattad kostnad PU ca 3,3 mnkr 2025

Norrlinjen

Lärbro skola

Under våren 2024 kommer det att utföras ett mindre periodiskt underhållsarbete i slöjdlokalerna för att få en fungerade slöjdsal samt anpassa ett av klassrummen för att fritidsverksamheten ska få funktionella lokaler.

Lärbro förskola 4 avd. 510 m2

Paviljongen Vargen har tidsbegränsat bygglov till 2024-09-01. Paviljongen kommer att tas bort. Idag står paviljongen tom och barnen är inflyttade i "Folkskolan 1919". *Uppskattad kostnad 2 mnkr år 2024.*

Fole förskola 3 avd.

Finns idag en uteavdelning. Barnen kan gå in i en provisorisk byggnad vid dåligt väder. Utreda möjligheten till enklare byggnad med värmekälla, toalett och diskbänk. Ingen uppskattad kostnad.

Klinte/Sudretlinjen

Klinteskolans F-9 7466 m2

Periodiskt underhåll pågår.

Sanda skola F-3 810 m2

Se även Sanda förskola.

Uppdrag från BUN att utreda Sanda skola och förskola.

Sanda förskola 5 avd. 640 m2

Paviljong med tidsbegränsat bygglov till 2025, undermåliga lokaler i före detta lärarbostaden samt lokaler inne i grundskolans byggnad. För att skapa en god och kvalitativ lösning finns behov av en ny lösning med tre avdelningar.

Uppskattad kostnad ca 30 – 60 mnkr 2025

Uppdrag från BUN att utreda Sanda skola och förskola.

Högby skolan F-9 6253 m2

Periodiskt underhåll är till stora delar genomfört. Fortsatt PU planeras 2024

Stånga skola F-6 1022 m2

Upprustning av skolgård 1,5 mnkr 2024. *Uppskattad kostnad PU ca 12 mnkr*

Havdhem skola F-6 1032 m2

Uppskattad kostnad PU 11 mnkr 2028

Havdhem förskola 2 avd. 325 m2

Uppskattad kostnad PU 4 mnkr 2027

Öja skola F-6 1824 m2

Periodiskt underhåll pågår, beräknas vara klart juni 2024. *Uppskattat kostnad för underhållsarbetet är ca 18 mnkr.*

Öja förskola 2 avd. 325 m2

Samordning med PU i skolan krävs då förskolan till viss del nyttjar lokaler i skolbyggnaden. *Uppskattad kostnad PU-andel i skolbyggnaden ca 200 m2, 2 mnkr.*

Anpassad skola

Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola. Skolformen beräknar ytterligare en viss ökning med ett tiotal elever mellan 2024 och 2033. Detta i kombination med strukturella förändringar ger ett visst investeringsbehov. *Uppskattad kostnad 2 mnkr 2024.*

Anpassad gymnasieskola har även behov av att renovera köket samt PU på övriga ytor. *Uppskattad kostnad för ca 1200 m2 är 13 mnkr.*

Gotlands resursskola

Resursskolan på Gotland behöver fördubbla antalet platser till ca 20. I Lövsta behövs utökning med grupprum för 2–4 elever för att fördubbla antalet elever. Tal och språk F-6 skall beredas plats på Polhemskolan läsåret 2024/25.

Modersmål

Modersmållärarna har behov av lokaler för att samlas och planera sin verksamhet. I huvudsak bedrivs verksamheten på skolorna.

Lotsen

Mottagning av nyanlända inför fortsatta studier. Behov av lokaler för mottagning, kartläggning, administration.

Barn- och elevhälsan (BEH)

BEH har på flera av skolorna icke ändamålsenliga lokaler. På många skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Önskan är att skolkurator och psykolog får ett gemensamt rum och att skolsköterskan har ett eget rum samt att dessa uppfyller gällande lagkrav. *Uppskattad kostnad för detta arbete är ca 12,5 mnkr (över 10 år)*

Barn- och elevhälsan (BEH) - Huvudkontor

Har ett centralt huvudkontor vid kvarteret Hackspetten, N: a Hansegatan, men största delen av personalgruppen är placerade ute på skolor. Inom området Hackspetten, N:a Hansegatan är i dag ett flertal olika verksamheter etablerade vilket skapar en oönskad trångboddhet. Av den anledningen utreds under 2023/24 möjligheten att flytta BEH:s huvudkontor för att lämna plats till grundskola alternativt vuxenutbildning. BEH:s lokal innehåller generella kontorsarbetsplatser och mötesrum. Det bedöms därmed vara möjligt att relativt enkelt flytta dessa till annan lokal, dock i nuläget oklart vilken.

2.9 Funktionalitet ur användarperspektiv

Grundskolan

Kvaliteten på grundskolornas lokaler varierar kraftigt. Många lokaler håller hög kvalitet och är ändamålsenliga ur ett pedagogiskt perspektiv. Exempelvis Solbergaskolan, Gråboskolan och Garda skola. Andra skolor har betydligt sämre lokalmässiga förutsättningar. Exempel på detta är Sanda skola, Stånga skola och Vänge skola. Till stor del beror skillnaderna på storleken och när skolorna är byggda. De mer nybyggda skolorna har i högre utsträckning en bra pedagogisk miljö med grupprum, avdelningsmöjligheter och bra ytor för pedagogisk personal. Graden av specialsalar för praktisk/estetiska ämnen så som slöjd, musik och bild är också högre på de större skolorna. Det hänger ofta samman med att dessa enheter också har undervisning för elever i de högre åldrarna (högstadium) där kraven varit högre under en längre tid.

Anpassad skola (tidigare särskola, nytt namn sedan 2023-07-01)

Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av anpassad skola.

Anpassad skola beräknar en viss ytterligare ökning mellan 2024 och 2033.

Grundskolan och anpassad skola ser även ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd som har behov av undervisning i mindre sammanhang med behöriga lärare. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av främjad närvaro och bättre mående för eleverna och blir därför ett viktigt stöd till elever i behov av förstärkt särskilt stöd. För att kunna växla upp och ta emot nya elever är både anpassad skola och resursskola i stort lokalbehov. Nuvarande lokaler räcker inte till för att möta förväntat ökande antal elever.

Förskolan

När det gäller förskolorna kan konstateras att flertalet är byggda under perioden 1960-talet till 1980-talet och är relativt likartade både vad gäller byggnadernas standard och underhåll. Undantag utgörs av bland annat Förskolan Törnekvior som byggdes och togs i bruk 2017/18. Många av lokalerna har under de senaste åren fått planerat underhåll av ytskikten och verksamheterna har då också gjort vissa anpassningar av lokalerna för att få en mer funktionell och modern lärmiljö. Vissa lokaler utmärker sig åt det negativa hållet vad gäller innemiljö och det kan då både handla om att lokalernas utformning är omodern eller behov av ytskiktsrenovering. Gamla tiders syn på barnomsorg kan tydligt ses till exempel i vår äldsta enhet Persgränd förskola. Renovering följer till stor del teknikförvaltningens underhållsplan som utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har möjligheter att vara med och prioritera till viss del.

Barn- och elevhälsan (BEH)

Har på flera av skolorna icke ändamålsenliga lokaler. På flertalet skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Önskan är att skolkurator och psykolog får ett gemensamt rum och att skolsköterskan har ett eget rum samt att dessa uppfyller gällande lagkrav. Med dagens skolorganisation med flertalet mindre

enheter blir det många dagliga förflyttningar för BEH-personalen vilket också påverkar arbetsmiljön för personalen och tillgänglig tid med barn och elever.

Kulturskola

Lokalerna är förhållandevis nya sedan några år tillbaka så nöjdheten är god. Dock är det påtagligt att gränsen är nära till att lokalbehoven inte är tillräckliga. Kulturskolan har kö till verksamheten vilken i nuläget inte är möjligt att korta ned i önskvärd takt.

2.10 Planerade och beslutade investeringar och projekt

- Ny idrottshall i Roma är beslutad, budget beviljad.
- Ny idrottshall för Solbergaskolan, budgeten är beviljad och MEX-gruppen hjälper nu oss med att hitta byggbar mark i närheten av Solbergaskolan. 50mnkr
- Ny förskola i Dalhem med 2 avdelningar, budgeten är beviljad. 20mnkr.
- Sanda förskola, ersätta paviljong och före detta lärarbostad samt ytor i skolan, budgeten beviljad (nytt uppdrag från politiken där en förstudie pågår) 12,5mnkr.
- Verksamhetsanpassningar Södervärns idrottshall, budgeten är beviljad 2023.
- Verksamhetsanpassningar i Humlegårdsskolans lokaler som lämnas när skolan flyttar till Alléskolan tredje kvartalet 2024. Skolans gamla lokaler ska anpassas till förskola och specialförskola. Specialförskolan ska utöka sin verksamhet från en avdelning till två avdelningar.
- Ersättning för paviljonger med tidsbegränsade bygglov, planerat enligt tidsplan för bygglov till 2027. 10,5mnkr.
- Utökning av verksamheten för Gotlands resursskola Lövsta, planerat till 2024. 1.5 mnkr.
- Ersättning för paviljong med tidsbegränsat bygglov i Vänge skola.
 - Ej budgeterad
- Endre förskola. Borttagning av paviljong och återställning av mark. 1mnkr.
- Endre skola. Borttagning av paviljong och återställning av mark. 1mnkr
- Lärbro förskola. Borttagning av paviljong och anpassningar av hus 1919. 3mnkr.
- Resursskolan saknar lokaler
- Roma skolans gamla idrottshall anpassas till skolhus ca. 7 mnkr

2.11 Trender, inriktningar och krav

Ökad polarisering och utsatthet

Ökad polarisering och utsatthet kan kopplas till lågkonjunktur, kostnadsökningar, inflation, ökad ekonomisk oro och ökad arbetslöshet, vilket ofta leder till ökad ekonomisk ojämlikhet, där de som redan är ekonomiskt utsatta drabbas mest. Detta kan förstärka politisk polarisering då människor som känner sig ekonomiskt utsatta kan vara mer benägna att stödja extrema åsikter och söka snabba lösningar, skylla problemen på andra grupper och/eller söka sig till kriminalitet. Ökad ekonomisk oro kan även leda till en ökad misstro gentemot institutioner och samhällsstrukturer. Om ekonomisk oro och ojämlikhet inte kan hanteras på ett effektivt sätt finns det risk att det leder till sociala spänningar som ytterligare kan förstärka oro och osäkerhet i samhället vilket förvaltningen kontinuerligt behöver ta i beaktning.

Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor

Den ökade medvetenheten om samhällets sårbarhet, såväl nationellt och internationellt som lokalt, kräver att kompetensen inom säkerhets- och beredskapsfrågor höjs för att säkerställa samhällsviktiga verksamheter. Det säkerhetspolitiska läget och oron i omvärlden kan leda till en ökning av flyktingar på grund av faktorer som klimat, krig, fattigdom och politiskt förtryck. Sveriges ändrade asylpolitik har dock minskat antalet nyanlända på centrala mottagningar, men en grundkapacitet behöver upprätthållas. Förvaltningen har här behov av att höja kompetensen inom risk- och incidenthantering, arbeta med förebyggande åtgärder, ha kunskap om lokalernas status och förmåga samt följa lagkrav. Särskilt beredskapsfrågan bedöms påverka lokalerna då alla nuvarande lokaler inte anses ha den kapacitet som efterfrågas, det vill säga när det gäller 90 dagars självförsörjning.

Nya livsmönster och arbetssätt påverkar platsbundenhet.

Digitaliseringen har ökat möjligheten för delar av förvaltningen att arbeta delar av arbetsveckan på distans. Berörda medarbetare upplever att det finns både för- och nackdelar med detta. Utveckling av hem- och distansarbete leder många gånger till mer nöjda och produktiva medarbetare och skall inte hindras men att under lång tid utebli från det viktiga informella samspelet med kollegor kan innebära en risk.

2.12 Projektidéer

- I Roma skolan saknas det undervisningssalar, grupprum och administrativa ytor för pedagoger samt att skolområdet bedöms växa och skall ha möjlighet att ta emot elever från bland annat Endre skola.
 - Genom att anpassa nuvarande idrottshall till ett skolhus skulle typrummen som saknas rymmas i det tilltänkta nya skolhuset. Arbetet kan först påbörjas när den nya idrottshallen står på plats 2025.
- För att klara kraven för läroplanen inom idrott för Alléskolan behöver hallen utökas med två omklädningsrum och en ridåvägg så att idrottshallen går att dela av till två idrottsytor. Nuvarande del där omklädningsrummen är idag blir förrådsytor för utrustningen som behövs inom idrottsämnet. Bommar, lodlinor med mera installeras i A7 idrottshall. I en tillbyggnad bygger man fyra nya omklädningsrum så man klarar av flödet för att kunna ha idrott på två golvytor. A7 idrottshall har idag inga förrådsutrymmen.
- Sanda skola och förskola. Skapa en samlad förutsättning för förskolan och därmed bygga en ny förskola med utgångspunkt från den förskola som byggs i Väskinde och för en renovering av skolbyggnaden så att skolan blir en F-3-skola.

3 Behovsbedömning

Det är i dag svårt att förutsäga ett framtida lokalbehov för nämndens ansvarsområden. Utgångspunkten för hur framför allt förskolan och grundskolan ska organiseras är det huvudmannen som har ansvar för, när det gäller barnens och elevernas lärande och kunskapsutveckling. Det är den politiska majoriteten som avgör och beslutar hur Region Gotlands skolor skall organiseras geografiskt och stadie- och storleksmässigt.

Det förvaltningen har att planera utifrån är nuläget vad det gäller politiska beslut, den geografiska spridda placeringen av skolor, lokalernas status och behov av underhåll, om- och tillbyggnad.

3.1 Prognos för framtida behov

Med hänsyn taget till den bakgrundsfakta som redovisas inledningen av kapitel 3 Behovsbedömning, så görs följande uppskattningar utifrån nuvarande lokalers förutsättningar och verksamheternas behov och arbetsmiljö. Flertalet av dessa uppskattningar kommer dock att behöva analyseras djupare och kan även påverkas av vårdnadshavares val av skola, politiska beslut och ekonomiska förutsättningar.

Lokalplaneringen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har stora investeringsbehov för att möta regionens mål, inklusive att säkerställa tillgänglighet, trygghet och kvalitet i skolmiljön. Åtgärder krävs inom utbildnings- och idrottslokaler, för säkerhetsförbättringar, anpassningar för funktionsnedsatta, utökning av idrottsfaciliteter och förbättringar av omklädningsrum samt för elevhälsans lokaler. Detta kommer att kräva betydande budgetanslag över ett tidsspänn på tio år. Uppskattade behov redovisas övergripande för perioderna, per skolform och avdelning.

Visby

Förskolan 2024–2032

För norra Visby beräknas en ökning med 28 barn och för södra Visby en ökning med 30 barn. Om 80 % väljer kommunala förskolor så blir behovet en ökning med 46 platser.

- För perioden 2024–2028 förväntas en minskning med 4 platser inom området

Grundskolan 2024–2032

För norra Visby beräknas en minskning med 192 elever och för södra Visby en minskning med 4 elever. Om 90 % väljer kommunala skolor så blir behovet en minskning med 176 platser.

- För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 114 platser.

Norra Gotland Fårösund och Slite

Förskolan 2024–2032

För norra Gotland Fårösund beräknas en minskning med 2 barn och för Slite en ökning med 17 barn. Om 80 % väljer kommunala förskolor så blir behovet en ökning med 12 platser.

- För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli + - 0

Grundskolan 2024–2032

För norra Gotland Fårösund beräknas en minskning med 55 elever och för Slite en ökning med 14 elever. Om 90 % väljer kommunala skolor så blir behovet en minskning med 37 platser.

- För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 27 platser

Roma upptagningsområde

Förskolan 2024–2032

För Roma upptagningsområde beräknas en minskning med 6 barn. Om 80 % väljer kommunala förskolor så blir behovet en minskning med 5 platser.

- **För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 18 platser**

Grundskolan 2024–2032

För Roma upptagningsområde beräknas en minskning med 72 elever. Om 90 % väljer kommunala skolor så blir behovet en minskning med 65 platser.

- **För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 41 platser**

Klinte upptagningsområde

Förskolan 2024–2032

För Klinte upptagningsområde beräknas en ökning med 5 barn. Om 80 % väljer kommunala förskolor så blir behovet en ökning med 4 platser.

- **För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 2 platser**

Grundskolan 2024–2032

För Klinte upptagningsområde beräknas en minskning med 29 elever. Om 90 % väljer kommunala skolor så blir behovet en minskning med 26 platser.

- **För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 14 platser**

Sudret

Förskolan 2024–2032

För Sudrets upptagningsområde beräknas en ökning med 4 barn. Om 80 % väljer kommunala förskolor så blir behovet en ökning med 3 platser.

- **För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 5 platser**

Grundskolan 2024–2032

För Sudrets upptagningsområde beräknas en minskning med 31 elever. Om 90 % väljer kommunala skolor så blir behovet en minskning med 28 platser.

- **För perioden 2024–2028 förväntas behovet bli en minskning med 15 platser**

Sammantaget visar ovanstående beräkningar på att det inte är aktuellt med utökning av antalet platser under perioden 2024–2028 för något av områdena. Däremot kan det vara aktuellt med utökning i det längre perspektivet men här krävs närmare analys kopplat till lokalernas beskaffenhet.

För att beräkningarna skall vara hållbara så krävs det att nuvarande lokalbestånd bevaras och utökas i den omfattning och utifrån den tidplan som tidigare beslutats samt att de omhändertaras kontinuerligt utifrån beslutade underhållsplaner.

Visbyområdet

Humlans förskola

Humlegårdsskolan avvecklas som grundskola och ytorna görs om till förskola vilket ger ytterligare två avdelningar och ytterligare en avdelning specialförskola för barn med flerfunktionsnedsättning.

Västerhejde, Korallen och Torpet förskola

Bedömt maxantal barn ca 95. Antal inskrivna barn 93.

Paviljong med tillfälligt bygglov på Korallen. Förlängd till 2024-06-19.

- Utredning pågår om möjligheten att ersätta med tillfällig lösning på Torpet. Kan även vara aktuellt med flytt av paviljonger från Väskinde.

Väskinde förskola

En ny förskola byggs 2023–2024. Invigning HT 2024, kostnad ca 42 mnkr.

Visborgsområdet

Tidigare har följande preliminära beräkningar gjorts med anledning av planering av det nya Visborgsområdet:

- Visborg förskola 1 (Pippi) under perioden 2024–2026? Nybyggnation i norra änden av Visborgfältet, på den så kallade ”Pippitomten”.
- Visborg förskola 2 (Kneippbyn) Nybyggnation 2030 i anslutning till den föreslagna VVV-skolan (grundskola) vid Kneippbyrondellen men i övrigt med samma förutsättningar som Visborg förskola. Se text om grundskola i detta kapitel.
 - Behovet av dessa två förskolor skall utredas närmare. Vilken kapacitet har Visby söder och Västerhejde i dag och vad behövs framöver. Att bygga två nya förskolor bedöms inte vara högprioriterat i nuläget.

Roma/mellersta Gotland

Endre förskola

Paviljong med tillfälligt bygglov tas bort och ersätts ej.

Dalhem förskola 3–4 avd.

Paviljong med tillfälligt bygglov upphör 2025. Ersättning för paviljong med två permanenta avdelningar. *Uppskattad kostnad ca 20 mnkr år 2025.*

Vänge förskola

Uppskattad kostnad PU ca 3,3 mnkr 2025

Norra Gotland

Lärbro förskola

Paviljongen Vargen har tidsbegränsat bygglov till 2024-09-01. Idag är paviljongen tom och barnen är inflyttade i "Folkskolan 1919".

Fole förskola 3 avd.

Finns idag en uteavdelning. Barnen kan gå in i en provisorisk byggnad vid dåligt väder. Utredning påbörjad om möjligheten till enklare byggnad med värmekälla, toalett och diskbänk. Ingen uppskattad kostnad i nuläget.

Klinte/sudret

Sanda förskola 5 avd. 640 m²

Paviljong med tidsbegränsat bygglov till 2025, undermåliga lokaler i före detta lärarbostaden samt lokaler inne i grundskolans byggnad. För att skapa en god och kvalitativ lösning finns behov av en ny lösning med tre avdelningar. *Uppskattad kostnad ca 30 – 60 mnkr 2025.* Uppdrag från BUN att utreda Sanda skola och förskola. Arbete pågår.

Havdhem förskola

Uppskattad kostnad PU 4 mnkr 2027.

Öja förskola

Samordning med pågående PU i skolan krävs då förskolan till viss del nyttjar lokaler i skolbyggnad.

Grundskola

VVV-skolan

En ny två-parallellig skola i Västerhejde/Vibble/Visborg. Huvudalternativen är nybyggnation i anslutning till befintlig skola eller nybyggnation nordost om Kneippbyrondellen. Beräknad och budgeterad kostnad för 2*F-6 = 150 mnkr 2028 (kostnaden för Alléskolan med indexering).

Beslut BUN 231205

- *Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att säkra lokaler i Västerhejde skola då tidsbegränsat bygglov löper ut 2027 och därmed att skjuta på projekteringen av ny skola i Västerhejde/Vibble/Visborg-området (VVV-skolan)*

Västerhejde skola F-6

Har ett tidsbegränsat bygglov för paviljong med fyra klassrum och ett personalrum, vilket går ut 2027. Uppskattad kostnad för 300 m² är ca 12 mnkr år 2026. Om VVV-skolan byggs finns inte detta behov.

- Om VVV-skolan inte byggs krävs permanent utbyggnad av Västerhejde skola.
- Om Västerhejde skola inte kan byggas ut permanent och VVV-skolan inte skall byggas krävs fördjupad analys och bedömning av Södervärnskolans och Alléskolans kapacitet och möjligheter

Beslut.

- *Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att säkra lokaler i Västerhejde skola då tidsbegränsat bygglov löper ut 2027 och därmed att skjuta på projekteringen av ny skola i Västerhejde/Vibble/Visborg-området (VVV-skolan) (BUN 231205)*

- Innebär att möjligheten till att göra en permanent utbyggnad av Västerhejde skola skall undersökas skyndsamt samt att ärendet för Västerhejde läggs in i tabell för prioriterade lokalbehov

Endre skola

Den äldsta delen av skolbyggnaden är i två plan. Det finns även en tillbyggd del med matsal och undervisningssalar. Skolan har totalt sex klassrum och sju grupprum. Vissa klassrum är belägna i paviljong med tidsbegränsat bygglov fram till juni 2024. Efter skolutredningen 2020 (BUN §125) gavs utredningsuppdrag till förvaltningen gällande att Endre skola skall gå mot förskola och skola för F-3. Åk6 flyttades från Endre skola till Roma skola till läsåret 23/24.

Vid BUN 231205 togs följande beslut;

- *Då behov av anpassningar har lyfts, både i Romaskolan och Endre skola samt gällande skolskjuts så behöver dessa kostnadsuppskattas.*
- *Det behöver även utredas huruvida lokalbehoven kan lösas utan provisoriska lösningar.*
- *Förvaltningen ges även i uppdrag att se över restider med skolskjuts*
- *Nämnden delegerar till arbetsutskottet att besluta i ärendet*

Vänge skola F-6

Skolan har 54 elever varav 23 går på fritidshem. Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till 110 elever vilket innebär att det i dag finns ett överskott på lokalyta.

- Skolan har en tillbyggnad med tidsbegränsat bygglov som är förlängt till 2024-06-30. Uppskattad kostnad för avveckling 2 mnkr 2023. Vilket också innebär att ytorna minskar
- Skolans lokaler är i stort behov av underhåll vilket varit eftersatt under ett flertal år. *Uppskattad kostnad PU ca 11 mnkr.*
- I arbetet med lokalbehovsplanen framgår det tydligt att avdelning grundskola behöver ett inriktningsbeslut för Vänge skola. Detta för att kunna planera för vilken typ av underhåll som skall göras och i vilken omfattning
- **231205 – Inget nytt inriktningsbeslut från BUN**

Roma skola

Skolan är till större delen byggd i ett plan fördelat på tre byggnader samt idrottssal. Roma skolan har totalt 20 klassrum och 22 grupprum. Skolan har specialsalar för undervisning i idrott, träslöjd, textilslöjd, musik, bild, hemkunskap och specialinredda salar för naturvetenskapliga ämnen.

- Skolan växer och de är redan trångbodda. Skolan tar i dag emot elever från andra skolor för undervisning i moderna språk, slöjd, hemkunskap och idrott.

- Bedömningen är att skolan kan ta emot upp till **350** elever. Skolan har i dag **372** elever varav **100** går på fritidshem (**231206**). Nuvarande klassorganisation: en parallell F-6, två paralleller 7–9
- Skolan saknar ytor för idrotten och en ny idrottshall beräknas finnas på plats intill skolan i slutet av 2025. Förstudie för en fullstor ”enkel” hall i Roma är utförd. Projektet är beviljat 50 mnkr i budget.
- Skolan saknar ytor för idrottsundervisning och ny idrottshall beräknas finnas på plats intill skolan i slutet av 2025. Förstudie för en fullstor ”enkel” hall i Roma är utförd. Projektet är beviljat 50 mnkr i budget.
- Matsalen är för liten för antalet elever och måste anpassas utifrån elevantalet, RSF måltid har informerats och varit på ett platsbesök. RSF:s lokalbehovsplan tar ansvar för att skriva fram behovet av anpassning och utbyggnad av matsal. Samordnas med UAF
- För att få plats med skolans funktioner bygger man om gamla idrottshallen till ett skolhus, enligt en första utredning kan man få in ca 5 undervisningsrum. Anpassningen av gamla idrottshallen uppfyller då ytan för skolans behov
- Ett nytt skolhus i gamla idrottshallen plus en större matsal skulle uppfylla skolans lokalbehov för elever och pedagoger. Ett nytt skolhus i gamla idrottshallen kan tidigast stå klart i slutet av 2026. Skolan behöver en tillfällig lösning från och med skolstarten 2024/2025.
 - En paviljong kan dockas ihop med matsalen. Ca 60kvm behövs för att tillgodose behoven i matsalen samt tre paviljonger för undervisning.
- Två rum har avsatts för skolbibliotek som kombineras med grupperum

Beslut BUN 231205

- *Då behov av anpassningar har lyfts, både i Romaskolan och Endre skola samt gällande skolskjuts så behöver dessa kostnadsuppskattas.*
- *Det behöver även utredas huruvida lokalbehoven kan lösas utan provisoriska lösningar.*
- *Förvaltningen ges även i uppdrag att se över restider med skolskjuts*
- *Nämnden delegerar till arbetsutskottet att besluta i ärendet*

Endre skola är under utredning för att eventuellt bli en F3-skola. Det kan innebära att åk 4–6 flyttas till Romaskolan. Åk 6 (23/24) från Endre skola går redan i dag på Romaskolan

Beslut BUN 231205

- *Då behov av anpassningar har lyfts, både i Romaskolan och Endre skola samt gällande skolskjuts så behöver dessa kostnadsuppskattas.*
- *Det behöver även utredas huruvida lokalbehoven kan lösas utan provisoriska lösningar.*
- *Förvaltningen ges även i uppdrag att se över restider med skolskjuts*
- *Nämnden delegerar till arbetsutskottet att besluta i ärendet*

För att Roma skola skall kunna växa och ta emot fler elever behöver följande utredas och kostnadsuppskattas:

- Fler undervisningssalar behövs och förslagsvis kan gamla idrottshallen byggas om till ett skolhus när den nya idrottshallen är på plats i slutet av 2025. Förvaltning bedömer att projekteringen av att bygga om ”gamla” idrottssalen till undervisningsrum behöver påbörjas snarast
- Matsalens kapacitet vad det gäller kök och matplatser

Beslut BUN 231205

- *Förvaltningen ges i uppdrag att utreda behovet av lokaler för Roma skola samt att inleda projektering av att bygga om den ”gamla” idrottssalen till undervisningsrum. Matsalens kapacitet vad det gäller kök och matplatser behöver också utredas.*

Solbergaskolan

Solbergaskolan tappar med anledning av det nya badhuset som ska byggas på skoltomten all grönyta där de i dag förlägger sina organiserade och spontana uteaktiviteter. För att ersätta ytan skolan tappar finns det behov av att få till en multiarena/spontanidrottsplats på skolgården där eleverna kan ha rörelselek och rastaktivitet. Ett uteklassrum där man kan samlas i alla väder i närhet till spontanidrottsplatsen behöver skolan ha på plats. Multiarenan och uteklassrummet ersätter den grönytan skolan förlorar.

Idrott

Visbyområdet har behov av utökning av ytor för idrottshall. Det är redan i dag trångt och ont om tider för skolorna i Visby. En uppskattad kostnad på 50 mnkr och byggandet behöver påbörjas 2026. Förstudie kring möjlig mark pågår.

Barn- och elevhälsan (BEH)

Har på flera av skolorna icke ändamålsenliga lokaler. På flertalet skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Önskan är att skolkurator och psykolog får ett gemensamt rum och att skolsköterskan har ett eget rum samt att dessa uppfyller gällande lagkrav.

Uppskattad kostnad för detta arbete är ca 12,5 mnkr (över 10 år)

Kvarteret/området Hackspetten i N:a Visby

Området är i behov av ett omtag och det bedöms vara mycket aktuellt att göra en ny analys och behovsbedömning. Besluta hur området kan och skall användas utifrån nämndernas strategiska och långsiktiga behov samt för att möjliggöra goda organisatoriska förutsättningar för förvaltningen.

Hur området är organiserat i dag är en konsekvens av tidigare beslut såväl politiska som organisatoriska. Besluten har dock inte alltid tagits i samråd mellan förvaltningens två nämnder och berörda avdelningar. Med det som bakgrund så innebär det att nuläget och behoven för området är mer eller mindre akut. Det finns en trångboddhet och ett missnöje med hur området hanteras.

I dag är följande avdelningar och verksamheter förlagda till området;

- Polhemsskolan – grundskola och fritidshem – N:a Hansegatan
- Modersmål – Lotsen
- Barn- och elevhälsans (BEH) huvudkontor – Mästergatan
- Vuxenutbildningen – N:a Hansegatan och Gesällgatan
- Matsal/skolbespisning för grundskola och delar gymnasiets yrkesprogram

Både vuxenutbildning och grundskola har behov av utökning inom området, av olika skäl. Vuxenutbildningens utbud och lokaler är parallellt under utredning med anledning av både lokalbehov och framtida utbildningsutbud

Förvaltningsledningen behöver här rådgöra och ta fram ett nytt förslag för hur området skall nyttjas framöver, vilket behöver förankras över avdelnings- och nämndgränser.

Inför beslut behöver följande beaktas;

- Utredningen om vuxenutbildningens framtida utbud och lokalbehov
- Gymnasiets framtida utbud och lokalbehov
- Utvecklingen av grundskolan inom Visby Norr
- Barn- och elevhälsans behov av ”huvudkontor”
- Behov av skolmatsal för Visby Norr, både grundskola och gymnasiet

3.2 Förslag till prioriterade lokalbehov

(Se även kapitel 3.1 Behovsbedömning och prognos framtida behov)

Tabell Prioriterade lokalbehov utifrån nuläge

Lokalbehov	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Idrottshall Roma	X								
Idrottshall Visby			X						
Förskola Dalhem	X								
Sanda förskola/skola	X	X							
Västerhejde skola. Ersätta tillfälliga paviljongen med permanent byggnad	X								
Roma skolan. Skolhus i gamla idrottshallen. Tillfälliga bygglov paviljonger från 2024–2027	x								
Solberga utemiljön (ersättning för plats där nya badhuset byggs)		X							

Förskola 1 nya Visborgsområdet					X				
Förskola 2 nya Visborgsområdet						X			

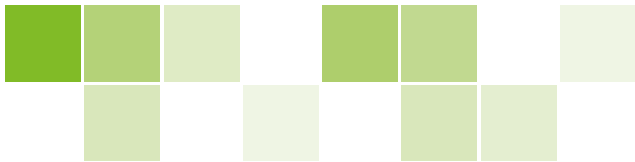
3.3 Prioriterade underhållsåtgärder

1. Alla lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet kontinuerligt
2. System som uppnått sin tekniska livslängd och ska uppfylla krav på en fastighetsägare i form av myndighetskrav.
3. Underhållsåtgärder som syftar till att skydda klimatskalet (tak, fasad och fönster)
4. Åtgärder som leder till sänkta driftkostnader samt minskad påverkan på miljön.
 Samtliga åtgärder skall göras på ett sådant sätt att:
 - Fokus på energi- och klimatförbättringar prioriteras.
 - Störningar för verksamheterna minimeras

Tabell Prioriterade underhållsåtgärder

Åtgärd	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Förskolan Humlan	X	X							
Förskolan Forellen			X						
Förskolan Klubbsvampen				X					
Klinteskolan	X								
Havdhem förskola			X						

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

PLAN

Mål och budget- skrivelse 2025– 2027

Fastställt av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2024-03-21

Ärendenr GVN 2024/6

Version 1.0

OBMål och budgetskrivelse 2025–2027

Innehåll

1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	3
1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag	3
1.1.1 Vuxenutbildning	5
1.1.2 Folkhögskolan	7
1.1.3 Ungdomsavdelningen.....	8
1.1.4 Arbetsliv och etablering.....	9
1.1.5 Wisbygymnasiet	10
Del 1 – Dimensionering	10
Del 2 – Genomströmning och mående	13
1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025–2027	15
2. Mål	16
2.1 Beslutade mål.....	16
2.2 Revidering av befintliga mål	16
2.3 Förslag till nya mål.....	16
3. Behov och prioriteringar av resurser 2025–2027	16
3.1 Inledning, behov prioriteringar	16
3.1.1 Vuxenutbildningen.....	17
3.1.2 Folkhögskolan	17
3.1.3 Ungdomsavdelningen.....	17
3.1.4 Arbetsliv och etablering.....	18
3.1.5 Wisbygymnasiet	18
3.1.6 Digitalisering	18
3.1.7 Kvalitetsutveckling.....	19
3.1.8 Barn- och elevhälsa	20
3.1.9 Kompetensförsörjning, gemensamt	20
3.2 Driftbudget 2025 – 2027.....	21
3.2.1 Ramförändringar i sammandrag.....	21
3.2.2 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	21
3.2.3 Elevflöden och demografi kommande år	22
3.2.4 Resursfördelningsmodell	23
3.3 Taxor och avgifter, interna och externa.....	24
3.4 Kompensation för externa avtal.....	24
4. Investeringsförslag med motiveringar 2025–2029.....	24
4.1 Lokaler	24
Gymnasiet.....	24
Vuxenutbildning.....	25
4.2 IT-investeringar	25
Bilageförteckning	26

Mål och budgetskrivelse 2025–2027 GVN

1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag

Nämndens uppdrag

Enligt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens reglemente: Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden fullgör Region Gotlands utbildning inom det offentliga skolväsendet för gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning, svenska för invandrare (sfi), uppdragsutbildning och yrkeshögskola samt för regionens arbetsmarknadspolitiska åtgärder på individnivå.

Nämnden svarar för elevhälsan inom sitt verksamhetsområde.

Nämnden ansvarar för Region Gotlands mottagande av flyktingar med undantag av ensamkommande flyktingbarn, för vilka socialnämnden ansvarar.

Nämnden utgör styrelse för Gotlands folkhögskola.

Nämnden ansvarar för Region Gotlands uppföljningsansvar enligt skollagen avseende ungdomar under 20 år som fullgjort sin skolplikt men som inte genomför eller fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller motsvarande utbildning, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.

Nämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger Region Gotland när det gäller fristående skolor vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde.

Nämnden svarar för ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet.

Nämndens nulägeskarta

Nulägeskartan är ett stöd för att beskriva och tydliggöra verksamhetens grundförutsättningar för att skapa en gemensam bild av verksamheten och vägleda verksamheten till de förflyttningar som behöver göras för att nå målbilden. Nulägeskartan är grunden för verksamheternas nulägesanalys.

Målgrupper vi finns till för och deras viktigaste behov

- Elever i den kommunala gymnasieskolan
- Elever i den kommunala vuxenutbildningen
- Vuxenstudierande på Folkhögskolan
- Ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret
- Ungdomar som nyttjar verksamheterna i ungdomsgårdarna och Fenix ungekulturhus
- Alla Gotlands medborgare i behov av studie- och yrkesvägledning och kartläggning
- Nyanlända – anvisade och egenbosatta flyktingar på Gotland, såväl kvotflyktingar som personer som omfattas av massflyktingdirektivet
- Medborgare som står långt ifrån arbetsmarknaden
- Studerande som befinner sig på Gotland som behöver nyttja Lärcentrum-verksamhet (ex. satellitortsutbildning, tentamensservice)
- Arbetsgivare i behov av kompetens och bemanning
- Medborgare som är i behov av kompetenshöjande insatser inom nuvarande yrke eller yrkesväxling.

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplanen
- Kommunallagen
- Bosättningslagen
- Massflyktsdirektivet
- Folkbildningsrådets styrdokument
- Europeiska principer och riktlinjer för lokal och öppen fritids- och ungdomsverksamhet

Verksamhetens viktigaste processer

- Utbildning (ålder 16-67 år)
- Arbetsmarknadsinsatser
- Ungdomsverksamhet (ålder 13-25)
- Mottagande- och etablering
- Främja fullföljd utbildning och ökad skolnärvaro
- Systematiskt kvalitetsarbete och kvalitetssäkring av våra verksamheter
- Överenskommelser och samverkan med andra samhällsaktörer
- Vägledning

Verksamhetens resultat

- Ekonomi i balans
- Elevresultat
- Behörig personal

Verksamhetens nyckeltal

- Elevresultat och jämförelser med nationell statistik
- Länstal från Migrationsverket
- Antal elever/deltagare/besökare
- Söktryck
- Behörig personal
- Avbrottsfrekvens
- Nöjdhetsindex
- Antal praoelever
- Antal niondeklassare som fått stöd i gymnasievalsprocess

Omvärldstrender och deras konsekvenser för verksamheten

- Ökat behov av utbildning vid omställning pga. ex. arbetslöshet och yrkesväxling
- Sämre ekonomiskt läge påverkar våra deltagare.
- Förändring av asylpolitik leder till färre deltagare

Verksamhetens största risker och utmaningar

- Kompetensförsörjning och bemanning
- Väldimensionerat utbildningsutbud som är hållbart över tid och har förutsättningar för en agil organisation
- Ökad psykisk ohälsa, drog- och alkoholkonsumtion och utanförskap bland ungdomar
- Osäkerhet kring nya regeringens finansiering av folkhögskolor.

Verksamhetens arbete för hållbarhet

- Agenda 2030 genomför verksamheterna
- Tydliggörande av ungdomsperspektiv
- Hållbart arbetsliv

1.1.1 Vuxenutbildning

Betänkandet SOU 2024:16 *Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna* presenterar en rad förslag till förändring som kommer ha betydelse för perioden 2025-2027. De flesta förslag till förordnings- och skollagsändringar kan komma att träda i kraft redan 2026 vilket kommer påverka avdelningens verksamhet såväl uppdragsmässigt som ekonomiskt.

Vuxenutbildningens budget är till hälften uppbyggd av statsbidrag. Statsbidragen riktar sig till olika insatser primärt inom regionalt yrkesvux och merparten av bidragen kräver medfinansiering. Egen finansiering parallellt med statsbidrag är en förutsättning för att Vuxenutbildningen ska kunna bedriva verksamhet. Statsbidragens omfattning varierar och hänger ofta samman med behovet på arbetsmarknaden. Besked om statsbidrag inför kommande budgetår ges ofta sent vilket påverkar planeringsförutsättningarna. Inför 2025 har Skolverket förvarnat kommunerna om tilldelningsbeslut kan komma så sent som i augusti 2024 vilket försvårar planeringsarbetet. Statsbidragstilldelningen kommer även vara avhängig om kommunen tagit hänsyn till de regionala planeringsunderlagen för Gotlands län.¹

Elevvolymerna inom svenska för invandrare (sfi) är fortsatt höga och en ny elevgrupp som tillkommit är ukrainare. Finansieringen för denna målgrupp inför 2025 är i skrivande stund oklar och hänger ihop med massflyktsdirektivet.

Utifrån ö-perspektivet är lärcentrum-verksamheten inom avdelningen en allt viktigare del. Att möjliggöra för gotlänningar att studera på yrkeshögskola samt universitets- och högskolestudier utan att flytta till fastlandet genom att erbjuda decentraliserad eller satellitortsutbildning på Gotland tillgängliggörs utbildning som kommer vara av största vikt för arbetsgivarna på ön.

Utifrån nulägeskarta och kommande utmaningar ser förvaltningen följande behov inom vuxenutbildningen.

Yrkesvux

Utifrån de tidigare nämnde planeringsunderlagen från Skolverket har i stort sett alla branscher/yrkesområden behov av yrkesutbildade på gymnasial nivå (se tabell nedan. Observera att elevsiffrorna är från 2022 är uträkande enligt Skolverkets definition²). Områden där platserna dessutom bör öka är inom bygg och anläggning, industriteknik, naturbruk samt VVS- och fastighet. Samtliga utbildningar där vuxenutbildningen behöver starta nya /utöka antalet platser är dyra utbildningar men utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv viktiga för Gotlands fortsatta utveckling.

¹ Planeringsunderlag för gymnasial utbildning Gotlands län <https://www.skolverket.se/getFile?file=11998>

² För elever som har läst inom komvux på gymnasial nivå mot en yrkesinriktning gäller att eleven ska ha läst minst 400 verksamhetspoäng yrkeskurser i en sådan kombination som motsvarar innehåller på yrkesprogrammen i gymnasieskolan. <https://www.skolverket.se/getFile?file=11998>

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för yrkesområden inom komvux i länet.

Yrkesområden	Antal elever 2022	Förändringsriktning
Barn och fritid	79	↓
Bygg och anläggning	2	↑
El och energi	12	↑
Fordon och transport	23	→
Försäljning och service	1	→
Frisör och stylist ^a	37	→
Hotell och turism	1	→
Industri teknik	18	↑
Naturbruk	13	↑
Restaurang och livsmedel	10	→
VVS och fastighet	2	↑
Vård och omsorg	222	→

Hänsyn bör även tas till att ungdomsgymnasiet idag inte kan tillgodose transportbranschen med kompetens utan här har vuxenutbildningen de senaste åren utbildat yrkeschaufförer. Vuxenutbildningen har i dagsläget inte något ramavtal gällande yrkesförarutbildning men har för avsikt att göra en ny upphandling. Inom persontransporter (bussförarutbildning) bedrivs under 2024 en utbildning i egen regi. En annan utmaning som Gotland har gällande yrkesutbildningar är att elevvolymerna är relativt små vilket innebär att vissa utbildningar blir dyra.

För att kunna följa Skolverkets rekommendationer behövs ett ramtillskott i annat fall kommer avdelningen tvingas att prioritera bort viktiga utbildningsinsatser som har stor betydelse för kompetensförsörjningen.

Svenska för invandrare SFI, vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen märker en fortsatt tillströmning av elever som behöver studera svenska för invandrare och förbättra sina språkkunskaper. Det finns olika anledningar till ökningen av elever, försämring av arbetsmarknaden, ökade språkrav från arbetsgivare, kärleks- och nära anhörig inflyttning invandring, fler studenter som studerar vid Campus Gotland, fler elever studerar halvtid för att kunna kombinera med till exempel arbete, samt fler kortutbildade.

Det krävs kraftfulla åtgärder som innebär ytterligare samverkan med exempelvis arbetsliv- och etablering, Arbetsförmedlingen samt arbetsgivare för att den allra mest kortutbildade och resurskrävande elevgruppen ska kunna etableras på arbetsmarknaden. I dagsläget har inte Vuxenutbildningen resurser för detta utan finansierar ofta denna typ av verksamhet med tillfälliga projektmedel vilket inte blir vare sig hållbart eller effektivt.

Det bör även tilläggas att sfi som helhet är underfinansierat det vill säga den verksamhet som bedrivs bär inte sina egna kostnader. Under de senaste åren har elevgruppen ökat, ersättning från migrationsverket minskat och kraven från lagstiftarna ökat.

Konsekvens om ramförstärkning ej kan ges är att genomströmning riskerar förbli och det hämmar en snabbare väg till minskad arbetslöshet och en bättre matchning på arbetsmarknaden.

Lärcentrum, vuxenutbildningen

Lärcentrumverksamheten mot högre utbildning är ofinansierad förutom trots att det är av högsta relevans för Gotland att kunna erbjuda utbildningsalternativ utan att behöva flytta till fastlandet för att studera. Uppsala universitet Campus Gotland har till exempel valt att lägga ned socionom-utbildningen trots att det finns ett stort behov hos Region Gotland. Under 2024 kommer det att starta en satellitortsutbildning i samarbete med Högskolan i Gävle. Det pågår även planering för att utarbeta fler samarbeten med andra lärosäten bland annat inom de lärarutbildningar som Campus Gotland inte erbjuder. Att vara satellitort åt ett lärosäte innebär inte någon intäkt utan endast kostnader. Det utgår således ingen ersättning från det lärosäte som lärcentrum samverkar med.

För att kunna fortsätta med utvecklingen av lärcentrum mot högre utbildning behövs en ramförstärkning.

1.1.2 Folkhögskolan

Folkhögskolan erbjuder en utbildningsform för vuxna över 18 år, men kan göra undantag när studerande av olika skäl inte kunnat fullfölja sina gymnasiestudier. Folkhögskolans allmänna kurs öppnar möjligheter för att höja den allmänna utbildningsnivån på Gotland och ge möjlighet för fler att nå högskola. De senaste åren har behoven av stöd och särskild anpassning ökat bland de studerande på Allmän linjens grund eller gymnasienivå, andelen deltagare med psykisk ohälsa har ökat markant.

Utifrån nulägeskartan ser vi följande framgångsfaktorer och utmaningar.

Folkhögskolan behöver skapa en mer flexibel organisation för att ta emot möjliga deltagare kontinuerligt. En ”sluss” som skapar bästa möjliga förutsättning att påbörja sina studier. Vi vill även ha en Gaming och Skapande inriktning som metod.

En framgångsfaktor är utbildningsplatserna på Allmän linje Enter för studerande med särskilda behov inom autismspektrumet. Utmaningen är dock att platserna är för få och kraftigt översökta.

It utrustning för personal och deltagare är kraftigt eftersatt. Även kompetenshöjande insatser kommer att behövas.

Lokalerna i Hemse står inför stort behov av inre renovering av internatrum, golvbyten, lysrörsarmaturbyten. Detta ombesörjer Folkhögskolan direkt och inte via TKF. Vi har även behov av ett kök och matsal uppe i Fårösund.

Yrkesutbildningar och specialutbildningar

Folkhögskolan är en medveten aktör i närsamhället och erbjuder eftergymnasiala yrkesutbildningar som har stor efterfrågan i det gotländska samhället och branscher som är verk samma på ön. Socialpedagogutbildningen spelar en betydande roll i försörjningen i en rad av regionens verksamheter. Filmutbildningarna förser branschen med en rad yrkeskompetenser såväl på Gotland som på fastlandet och gör det attraktivt att förlägga inspelningar på Gotland. Folkhögskolan har en viktig roll i regional utveckling på ön inte enbart genom

kvalificerade yrkesutbildningar utan bidrar till att studerande från hela landet flyttar till Gotland för studier och en del stannar kvar efter sin utbildning.

Eftersom staten inte längre finansierar bristyrkesutbildningar på folkhögskolan har inte några utbildningar mot vård och omsorg kunnat erbjudas under 2023.

Folkhögskolans estetiska utbildningar förbereder individer för högre utbildning inom en rad kulturella områden vilka utgör en snabbt växande bransch med en mycket stark tillväxt inte minst på exportsidan, därutöver bidrar dessa utbildningar till att fler få ta del av kultur i närsamhället, Hemse, Fårösund och hela Gotland.

1.1.3 Ungdomsavdelningen

Enligt GVN:s reglemente så ansvarar nämnden för ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet. Ungdomsavdelningen ska erbjuda ungdomar en meningsfull och utvecklande fritid samt verka för demokrati och ungdomsinflytande.

Avdelningen har flera verksamheter runt om på ön - I Visby finns Puma ungdomsgård och Fenix Ungkulturhus. Dessutom finns ungdomsgårdar i Klintehamn, Hemse, Slite, Fårösund, Roma samt en online verksamhet. Under 2022 startades i Follingbo en mötesplats för motorburen ungdom. Det finns även en fältgrupp som syns i offentliga miljöer under främst fredag och lördagskvällar. Avdelningen har också ett skoluppdrag där fritidsledare bistår med att främja närvaro i skolor. Målgrupp för avdelningen är ungdomar mellan 13-19 år och på Fenix ungukulturhus finns ytterligare en målgrupp, 16-25år.

Det finns ett förslag om att Fenix Ungkulturhus organisatoriskt ska flyttas till avdelningen Kultur och fritid inom regionsstyrelseförvaltningen från den 1 januari 2025. Gymnasie- och vuxenutbildningen tog i december beslut om att en ny ungdomsgård ska starta i Norra Visby. Om budget för Fenix motsvarande 2,5 mkr medföljer vid överflyttning till annan förvaltning kommer hela ungdomsavdelningen påverkas och det blir svårt eller omöjligt att starta en ny ungdomsgård utifrån ekonomiska begränsningar som en minskad budgetram innebär.

Det finns en oro inom flera områden kopplade till ungdomar- till exempel inom ANDTS (alkohol, narkotika, droger, tobak, spel om pengar), ensamhet, icke fullföljd utbildning, psykisk och fysisk ohälsa samt identitetssökande och integration. Till detta märks även en mer negativ attityd och bristande respekt mot vuxenvärlden och olikheter samt en risk för kriminalitet bland ungdomar. Inom dessa områden är ungdomsavdelningen med fritidsledarnas socialpedagogiska kompetens mycket viktiga i det förebyggande arbetet.

Lågkonjunktur, det ekonomiska läget i världen och familjers möjligheter att betala för fritidsaktiviteter ökar behovet av främjande och meningsfulla fritidsaktiviteter utan kostnad. Av den anledningen är det extra viktigt att ungdomsavdelningen erbjuder en bred och aktiv verksamhet utifrån ungdomars behov och önskemål. Det läggs extra fokus på att främja psykisk och fysisk hälsa via aktiviteter kopplade till rörelse.

Ungdomsavdelningen fortsätter sitt arbete med att främja närvaro bland elever i främst grundskolan. En ansökan till europeiska socialfonden har lämnats in utifrån att arbetet med att främja närvaro i skolan behöva stärkas och utökas till att omfatta fler skolor och skolformer.

Det finns ett stort behov av att fritidsledare syns och verkar i offentliga miljöer. Avdelningen har en fältgrupp som arbetar där ungdomar befinner sig på dagtid, kvällstid och nätter. Under högtider, högsäsong och i semestertider behöver avdelningen stärka upp fältverksamheten med flera team. Det är ett kostsamt men värdefullt arbete när trygga vuxna finns i miljöer där ungdomar är.

Det är en stor utmaning att rekrytera och behålla fritidsledare med ett arbete som innebär tjänstgöring flera kvällar i veckan. De fritidsledare som väljer att avsluta sin tjänst inom avdelningen har sökt sig till arbeten som innebär tjänstgöring dagtid. Även löneläget gör att fritidsledare söker andra tjänster.

1.1.4 Arbetsliv och etablering

Avdelningens uppdrag inom områdena arbetsmarknad och sysselsättning, studie- och yrkesvägledning samt flyktingmottagning är samtliga breda och rörliga områden. Delar av uppdraget styrs via statliga myndigheters regleringsbrev och insatser och andra av mer regionala nära satsningar och behov av utveckling. Avdelningen samverkar förutom inom den egna förvaltningen nära med Socialförvaltningen, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, FINSAM, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, alla arbetsgivare på Gotland (både inom Region Gotland och i näringslivet) och ideella föreningar.

Avdelningens insatser kräver en flexibilitet och agilt agerande för att göra rätt aktiviteter utifrån behov.

De utmaningar som finns framåt går i linje med de nämndmål som är uppsatta.

Etablering av unga som varken arbetar eller studerar

Avdelningen har ansvar för det kommunala aktivitetsansvaret, dvs kommunens lagstadgade uppdrag att följa upp vad samtliga 16- 20 åringar sysselsätter sig med som ej är inskrivna på gymnasiet eller som gått ut gymnasiet med ofullständiga betyg och erbjuda dem lotsande insatser mot studier och/eller arbete. Varje år är det cirka 300 unga inom denna målgrupp som berörs av KAA, av dessa är cirka 70-100 aktiva i insats och stöd av coach.

Vidare har avdelningen numera fått uppdrag att informera och ge stöd till hela den unga vuxna gruppen 16-29 år med syfte att i denna grupp skall nå egen försörjning via arbete eller studier. Detta arbete kräver nya arbetsmetoder och insatser. Enligt siffror från MUCF är det 688 unga mellan 16-29 som varken arbetar eller studerar.³

Avdelningen kommer att behöva göra olika riktade uppsökande insatser för att nå dem då de ofta ej har någon kontakt med myndigheter eller offentliga aktörer i större utsträckning, erbjuda rätt form av aktiviteter och stöd samt ha samarbeten med olika aktörer för att skapa en hållbar situation för målgruppen.

Etablering av nyanlända

Avdelningen har uppdrag att erbjuda mottagande av nyanlända, både kvotflyktingar och flyktingar enligt massflyktingdirektivet. Att etablera sig i ett nytt land kräver stöd och avdelningen kan i sin analys göra bedömningen att det är flera som har stora svårigheter att integreras i samhället. En viktig faktor är att snabbt få möjlighet till kontakt med arbetslivet och genom detta lära sig både språk och arbetsplatskulturen i Sverige. Här behövs ny metodik för att koppla ihop resurs och behov av kompetens i den gotländska arbetsmarknaden. Det finns redan pågående insatser men en utveckling av insatser som ger snabbare vägar ut i arbetslivet och detta behöver ske i nära samverkan med Arbetsförmedlingens insatser.

³ [Statistik om unga som varken arbetar eller studerar | MUCF](#)

Samverkan skola – arbetsliv

Ett viktigt målområde för förvaltningen är i genomströmningen av elever genom grundskola till gymnasiet och vidare ut i vuxen- och arbetslivet. Det är viktigt med samverkan mellan skola och arbetsliv viktigt för att skapa en tydlig koppling kring varför utbildning för eleven är viktig, vilken väg eleven vill ta för framtida yrkesval och möjligheten att göra väl underbyggda val som är grundade dels på självinsikt och kunskap om arbetsmarknaden. Detta arbete utgör också en viktig grund i kompetensförsörjningen hos såväl näringsliv som offentlig sektor. Att öka med samverkan mellan skola och arbetsliv skulle enligt avdelningens bedömning gynna gymnasievalsprocessen och vägen vidare mot arbetslivet för eleverna i den gotländska skolan.

1.1.5 Wisbygymnasiet

Del 1 – Dimensionering

Bakgrund

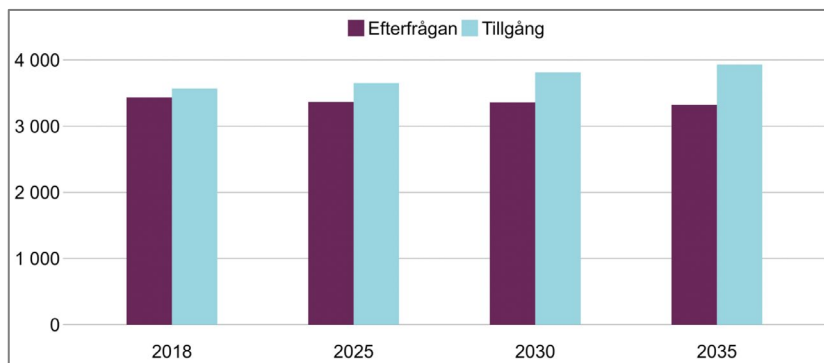
För att öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta ungdomars etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv ska från år 2025 såväl elevernas efterfrågan som arbetsmarknadens behov ha betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan. Skolverket har tagit fram regionala planeringsunderlag för huvudmannen att utgå från vid dimensioneringen. Rekommendationen bygger bland annat på Statistiska centralbyråns (SCB) bedömning hur tillgång och efterfrågan på gymnasialt utbildade på Gotland väntas utvecklas på sikt. År 2035 väntas det vara brist på utbildade inom bygg, el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik, fordon, VVS, drift, underhåll, energiteknik samt vård och omsorg. Bristen väntas bli särskilt stor på utbildade inom industriteknik, naturbruk och vård- och omsorg.

Utbildningsgrupp ¹¹	Prognos	
	Gotlands län	Prognos riket
Barn- och fritidsutbildning	●	●
Byggutbildning	●	●
El-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning	●	●
Fordonsutbildning	●	●
Handels- och administrationsutbildning ¹²	●	●
Industriteknisk utbildning	●	●
Naturbruksutbildning	●	●
Restaurang- och livsmedelsutbildning	●	●
Transportutbildning	●	●
VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik	●	●
Vård- och omsorgsutbildning	●	●

● Överskott
 ● Balans
 ● Brist
 ● Varierat arbetsmarknadsläge

Tabell. Arbetsmarknadsläget år 2035.

Tillgången på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå överstiger i dag efterfrågan både på Gotland och riket i stort. SCB bedömer att skillnaden mellan tillgång och efterfrågan kommer att öka fram till år 2035. Det betyder att det finns en risk för överskott av personer med högskoleförberedande utbildning på arbetsmarknaden.

Figur. Tillgång och efterfrågan på personer med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå i länet.

Skolverket rekommenderar därför att utbildningsplatserna på Gotland omdisponeras från högskoleförberedande program till yrkesprogram. Skolverket anser att andelen erbjudna platser bör öka för sju yrkesprogram. Dessa är

- bygg- och anläggningsprogrammet
- el- och energiprogrammet
- fordons- och transportprogrammet
- industritekniska programmet
- naturbruksprogrammet
- VVS- och fastighetsprogrammet
- vård- och omsorgsprogrammet

Skolverket anser samtidigt att andelen erbjudna platser bör minska på följande högskoleförberedande program

- estetiska programmet
- naturvetenskapsprogrammet
- samhällsvetenskapsprogrammet
- teknikprogrammet

Nationellt program	Andel erbjudna platser läsåret 2023/24 ⁶	Skolverkets bedömning andel platser	Förändringsriktning
Yrkesprogram totalt	43 %	50 %	↑
Barn- och fritidsprogrammet	5 %	5 %	→
Bygg- och anläggningsprogrammet	4 %	5 %	↑
El- och energiprogrammet	5 %	6 %	↑
Fordons- och transportprogrammet	4 %	5 %	↑
Försäljnings- och serviceprogrammet	4 %	3 %	↓
Frisör- och stylistprogrammet ⁷	4 %	2 %	↓
Hotell- och turismprogrammet	3 %	1 %	↓
Industri tekniska programmet	0 %	3 %	↑
Naturbruksprogrammet	6 %	7 %	↑
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	5 %	5 %	→
VVS- och fastighetsprogrammet	2 %	4 %	↑
Vård- och omsorgsprogrammet	3 %	4 %	↑
Högskoleförberedande program totalt	57 %	50 %	↓
Ekonomiprogrammet	11 %	11 %	→
Estetiska programmet	7 %	5 %	↓
Humanistiska programmet	2 %	2 %	→
Naturvetenskapsprogrammet	11 %	9 %	↓
Samhällsvetenskapsprogrammet	17 %	15 %	↓
Teknikprogrammet	10 %	8 %	↓

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för nationella program i gymnasieskolan i länet.

Planering

För att säkerställa ett kostnadseffektivt och anpassat utbildningsutbud utifrån efterfrågan och behov ska kommuner genom avtal med minst två andra kommuner samverka om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. På grund av ö-läget är Gotland undantagen kravet om sådan samverkan. Att följa Skolverkets rekommendation kommer därför innebära att antalet utbildningsplatser på flera utbildningar kommer behöva justeras. Vid minskad såväl som utökad organisation uppstår en trappstegseffekt, där skolan riskerar stå med tomma platser och därför hamna under de ekonomiska brytpunkterna. Det innebär att kostnaden per elev på flera program kommer att stiga, vilket påverkar storleken på grundbeloppen.

Att erbjuda fler utbildningsplatser på till exempel bygg- och anläggningsprogrammet samt el- och energiprogrammet innebär förändrade lokalförutsättningar. En nyetablering och uppstart av ett helt nytt yrkesprogram såsom industriprogrammet kräver jämte lokalkostnader även en etableringskostnad för material, maskiner och inventarier. Den av nämnden fastställda långsiktiga investeringsprognosen för lokaler 2024-2033 beskriver de kommande behoven för Wisbygymnasiet. Med anledning av dimensioneringsrekommendationerna kan emellertid prognosen komma att förändras.

Del 2 – Genomströmning och mående

Inledning

Gymnasieskolans uppdrag är att förmedla kunskaper och värden, främja elevernas personliga och sociala utveckling, förbereda eleverna för arbetslivet samt att vara aktiva kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och samhällsmedborgare.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har beslutat om två mål som direkt berör gymnasieskolan:

1. Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan med examen inom 4 år ska öka årligen och med minst 5 procentenheter till 2027.
2. Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan som i elevenkäten svarar ”bra” eller ”mycket bra” på frågan ”Hur mår du rent allmänt?”, ska öka årligen och med minst 4 procentenheter till 2027.

Utifrån uppdraget, Wisbygymnasiets nulägeskarta samt Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens mål, har utmaningar och behov identifierats, som kräver särskilda insatser och resurser.

Bakgrund

En gymnasieexamen är den enskilt viktigaste faktorn för att komma in på arbetsmarknaden, och är minst lika viktigt för möjligheterna att vara kvar på arbetsmarknaden. Det är en signifikant skillnad i hur stor andel av de med avslutad gymnasieutbildning respektive de med ofullständig utbildning, som är arbetslösa. Utbildningsnivån påverkar även flyttmönster och rörlighet på arbetsmarknaden. Personer utan gymnasieutbildning bor i större utsträckning kvar i samma län och arbetar i samma yrkeskategori än personer som har minst gymnasial utbildning. Många med en ofullständig gymnasieutbildning har ägnat tre år åt att studera på gymnasiet, vilket är ett nederlag för såväl individ som skola. Sedan 2015 har andelen elever på Wisbygymnasiet som erhållit gymnasieexamen inom fyra år varit ca 70 procent, vilket är i paritet med riket⁴.

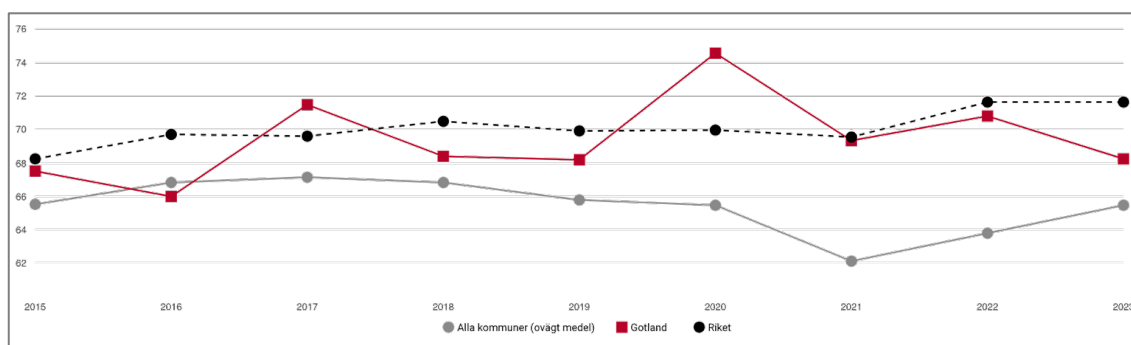

Diagram. Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%).

Den psykiska ohälsan bland ungdomar är hög och tilltagande. Enligt nationell statistik från Folkhälsomyndigheten finns högst andel individer med psykiska besvär bland tonåringar och unga vuxna, en andel som ökat under 2000-talet. Denna trend märks även på Wisbygymnasiet, där endast 66 procent av eleverna svarar att de mår ”bra” eller ”mycket bra” på elevenkätens fråga ”Hur mår du rent allmänt?”. I Region Gotlands rapport ”Hur mår ungdomar på Gotland?” som publicerades 2021, där elever från årskurs 7 till gymnasiets

⁴ Statistik från Öppna jämförelser, Kolada.

årskurs 3 fick svara på frågor om sitt mående, angav 65 procent att de mådde bra. Som en konsekvens av elevers dåliga mående har den problematiska skolfrånvaron ökat. På Wisbygymnasiet är den genomsnittliga elevfrånvaron i genomsnitt ca 15 procent, vilket påverkar elevernas studieresultat och förutsättningar att fullfölja gymnasiet.

En elevgrupp som möter särskilt stora utmaningar för att nå gymnasieexamen är de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), det vill säga adhd, autism, Tourettes syndrom och språkstörning. Statistik från Socialstyrelsen och SCB visar att av de elever som inte når gymnasiebehörighet har mer än en fjärdedel NPF-diagnos. En stor andel elever med NPF har haft någon form av anpassad studiegång under sin skoltid⁵ och för många är omfattande stödinsatser en förutsättning för att fullfölja gymnasiet.

För att stärka elevernas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande krävs ett förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbete. Genom ett proaktivt arbete kan förutsättningar för förbättrad hälsa hos eleverna skapas, vilket påverkar såväl mående som möjligheten till lärande⁶. Studier visar att reaktiva stödinsatser som riktas mot kortsiktiga resultat och prestationer riskerar att leda till att andra mål hamnar i skymundan⁷. Det är därför viktigt att tillräckligt med resurser skjuts till för att skolan ska kunna arbeta förebyggande och långsiktigt. Med en ökad andel elever i behov av stöd krävs en förstärkning av resurser för att nå uppsatta mål.

Planering

Skolmyndigheterna har identifierat framgångsfaktorer i arbetet med att säkerställa att elever fullföljer gymnasiet. Bland dessa återfinns relationell kompetens, pedagogiskt ledarskap, uppföljning och kontroll, hälsofrämjande insatser, anpassningar och stöd samt samverkan mellan olika verksamheter. I Wisbygymnasiets aktivitetsplan beskrivs ett flertal aktiviteter som utifrån dessa områden syftar till att öka genomströmningen samt bidra till ett ökat välmående hos eleverna. Dessa insatser är dock inte tillräckliga för att säkerställa att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens mål fram till 2027 uppfylls. För att andelen elever med gymnasieexamen inom fyra år ska öka tillika andelen elever som upplever ett positivt mående, behöver de studie- och hälsofrämjande insatserna förstärkas.

Wisbygymnasiets drygt 1600 elever är fördelade på fem rektorsområden med var sitt elevhälsoteam, som ansvarar för skolans medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsoteamen ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande samt, i samverkan med lärare och övrig personal, skapa en positiv lärandemiljö samt undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. För att tillskapa ändamålsenliga elevhälsoteam utifrån nya förutsättningar behöver varje rektor förfoga över 1,0 specialpedagogresurs och 1,0 kuratorsresurs. För avdelningen innebär det en förstärkning motsvarande tre specialpedagoger och två kuratorer. Med tidiga insatser på för- och grundskolan bedöms denna resurs på sikt kunna reduceras.

⁵ Rätten till utbildning (2023). *Statistik – Hur klarar sig NPF-elever i Svensk skola?* <https://www.rattentillutbildning.se/statistik/> [240222]

⁶ Skolinspektionen (2015). *Elevhälsa. Elevers behov och skolans insatser.* <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2015/elevhalsa/elevhalsa.pdf> [240222]

⁷ Specialpedagogiska skolmyndigheten (2023). *Gymnasieelevers erfarenheter av särskilt stöd: berättelser om utanförskap och tillhörighet.* <https://www.spsm.se/kompetensutveckling/forskning/aktuellt-om-forskning/nyheter/forskningsutblick-gymnasieelevers-erfarenheter-av-sarskilt-stod-berattelser-om-utanforskap-och-tillhorighet/> [240223]

1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025–2027

Förändringstakten inom nämndens ansvarområde är fortsatt hög med flera statliga reformer som påverkar verksamheten. Det handlar dels om satsningar på vuxenutbildningar och folkhögskola, dels om omfattande reformer inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, men även förändringar inom den statliga arbetsmarknadspolitiken och dess påverkan på kommuner och Arbetsförmedlingen. Dessutom pågår utvecklingsarbeten med att förbättra samverkan mellan förvaltningar inom Region Gotland samt andra aktörer för att fler gotlänningar ska komma i arbete eller studier

Andra avgörande utmaningar är hur nämnden ska kunna hantera de demografiska förändringarna med fler elever samtidigt med färre medborgare i arbetsför ålder och ett mer osäkert ekonomiskt läge för Region Gotland.

För att lösa utmaningarna med att dels möta behoven av att försörja den gotländska arbetsmarknaden med kompetens och behoven av att ge fler gotlänningar utbildning och sysselsättning krävs en fortsatt utveckling av samverkan mellan nämnder, förvaltningar, dels externa aktörer.

Statsbidragen är en betydande del av nämndens omslutning, nästan 15 procent av omslutningen täcks av statsbidrag. En ökad riktad statlig resurstilldelning medför på längre sikt ett ökat beroende av riktade statsbidrag.

Sammanfattningsvis antas uppdragen för nämnden öka då dels utmaningarna till att matcha arbetssökande med arbetsmarknadens behov av kompetens dels att etablering av nyanlända gotlänningar fortsatt kommer att vara en utmaning vilket även innebär utvecklingsbehov inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen och folkhögskolan.

Nämndens resultat

Nämnden uppvisar för helåret 2023 ett negativt resultat på 232 000 kronor. Nettokostnaden har för året ökat med 28,5 miljoner kronor och motsvarar 8,5 procent. Kriget i Ukraina gör att nämndens verksamheter tar emot flyktingar och att kostnader har stigit.

Ökningstakten för de egna kostnaderna är 4,3 procent och intäkterna har minskat med 1,1 procent. Under 2023 har statsbidragen totalt minskat med 16,6 miljoner kronor.

I den kommunala gymnasieskolan blev det 17 elever fler än vad som budgeterats för. Fler antal elever och interna ersättningar medför ett negativt resultat på 2,1 miljoner kronor i resursfördelningen. De interkommunala utbetalningarna och ersättningarna till fristående huvudman gör ett negativt resultat på 174 000 kronor.

Gotlands folkhögskola uppvisar den största enskilda avvikelsen som verksamhet med ett negativt resultat på drygt 4,5 miljoner kronor. Resultatet kan förklaras utifrån att statsbidragen minskat med 3,5 miljoner kronor under 2023 och att organisationen inte hunnit anpassats fullt ut till minskningen.

Måluppfyllelsen är god

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att nämnden i hög utsträckning bidrar till måluppfyllelse beskrivna i koncernstyrkortet.

Studieresultaten på gymnasiet har under det senaste året minskat något. Den genomsnittliga betygspoängen har minskat från 14,9 (2022) till 14,6 (2023). Det är en minskning på både högskoleförberedande program och yrkesprogram. Minskningen är störst för elever på de högskoleförberedande programmen. Kvinnorna har högre resultat än männen.

Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år (kommunala skolor) har minskat med 2,6 procentenheter från 70,8 procent år 2022 till 68,2 procent år 2023. Motsvarande andel i riket är 71,6 procent år 2023. Fortfarande är genomströmningen högre bland kvinnorna, avståndet mellan könen har ökat mellan 2022 och 2023.

2. Mål

2.1 Beslutade mål

Nedan mål beslutades under regionfullmäktiges sammanträde i juni 2023⁸ och gäller från och med verksamhetsåret 2024. De tre första målen gäller för alla nämnder och de efterföljande målen är nämndens egna fastställda mål.

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan med examen inom 4 år ska öka årligen och med minst 5 procentenheter till 2027

Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan som i elevenkäten svarar "mycket bra" eller "bra" på frågan "Hur mår du rent allmänt", ska öka årligen och med minst 4 procentenheter till 2027

Andelen invånare 16–29 år som varken arbetar eller studerar ska minska årligen och med minst 1 procentenhet till 2027

Andelen invånare 25–64 år med gymnasial utbildning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027

Andelen utrikesfödda 20-64 år med egen försörjning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Kommer ej att revideras

2.3 Förslag till nya mål

Inga nya mål under planperioden

3. Behov och prioriteringar av resurser 2025–2027

3.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen⁹ inför 2025- 2027 är uttryckt som – regioner och kommuner befinner sig i ett exceptionellt ekonomiskt läge med hög inflation och kraftigt höjda pensionskostnader, även om inflationen sjunker så kommer de högre nivåerna på priser och inflation att bestå, vilket medför en urholkad köpkraft. Realt sett bedöms skatteunderlaget minska med 0,5 procent för 2024 jämfört med 2023

Regionens budgeterade resultat för 2024 är minus 127 miljoner kronor. För att det inte ska bli ett ännu större underskott krävs att nämndernas budgetar inte överskrids. I resultatplanen beräknas resultatet för 2025 landa på ett positivt resultat på 86 miljoner kronor och för

⁸ RF § 98

⁹ Källa: Anvisning strategisk plan och budget 2024–2026

2026 på 128 miljoner kronor. I prognoserna framåt finns en del osäkerheter som exempelvis inflationens utveckling. Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten 2024 blir avgörande för den ekonomiska ställningen 2025 och framåt.

Regiondirektören har fått i uppdrag att ta fram förslag för att genomföra en effektivisering på motsvarande en procent i snitt per år från 2025, detta är inte inräknat i plankalkylerna. Om effektiviseringar kan genomföras är den ekonomiska situationen framåt mer gynnsam.

3.1.1 Vuxenutbildningen

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver vuxenutbildningen budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de äskanden som vuxenutbildningen gör för budgetåret 2025.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Ykesvux	2 000
2	Förstärkning sfi	1 200
3	Lärcentrum högre utbildning	800
Summa		4 000

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Vuxenutbildningen avser att begära ramförstärkning med 4 000 000 kronor

3.1.2 Folkhögskolan

Reguljära utbildningar, folkhögskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver folkhögskolan budgetmässigt förstärkas enligt följande tabell.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Verksamhetssluss med Gamingutrustning	850
2	Utökning av Enter till två klasser	1 000
Summa		1 850

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Folkhögskolans äskande till Verksamhetssluss samtidigt som vi tänker söka ESF medel är följande. ESF bekostar inte den dyra Gaming-utrustningen. Övriga medel säkerställer att vi påbörjar omställningen vid ett ESF avslag.

IT och lokalbehovet presenteras i separata planer.

Gotlands Folkhögskola avser att begära en ramförstärkning med 1,9 miljoner

3.1.3 Ungdomsavdelningen

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver ungdomsavdelningen budgetmässigt förstärkas enligt följande tabell.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Uppstart av ny ungdomsgård i Norra Visby	2 500
Summa		2 500

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Bakgrunden till äskandet om en utökad budgetram är att, Fenix Ungkulturhus¹⁰ inklusive dess budget eventuellt organisatoriskt flyttas till avdelningen Kultur och Fritid inom regionstyrelseförvaltningen från 1 januari 2025. För Ungdomsavdelningen innebär äskandet ingen utökad budget utan en bibehållen budgetram.

Ungdomsavdelningen begär en ramförstärkning motsvarande 2,5 miljoner kronor

3.1.4 Arbetsliv och etablering

Utifrån beskrivna behov och utmaningar avser arbetsliv och etablering att äska om följande för att uppnå önskade resultat och målsättning med etablering i samhället och arbetslivet:

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Samverkan skola – arbetsliv	750
2	Arbetslivsetablering Unga Vuxna	750
Summa		1 500

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Arbetsliv och etablering begär en ramförstärkning motsvarande 1,5 miljoner kronor

3.1.5 Wisbygymnasiet

Del 1 – Dimensionering

Enligt Skolverket förväntas Sveriges kommuner följa de rekommendationer kring dimensionering som följer av planeringsunderlagen. Eftersom samverkan med andra kommuner på grund av ö-läget inte är möjligt på Gotland uteblir de ekonomiska samordningsvinsterna. Om samtliga förändringar genomförs uppskattas kostnaderna för berörda program sammantaget behöva ökas med ca 40%. Därutöver kommer investeringskostnader för lokaler, material, maskiner och inventarier.

Del 2 – Genomströmning och mående

För att nå Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens mål gällande genomströmning och ökat välmående behöver de studie- och hälsofrämjande insatserna öka. Wisbygymnasiet anholder om extra medel för att säkerställa varje rektorsområde motsvarande 1,0 specialpedagog och 1,0 kurator. Den resursen kommer i samverkan med rektor, lärare och vårdnadshavare samt externa funktioner kunna arbeta systematiskt och proaktivt med skolans nya utmaningar.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Tre specialpedagoger	2 100
1	Två kuratorer	1 400
Summa		3 500

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Gymnasiet begär en ramförstärkning motsvarande 3,5 miljoner kronor

3.1.6 Digitalisering

Skolväsendet har ett uppdrag i skollagen och läroplanerna att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens inför ett framtida samhälle där de ska vara verksamma. Ny teknik och digitalisering är också en av nycklarna för medarbetare

¹⁰ Är en mötesplats för ungdomar mellan 13–25 år

att hitta nya effektivare arbetssätt, att utveckla samverkan samt bli en än mer tillgänglig förvaltning. Digitaliseringen skall också syfta till att stärka det pedagogiska uppdraget genom nya och varierande verktyg, förbättra processer inom administrativa och centrala funktioner samt öka likvärdigheten. Kraven på att följa med i samhällsutvecklingen, följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området har ökat och är därmed högt prioriterat i förvaltningens arbete. Detta kräver en ständig och fortgående kompetensutveckling inom det digitala området för alla våra medarbetare vilket förtydligas nedan under avsnittet om investeringar.

Satsningen på att fortsatt utveckla hela förvaltningens digitalisering pågår och en översyn av hela systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen pågår. Utöver detta tillkommer det regionövergripande arbetet med införande av både objektsförvaltning och e-arkiv, där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande. Den alltmer komplicerade IT-arkitekturen med ökat antal system, krav på en fungerande integration mellan dessa samt en god kontroll vad gäller GDPR och informationssäkerhet medför krav på en ökad arbetsinsats.

Under planperioden planeras flera olika projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer vilket beskrivs närmare under kapitel IT-investeringar.

Digitalisering begär en ramförstärkning motsvarande 130 000 kronor

3.1.7 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningen har i dag en inarbetad struktur med resultatinsamling, analysarbete och uppföljning i dialogform för skolledare. De stora processerna är tydliga vilket skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles korta. För att hålla i och även utveckla arbetet behöver det fortsatt finnas långsiktighet, ut hållighet och ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande. Det finns dock fortsatt ett behov av att öka delaktigheten i analys- och uppföljningsarbetet tillsammans med chefer och medarbetare. En del av prioriteringarna under kommande år är följande utvecklingsarbete, i övrigt hänvisas till verksamhetsplan-24 och investeringsplan.

Det utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ser som utvecklingsområden framåt, inom kvalitetsarbetet, är;

- Ett utvecklat analysarbete – att fortsätta arbetet med att följa upp och beskriva vad och hur vi utvecklar, identifiera eventuella brister och utveckla arbetet med att fånga upp avvikelser för att kunna arbeta än mer förebyggande och utvecklande.
- Fortsatt utvecklingsarbete i att leda för hållbarhet
 - Hur våra arbetssätt och processer kan utvecklas, ge stöd och blir hållbara för dem som förväntas utföra arbetet. Genom god inre hållbarhet anser vi att vi förbättrar våra möjligheter till att ge god yttre hållbarhet.
- Utveckla förvaltningens chefsstöd ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv
- Utveckla förvaltningens kvalitetsdialoger och rapporter genom att tydligare använda dessa som underlag för att forma aktiviteter, delaktiviteter och handlingsplaner.
- Arbeta än mer med resultat och indikatorer. Hur, vad och varför vi samlar in och använder statistik för att kontinuerligt utveckla analys- och uppföljningsarbetet.
- Arbeta med nämndmål och fortsatt implementering av Region Gotlands nya styrmodell.

Sammantaget viktiga övergripande delar som när de fungerar väl formar en professionell och stabil organisation som i förlängningen skapar värde för de vi är till för. För att de elever inom som har förstärkt behov av särskilt stöd ska nå kunskapsmålen behöver förvaltningen samverka med andra förvaltningar. Samarbetet med socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen utvecklas ständigt och är oerhört viktigt. Samverkansmodellen utvärderas och utvecklas kontinuerligt. Ett mycket viktigt fokusområde är de elever som är frånvarande från skolan av olika orsaker och det är oroande att den psykiska ohälsan ökar hos våra elever och att det även går ner i lägre åldrar.

Förvaltningen avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

3.1.8 Barn- och elevhälsa

Barn- och elevhälsan servar gymnasiet med skolkuratorer, skolpsykolog, skolläkare och skolsköterskor. Även här ser man stora behov där elevhälsan, i synnerhet de psykosociala och psykologiska insatserna, behöver prioritera hårt för att hinna med den stora efterfrågan, vilket får inverkan både på tillgänglighet, uppföljning, samt förmågan att arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Detta och framåtsyftande behov är utförligt beskrivet under Wisbygymnasiets avsnitt och där finns också de medel som äskas beskrivna.

3.1.9 Kompetensförsörjning, gemensamt

Kompetensförsörjning genom vidareutbildning

Skolverkets lärarprognos 2021 pekar på att det i hela landet totalt saknas ca 12 000 behöriga lärare och förskollärare fram till 2035. Relativt sett pekas Gotland ut som det län som har den största utmaningen. Mer än 50 procent av lärarkåren var över 50 år 2021 och rekryteringsbehovet på Gotland beräknades i prognosen till ca 800 förskollärare och lärare fram till 2035. Det motsvarande 77 procent av hela lärarkåren 2020. Trots att många studenter söker till lärarutbildningarna i Sverige, kommer antalet utbildade lärare inte att räcka till. Förvaltningens HR-enhet arbetar brett för att möta utmaningen. Det handlar om alla delar inom HR-processerna; attrahera, rekrytera, introducera, utveckla, behålla och avveckla på bästa sätt för att säkerställa att verksamheten har rätt kompetens. Ett huvudspår inom kompetensförsörjningsarbetet rymms under rubriken utveckla och handlar om att förbättra förutsättningarna för befintliga lärare/medarbetare som vill och kan vidareutbilda sig, för att på så sätt komplettera med den behörighet som saknas där bristerna är som störst. Även Skolverket konstaterar att det saknas utbildningsspåret är ett av de viktigaste verktygen för att möta kompetensförsörjningsutmaningen vad gäller att tillgodose behovet av legitimerade lärare.

För att motivera möjliga medarbetare arbetar förvaltningen med kombinationer av statsbidrag för vidareutbildning och olika studieerbjudanden. Det kan till exempel handla om viss ledighet med bibehållen lön och ersättning för resor och studielitteratur. Studieerbjudanden är ett verktyg som arbetsgivaren kan styra över och som gör en skillnad, men det är också ett verktyg som behöver finansieras särskilt.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 100 000 kronor för att öka attraktiviteten i kommande utbildningserbjudanden.

Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare. Generellt kan noteras att kompetensbristen finns inom allt fler grupper, både i riket som helhet och inom Region Gotland. GVN uppmanar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningstrymme i

budgetarbetet, så att Region Gotland har löner som ligger på mediannivå i förhållande till riket.

3.2 Driftbudget 2025 – 2027

3.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Sammanställning av behov av budgetförstärkning 2025–2027, tkr

Jämförelse med budget år 2024	2025	2026	2027
Gymnasieskola	11 854	29 282	35 399
Externa avtal	800	1 600	2 400
Vuxenutbildning	2 000	2 000	2 000
Folkhögskolan	850	850	850
Ungdomsavdelningen	2 500	2 500	2 500
Arbetsliv och etablering	750	750	750
Wisbygymnasiet	3 500	3 500	3 500
Digitalisering	130	130	130
Barn- och elevhälsan	-	-	-
Kompetensförsörjning	100	100	100
Finansieringsprincipen	-	-	-
Summa, (+ökat behov, - minskat behov)	22 484	40 712	47 629

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Behov och prioritering av resurser 2025–2027” och avser prioritering 1.

Enligt tidigare inlämnad strategisk plan och budget för 2024–2026 är ramjustering för ökat antal elever i gymnasieskolan inarbetade i plankalkylen för åren 2025–2027, då beräknades det vara en ökning av antalet elever för budgetåret 2025. Vid omräkning av antalet elever inför mål och budgetskrivelse 2025–2027 visar det sig att volymen om 98 fler elever sänks stämmer med den tidigare fastställda plankalkylen om 95 fler elever. Budgetmässigt så motsvarade 95 elever i den tidigare plankalkylen en ökning av budget med 10,1 miljoner kronor. Beräkningar för budget 2025 visar att behovet av budget är högre än vad som tidigare har angetts, ytterligare ramförstärkning med 1,8 miljoner kronor behövs, vilket beror på att genomsnittskostnaden per elev och program är högre när de beräknas i år i jämförelse med beräkningarna som gjordes föregående år. Den sammanlagda ramökningen som begärs till resursfördelningen för budgetåret 2024 är 11,9 miljoner kronor. Utöver ramjusteringar för förändringar i elevvolymerna begärs även kompensation för externa avtal med 800 000 kronor, vilket i huvudsak avser ersättning till extern huvudman.

3.2.2 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen¹¹ att avstå att äska om budgettillskott, detta med hänvisning till det ekonomiska läget. Tabellen nedan redovisar nyttikomna generella statsbidrag inom nämndens verksamhetsområden:

Finansieringsprincipen	
Aktivitet	Belopp, tkr
1. Stärkta och bemannade skolbibliotek	1 256
Summa	1 467

1. Att elever kan läsa och förstå det de läser är viktigt för deras möjligheter att utveckla kunskap i alla skolämnen och för att de ska vara väl förberedda för vidare studier, yrkesliv och samhällsliv. Skolbibliotek kan ha avgörande betydelse för att främja elevers läsande. Tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek ser i dag mycket olika ut. Regeringen avser därför att vidta åtgärder för stärkta och bemannade skolbibliotek

Noteras bör att regeringen sedan tidigare har beslutat om stora generella statsbidrag som berör nämndens verksamhetsområden som exempelvis nya och gamla välfärdsmiljarderna¹². Där pandemin har spelat roll för tilldelningen men även att flera kommuner redan innan pandemin befann sig i en ansträngd situation. Välfärdsmiljarder har tillförts kommunerna för att bidra med stabilitet och trygga tillgång till en bra skola, vård och omsorg. Region Gotlands del av de nya och gamla välfärdsmiljarderna på 14 miljarder kronor år 2022 var cirka 81,6¹³ miljarder kronor.

3.2.3 Elevflöden och demografi kommande år

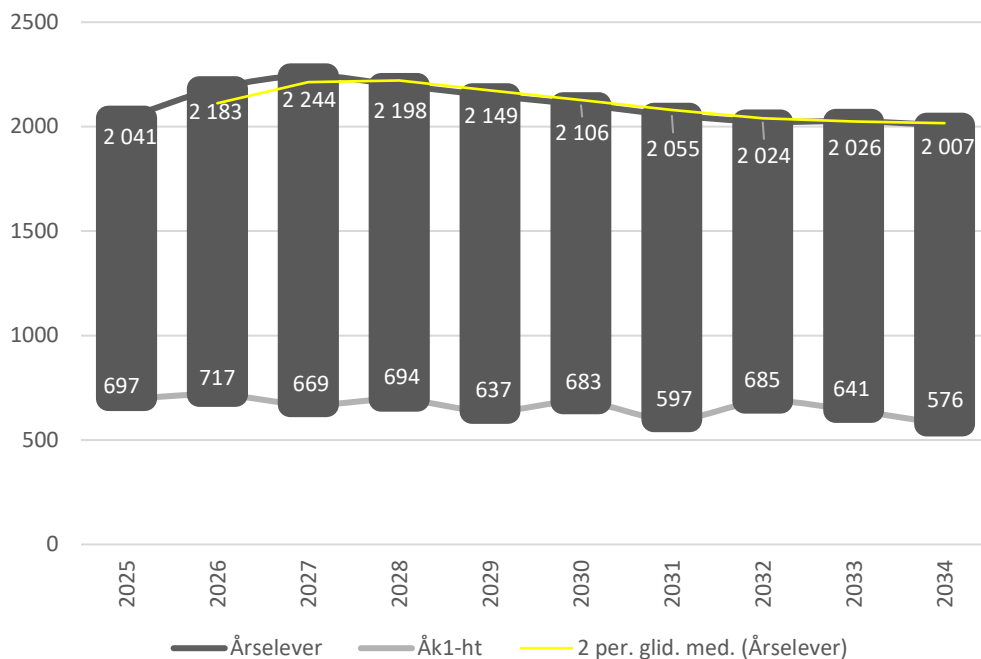
Elevvolymen, antal årselever, är ökande de närmaste tio åren och motsvarar i genomsnitt 668 elever som årligen påbörjar sina gymnasiestudier. Årselever är den prognostiserade volymen av elever som är studerande vid samtliga huvudmän. Den kommunala gymnasieskolan i den egna kommunen har under planperioden cirka 83 procent av årseleverna, den resterande delen av årseleverna fördelar sig mellan fristående huvudmän och andra kommunala huvudmän.

¹¹ Uppgifter hämtade från SKR:s Specificering av generella statsbidrag i anslaget för kommunalekonomisk utjämning för kommuner åren 2022 - 2025, publicerad 2023-09-25

¹² Gamla välfärdsmiljarden beslutades till budget år 2017 samt nya välfärdsmiljarden år 2019

¹³ Folkmängd 2021-12-31 i Region Gotland multiplicerat med 668 kronor per invånare, källa SCB samt SKR

Planeringsunderlaget för gymnasieskolan utgörs av elevkullarnas¹⁴ storlek.

3.2.4 Resursfördelningsmodell

Gymnasieskola

Resursfördelningsmodell/flöden (+ökat behov, - minskat behov)

Jämförelse med budget år 2024, tkr

	2025	2026	2027
Kommunala skolan			
<i>I den egna kommunen</i>	9 860	22 525	27 907
Fristående skolan			
<i>I den egna kommunen</i>	731	2 117	3 274
Interkommunal ersättning			
<i>Från annan kommun</i>	-141	3 095	3 095
<i>I annan kommun, kommunal skola</i>	633	914	633
<i>I annan kommun, fristående skola</i>	771	631	491
Summa	11 854	29 282	35 399

Ramtillskott

Jämförelse med budget år 2024, tkr

	2025	2026	2027
Kommunala skolan	-	-	-
Fristående skolan			
<i>Externa avtal</i>	800	1 600	2 400
Summa	800	1 600	2 400
Netto	12 654	30 882	37 799

Elevflöden för perioden

År	2025	2026	2027
Kommunal skola, <i>egna kommunen</i>	1 669	1 800	1 856

¹⁴ Elever folkbokförda på Gotland som är inskrivna i de tidigare skolformerna, statistiken är hämtad från barn- och elevregistreringsprogrammet Edlevo – Tieto Evry AB

Fristående skolan, <i>egna kommunen</i>	259	269	277
Kommunal skola, <i>annan kommun</i>	66	68	66
Fristående skola, <i>annan kommun</i>	47	46	45
Summa	2 041	2 183	2 244

Not I den kommunala skolan är 12 elever medräknade från annan kommun.

Förändring

Förändring i elevtal, jämförelse med 2024

År	2025	2026	2027
Kommunal skola, <i>egna kommunen</i>	80	211	267
Fristående skolan, <i>egna kommunen</i>	9	19	27
Kommunal skola, <i>annan kommun</i>	4	6	4
Fristående skola, <i>annan kommun</i>	5	4	3
Summa	98	240	301

Not I den kommunala skolan är 12 elever medräknade från annan kommun.

3.3 Taxor och avgifter, interna och externa

Nämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige

3.4 Kompensation för externa avtal

Några externa avtal i strikt mening som påverkar budget 2025 finns inte. Lagen om offentliga bidrag på lika villkor ger däremot effekter som liknar avtal. Kompensationen för 2025 beräknas uppgå till 800 000 kronor.

4. Investeringsförslag med motiveringar 2025–2029

4.1 Lokaler

Nämndens verksamheter har fortsatt behov av investeringar. Behoven som beskrivs exkluderar kostnader för förstudier och projektering. Av erfarenhet vet vi att den kostnaden brukar beräknas till 10 procent av den totala investeringen. Det övergripande målet är att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

I arbetet har förvaltningen utgått från nuvarande investeringsbudget, exploateringsplan, lokalbehovsplan 2025–2034, lokalförsörjningsplan samt kompletteringsbudget. I mål- och budgetskrivelsen görs ett kortsiktigt beloppsbaserat investeringsförslag för 5 år som bildar beslutsunderlag till regionfullmäktiges beslut om investeringsbudget.

I arbetet har alla förvaltningens verksamheter beaktats och hänsyn tagits till volymförändringar, befolkningsprognoser eller andra förändringar som till exempel lag- eller myndighetskrav för att arbetet skall vara långsiktigt hållbart. I sammanhanget är det även viktigt att betona att den region- och förvaltningsövergripande lokalsamordningen är ett prioriterat utvecklingsområde.

Gymnasiet

Antalet innevånare i åldersgruppen 16–18 år som kan söka till Wisbygymnasiet kommer att öka med 173 (8 %) mellan år 2024 och 2028. Lokalbehovet för dessa är dock beroende av vilket utbud nämnden erbjuder och vilka program eleverna väljer. Att förutse elevernas val är dock mycket svårt. Sammantaget innebär detta att det kommer att krävas flexibla lösningar som kan färdigställas relativt snabbt och förändras över tid. I nuläget är det svårt att göra exakta bedömningar av lokalbehoven för gymnasiet.

Vuxenutbildning

Antalet innevånare i åldersgruppen 19–64 som kan söka till Gotlands Folkhögskola och den Kommunala Vuxenutbildningen kommer att öka med 946 (ca 3 %) mellan år 2024 och 2032. Teoretiskt sett skulle båda kunna expandera men tillgång på lokaler är här en begränsande faktor.

Inom den kommunala Vuxenutbildningen har antalet elever ökat stadigt de senaste åren. Det finns flera orsaker; familj och arbetskraftsinvandring, särskild utbildning för vuxna, efterfrågan av matchning av rätt arbetskraft. Fler väljer idag att karriärväxla och ökad efterfrågan av uppdragsutbildningar.

Anpassnings- och underhållsplanen för den kommunala vuxenutbildningens lokaler visar att det finns ett tydligt behov av att modernisera och uppgradera befintliga faciliteter för att möta kraven på kvalitet, god arbetsmiljö, tillgänglighet, trygghet och säkerhet. Samtidigt finns behov av att utöka lokalytan för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler samt för att inrymma de olika yrkesutbildningarna.

En nybyggnation för hela vuxenutbildningens behov, har en preliminär kostnad på 192 miljoner kronor, en uppskattning som gjorts i en utredning som presenterades för nämnden i januari-24.

Vuxenutbildningen är etablerad i Visby och bedöms behöva vara så fortsatt. Nuvarande placering vid området Hackspetten, vid gatorna Gesällgatan och N: a Hansegatan är i dagsläget huvudspåret för ny- och/eller om- och tillbyggnad. Under första kvartalet 2024 pågår även en översyn av hela Hackspettens område och lokaler för att bedöma vilka verksamheter som förväntas ha behov av placering inom området.

Förvaltningen har även tagit särskild hänsyn till förväntade reformer inom vuxenutbildningen för att få en så riktig prognos som möjligt.

Mer information finns i "Investeringsprognos GVN 2025–2029"

4.2 IT-investeringar

Förstudie av lärplattformar inom GVN:s ansvarsområden påbörjades under 2023 och går vidare till upphandling 2024. Förstudien omfattade kartläggning av nuvarande plattformar med fördelar och nackdelar. Upphandlingen av lärplattformar till förskola och grundskola som avslutades under 2023 har givit gymnasie- och vuxenutbildning möjlighet att lära av erfarenheterna. Införande och implementering av upphandlad lärplattform kommer att pågå under 2024–2025 och driftsätts fullt ut i augusti 2025.

Kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Här kommer AI att kräva mer riktade utbildningar både vad gäller medarbetare, lärare och elever men också riktlinjer kring nyttjandet. Detta för att säkra arbetet kring GDPR och informationsläckage men också säkra bedömningen av elevernas kunskaper samt förebygga desinformation av olika slag i syfte att stärka demokratin.

Det fortsatta arbetet med att upprätthålla nivån vad gäller våra digitala klassrum på öns alla enheter kommer att kräva insatser över tid då teknikutvecklingen går snabbt och dagens teknik snabbt blir gårdagens teknik. Här har vi fortfarande inte iordningsställt alla idrotts-hallar med rätt digital utrustning utifrån läroplanens krav på digitalisering. Kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen är här en grundförutsättning. Inom områdena digitala

klassrum samt inköp av iPads och datorer påverkas vi tydligt av senaste årets kostnadsökningar.

Slutsats

Förvaltningen har ett flertal inplanerade, ovan beskrivna, projekt och arbetsområden som bidrar till utveckling inom digitaliseringsområdet såväl centralt som för respektive avdelning och verksamhet. Flertalet av dessa digitala utvecklingsprojekt bidrar även till en utveckling och effektivisering av förvaltningens arbetssätt inom administration, uppföljnings- och kvalitetsarbete mm. En effektiv förvaltning av våra digitala system och tjänster kräver också en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen som ingår i objektsförvaltaransvaret. Detta samt de framåtsyftande pedagogiska utvecklingsarbetena för att upprätthålla och utveckla verksamheternas pedagogiska nivå riskera dock att falla då förvaltningen till 2023 fått minskad investerings- och driftbudget inom IT. Förvaltningen kommer av den anledningen behöva kompenseras för 2023-års nedskärningar under planperioden.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad IT-investeringsbudget inte är en framkomlig väg.

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investering lokaler och IT GVN 2025 - 2029

Bilaga 2: Lokalbehovsplan GVN 2025 - 2034

**Investeringsäskanden
2025-2029
Nämnd/Förvaltning: GVN/UAF**

GVN/UAF Kategori 1, Lokaler Pott	Projekttext	2025					2026					2027					2028					2029					Total 2025-2029
		2025	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029					
Maskiner, inventarier	Pott maskiner, verktyg, inventarier IT	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	27 500	2 750		
Investeringar enligt plan																											
Wisbyggnasiet	Maskiner bygg och anläggning			1 500																		0	0	150	150		
Vuxenutbildningen	Renovering och anpassning. 10 mnkr beviljat 2020-2021. Genomförs 2024-2025			72 000																		500	500	7 700	7 700		
Vuxenutbildningen	Möbler inventarier, köps 2024-2025																					0	0	0	0		
Summa investeringar enligt plan		5 500	5 500	79 000	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	1 050	1 600	2 150	10 600		
Nya investeringsförslag																											
Wisbyggnasiet/Vux/ ungdomsgårdar	Tillgänglighet: Syn, hörsel, allergi mm Säkerhet: Belysning, kortläs, kameror, larm	700	700	700	700	1 000																70	140	210	280		
Wisbyggnasiet	Tillfällig lösning. Skall sammankopplas med beslut om utbildningsutbud för gymnasial utbildning		10 000																			0	0	1 000	1 000		
Folhögskolan Färösund	Översyn av köksituationen i Färösund Regionsövergripande med RSF - Måltid	5 000																				0	500	500	500		
Folhögskolan i Hemse, kök	Kök, disk, matsal och förvaring (1800kvm). Sammankopplas med 72 Mnkr (rad 10), som är beslutad i plan. Total summa = 192 Mnkr (se även rad 5)	6 000																				0	600	600	600		
Vuxenutbildningen			30 000			40 000																0	0	3 000	8 000		
Summa nya investeringsförslag		11 700	40 700	700	50 700	41 000																70	1 240	5 310	10 450		
Totalt investeringar		17 200	46 200	79 700	56 200	46 500																1 120	2 840	7 460	21 050		

Anm: Driftkonsekvenser är räknade med en schablon om 10 procent på investerat kapital. Inkluderar internränta med fyra procent. Kapitalkostnad för pott beräknas inte.

Lokalbehovsplan 2025–2034

Gymnasie- och
vuxenutbildningsnämnden

Fastställt av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2023-12-06

Gäller 2025–2034

Ärendenr GVN 2023/267

Version [1.0]

Lokalbehovsplan 2025–2034

Innehåll

Lokalbehovsplan 1

1. Inledning 4

- 1.1 Lokalbehovsplanens syfte 5
- 1.2. Regionövergripande lokalplanering 5
- 1.3 Innehåll och avgränsningar 7

2 Nulägesbeskrivning 7

- 2.1 Kvarteret/området Hackspetten i N: a Visby 8
- 2.2 Tillgänglighet, säkerhet, trygghet 8
- 2.4 Wisbygymnasiet 9
- 2.5 Vuxenutbildningen 11
- 2.6 Ungdomsavdelningen 12
- 2.7 Folkhögskolan 12
- 2.8 Arbetsliv och etablering 13
- 2.9 Sammanfattning och analys av nuläge 13
 - 2.9.1 Vuxenutbildningen 14
 - 2.9.2 Gymnasiet 14
 - 2.9.3 Ungdomsavdelningen 15
 - 2.9.4 Folkhögskolan 16
 - 2.9.5 Arbetsliv och etablering 16
- 2.10 Verksamhetens förutsättningar, utmaningar och möjligheter 16
 - 2.10.1 Verksamhetens resultat 17
 - 2.10.2 Verksamhetens nyckeltal 17
 - 2.10.3 Verksamhetens största risker och utmaningar 17
 - 2.10.4 Verksamhetens arbete för hållbarhet 17
 - 2.10.5 Demografi 17
 - 2.10.6 Generalitet och flexibilitet 18
 - 2.10.7 Investeringsbehov kopplat till lokalbestånd 18
 - 2.10.8 Försämrat ekonomiskt läge 18
 - 2.10.9 Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld, säkerhets- och beredskapsfrågor 19
- 2.11 Planerade förändringar i verksamheten 19
 - 2.11.1 Gymnasiet 19
 - 2.11.2 Vuxenutbildningen – pågående utredning och politisk inriktning 20
 - 2.11.3 Folkhögskolan 20
 - 2.11.4 Ungdomsavdelningen - Ungkulturhus (tidigare Fenix) 20
 - 2.11.5 Arbetsliv och etablering 21
 - 2.11.6 Barn- och elevhälsan (BEH) - Huvudkontor 21
- 2.12 Befolkningsprognos 2024–2033 21
 - 2.12.1 Gymnasieskolan 2024–2033 21
 - 2.12.2 Vuxenutbildningen 22
 - 2.12.3 Folkhögskolan 22
 - 2.12.4 Ungdomsavdelningen 22

- 2.13 Befintliga lokalers kapacitet, utveckling och effektiviseringsmöjligheter 23
 - 2.13.1 Folkhögskolan 23
 - 2.13.2 Ungdomsavdelningen 23
 - 2.13.3 Gymnasiet och vuxenutbildningen 23
- 2.14 Lokalkostnader och kostnadsutveckling 24
- 2.15 Lokalernas underhållsbehov 24
- 2.16 Funktionalitet ur användarperspektiv 24
 - 2.16.1 Vuxenutbildningen 24
 - 2.16.2 Gymnasiet 25
 - 2.16.3 Folkhögskolan 25
 - 2.16.4 Ungdomsavdelningen 25
 - 2.16.5 Arbetsliv- och etablering 25
- 2.17 Planerade och beslutade investeringar och projekt 25
- 2.18 Trender, inriktningar och krav 26
 - 2.18.1 Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning – kommande lagändring 26
 - 2.18.2 Nya livsmönster och arbetssätt påverkar platsbundenhet. 27
 - 2.18.3 Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor 27
 - 2.18.4 Ökad polarisering och utsatthet 27
 - 2.18.5 Osäkerhet kring regeringens finansiering av folkhögskolor 27
- 2.19 Projektidéer 28

3 Behovsbedömning 28

- 3.1 Vuxenutbildningen 29
- 3.2 Gymnasiet 29
 - 3.2.1 Solrosenområdet 30
 - 3.2.2 Lundbygatan – Byggprogrammet, inriktning anläggning 30
- 3.2 Folkhögskolan 30
 - 3.2.1 Hemse 30
 - 3.2.2 Fårösund 30

4. Prognos för framtida behov 31

- 4.1 Vuxenutbildningen 31
- 4.2 Förslag till prioriterade lokalbehov 32
 - 4.2.1 Prioriterade lokalbehov 32
- 4.3 Prioriterade underhållsåtgärder 33
 - 4.3.1 Tabell Prioriterade underhållsåtgärder 33

1. Inledning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasium, vuxenutbildning ansvarar för det statliga uppdraget för skolväsendet som regleras i skollagen (2010:800) och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret¹

Nämnden ansvarar även för följande;

- Region Gotlands arbete med uppdragsutbildning och yrkeshögskola samt för regionens arbetsmarknadspolitiska åtgärder på individnivå.
- Region Gotlands mottagande av flyktingar med undantag av ensamkommande flyktingbarn, för vilka socialnämnden ansvarar
- Är styrelse för Gotlands folkhögskola. Folkhögskolans uppdrag utgår bland annat från förordning (2015:218), om statsbidrag till folkbildningen
- Arbetsliv och etablering – genomförande av arbetsmarknadsinsatser på individnivå och inom breddad rekrytering. Samt att nyanlända ges förutsättningar för etablering i det gotländska samhället.
- Ungdomsavdelningen – där uppdraget är att bedriva ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet

Nämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde.

Målgrupper nämnden finns till för

- Elever inskrivna i gymnasieskolan
- Elever inskrivna i vuxenutbildning
- Deltagare vid Folkhögskolan
- Ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret
- Ungdomar som nyttjar verksamheterna inom ungdomsgårdarna
- Ungdomar i offentlig miljö som behöver vuxennärvaro
- Individer som står långt från arbetsmarknaden

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallagen
- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Massflyktsdirektivet

¹ [Kommunalt aktivitetsansvar, KAA | SKR](#)

- Regional utvecklingsstrategi
- Region Gotland styrmodell, mål samt förvaltningens verksamhetsplan

1.1 Lokalbehovsplanens syfte

En god framförhållning i planeringen av lokaler är angelägen för att kunna bedöma regionens framtida investeringsbehov och samlade lokalkostnader. Regionens lokalförsörjning ska utgå från koncernnytta och gemensamma ekonomiska förutsättningar. Det är av stor relevans att den strategiska planeringen av lokalförsörjningen är aktiv och effektiv. En grundlig lokalplanering med analyserade behov och väl underbyggda underlag är av stor vikt för att uppnå regionens mål om långsiktighet i lokalplanering och att hitta synergier för att effektivisera lokalanvändningen. Lokalbehovsplanen är en del i att säkerställa en likvärdig och samverkande process för lokalförsörjningen för alla förvaltningar.

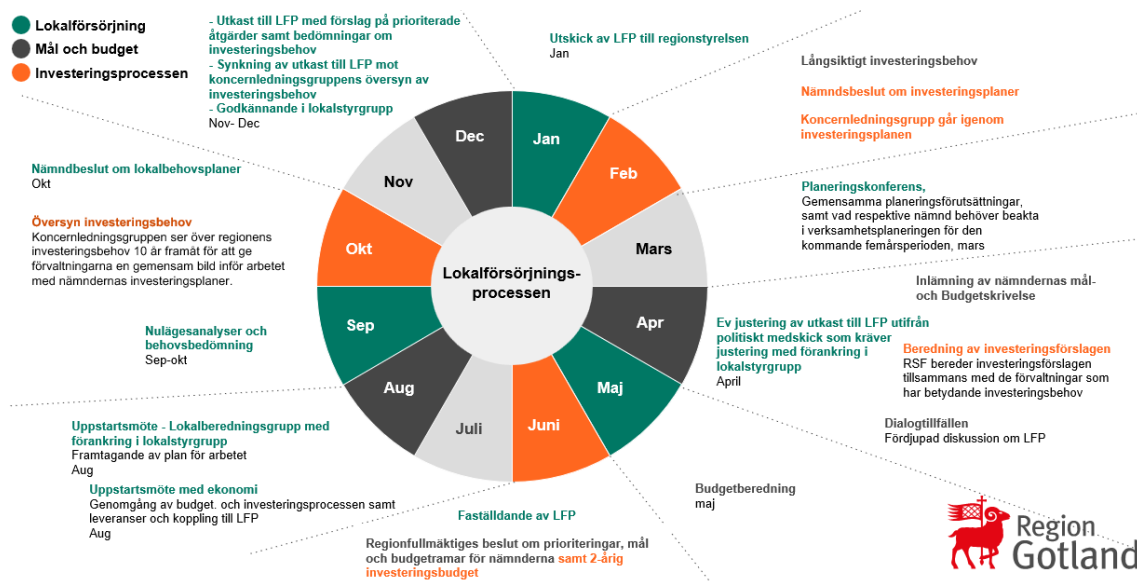
Lokalbehovsplanen ska redovisa förvaltningens samtliga lokalbehov på kort och längre sikt, årets plan gäller för perioden 2025–2034. Förvaltningens lokalbehovsplan ligger till grund för regionens samlade lokalbehov vilka sammanställs och prioriteras i den regiongemensamma lokalförsörjningsplanen som ger förslag till budget- och investeringsbeslut.

1.2. Regionövergripande lokalplanering

Arbetet med lokalplanering syftar till att ta fram underbyggda analyser av regionens samlade lokalbehov för att ge en framförhållning i planeringen och möjliggöra för välgrundade beslut. Region Gotland har under 2023 tagit fram en ny lokalförsörjningsprocess som implementeras under hösten 2023.

Lokalförsörjningsprocessen bygger på tre faser

- 1) Lokalplanering – där förvaltningarna gör analyser av nuläget och framtida lokalbehov utifrån kvalitetssäkrade data och sammanställer förvaltningsspecifika lokalbehovsplaner.
- 2) Regiongemensam Lokalförsörjningsplan – där regionens samlade lokalbehov sammanställs och prioriteras. Arbetet innebär att olika behov och krav på lokaler prioriteras och värderas mot regionens totala lokalanvändning, samhällsplanering samt verksamhetsplanering med beaktande av sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarhetskriterier.
- 3) Beställa och genomföra projekt – de prioriterade lokalprojekten beställs, utförs och följs upp.

Arbetet med lokalplanering, och prioritering av lokalbehov utgår från 11 styrande principer:

1. Syftet med Region Gotlands verksamhetslokaler är att skapa förutsättningar för en god kommunal och regional verksamhet som i sin tur genererar ett värde för invånare och besökare.
2. Region Gotlands verksamhetslokaler ska vara ändamålsenliga, säkra och resurseffektiva. De ska bidra till regionens övergripande mål gällande miljö, klimat och ekonomi samt till att översiktsplanens intentioner uppfylls.
3. Lokalanskaffningen i Region Gotland ska utgå ifrån de behov som uttrycks i regionens lokalförsörjningsplan och kännetecknas av framsynt planering. Gemensam process för lokalanskaffning ska följas.
4. Region Gotlands bestånd av ägda och inhyrda lokaler är en gemensam resurs. Samtliga nämnder ska bidra till att lokalförsörjningen planeras i samverkan och att koncernnyttan maximeras.
5. Lokalförsörjningsprocessen skapar transparens och tydlighet, vilket i sin tur skapar förutsättningar för samarbete och tillit.
6. Behov av utökningar av verksamhetslokaler ska i första hand lösas inom regionens befintliga lokalbestånd.
7. Beslut om att i det enskilda fallet äga eller hyra in verksamhetslokaler från extern hyresvärd ska utgå ifrån det alternativ som ger störst koncernnytta och resurseffektivitet under hela den tid som lokalen bedöms behövas. Ur ett genomsnittligt livscykelperspektiv på 30 år, ska planerade om- och nybyggnationer betraktas ur ett driftperspektiv från början.
8. Vid nyanskaffning ska ett effektivt lokalnyttjande vara utgångspunkten och samnyttjande mellan regionens verksamheter samt med civilsamhället ska prövas.
9. Lokalnyttjarna använder regionens ägda verksamhetslokaler som förvaltas av lokalförsörjaren. Den ekonomiska regleringen för denna användning hanteras genom principerna i regionens internhyresmodell.

10. Verksamhetslokaler som regionen inte längre har behov av för egen verksamhet ska avyttras till marknadsvärde. Lokaler ska inte avyttras innan det framtida behovet har klarlagts.
11. Vakanta lokaler kan vara en strategisk tillgång för regionen. Självkostnaden för vakanta verksamhetslokaler förs över till en lokalbank och är en del av regionens internhyresmodell.

1.3 Innehåll och avgränsningar

Lokalbehovsplanen upprättas per förvaltning och redogör för politiskt beslutade lokalprojekt samt ett uppskattat behov för den kommande 10-årsperioden utifrån analyser av bland annat befolkningsprognos, trender och teknisk utveckling, förändring av verksamhetens inriktning och lokalernas aktuella status och funktionalitet. Planen revideras en gång per år i enlighet med årshjulet.

Lokalbehovsplanen innehåller en beskrivning av förvaltningens nuläge och ett uppskattat framtida behov av lokaler för nämndens verksamheter. Behovet prioriteras utifrån de styrande principerna, lagkrav, omfattning och när i tid det behöver tillgodoses. Även befintliga lokalers underhållsbehov sammanställs och prioriteras.

Lokalbehov som inte framförs i lokalbehovsplanen kommer inte att tas med i regionens lokalförsörjningsplan och därmed inte inkluderas i investeringsplanen.

2023 är det första året en lokalbehovsplan tas fram på likartat sätt inom alla förvaltningar, kommande år vid revidering kommer det finnas ett fokus på förändringar jämfört med tidigare årsplan.

2 Nulägesbeskrivning

Det är viktigt att betona att detta är en nulägesbeskrivning som skall läsas och bedömas som just det.

I regionens strategiska lokalplanering är det övergripande målet ” Att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan”. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

Arbetet med lokalplanering och behov beskrivs utförligt i ”Investeringsplan lokaler 2024–2028”. Förvaltningen har tillsammans med Teknikförvaltningen som ”hyresvärd” och verksamhetsansvariga kartlagt dagens lokaler och beräknat framtida behov efter Statisticon befolkningsprognos som tar hänsyn till arbetsmarknadens förväntade utveckling och planerade bostadsbyggen. I detta arbete har alla förvaltningens verksamheter beaktats och arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Förvaltningen har även tagit särskild hänsyn till förväntade reformer inom vuxenutbildningen för att få en så riktig prognos som möjligt. Under 2021 genomfördes en utredning över gymnasiets och vuxenutbildningens behov av lokaler. Under 2023 påbörjas

en ny utredning med fokus på den kommunala vuxenutbildningens framtida utbud och behov samtidigt som vi ser att antalet gymnasieelever kommer att öka successivt fram till 2027 då det når sin topp för perioden vilken även det bör beaktas.

Parallellt är det viktigt att bevaka och planera för kommande kostnader för periodiskt underhåll (PU). Kostnader och investeringar som belastar tekniska nämndens budget och Teknikförvaltningen ansvarar för planering och utförande av desamma. Planeringen av PU behöver dock ständig justeras utifrån oförutsedda händelser och i och med det så sker det omprioriteringar vilket gör det mycket svårt att korrekt visa den för en kommande period om fem till tio år. Avstämning med Teknikförvaltningen är gjord och i de fall relativ säkerhet råder finns dessa kostnader redogjorda.

Som riktvärde har nämnden utgått från följande schabloner, baserat på erfarenhet och historik.

För renoveringsarbeten (PU) beräknas 11 000 kronor per kvadratmeter.

För nyproduktion beräknas 40 000 kronor per kvadratmeter.

Driftkostnaden är beräknad som 10 procent per år av investeringen. (Kapitalkostnad och övriga kostnader som el, värme, vatten mm.)

2.1 Kvarteret/området Hackspetten i N: a Visby

Hur området är organiserat i dag är en konsekvens av tidigare beslut såväl politiska som organisatoriska. Besluten har dock inte alltid tagits i samråd mellan förvaltningens två nämnder och berörda avdelningar.

Med det som bakgrund så innebär det att nuläget och behoven för området är mer eller mindre akut. Det finns en trångboddhet och ett missnöje med hur området hanteras.

I dag är följande avdelningar och verksamheter förlagda till området;

- Polhemsskolan – grundskola och fritidshem – N:a Hansegatan
- Modersmål - Lotsen
- Barn- och elevhälsans (BEH) huvudkontor - Mästergatan
- Vuxenutbildningen – N:a Hansegatan och Gesällgatan

Både vuxenutbildning och grundskola har behov av utökning inom området, av olika skäl. Vuxenutbildningens utbud och lokaler är parallellt under utredning med anledning av både lokalbehov och framtida utbildningsutbud

2.2 Tillgänglighet, säkerhet, trygghet

Det finns ett behov att underlätta för elever med olika funktionsnedsättningar. Taktila stråk, akustisk miljö, färgkontraster, ramper och dörröppnare. Uppskattad kostnad 200 000 kronor per år.

Skolorna har varit utsatta för hot och incidenter. Ett flertal brandtillbud har inträffat både inomhus och utomhus. Det har uppstått hotfulla situationer då elever och obehöriga har

slagits och hotat personal och elever. Skolorna har också haft problem med vandalisering och brandtillbud och används som handelsplats och gömställe för droger.

Åtgärder har oftast inneburit att den närmaste omgivningen rensats på brännbara föremål, installation av förstärkt belysning, montering av kodlås och förbättring av skalskydd samt extra rondering av vaktbolag. Uppskattad kostnad 500 000 kronor/år.

För prognosperioden 2024 – 2033 beräknas totalt 7 miljoner (0,7 miljoner/år) för dessa åtgärder.

2.4 Wisbygymnasiet

Wisbygymnasiet saknar på grund av ö-läget möjlighet att samverka med andra kommuner till exempel i form av gymnasieförbund. Målsättningen att gymnasieskolans kostnader trots unika förutsättningar ska närma sig referenskostnaden² för riket påverkar likvärdighet, undervisningskvalitet, lärartäthet, måluppfyllelse och genomströmning. Region Gotlands höga lokalkostnader förstärker detta ytterligare.

Alla gymnasiets lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet kontinuerligt

Gymnasieskolan/Wisbygymnasiets verksamheter är förlagda till flera olika platser. Här beskrivs de kortfattat;

Område	Byggnad/program/enhet	Notering
Solrosen 1, Säves väg Flertalet olika byggnader inom området	Sävehuset, inklusive aula – Huset delas med Kulturskolan Kontraksarea totalt: 6 780 m²	Ombyggt/renoverat och färdigställt till 2017
	Steffenhus Kontraksarea: 5166 m²	PU enligt plan
	Polhemhuset/Fordonsprogram Kontraksarea: 1704 m²	PU – Uppskattad kostnad 6 miljoner 2025
	Hansahuset Kontraksarea: 1572 m²	PU enligt plan
	”E-huset” Anpassad skola och Wisbygymnasiet Kontraksarea: 448 m²	PU enligt plan
	Desideriahuset Restaurang och Livsmedel Omvårdnad Hotell- och turism Anpassad skola och gymnasieskola Kontraksarea totalt: 4358 m²	PU enligt plan
	Sävekök och matsal <u>RSF-Måltid ansvarar för lokalen</u>	Aktuellt för ombyggnad inför ökande elevkullar – Se även regionstyrelseförvaltningens lokalbehovsplan Åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet är aktuellt

² Referenskostnaden bygger i sin grund på standardkostnaden det vill säga den kostnad som kommunen skulle ha om verksamheten bedrevs på en genomsnittlig avgifts-, ambitions och effektivitetsnivå med hänsyn till de egna strukturella faktorerna.

	Idrottshallar	Wisbygymnasiet har behov av fler lediga tider i idrottshallarna. Långsiktigt behöver detta troligen lösas genom nybyggnation av fullstor idrottshall för grundskola och gymnasiet i närhet inom Visbyområdet En kortsiktig lösning är att tillfälligt hyra delar av idrottslokaler inom Visby
Herkulesvägen – Kvarteret Väduren 2 Och 4	Byggprogrammet, VVS- och fastighet, El och energi och Sjöfartsprogrammet Kontraksarea: 1 600 + 1 262 m2	Lokalerna är nyrenoverade före prognosperioden Lokalerna ägs delvis av Regionen och av privat hyresvärd
Idrottshall – Rackethallen	Idrott för elever från program vid Herkulesvägen	Hyrs av och delas med Visby Tennisklubb. Samnyttjas med Guteskolan och Gutegymnasiet Åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet är aktuellt
Broväg – Verkstadsskolan 2	Sjöfartsprogrammet, VVS- och fastighet, El och energi, Byggprogrammet och vuxenutbildningen Även svets och verkstadsutbildning för gymnasiet och vuxenutbildningen Kontraksarea: 1498 (828+350+320) m ²	Lokalerna på Broväg är före prognosperioden nyrenoverade och underhållna
N: a Hansegatan – Kvarteret Hackspetten	Matsal/skolbespisning för yrkesprogram Delas med grundskolan	Bedöms undermålig och otillräcklig för nuvarande elevantal inom grund och gymnasieskola. <u>Dialog förs med RSF - måltid</u> Åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet är aktuellt
Lundbygatan -	Inriktning Anläggningsteknik Inriktningen har sedan aug-23 endast tillgång till markyta för övningsområde då den är uppsagd från tidigare undervisningslokal som övertagits av Buss i Väst AB (BIVAB) Lokaler som inriktningen har tillgång till i dag är endast tillfälliga manskapsbodar och wc	UAF i samråd TKF ansöker under 2023 om bygglov som avser byggnation av en skolbyggnad till elever som går inriktning anläggning, årskurs 2-3, inom Wisbygymnasiets Byggprogram. Inväntar beslut. Vid beviljat bygglov kommer yrkeslärare inom Byggprogrammet att genomföra byggprojektet tillsammans med programmets elever. Ger möjlighet till erfarenhet av ett bestående byggobjekt som är anpassat till utbildningens ämnes- och kursplaner. Tidigare beviljat investeringsmedel, 5 miljoner
Lövsta – Gotland Grönt Centrum (GGC)	Naturbruksprogrammet i Wisbygymnasiets organisation	Karaktärsämneskurser (yrkesämnen) inom programmet genomförs i GGC:s lokaler på Lövsta De gymnasiegemensamma ämnena genomförs i gymnasiets lokaler i Visby

2.5 Vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen är till hälften finansierad av statsbidrag. Statsbidragen riktar sig till olika insatser och merparten av bidragen kräver medfinansiering. Egen finansiering parallellt med statsbidrag är en förutsättning för att Vuxenutbildningen ska kunna bedriva sin verksamhet.

Tidigare beslut kring vuxenutbildningen, som nu omprövas

Detta omprövas under höstterminen år 23 med anledning av att ny bedömning gjorts gällande status för vuxenutbildningens lokaler samtidigt som översyn av utbildningsutbudet görs— läs även i kapitel; ”Planerade förändringar i verksamhet - Vuxenutbildningen – utredning och politisk inriktning”

”UAF planerar i samarbete med TKF att genomföra ett omfattande anpassnings- och underhållsarbete av de befintliga lokalerna. Planändringar, ny ventilation, vatten, värme och avlopp. Golv, tak och behysning. För detta arbete finns 10 miljoner beviljat för år 2024. Enligt nyckeltalet för PU är behovet ca 29 miljoner totalt.”

Det saknas i dag ca 1800 m² för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler. Enligt nyckeltalet för nybyggnation är kostnaden för detta cirka 72 miljoner kronor.

Det utbud som i dag erbjuds behöver tillgång till anpassade lokaler för yrkesutbildningar (verkstad, restaurang, vård- och omsorg, elteknik med mera). Yrkesutbildningar och de lokalbehov som detta medför ska samplaneras med Wisbygymnasiet.

En nybyggnation för hela Vuxenutbildningen behov, 4500 m², uppskattas (Q1 2023) till 180 miljoner kronor.

Alla vuxenutbildningens lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet

Vuxenutbildningens verksamheter är förlagd till flera olika platser;

Här beskrivs de kortfattat;

Område	Byggnad/Utbildning/enhet	Notering
Kvarteret Hackspetten Gesällgatan Mästergatan N:a Hansegatan	Gesällgatan 7, D-hus. Ca. 2 400 m ² Renoveras 2024–2025 – preliminärt	Verksamhet i olika byggnader
	Gesällgatan 7, inhyrd från externt bolag. Ca. 900 m ² Måste ersättas utdömda lokaler	Vuxenutbildningen delar området med grundskola, barn- och elevhälsan och lotsen/modersmålsenheten
	Gesällgatan 7 F-hus, Ca. 240 m ² Renoveras 2024–2025 – <u>preliminärt</u>	
	Mästergatan 5E, A-hus Ca. 900 m ² Behöver ersättas då annan verksamhet skall flytta in sommaren 2024	
Broväg - Verkstadsskolan	Svets och verkstadsutbildning för vuxna	Delas med Wisbygymnasiet

Flextronicshuset – Kv. Telefonen	Utbildning Byggnadsarbetare och byggnadsvård för vuxna	Avtal med TKF och extern fastighetsägare för två olika lokaler till <u>2026 och 2027</u>
Solrosen Säves väg	Samverkan med Wisbygymnasiet inom vissa yrkesprogram	
Roma Kungsgård	Delar av utbildning inom Byggnadsvård i samarbete med fastighetsägare	Ingen hyreskostnad

2.6 Ungdomsavdelningen

Avdelningen har flera verksamheter - I Visby finns Puma och Ungkulturhus. Det finns ungdomsgård i Klintehamn, Hemse, Slite, Fårösund, Roma samt en online-verksamhet. Under 2022 startade även en motorgård i Follingbo. Avdelningens målgrupp är i första hand ungdomar mellan 13–16 år men inom ungdokulturhuset finns ytterligare en målgrupp, 16–25 år.

Ungdomsgårdar

Alla är i relativt gott skick och förvaltningen förutser inga större investeringar under prognosperioden.

Ungkulturhus (tidigare Fenix)

Pågående utredning om geografisk placering. I nuläget beläget inom Gråboområdet. Flytt av verksamheten till N:a Visby är under utredning eftersom antalet besökare minskat samt att det finns ett ökat behov inom N:a Visby. Vid övergång till annan lokal lämnas nuvarande lokal över till annan avdelning inom UAF. Ambitionen är att kostnad för annan lokal skall vara kostnadsneutral när det gäller hyreskostnad. Önskad tidplan för flytt av verksamheten är att den genomförs under Q1 2024.

2.7 Folkhögskolan

Erbjuder en utbildningsform för vuxna över 18 år, men kan göra undantag när studerande av olika skäl inte kunnat fullfölja sina gymnasiestudier. Folkhögskolans allmänna kurs öppnar möjligheter för att höja den allmänna utbildningsnivån på Gotland och ge möjlighet för fler att nå högskola.

Folkhögskolan finns i Hemse och Fårösund och antalet elever förväntas vara oförändrat.

Fårösund

- I behov av nytt kök och arbete pågår med utredning av olika alternativ tillsammans med Teknikförvaltningen. Lokalerna i Fårösund hyrs i nuläget av Offentliga Hus AB men inköp/övertagande av lokal är under utredning.
- Tidigare beslut som nu omprövas med anledning förra punkten; *”Investering ca 500 tkr görs av hyresvärd för kök i samarbete med hyresvärd och tio-årigt hyresavtal.”*

Hemse

- Kök och matsal har behov av förbättrad köksutrustning, diskinlämning och diskutrustning. Mycket grovt uppskattad kostnad, förstudie ej gjord, 6 miljoner 2025.
- Ersättning för det slitna elevhemmet Nygårds. Underlag i strategisk plan och budget år 2020. Uppskattad kostnad uppräknat med 18% från 2020 = 30 miljoner år 2030

2.8 Arbetsliv och etablering

Inom Region Gotland genomförs olika insatser för att få människor i arbete, studier eller sysselsättning. Avdelningen arbetsliv och etablering ansvarar för delar av arbetsmarknadsinsatserna som till exempel offentligt skyddade arbeten i någon av Region Gotlands egna verksamheter samt att ordna prao och feriejobb till ungdomar.

Avdelningen omfattar:

- Den samlade studie- och yrkesvägledningen.
- Verksamhet riktad mot ungdomar 16–20 år som varken studerar eller arbetar och omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret (KAA)
- Verksamheter som hanterar arbetsmarknadsinsatser. Bland annat arbetspraktik, sysselsättningsplatser, arbetsträning och offentligt skyddat arbete samt feriejobb för ungdomar.
- Olika insatser för att ge ökad kunskap om arbetslivet, till exempel PRAO.
- Handläggnings-, stöd- och servicefunktioner för människor som är nyanlända till Sverige med uppehållstillstånd – det vill säga de som anvisats hit av Migrationsverket, valt att bosätta sig på Gotland samt anvisade kvotflyktingar. Att etablera sig i ett nytt land kräver stöd och avdelningen kan i sin analys göra bedömningen att det är flera som har stora svårigheter att integreras i samhället.
- Under 2022/2023 flyttade avdelningen till Korpenområdet och nyrenoverade lokaler. Har dock behov av tillgång till lektionssalar, konferensrum och mötesplatser för medborgare.

2.9 Sammanfattning och analys av nuläge

Förvaltningen har genomfört kartläggning men har även pågående arbete för att kartlägga befintliga lokaler, bedöma framtida behov, inklusive reformer inom vuxenutbildning och ökningen av gymnasieelever och eventuell invandring. Lokalplaneringen för förvaltningen och regionen behöver vara långsiktigt hållbar. En genomtänkt och långsiktig lokalplanering för att möta behoven hos alla verksamheter inom Region Gotland är av yttersta vikt. Den skall också ta hänsyn till förändringar i elev- och studentpopulation samt förväntade reformer inom nämndernas ansvarsområden. Läs vidare i kapitel; ”Trender, inriktningar och krav”

Planeringen skall inkludera ekonomiska aspekter, anpassning för funktionsnedsättningar och säkerhet, samt behov av renovering och nybyggnation. Behovet av att anpassa lokaler för elever med funktionsnedsättningar och åtgärder för säkerhet och trygghet bedöms vara relativt stort framöver.

Förvaltningen gör följande bedömning och analys av nuläget, övergripande beskrivet för varje avdelning inom nämndens ansvarsområde

2.9.1 Vuxenutbildningen

Egen finansiering, tillsammans med statsbidrag, är avgörande för att vuxenutbildningen ska kunna bedriva sin verksamhet.

Under hösten 2023 kommer det att ske omprövningar av vuxenutbildningen, främst på grund av en ny bedömning av status för vuxenutbildningens lokaler, samtidigt som utbildningsutbudet ses över. I detta ligger även omfattande behov av anpassnings- och underhållsarbete i befintliga lokaler.

Det finns också en brist på cirka 1800 kvadratmeter lokalyta för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler samt behov av anpassade lokaler för yrkesutbildningar inom områden som verkstad, restaurang, vård- och omsorg, och elteknik. Yrkesutbildningar och de tillhörande lokalbehoven planeras delvis tillsammans med Wisbygymnasiet. En nybyggnation för hela vuxenutbildningens behov, uppskattat till 4500 kvadratmeter, har en preliminär kostnad på 180 miljoner kronor, en uppskattning som gjordes under första kvartalet 2023. Samtliga lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet.

De finns ekonomiska och infrastrukturella utmaningar inom region Gotlands vuxenutbildning, särskilt när det gäller att underhålla och bygga om befintliga lokaler. Detta kan innebära att det krävs betydande investeringar för att förbättra vuxenutbildningens infrastruktur och säkerställa att den kan fortsätta erbjuda relevanta yrkesutbildningar.

Den omfattande anpassnings- och underhållsplanen visar att det finns ett tydligt behov av att modernisera och uppgradera befintliga faciliteter för att möta kraven på kvalitet, god arbetsmiljö och säkerhet. Samtidigt finns behov av att utöka lokalytan för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler samt för att inrymma de olika yrkesutbildningarna. De preliminära kostnadsuppskattningarna pekar på betydande ekonomiska utmaningar för att genomföra dessa planerade åtgärder.

I samarbetet med Wisbygymnasiet finns en strävan att samordna utbildningsverksamheter för att öka effektiviteten och optimera användningen av lokalerna. En positiv strategi för att maximera resurserna men inte tillräcklig

Slutligen, fokus på tillgänglighet, säkerhet och trygghet i alla lokaler understryker vikten av att skapa en lämplig miljö för vuxenutbildningens studerande och personal. Det finns tydliga indikationer på behovet av en omfattande omstrukturering och modernisering av vuxenutbildningen för att möta de utbildningsbehov som samhället och arbetsmarknaden kräver.

2.9.2 Gymnasiet

Det finns flera utmaningar och frågor som Region Gotland står inför när det gäller gymnasieutbildning. Ökningen i antalet ungdomar i gymnasieålder för perioden är en faktor

som kräver uppmärksamhet. Positivt med fler ungdomar men det medför behov av fler utbildningsplatser. En viktig aspekt är lokalbehovet, som är direkt beroende av elevernas programval. Det är dock svårt att förutse elevernas preferenser och därmed vilka utbildningsprogram som behöver erbjudas. Detta innebär att planeringen måste vara flexibel och anpassningsbar för att kunna tillgodose elevernas och till viss del marknadens behov.

Målet att närma sig riksgenomsnittet för kostnader trots regionens unika geografiska förutsättningar är utmanande. Höga lokalkostnader inom Region Gotland förstärker detta. Ett sätt att effektivisera skulle kunna vara att samarbeta med andra regioner för att minska kostnadstrycket men Wisbygymnasiet har begränsad möjlighet till samverkan med andra kommuner på grund av sin ö-position.

Att minska kostnaderna för gymnasieskolan, trots unika förutsättningar, påverkar olika aspekter som likvärdighet, undervisningskvalitet, lärartäthet, måluppfyllelse och genomströmning. Även gymnasiets lokaler kräver kontinuerliga åtgärder för att upprätthålla tillgänglighet, säkerhet och trygghet.

Det är sammantaget komplexa utmaningarna som Region Gotland står inför när det gäller att erbjuda kvalitativ gymnasieutbildning i en unik geografisk miljö med ö-begränsningar och höga kostnader. Det kräver noggrann planering och anpassning för att möta de ökande behoven och samtidigt säkerställa likvärdighet och hög undervisningskvalitet.

2.9.3 Ungdomsavdelningen

Riktat sig till ungdomar och har flera faciliteter och projekt, inklusive Puma, Ungkulturhus, ungdomsgårdar i olika platser, en online-verksamhet, och nyligen startad motorgård. Målgruppen för avdelningen är främst ungdomar i åldern 13–16 år, men Ungkulturhuset riktar sig även till ungdomar i åldern 16–25 år.

För ungdomsgårdarna förväntas inga stora investeringar under den kommande prognosperioden. Däremot finns en pågående utredning om den geografiska placeringen av Ungkulturhuset, som för närvarande är beläget inom Gråboområdet. Eftersom antalet besökare har minskat och det finns ett ökat behov inom norra Visby, övervägs en flytt av verksamheten till norra Visby.

Ungdomsavdelningens aktiviteter är inriktade på att erbjuda fritids- och kulturaktiviteter för ungdomar och har olika åldersgrupper som målgrupp. När det gäller ungdomsgårdarna är det positivt att de är i relativt gott skick och inte kräver stora investeringar. Det tyder på att befintliga resurser används effektivt för att upprätthålla dessa faciliteter.

Ungkulturhuset Fenix är föremål för en utredning om framtida placering. Överväganden görs med tanke på det minskade antalet besökare sedan flytten till Gråbo och det ökade behovet i norra Visby.

Region Gotland är angelägen om att erbjuda meningsfulla fritidsaktiviteter och kulturupplevelser för ungdomar, samtidigt som man är medveten om behovet av att

effektivt hantera resurser och anpassa verksamheten efter förändrade behov och prioriteringar.

2.9.4 Folkhögskolan

Har betydelse som en alternativ utbildningsväg för vuxna som inte har slutfört sina gymnasiala studier. Skolan på Gotland har en övergripande målsättning att höja den allmänna utbildningsnivån och underlätta för fler att få tillgång till högre utbildning, vilket är en viktig funktion i samhället.

När det gäller skolans fysiska infrastruktur på de två platserna, Fårösund och Hemse, finns det tydliga behov av förbättringar. I Fårösund behövs ett nytt kök, och det pågår en utredning om lokalalternativ och möjligheten att köpa lokalerna i stället för att hyra dem. Denna utredning kan resultera i en omprövning av tidigare beslut om investeringar.

I Hemse finns behov av uppdaterad köksutrustning och förbättringar i diskområdet. Kostnaden för dessa åtgärder är grovt uppskattad, och en förstudie har ännu inte genomförts. Dessutom framgår det att det finns behov av ersättning för det slitna elevhemmet Nygårds, och kostnaden för detta har ökat sedan den senaste uppskattningen.

Sammanfattningsvis visar detta att Folkhögskolan på Gotland strävar efter att erbjuda kvalitativ utbildning för vuxna, men det finns betydande utmaningar när det gäller infrastruktur och investeringar i skollokaler och utrustning. Det är viktigt att dessa behov beaktas för att upprätthålla skolans funktion och mål.

2.9.5 Arbetsliv och etablering

Avdelningen är ansvarig för en rad olika arbetsmarknadsåtgärder, inklusive offentligt skyddade arbeten i Region Gotlands verksamheter och organisering av prao och feriejobb för ungdomar. Avdelningen har flera funktioner, inklusive studie- och yrkesvägledning och stöd och service till personer som är nyanlända till Sverige vilket hjälper dem att integreras i samhället.

Oron i omvärlden kan här leda till en ökning av flyktingar, vilket indikerar att en beredskap för att hantera förändringar behöver finnas.

Region Gotland genomför en bred skala av åtgärder för att stödja människor i olika åldrar och situationer, inklusive ungdomar och nyanlända vilket visar på en holistisk och mångsidig strategi för arbetsmarknadens integration och inkludering. Det betonar också vikten av att ha lämpliga lokaler för att kunna utföra arbetet effektivt.

2.10 Verksamhetens förutsättningar, utmaningar och möjligheter

Utbildning- och arbetslivsförvaltningens (UAF) uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: vi ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och studier, ge möjlighet till ett livslångt lärande för enskilda medborgare, ge en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet,

höja utbildningsnivån på Gotland, erbjuda utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov samt att arbeta för en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

2.10.1 Verksamhetens resultat

- Uppgifter hämtas från Kolada³ gällande elevers resultat
- Medarbetarenkäten

2.10.2 Verksamhetens nyckeltal

- Antal elever per lärare
- Andel behöriga lärare
- Genomsnittlig kostnad per elev i en jämförelse med genomsnittskommun i riket

2.10.3 Verksamhetens största risker och utmaningar

- Kompetensförsörjning
- Nyetableringar fristående huvudman
- Ökad psykisk ohälsa
- Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor
- Väldimensionerat utbildningsutbud, hållbart över tid - tillgång till lokaler och mark
- Investeringsbehov kopplat till lokalbestånd

2.10.4 Verksamhetens arbete för hållbarhet

Ekologisk hållbarhet

- vattenbrist till exempel men också ökad medvetenhet hos barn och elever kring frågor om klimatneutralitet, miljöpåverkan och en grön omställning.

Social hållbarhet

- frågor om jämställdhet, normer, mänskliga rättigheter kommer att få större vikt i verksamheternas uppdrag

Ekonomisk hållbarhet

- att lämna en ekonomi i balans till de som kommer efter oss. Att utjämna skillnader i uppväxtvillkor för en ökad likvärdighet genom ett aktivt resursfördelningssystem.

2.10.5 Demografi

Region Gotland och förvaltningen står inför betydande utmaningar beroende på de demografiska förändringarna med fler barn och elever samt färre medborgare i arbetsför ålder. Detta kräver ett strategiskt arbete inom förvaltning och region.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela

³ Kommun och landstingsdatabasen, RKA Rådet för främjande av kommunala analyser

ön. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

Här har även försvarets utökade närvaro på Gotland en påverkan. Ökad aktivitet kan leda till ökad inflyttning, ökat antal övningsstillfällen, ökat antal besökare och ökat krav och påverkan på lokal infrastruktur och serviceförmåga.

2.10.6 Generalitet och flexibilitet

Generalitet inom lokalbeståndet är viktigt av flera skäl. Regionen serverar en mångfald av invånare som har olika behov och intressen. Genom att ha ett brett och generellt utbud av lokaler skulle regionen bättre kunna anpassa sig till skiftande behov. Istället för specialiserade lokaler för varje ändamål kan generella lokaler användas flexibelt och mindre anpassningar göras efter behov, vilket kan spara pengar och resurser. Detta bör vara värdefullt i situationer som kräver snabba anpassningar, som i händelse av kriser eller nödsituationer, då dessa snabbt kan omvandlas eller anpassas för att möta akuta behov. Generalitet inom lokalbeståndet främjar en mer flexibel, inkluderande och effektiv samhällsmiljö som är bättre förberedd att möta invånarnas behov och kan anpassa sig till förändringar över tid.

Region Gotlands yrkesutbildningar inom gymnasie och vuxenutbildningen har i perioder svårt att möta upp marknadens behov och politiska ambitioner samt även när intresset från ungdomar och vuxna ökar. Flexibiliteten är i dag näst intill obefintlig eftersom det inte finns lediga lokaler att tillfälligt växa i och inte heller byggbar mark där regionen kan bedriva utbildning och byggprojekt över en längre tid.

Detta påverkar även evakueringsmöjligheterna vid genomförande av underhåll i olika omfattning. Avsaknad av flexibilitet innebär att det vid periodiskt underhåll och ombyggnationer nästan alltid krävs paviljongslösningar i olika omfattning och kostnad.

2.10.7 Investeringsbehov kopplat till lokalbestånd

Nämndernas verksamheter har stora investeringsbehov när det gäller lokaler. Förvaltningen arbetar på en övergripande nivå för att beakta båda nämnders och alla avdelningarnas unika behov utifrån en gemensam nulägesanalys. Det är en stor utmaning att säkerställa att tillgången till lokaler är tillräcklig utifrån gjorda prognoser och bedömning av förväntad utveckling eller om ytterligare investeringar kommer att krävas. Inom förvaltningen finns en övergripande förväntan på att relevanta investeringar och underhåll görs i de lokaler som nämndernas verksamheter är förlagda till. Förvaltningens övergripande lokalbehovsplan samordnas med den regionövergripande lokalförsörjningsstrategin för att regionen skall kunna göra helhetsbedömningar och eventuella prioriteringar utifrån alla förvaltningars behov

2.10.8 Försämrat ekonomiskt läge

Ett försämrat ekonomiskt läge, hög inflation och stigande räntor kan komma att öka de finansiella utmaningarna för fristående verksamheter. Om ekonomin är ogynnsam över en längre period finns det en risk att fristående kan vara tvungna att överväga att stänga. Om

detta blir verklighet så har regionen alltid ett ansvar att ta emot barn och elever från den verksamhet som stänger, vilket ställer krav på flexibilitet och snabb omställning.

2.10.9 Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld, säkerhets- och beredskapsfrågor

Den ökade medvetenheten om samhällets sårbarhet, såväl nationellt och internationellt som lokalt, kräver att kompetensen inom säkerhets- och beredskapsfrågor höjs för att säkerställa samhällsviktiga verksamheter. Det säkerhetspolitiska läget och oron i omvärlden kan leda till en ökning av flyktingar på grund av faktorer som klimat, krig, fattigdom och politiskt förtryck. Sveriges ändrade asylpolitik har dock minskat antalet nyanlända på centrala mottagningar, men en grundkapacitet behöver upprätthållas. Förvaltningen har här behov av att höja kompetensen inom risk- och incidenthantering, arbeta med förebyggande åtgärder, ha kunskap om lokalernas status och förmåga samt följa lagkrav. För närvarande saknar förvaltningen tillräcklig kompetens och bemanning inom säkerhets- och beredskapsområdet och av den anledningen är ett nära samarbete med regionstyrelseförvaltning, länsstyrelse och andra förvaltningar inom regionen avgörande. Arbetet är påbörjat men ännu i utvecklingsstadiet. Särskilt beredskapsfrågan bedöms påverka lokalförsörjningen då alla nuvarande lokaler inte anses ha den kapacitet som efterfrågas, när det gäller 90 dagars självförsörjning.

2.11 Planerade förändringar i verksamheten

Delar av detta beskrivs förvaltningsövergripande i *kapitlet "Verksamhetens förutsättningar, utmaningar och möjligheter"*. Där görs en bedömning av delar som organisation, verksamhet och politik behöver beakta i nuläge och framtid.

Här följer en beskrivning av kända förändringar i verksamheten som kan påverka både användningen samt utformningen av lokaler. Exempelvis organisering av verksamheter eller ändrade politiska ambitioner och inriktningar.

2.11.1 Gymnasiet

Wisbygymnasiet har begärt en ramförstärkning för ökade undervisningslokaler samt medel för erforderliga verksamhetsanpassningar på yrkesprogrammen i syfte att möta ökade elevtal (se befolkningsprognos 2024–2033). Förstärkningen är upptagen i mål- och budgetskrivelsen för GVN avseende undervisningslokaler samt i Regionstyrelseförvaltningens motsvarighet avseende idrottshall och matsal.

Elevvolymen, antal årselever, är ökande de närmaste tio åren och motsvarar i genomsnitt 658 elever som årligen påbörjar sina gymnasiestudier. Årselever är den prognostiserade volymen av elever som är studerande vid samtliga huvudmän. Den kommunala gymnasieskolan i den egna kommunen har under planperioden cirka 83 procent av årseleverna, den resterande delen av årseleverna fördelar sig mellan fristående huvudmän och andra kommunala huvudmän. Idag (2022/2023) är 1 577 elever inskrivna på Wisbygymnasiet vilket motsvarar ca 80 procent av elevunderlaget. Om ökningen blir proportionell så innebär det behov av ytterligare 225 utbildningsplatser på Wisbygymnasiet. Eftersom den organisatoriska brytpunkten är uppnådd på de flesta program innebär det behov av ytterligare undervisningslokaler samt på flera yrkesprogram även

verksamhetsanpassningar. Ökningen av antal elever innebär även behov av större uppehållsytor, matsal och idrottshall.

Planeringsunderlaget för gymnasieskolan utgörs av elevkullarnas⁴ storlek.

2.11.2 Vuxenutbildningen – pågående utredning och politisk inriktning

Förvaltningen har tagit särskild hänsyn till förväntade reformer inom vuxenutbildningen för att få en så riktig prognos som möjligt. Under 2023 genomförs en utredning med fokus på den kommunala vuxenutbildningens framtida utbud och behov kopplat till den lokala politikens ambitioner och möjligheter. En nulägesanalys genomförs som sedan leder vidare till beslut i december-23. Ansvarig nämnd tar på så sätt ansvar för beslutsfattande om en hållbar målsättning för vuxenutbildningen på Gotland. Detta kopplas sedan till organisation och finansieringsmöjligheter samt lokalbehov i nuläge och framtid.

Vuxenutbildningens nuvarande lokaler bedöms i dag vara i stort behov av underhåll och ombyggnad, både ur ett organisatoriskt och ett arbetsmiljömässigt perspektiv. Detta innebär att gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden behöver ta ställning till, inte bara utbildningsutbudet utan även lokalisering. Kommer nuvarande lokaler att vara möjliga att bygga om och till för att kunna användas framöver eller kommer det att krävas nybyggnation och i så fall vart.

2.11.3 Folkhögskolan

Folkhögskola finns i Hemse och Fårösund. Antalet elever förväntas vara oförändrat de närmaste åren. Detta innebär att de åtgärder som planeras är underhåll och modernisering av befintliga lokaler. På lång sikt finns önskemål om att skapa nya utbildningsplatser. Vård och omsorg, omställning, tolkutbildning. Totalt är det cirka 800 elever inskrivna helt eller delvis under ett år.

2.11.4 Ungdomsavdelningen - Ungkulturhus (tidigare Fenix)

Pågående utredning geografisk placering. I nuläget beläget inom Gråboområdet. Flytt av verksamheten till N:a Visby är under utredning eftersom antalet besökare minskat samt att det finns ett ökat behov inom främst N:a Visby. Vid planerad övergång till annan lokal lämnas nuvarande lokal (hyrs av TKF/KlaraBo) över till annan avdelning inom UAF. Ambitionen är att kostnad för annan lokal skall vara kostnadsneutral när det gäller hyreskostnad. Önskad tidplan för flytt av verksamheten är att den genomförs under Q1 2024.

Besökande åldersgrupp är 13–25 år, med flest antal besökare i åldern mellan 16–25. Enlig Statisticons beräkningar så bedöms gruppen 16–24 att öka under perioden vilket medför att behovet av flexibla och tillräckliga lokaler är av stor betydelse.

⁴ Elever folkbokförda på Gotland som är inskrivna i de tidigare skolformerna, statistiken är hämtad från barn- och elevregistreringsprogrammet Edlevo – Tieto Evry AB

2.11.5 Arbetsliv och etablering

Har under 2022/2023 flyttat avdelningen till nyrenoverade lokaler inom Korpenområdet. I nuläget inte i behov av utökning, dock finns periodvis behov av tillgång till lektionssalar, konferensrum och mötesplatser för medborgare i olika omfattning

2.11.6 Barn- och elevhälsan (BEH) - Huvudkontor

Har ett centralt huvudkontor vid kvarteret Hackspetten, N:a Hansegatan, men största delen av personalgruppen är placerade ute på skolor. Inom området Hackspetten, N: a Hansegatan är i dag ett flertal olika verksamheter etablerade vilket skapar en oönskad trångboddhet. Av den anledningen utreds under 23/24 möjligheten att flytta BEH:s huvudkontor för att lämna plats till grundskola alternativt vuxenutbildning. BEH:s lokal innehåller generella kontorsarbetsplatser och mötesrum. Det bedöms därmed vara möjligt att relativt enkelt flytta dessa till annan lokal, dock i nuläget oklart vilken.

2.12 Befolkningsprognos 2024–2033

Prognosen bygger på Statisticons beräkningar med demografisk framskrivning samt antaganden om nybyggnation och arbetsmarknad.

Wisbygymnasiet förväntas få fler elever samtidigt som Vuxenutbildningen och Folkhögskolan expanderar. Detta har gjort att tillgången på lokaler blivit en begränsande faktor för verksamheternas tillväxt.

- Antalet innevånare i åldersgruppen 16–18 år som kan söka till Wisbygymnasiet kommer **att öka med 173 (8 %)** mellan år 2024 och 2028.
- Antalet innevånare i åldersgruppen 19–64 som kan söka till Gotlands Folkhögskola och Kommunala Vuxenutbildningen kommer **att öka med 946 (ca 3 %)** mellan år 2024 och 2032
- Antalet innevånare i åldersgruppen 10 – 15 år som besöker ungdomsgårdarna kommer **att minska med 214 (ca 5%)** mellan år 2024 - 2032
- Åldersgruppen som besöker ungdokumenthuset är mellan **13–25 år, men främst 16–25**. Svår grupp att räkna på då Statisticons beräkningar inte ringar in åldersgruppen tillräckligt bra. Våra beräkningar visar dock att åldersgruppen **16–24** kommer att öka med 472 under perioden (+ 8%)

Planeringsunderlaget för gymnasieskolan utgörs av elevkullarnas⁵ storlek

2.12.1 Gymnasieskolan 2024–2033

Senaste prognosen är från 2023-03-08 och bygger på Statisticons beräkningar med demografisk framskrivning samt antaganden om byggnation och arbetsmarknad.

Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
16–18	1 873	1 929	1 963	2 046	2 148	2 161	2 136	2 095	2 108	2 060	2 087

⁵ Elever folkbokförda på Gotland som är inskrivna i de tidigare skolformerna, statistiken är hämtad från barn- och elevregistreringsprogrammet Edlevo – Tieto Evry AB

Enligt prognos ökar antalet innevånare i gymnasieålder med 124. Idag är ca 1500 elever inskrivna vilket motsvarar ca 80 % av populationen. Om ökningen blir proportionell så innebär det ett behov av **99 platser**.

Lokalbehovet är beroende av vilket programval eleverna gör och det är svårt att förutse hur eleverna kommer att välja och vilket utbud nämnden därmed kommer att erbjuda.

2.12.2 Vuxenutbildningen

+ **946** innevånare i vux-ålder 2024–2032, idag är ca 6 % av populationen inskrivna. Om ökningen är proportionell så innebär detta ca 57 nya elever.

Antalet elever har på senare år ökat stadigt till Vuxenutbildningen. Det finns flera orsaker; familj och arbetskraftsinvandring, särskild utbildning för vuxna, efterfrågan av matchning av rätt arbetskraft. Fler väljer idag att karriärväxla och ökad efterfrågan av uppdragsutbildningar.

Antalet invånare i åldersgruppen 19–64 ökar med 946 mellan år 2024 och 2032.

Ålder / År	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
19–24	3 890	3 898	3 919	3 963	3 977	4 012	4 102	4 195	4 226	4 253	4 267
25–44	13 465	13 574	13 714	13 806	13 902	14 050	14 151	14 266	14 377	14 465	14 536
45–64	15 588	15 490	15 495	15 488	15 507	15 487	15 459	15 364	15 330	15 293	15 271
Totalt	32 943	32 962	33 128	33 257	33 386	33 549	33 712	33 825	33 973	34 011	34 074

Prognos 23-03-08

Omställningsstudiestödet är ett nytt bidrag som stimulerar karriärväxling och som förväntas att växa de närmaste åren.

Det är svårt att prognostisera framtiden. Mer studier som flex- del- eller heldistans medför anpassade lokaler och att undervisningen också sker på kvällar.

2.12.3 Folkhögskolan

Belägen i Hemse och Fårösund. Antalet elever förväntas vara i stort sett oförändrat. Dock finns en osäkerhet kring regeringens finansiering av folkhögskolor framöver. Verksamheten och utbildnings- och arbetslivsförvaltning har inte möjlighet att på egen hand påverka finansieringen och behöver därför arbeta nära både den egna nämnden liksom den politiska ledningen för Region Gotland.

2.12.4 Ungdomsavdelningen

I åldersgrupperna 10–15 år prognosticeras en minskning med 214 ungdomar 2024 – 2032 (ca 5 %)

Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
10–12	2 060	2 011	2 023	1 966	1 996	1 994	2 027	1 987	1 920	1 929	1 899
13–15	1 996	2 105	2 119	2 092	2 047	2 059	2 006	2 035	2 034	2 066	2 029

I åldersgrupperna 16–24 år prognosticeras en **ökning** med 472 ungdomar 2024 – 2032 (ca 8 %)

Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
16–18	1 873	1 929	1 963	2 046	2 148	2 161	2 136	2 095	2 108	2 060	2 087
19–24	3 890	3 898	3 919	3 963	3 977	4 012	4 102	4 195	4 226	4 253	4 267

2.13 Befintliga lokalers kapacitet, utveckling och effektiviseringsmöjligheter

2.13.1 Folkhögskolan

Hemse folkhögskola Hägern 1, Häggska huset exp. med mera. Kontrakts area 6 111.
Verksamheten har idag ca 120 elever inskrivna och har en maxkapacitet på ca. 160 elever.
Kök och matsal har behov av förbättrad köksutrustning, diskinlämning och diskutrustning.
Mycket grovt uppskattad kostnad, förstudie ej gjord, 6 miljoner 2025.
Ersättning för det slitna elevhemmet Nygårds. Underlag i strategisk plan och budget år 2020. Uppskattad kostnad uppräknat med 18% från 2020 = 30 miljoner år 2030

Färösund Folkhögskola, Kronhagen 3:55, Bunge, Filmstudio. Kontrakts area 3 360.
verksamheten har idag 100 elever inskrivna men har en maxkapacitet för ca. 150 elever.

2.13.2 Ungdomsavdelningen

Gråbo ungdomsgård, Mässen 1, Gråboskol, bibli, Puma fritidsgård. Kontrakts area 790.
Roma ungdomsgård, Roma kloster 1:179, Kommunhuset Roma. Kontrakts area 242.
Klinte ungdomsgård, Åvallen 2:3 Klinteskolan, Klintehallen, fritidsg, gymnas. Kontrakts area 120.

Hemse ungdomsgård, Lärkan 4–5 Hemse, Kommunhus. Kontrakts area 134.
Slite ungdomsgård, Planen 1, Solklintskolan (A). Kontrakts area 112.
”Fenix” Ungkulturhus, Korpen 5, (Gråbo). Kontrakts area 590.

2.13.3 Gymnasiet och vuxenutbildningen

Dagligverksamhet, Hackspetten 14, LärVux Hemtj. Kontrakts area 117.
Wisbygymnasiet, Solrosen 1, Fordon Wisbygymnasiet. Kontrakts area 1 704.
Wisbygymnasiet, Särskolan, Solrosen 1, Musik/Sär exp. Wisbyg. Kontrakts area 448.
Wisbygymnasiet, Solrosen 1, Sävhuset Aula Nya Säve. Kontrakts area 6 780.
Wisbygymnasiet, Solrosen 1, Gymnastik kök matsal Wisbyg, Kontrakts area 2 261.
Wisbygymnasiet, Solrosen 1, Desideria särskolan Wisbyg. Kontrakts area 4 358.
Wisbygymnasiet, Solrosen 1, Teknikcenter Wisbygymnasiet. Kontrakts area 272.
Wisbygymnasiet, Solrosen 1, Hansahuset Wisbygymnasiet. Kontrakts area 1 572.
Wisbygymnasiet, Solrosen 1, Richard Steffen Wisbygymnasiet. Kontrakts area 5 166.
Wisbygymnasiet, Verkstadsskolan 2, Wisbygymnasiet svets. Kontrakts area 828.
Wisbygymnasiet, Verkstadsskolan 2, Wisbygymnasiet svets. Kontrakts area 350.
Wisbygymnasiet, Verkstadsskolan 2, Wisbygymnasiet svets. Kontrakts area 320.
Wisbygymnasiet, Väduren 4, CPG Byggprogram. Kontrakts area 1 262.
Wisbygymnasiet, Väduren 2, Byggnadsutbildningen Herkulesvägen. Kontrakts area 1 600.

Bedömning är att Wisbygymnasiet kan ta emot upp till 1700 elever i nuläget
Vuxenutbildningen, Hackspetten 17. Kontrakts area 2 457.
Vuxenutbildningen, Hackspetten 17. Kontrakts area 873.
Vuxenutbildningen, Hackspetten 14. Kontrakts area 64.
Vuxenutbildningen, Hackspetten 14. Kontrakts area 153.

Vuxenutbildningen, Telefonen 4, Flexhuset. Kontrakts area 480.
Gemensamt har vuxenutbildningen en maxkapacitet på att ta emot
529 studerande i lokalerna.

2.14 Lokalkostnader och kostnadsutveckling

Verksamhet		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skola	kr	-150 879 603	-152 023 325	-151 968 788	-151 652 468	-155 119 516	-147 698 442	-133 885 687	-136 927 122	-139 406 219	-141 206 578
	m2	173 826	172 709	172 397	171 035	170 000	169 211	167 257	167 257	166 448	164 435
	kr/m2	868	880	882	887	912	873	800	819	838	859
Inhyrd skola	kr	-9 941 651	-10 296 460	-11 365 665	-10 923 872	-9 457 207	-8 384 175	-6 305 199	-6 273 571	-6 637 233	-11 696 187
	m2	6 004	10 049	10 049	9 116	6 455	3 893	4 337	4 543	13 409	15 139
	kr/m2	1 656	1 025	1 131	1 198	1 465	2 154	1 454	1 381	495	773
Förskola	kr	-14 117 414	-14 275 051	-14 279 664	-14 256 509	-13 389 425	-14 597 579	-15 283 042	-15 208 844	-15 476 087	-15 609 583
	m2	17 243	17 243	17 243	17 445	18 532	17 644	18 127	17 942	18 339	18 339
	kr/m2	819	828	828	817	723	827	843	848	844	851
Förskola Inhyrd	kr	-7 262 498	-7 475 273	-7 731 273	-7 620 989	-7 354 747	-6 222 099	-5 805 685	-5 897 019	-5 978 394	-5 637 770
	m2	5 122	5 122	5 122	5 298	5 024	3 998	4 338	4 158	4 144	4 144
	kr/m2	1 418	1 459	1 509	1 438	1 464	1 556	1 338	1 418	1 443	1 360

2.15 Lokalernas underhållsbehov

Region Gotlands ska ha en långsiktig plan för planerat underhåll av regionens bebyggda fastigheter samt för att skapa förutsättningar för att kunna samordna förvaltningarnas behov av verksamhetsanpassningar samt eventuella lokalförändringar. Detta för att kunna genomföra större underhållsåtgärder samtidigt som ev. lokalanpassningar/ombyggnader sker, för att få kostnadseffektiva projekt. Även åtgärder kopplade till energi/klimatprojektet ska i så stor utsträckning som möjligt att samordnas med underhållsåtgärderna. 10 årsplanen redovisas under rubriken prioriterade underhållsåtgärder, samt allt som finns inskrivet i ”loggen”, den RG-gemensamma dokumentationen av behoven.

2.16 Funktionalitet ur användarperspektiv

Framgår delvis av tidigare kapitel

2.16.1 Vuxenutbildningen

- Majoriteten av vuxenutbildningens nuvarande lokaler bedöms och upplevs i dag vara i stort behov av underhåll, ombyggnad och även viss utökning, både ur ett organisatoriskt och ett arbetsmiljömässigt perspektiv. Detta gäller såväl undervisnings som personalutrymmen
- De senaste årens utökning av antalet utbildningar och antalet studerande inom vuxenutbildningen har påverkat upplevelsen. Detta i kombination med att erforderligt underhållsarbete inte varit i möjligt att genomföra i tillräcklig omfattning

2.16.2 Gymnasiet

- Har överlag väl fungerande lokaler och de har av olika skäl en geografisk spridning
- Samtliga gymnasiets byggnader bedöms dock ha behov av fokus på tillgänglighet, säkerhet och trygghet. Här understryks vikten av fortsatt arbete för skapa en än mer lämplig miljö för utbildningens ungdomar/studerande och personal
- Relativt nybyggd huvudbyggnad inom området Solrosen där även flertalet andra byggnader finns
- Lundbygatan, inriktning anläggning; Här är personal och elever inte helt nöjda med nuvarande lösning. Förbättringsarbete pågår
- Idrottshallar på Solrosenområdet anses otillräckliga och det är ont om lediga tider för undervisning

2.16.3 Folkhögskolan

- Befintliga lokaler upplevs och anses vara i behov av underhåll och modernisering
- Särskilt nämns följande
 - behovet av uppdaterad köksutrustning och förbättringar i diskområdet I Hemse
 - Dessutom nämns det slitna elevhemmet Nygårds, i Hemse
 - I Fårösund nämns behovet av nytt kök

2.16.4 Ungdomsavdelningen

- Bedöms vara i i relativt gott skick utifrån förutsättningarna

2.16.5 Arbetsliv- och etablering

- Bedöms vara i i relativt gott skick.
- Anser att de har behov av tillgång till lektionssalar, konferensrum och mötesplatser för medborgare. Svårigheter att samnyttja lokaler med annan förvaltning inom Korpenområdet då trycket på lokalerna är relativt stort.

2.17 Planerade och beslutade investeringar och projekt

- Anpassningar Vuxenutbildningens lokaler på Hackspetten 17 i samband med PU-arbete, budgeten beviljad men fortsatt arbete pågår huruvida det är värt att göra periodiskt underhåll tillsammans med verksamhetsanpassningar. Kvm kostnaden närmar sig nybyggnation och troligen kommer denna text att flyttas till rubriken projektidéer framöver, utredning pågår.
- Anläggningsteknik Wisbygymnasiet har blivit av med sina lokaler och behöver en ny lokal som dom delvis ska bygga själva. Den mark vi skulle bygga på var inte byggbar men troligen har vi en mark att bygga på inom kort, MEX-Gruppen hjälper oss i processen.
- Gotlands folkhögskola Hemse behöver uppdatera kök, disk, matsal och förvaring.

2.18 Trender, inriktningar och krav

Väldimensionerat utbildningsutbud, hållbart över tid – tillgång till lokaler och mark
Det är viktigt att ha ett stabilt utbildningsutbud som är hållbart över tid, följer regelverk och lagkrav och följer branscher och marknadens behov, inom såväl gymnasiet som inom vuxenutbildningen. Utbildningsutbudet bör erbjuda olika alternativ som kan förbättra livskvalitet, färdigheter och kunskaper, vilket kan inkludera allt från skolundervisning till vuxenutbildning och rådgivningstjänster, samt utbilda och utveckla arbetskraft så att den är kompetent och anställningsbar i olika branscher, vilket främjar sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Samtidigt skall möjligheten till fortsatta studier inom högskola och universitet tillgodoses. Ett väldimensionerat utbildningsutbud har stor betydelse för en kommunal huvudmans förmåga att möta behov och främja lokal utveckling och välmående.

En viktig beståndsdel för att kunna uppnå detta är att ha en flexibilitet inom regionens lokal- och markfördelningsprocess samt inom förvaltningens avdelningars organisatoriska förutsättningar.

Region Gotlands yrkesutbildningar inom gymnasie och vuxenutbildningen har i perioder svårt att möta upp marknadens behov och politiska ambitioner samt även när intresset från ungdomar och vuxna ökar. Flexibiliteten är i dag näst intill obefintlig då lokaltillgången är begränsad eftersom region Gotland inte har någon ”luft” i lokalbanken. Förvaltningen har med det som bakgrund inte möjlighet att växa utifrån behov då tillgången till lediga lokaler är näst intill obefintlig då de oftast avyttras eller hyrs ut externt. Även tillgång till byggbar mark är låg. Byggbar mark bedöms även det vara en viktig del för UAF och i förlängningen hela region Gotland. Att bedriva utbildning och byggprojekt inom regionens mark, över en längre tid, där olika yrkesutbildningar kan samverka bedöms vara en viktig del i kompetensförsörjningen.

2.18.1 Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning – kommande lagändring

Riksdagen⁶ har fattat beslut om ändringar i skollagen kring gymnasial utbildning i gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå. Ändringarna ställer krav på huvudmän att väga in arbetsmarknadens behov när de planerar och erbjuder utbildning i gymnasieskolan och Komvux. Kommuner ska samverka när utbildningar inom gymnasieskolan och Komvux planeras, dimensioneras och erbjuds. Lagändringarna börjar gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025. Ändringarna i skollagen syftar till att;

- öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå
- underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och
- förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.

⁶ Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning - Skolverket

- Arbetsmarknadens behov ska få betydelse när kommuner, enskilda huvudmän och regioner planerar och dimensionerar vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux).

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens bedömning är att kommande lagändring, där en utökning av det tillgängliga utbudet är huvudsyftet, kommer att ha stor påverkan på ansvarig nämnds lokalbehov och i förlängningen ekonomin. Det är rimligt att anta att behovet av att utöka vissa yrkesutbildningar kommer att öka. Som tidigare nämnts finns i dag inte den flexibiliteten och möjligheten eftersom den obefintliga lokal- och markttillgång sätter en begränsning.

2.18.2 Nya livsmönster och arbetssätt påverkar platsbundenhet.

Digitaliseringen har ökat möjligheten för delar av förvaltningen att arbeta delar av arbetsveckan på distans. Berörda medarbetare upplever att det finns både för- och nackdelar med detta. Utveckling av hem- och distansarbete leder många gånger till mer nöjda och produktiva medarbetare och skall inte hindras men att under lång tid utebli från det viktiga informella samspelet med kollegor kan innebära en risk.

2.18.3 Samhällets sårbarhet, en orolig omvärld och säkerhets- och beredskapsfrågor

Den ökade medvetenheten om samhällets sårbarhet, såväl nationellt och internationellt som lokalt, kräver att kompetensen inom säkerhets- och beredskapsfrågor höjs för att säkerställa samhällsviktiga verksamheter. Det säkerhetspolitiska läget och oron i omvärlden kan leda till en ökning av flyktingar på grund av faktorer som klimat, krig, fattigdom och politiskt förtryck. Sveriges ändrade asylpolitik har dock minskat antalet nyanlända på centrala mottagningar, men en grundkapacitet behöver upprätthållas. Särskilt beredskapsfrågan bedöms påverka lokalerna då alla nuvarande lokaler inte anses ha den kapacitet som efterfrågas dvs, när det gäller 90 dagars självförsörjning.

2.18.4 Ökad polarisering och utsatthet

Ökad polarisering och utsatthet kan kopplas till lågkonjunktur, kostnadsökningar, inflation, ökad ekonomisk oro och ökad arbetslöshet, vilket ofta leder till ökad ekonomisk ojämlikhet, där de som redan är ekonomiskt utsatta drabbas mest. Detta kan förstärka politisk polarisering då människor som känner sig ekonomiskt utsatta kan vara mer benägna att stödja extrema åsikter och söka snabba lösningar, skylla problemen på andra grupper och/eller söka sig till kriminalitet. Ökad ekonomisk oro kan även leda till en ökad misstro gentemot institutioner och samhällsstrukturer. Om ekonomisk oro och ojämlikhet inte kan hanteras på ett effektivt sätt finns det risk att det leder till sociala spänningar som ytterligare kan förstärka oro och osäkerhet i samhället vilket regionen och förvaltningen kontinuerligt behöver ta i beaktning.

2.18.5 Osäkerhet kring regeringens finansiering av folkhögskolor

Folkhögskolan och de som är beroende av deras tjänster och utbildningar upplever en osäkerhet kring det ekonomiska stödet från regeringen vilket påverkar skolans stabilitet och långsiktiga överlevnad. Detta innebär svårigheter att planera, svårt att anställa lärare,

planera utbildningsprogram eller investera i utrustning och faciliteter. Osäker finansiering påverkar även personalens arbetsvillkor och anställning. Verksamheten och utbildnings- och arbetslivsförvaltning har inte möjlighet att på egen hand påverka finansieringen och behöver därför arbeta nära både den egna nämnden liksom den politiska ledningen för Region Gotland.

2.19 Projektidéer

- Ersätta två paviljonger på Hackspetten 17 med en nybyggnation, tanke är också att utöka ytan för nybyggnation då Vuxenutbildningen i nuläget har brist på lokaler samt nuvarande lokaler är delvis undermåliga. Punkten skall kopplas till beslut om utbildningsutbud vuxenutbildning
- Kök och matsalens hyreskontrakt för Folkhögskolans kök i Fårösund går ut 2024 då lokalen blev uppsagd av fortifikationsverket 2022. Kök och matsal för ca. 100 elever planeras byggas i den befintliga skolbyggnaden. Lunch och frukost ingår i deltagaravgiften för internateleverna som är ca 40 st. I dag finns det två kök i Fårösund varav ett som ligger under regionstyrelseförvaltningen (RSF).
 - Behov av nytt kök och arbete pågår med utredning av olika alternativ tillsammans med Teknikförvaltningen (TKF). Lokalerna i Fårösund hyrs i nuläget av Offentliga Hus AB. Region Gotland utreder och förhandlar kring inköp/övertagande av lokalen. Preliminär kostnad; 22 mnkr
 - Beslutas under Q4 2023 alt. Q1 2024

3 Behovsbedömning

Kvarteret/området Hackspetten i N:a Visby

Området är i behov av ett omtag och det bedöms vara mycket aktuellt att göra en ny analys och behovsbedömning. Besluta hur området kan och skall användas utifrån nämndernas strategiska och långsiktiga behov samt för att möjliggöra goda organisatoriska förutsättningar för förvaltningen.

Hur området är organiserat i dag är en konsekvens av tidigare beslut såväl politiska som organisatoriska. Besluten har dock inte alltid tagits i samråd mellan förvaltningens två nämnder och berörda avdelningar. Med det som bakgrund så innebär det att nuläget och behoven för området är mer eller mindre akut. Det finns en trångboddhet och ett missnöje med hur området hanteras.

I dag är följande avdelningar och verksamheter förlagda till området;

- Polhemsskolan – grundskola och fritidshem – N:a Hansegatan
- Modersmål – Lotsen
- Barn- och elevhälsans (BEH) huvudkontor – Mästergatan
- Vuxenutbildningen – N:a Hansegatan och Gesällgatan
- Matsal/skolbespisning för grundskola och delar gymnasiets yrkesprogram

Både vuxenutbildning och grundskola har behov av utökning inom området, av olika skäl. Vuxenutbildningens utbud och lokaler är parallellt under utredning med anledning av både lokalbehov och framtida utbildningsutbud

Förvaltningsledningen behöver här rådgöra och ta fram ett nytt förslag för hur området skall nyttjas framöver, vilket behöver förankras över avdelnings- och nämndgränser.

Inför beslut behöver följande beaktas;

- Utredningen om vuxenutbildningens framtida utbud och lokalbehov
- Gymnasiets framtida utbud och lokalbehov
- Utvecklingen av grundskolan inom Visby Norr
- Barn- och elevhälsans behov av ”huvudkontor”
- Behov av skolmatsal för Visby Norr, både grundskola och gymnasiet

3.1 Vuxenutbildningen

Anpassnings- och underhållsplanen visar att det finns ett tydligt behov av att modernisera och uppgradera befintliga faciliteter för att möta kraven på kvalitet, god arbetsmiljö och säkerhet. Samtidigt finns behov av att utöka lokalytan för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler samt för att inrymma de olika yrkesutbildningarna.

Utbildningen har ett omfattande behov av Anpassnings- och underhållsarbete i befintliga lokaler. Det finns också en brist på cirka 1800 kvadratmeter lokalyta för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler samt behov av anpassade lokaler för yrkesutbildningar inom områden som verkstad, restaurang, vård- och omsorg, och elteknik. En nybyggnation för hela vuxenutbildningens behov, uppskattat till 4500 kvadratmeter, har en preliminär kostnad på 180 miljoner kronor, en uppskattning som gjordes under första kvartalet 2023. Samtliga lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet.

Vuxenutbildningen är etablerad i Visby och bedöms behöva vara så fortsatt. Nuvarande placering vid området Hackspetten, Gesällgatan och N: a Hansegatan är huvudspåret för ny- och ombyggnad men en flytt av verksamheten kan vara aktuell utifrån politiska ambitioner och beslut samt marktillgång. Förändringen behöver påbörjas under 2024

3.2 Gymnasiet

Wisbygymnasiet förväntas få fler elever, samtidigt som Vuxenutbildningen och Folkhögskolan expanderar. Detta har gjort att tillgången på lokaler blivit en begränsande faktor för verksamheternas tillväxt.

- Antalet innevånare i åldersgruppen 16–18 år som kan söka till Wisbygymnasiet kommer att öka med 173 (8 %) mellan år 2024 och 2028.
- Lokalbehovet är beroende av framtida elevers programval och vilket utbud nämnden kommer att erbjuda. Att förutse eleverna val är dock mycket svårt
- Sammantaget innebär detta att det kommer att krävas flexibla lösningar som kan färdigställas relativt snabbt och förändras över tid
- Stora svårigheter att i nuläget göra exakta bedömningar av lokalbehoven

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens (UAF) bedömning är att kommande lagändring⁷, där en utökning av det tillgängliga utbudet är huvudsyftet, kommer att ha stor påverkan på ansvarig nämnds lokalbehov och i förlängningen ekonomin. Det är rimligt att anta att behovet av att utöka vissa yrkesutbildningar kommer att öka. Som tidigare nämnts finns i dag inte den flexibiliteten och möjligheten eftersom nuvarande lokal- och marktillgång sätter begränsningen.

3.2.1 Solrosenområdet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har tidigare uttryckt en önskan om att samla gymnasiet på plats i anslutning till Solrosen, Säves Väg. År 2018 gjordes en utredning ”Campus WG” med målet att skapa en samlad gymnasieskola i södra Visby samt att utreda konsekvenserna ekonomiskt och pedagogiskt av en flytt till Solrosen. Kostnaden beräknades vid den tidpunkten till ca 200 miljoner. Arbetet avbröts av både kostnadsskäl och begränsningar i detaljplan för området

3.2.2 Lundbygatan – Byggprogrammet, inriktning anläggning

- Lokaler som inriktningen tillgång till i dag är endast tillfälliga manskapsbodar och wc. Vilket inte är tillräckligt.
- Mark för övningsområde finns
- UAF i samråd TKF ansöker under 2023/2024 om bygglov som avser byggnation av en ny skolbyggnad till de elever som går inriktning anläggning, årskurs2-3, inom Wisbygymnasiets Byggprogram. Avvaktar beslut
- Vid beviljat bygglov kommer yrkeslärare inom Byggprogrammet att genomföra byggprojektet tillsammans med programmets elever.
- Tidigare beviljat investeringsmedel, 5 miljoner
- Arbetet behöver starta Q1 alt. Q2 2024

3.2 Folkhögskolan

3.2.1 Hemse

- Kök och matsal har behov av förbättrad köksutrustning, diskinlämning och diskutrustning. Mycket grovt uppskattad kostnad, förstudie ej gjord, 6 miljoner
 - Förstudie under 2024, genomförande under 2025.

3.2.2 Fårösund

- I behov av nytt kök och arbete pågår med utredning av olika alternativ tillsammans med Teknikförvaltningen (TKF). Lokalerna i Fårösund hyrs i nuläget av Offentliga Hus AB men inköp/övertagande av lokal är under utredning och förhandling.
 - Skall beslutas under Q4 2023
- Tidigare beslut som nu omprövas med anledning förra punkten; *”Investering ca 500 tkr görs av hyresvärd för kök i samarbete med hyresvärd och tio-årigt hyresavtal.”*

^{7,7} Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning - Skolverket

4. Prognos för framtida behov

Wisbygymnasiet förväntas få fler elever samtidigt som Vuxenutbildningen och Folkhögskolan kan expandera. Svag tillgång på lokaler är här en begränsande faktor.

- Antalet innevånare i åldersgruppen 16–18 år som kan söka till Wisbygymnasiet kommer att öka med 173 (8 %) mellan år 2024 och 2028.
- Antalet innevånare i åldersgruppen 19–64 som kan söka till Gotlands Folkhögskola och Kommunala Vuxenutbildningen kommer att öka med 946 (ca 3 %) mellan år 2024 och 2032
- Antalet innevånare i åldersgruppen 10 – 15 år som besöker ungdomsgårdarna kommer att minska med 214 (ca 5%) mellan år 2024 - 2032
- Åldersgruppen som besöker ungkulturhuset är mellan 13–25 år, men främst 16–25. Svår grupp att räkna på då Statisticons beräkningar inte ringar in åldersgruppen tillräckligt bra. Våra beräkningar visar dock att åldersgruppen 16–24 kommer att öka med 472 under perioden (+ 8%)

För gymnasiet är lokalbehovet svårt att bedöma då det är beroende av vilket programval eleverna gör och vilket utbildningsutbud som fastställs årligen av ansvarig nämnd. Detta innebär att det kommer att krävas flexibla lösningar som kan färdigställas relativt snabbt för att hantera kommande öknings i elevkullarna.

4.1 Vuxenutbildningen

Vuxenutbildningens elevantal har på senare år ökat stadigt. Det finns flera orsaker; familj och arbetskraftsinvandring, särskild utbildning för vuxna, efterfrågan av matchning av rätt arbetskraft. Fler väljer idag att karriärväxla och ökad efterfrågan av uppdragsutbildningar.

Vuxenutbildningen har ett omfattande behov av anpassnings- och underhållsarbete i befintliga lokaler. Det finns också en brist på cirka 1800 kvadratmeter lokalyta för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler samt behov av anpassade lokaler för yrkesutbildningar inom områden som verkstad, restaurang, vård- och omsorg, och elteknik. En nybyggnation

för hela vuxenutbildningens behov, uppskattat till 4500 kvadratmeter, har en preliminär kostnad på 180 miljoner kronor, en uppskattning som gjordes under första kvartalet 2023. Samtliga lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens bedömning är att kommande lagändring⁸, där en utökning av det tillgängliga utbudet är huvudsyftet, kommer att ha stor påverkan på ansvarig nämnds lokalbehov och i förlängningen ekonomin. Det är rimligt att anta att behovet av att utöka vissa yrkesutbildningar kommer att öka. Som tidigare nämnts finns i dag inte den flexibiliteten och inte heller möjligheten eftersom den obefintliga lokal- och marktillgång sätter en begränsning.

^{8 8} Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning - Skolverket

Region Gotlands yrkesutbildningar inom gymnasie och vuxenutbildningen har i perioder svårt att möta upp marknadens behov och politiska ambitioner samt även när intresset från ungdomar och vuxna ökar. Flexibiliteten är i dag näst intill obefintlig eftersom det inte finns lediga lokaler att tillfälligt växa i och inte heller byggbar mark där regionen kan bedriva utbildning och byggprojekt över en längre tid.

Detta påverkar även evakueringsmöjligheter vid genomförande av underhåll i olika omfattning. Avsaknad av flexibilitet innebär att det vid periodiskt underhåll och ombyggnationer nästan alltid krävs paviljongslösningar i olika omfattning och kostnad.

Att sträva efter generalitet inom delar av lokalbeståndet är viktigt av flera skäl. Regionen serverar en mångfald av invånare som har olika behov och intressen. Genom att ha ett brett och generellt utbud av lokaler skulle regionen bättre kunna anpassa sig till skiftande behov. Istället för specialiserade lokaler för varje ändamål kan generella lokaler användas flexibelt och mindre anpassningar görs efter behov, vilket kan spara pengar och resurser. Detta bör vara värdefullt i situationer som kräver snabba anpassningar, som i händelse av kriser eller nödsituationer, då dessa snabbt kan omvandlas eller anpassas för att möta akuta behov.

Generalitet främjar en mer flexibel, inkluderande och effektiv samhällsmiljö som är bättre förberedd att möta invånarnas behov och kan anpassa sig till förändringar över tid.

4.2 Förslag till prioriterade lokalbehov

Wisbygymnasiet förväntas få fler elever, samtidigt som Vuxenutbildningen och Folkhögskolan expanderar. Detta har gjort att tillgången på lokaler blivit en begränsande faktor för verksamheternas tillväxt.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens bedömning är att kommande lagändring⁹, där en utökning av det tillgängliga utbudet är huvudsyftet, kommer att ha stor påverkan på ansvarig nämnds lokalbehov och i förlängningen ekonomin.

Se även [kapitel behovsbedömning](#) och [prognos framtida behov](#)

4.2.1 Prioriterade lokalbehov

- 1) Om- och nybyggnation av Vuxenutbildningens lokaler (Se även [kapitel behovsbedömning](#) och [nuläge](#))
- 2) Området Hackspetten i sin helhet är i behov av ett omtag och en ny långsiktig analys och behovsbedömning
- 3) Wisbygymnasiet Solrosen – inför kommande ökande elevkullar och lagändring kring utbud. Kräver mer lokalyta.

⁹ Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning - Skolverket

Tabell Prioriterade lokalbehov

Lokalbehov	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Vuxenutbildningen Hackspetten	X	X							
Wisbygymnasiet		X							

4.3 Prioriterade underhållsåtgärder

1. Alla lokaler är i behov av åtgärder för tillgänglighet, säkerhet och trygghet kontinuerligt
2. System som uppnått sin tekniska livslängd och ska uppfylla krav på en fastighetsägare i form av myndighetskrav.
3. Underhållsåtgärder som syftar till att skydda klimat skalet (tak, fasad och fönster)
4. Åtgärder som leder till sänkta driftkostnader samt minskad påverkan på miljön.

Samtliga åtgärder skall göras på ett sådant sätt att:

- Fokus på energi och klimatförbättringar prioriteras.
- Störningar för verksamheterna minimeras

4.3.1 Tabell Prioriterade underhållsåtgärder

ÅTGÄRD	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
FOLKHÖGSKOLAN HEMSE	X								
HACKSPETTEN VUXENUTBILDNINGEN	X								
VERKSTADSSKOLAN 2						X	X		
SOLROSEN 1 VISBY						X	X	X	

Socialnämnden

Mål och budget 2025 - 2027

Socialnämnden

Fastställt av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2024-03-12
Gäller 2025-2027
Ärendenr SON 2024/6
Version [1.0]

Håkan Ericsson ordförande socialnämnden, Mariette Nicander ordförande tekniska nämnden och Amanda Ringqvist från Klintetraktens framtid tar första spadtaget för det nya äldreboendet i Klintehamn.

Mål och budget 2025 - 2027

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	1
1.1 Nämndens grunduppdrag	1
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027.....	1
2 Mål	3
2.1 Beslutade mål.....	3
2.2 Revidering av befintliga mål	3
2.3 Förslag till nya mål.....	3
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	3
3.1 Behov kopplade till socialförvaltningens mål	3
3.2 Utveckling och behov verksamhet.....	4
3.3 Driftbudget 2025-2027	7
3.4 Kompensation för externa avtal.....	8
3.5 Interna priser samt externa taxor och avgifter	9
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029	9
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet.....	9

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Socialnämndens uppdrag är att bidra till goda livsvillkor för människor som vistas på Gotland. Detta ska ske i enlighet med gällande lagstiftningar* och nämndens reglemente.

Uppdraget innebär att arbeta hälsofrämjande, förebyggande och stödjande till:

- personer med funktionsnedsättning
- barn och ungdomar
- personer med skaligt bruk eller beroende
- personer med behov av ekonomiskt stöd
- våldsutsatta och våldsutövare
- personer med behov av hemtjänst
- personer med behov av särskilt boende
- personer med behov av hemsjukvård
- anhöriga.

*Gällande lagstiftningar

Socialtjänstlagen (SOL), Lagen om särskild service (LSS), Lagen om vård av unga (LVU), Lagen om vård av missbrukare (LVM), Föräldrabalken, Hälso- och sjukvårdslagen (HSL), Patientdatalagen (PDL), Patientsäkerhetslagen (PSL), Bostadsanpassningslagen (BAB), Lagen om valfrihet (LOV).

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

Måluppfyllelse går inte att beskriva, då gällande mål från januari 2024, inte utvärderats än. Förvaltningens insatser visar i stort kvalitetsresultat i linje med riket. Utifrån resultaten ser förvaltningen ett behov av att arbeta med att stärka och höja de verksamheter med lägst resultat och minska gapet mellan högst och lägst resultat.

Kompetensförsörjning

Andelen av befolkningen i yrkesverksam ålder minskar i förhållande till andelen över 80 år som ökar rejält. I och med att färre måste ta hand om fler förstärks bristen på arbetskraft, och i dagsläget finns inga möjligheter att fullt ut ersätta mänskliga insatser. Inom socialförvaltningens verksamheter råder i vissa fall brist på arbetskraft samtidigt som den redan kännbara befolkningsutvecklingen ökar efterfrågan på förvaltningens tjänster. Samma situation råder inom stora delar av landets kommuner. Socialförvaltningen har sedan flera år arbetat aktivt för att säkerställa kompetensförsörjningen genom att varje år planera för aktiviteter för att attrahera, rekrytera, behålla och utveckla nya eller befintliga medarbetare. Arbetet ger effekt men innebär också ökade kostnader. Arbetet pågår för att skapa en så hållbar bemanning som möjligt inom alla verksamheter och utmaningarna finns framförallt inom förvaltningens dygnet-runt-verksamheter.

Socialförvaltningens ekonomi har varit i balans de senaste åren. Bedömningen är att förvaltningen nu är på väg in i ett försämrat läge:

- demografisk utveckling fler äldre och ökade behov av insatser
- statsbidragen minskar
- allmänna kostnadsökningar
- förändrad lagstiftning leder till behov av utökning av verksamhet
- beredskapsläget som ökar behov av resurser.

Grundläggande behov till driftbudgeten:

- demografisk förändring genom tillskott från resursfördelningsmodell äldreomsorg
- ökade kostnader för löner och prioriterade grupper
- ökade kostnader för externa avtal 21 mnkr
- skyddat boende 2 mnkr i tillskott från generellt statsbidrag hos regionstyrelseförvaltningen (förändrad lagstiftning).

Högt prioriterade och lagstyrda behov av tillskott till driftbudgeten:

1. motverka normbrytande beteende och inrätta social insatsgrupp (SIG) 2 mnkr
2. avhopparverksamhet 1 mnkr (förändrad lagstiftning)
3. underfinansiering av LSS-verksamheten 65 mnkr
4. inrätta stödboende 8,2 mnkr (förändrad lagstiftning).

För att behålla en ekonomi i balans måste socialförvaltningen fokusera på att sänka sjuktalet, arbeta med bemanning och personalekonomi samt ha god ekonomisk hushållning genom effektiva processer. Förvaltningen behöver också fortsätta att ha kontroll på externa avtal, detta förebygger också välfärdsbrott. Arbetet med att införa nya arbetssätt måste fortsätta. Arbetet med förebyggande insatser är väsentligt, till exempel vad gäller anhörigstöd och barn och ungdomar som begår brott. Ny eller förändrad lagstiftning ställer krav på utökad verksamhet så som att inrätta stödboende, arbeta med avhopparverksamhet samt arbeta med skyddat boende. Detta kan inte finansieras inom befintlig budget.

2 Mål

2.1 Beslutade mål

Mål

Region Gotlands mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Socialförvaltningens egna mål

Andelen utbildade undersköterskor/stödassistenter i äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade ska öka årligen och vara minst 75 procent år 2027

Sjukfrånvaron inom äldreomsorgen ska minska årligen och totalt med 40 procent under perioden 2024 – 2027

Andelen nöjda brukare i gruppbostad LSS ska öka årligen under perioden 2024-2027. Målet är att andelen nöjda år 2027 ska vara 80 procent

2.2 Revidering av befintliga mål

Målen gäller för 2024 och har inte utvärderats. Förvaltningen ser inte behov av revidera målen för 2025.

2.3 Förslag till nya mål

Socialförvaltningen anser att målen kompletteras med ett mål som är direkt kopplat till brukarna och som handlar om bemötande:

Alla som tar del av socialnämndens tjänster och insatser ska uppleva ett bra och respektfullt bemötande.

Bemötandet är centralt i alla våra verksamheter, och berör hela förvaltningen. Ett mål kring bemötande tydliggör vem vi är till för och kan brytas ner till aktuella och verksamhetsnära aktiviteter i alla avdelningarna.

Mäts genom delaktighet i planering (genomförandeplaner), delaktighet i utvecklingsarbeten, brukarundersökningar, synpunkter.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

3.1 Behov kopplade till socialförvaltningens mål

Bedömningen är att socialförvaltningen måste fortsätta att arbeta med aktiviteter för att nå uppsatta mål även om resurserna minskar, till exempel minskade statsbidrag. Dock kan det ta längre tid och få sämre effekt utan extra resurser, varför målen kanske inte nås till fullo och inom utsatt tid.

Region Gotland har ett gemensamt mål om att andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra årligen ska förbättras. För att andelen ska öka krävs att fler medarbetare känner stolthet för att arbeta på arbetsplatsen och upplever att arbetsplatsen har en god arbetsmiljö med goda förutsättningar. För att nå målet arbetar socialförvaltningen aktivt med att stärka ledarskapet och att utbilda medarbetare så att de känner sig trygga i, och förstå, sina roller. Arbetet bedrivs både förebyggande och

främjande på individ och gruppnivå. Detsamma gäller främjande av friskvård och hälsa för att medarbetare på sikt ska kunna tillgodogöra sig den återhämtning som är så viktig för en god prestation och ett hållbart yrkesliv. För att nå målet måste förvaltningen fortsätta sina satsningar på att stärka ledare och medarbetare i deras roller.

För att nå målet om att framgent kunna sänka sjuktalen måste socialförvaltningen fortsätta att satsa på bland annat friskvård och aktiv sjukskrivning. Satsningen förutsätter även att förvaltningen gör andra satsningar så som exempelvis satsningar på nära ledarskap genom minskade chefsområden. Hittills har statsbidrag kunnat användas i viss mån men det behövs budgetmedel för att fortsätta satsningen.

För att nå målet med 75 procent utbildade undersköterskor i äldreomsorgen och omsorgen om funktionsnedsatta till år 2027 behövs fortsatt tillskott av statsbidrag samt budgetmedel. Satsning på kompetensutveckling är förutsättningen och här finns statsbidrag inom äldreomsorgslyftet även 2024 och 2025, tyvärr finns inte motsvarande statsbidrag för omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen behöver också fortsätta satsningen på att långsiktigt attrahera yngre målgrupper och sticka ut som en attraktiv arbetsgivare i den allt hårdare konkurrensen om utbildad arbetskraft.

För att nå målet att andelen nöjda brukare i gruppboende LSS ska öka årligen behöver det ske en satsning på kvalitetshöjande åtgärder inom verksamheten. Det finns ett behov av se över organisationen inom avdelningen för personer med funktionsnedsättning för att ge bättre förutsättningar för verksamheterna.

3.2 Utveckling och behov verksamhet

3.2.1 Äldreomsorg och hemsjukvård

Kostnaderna för **äldreomsorgen** och **hemsjukvården** kommer att öka i takt med att det blir fler äldre personer på Gotland. Kostnadsökningarna bedöms kunna finansieras med tillskott från resursfördelningsmodellen. Enligt beslut i regionfullmäktige november 2023 ökas socialnämndens budgetram med 32 925 mnkr 2025 och 67 806 mnkr 2026. Denna beräkning bygger på demografin våren 2023 och omräkning kommer att ske under april 2024 varför siffrorna kommer att justeras.

För 2023 redovisades ett stort överskott för äldreomsorgen, dock har verksamheten klarat omställning med förändrade scheman utifrån § 13 och arbetat med att sänka sjuktalen. Det har varit tillskott av statsbidrag samtidigt som det är brist på platser på särskilt boende, skulle det finnas platser skulle verksamheten ha en ekonomi i balans. Nya platser tillkommer först 2026 och det är stor risk för att förvaltningen kommer att få betala viten, särskild avgift, för icke verkställda beslut.

Förvaltningen tar i slutet av 2024 över ett särskilt boende från en privat utförare, detta bedöms öka kostnaderna då nuvarande ersättning till privat utförare är relativt låg. Bedömd kostnadsökning beror bland annat på högre personalkostnader kopplat till heltider och påverkan av § 13 samt eventuellt utökning av personal.

För särskilt boende finns också krav på ökad kompetens utifrån HSL med fler sjuksköterskor och att stärka patientsäkerheten kvällar (utifrån IVO-rapport) samt fast vårdkontakt, detta ökar kostnaderna.

De senaste åren har äldreomsorgen fått stora tillskott av statsbidrag vilket finansierat kompetenshöjning och utveckling samt ett antal stödtjänster, främst sjuksköterskor, i syfte att höja kvaliteten. Signalerna från SKR med flera är att tillskotten av statsbidrag kommer att minska framåt. Socialförvaltningen har idag ett antal tjänster som är finansierade med statsbidrag, till exempel från god och nära vård (hälsa genom hela livet), som upphör inom något år. För att möta ökade krav och behov är det högst väsentligt att förvaltningen kan behålla dessa stödtjänster och fortsätta att satsa på kompetenshöjning.

För att möta behovet av personer med demenssjukdom bygger förvaltningen upp ett demensteam som kan ge stöd i ordinärt boende och i särskilt boende, detta är avgörande för att klara uppdraget framåt.

3.2.2 LSS-verksamhet

Det är stort strukturellt underskott för **LSS-verksamheten** trots låga kostnader nationellt. Verksamheten är underfinansierad och underskottet för 2023 uppgick till drygt 50 mnkr. För 2024 har 15 mnkr tillförts som budgettillskott vilket används till bostad med särskild service i egen regi. Det kommer stora kostnadsökningar som avser bostad med särskild service LSS där det varit brist på platser och förvaltningen fått betala särskild avgift (viten) för icke verkställda beslut. Under 2024 tillkommer flera platser på Gotland vilket gör att beslut om insats kan verkställas, kostnadsökningen kan bli runt 30 mnkr (netto då det kan bli kostnadsminskning för andra insatser). Under året tar också förvaltningen över utförande av personlig assistans i egen regi vilket kommer att öka kostnaderna. Det behövs cirka 65 mnkr i budgettillskott för att bedriva verksamheten inom ram. Det finns förslag på förändrad LSS-lagstiftning men det är väldigt oklart i nuläget när och om något sker. Därför är det svårt att bedöma förändringar av uppdrag och kostnaderna framåt.

3.2.3 Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorgen har utmaningar vad gäller skadligt bruk och beroende där behov och kostnader har ökat senaste åren. Verksamheten satsar på att fortsätta utveckla förändrat arbetssätt inom barn- och ungdomsvården, vilket minskat kostnaderna de senaste åren. Hur behov av försörjningsstöd utvecklas är beroende av läget på arbetsmarknaden. Verksamheten har också arbetat med olika insatser som gjort att behovet av stöd minskat. Samtidigt har riksnormen för stödet höjts relativt mycket de senaste åren. Sedan slutet av 2023 har behovet och kostnaderna för försörjningsstöd börjat öka svagt. Ersättningen till familjehem höjdes rejält 2023, i genomsnitt med 22 procent och denna kostnadsökning har inte kompenenserats.

Framåt behöver individ- och familjeomsorgen fokusera på att arbeta med barn och ungdomar som begår brott (normbrytande beteende), avhopparverksamhet samt att följa intentionen i samsjuklighetsutredningen och inrätta ett stödboende. Ändrad lagstiftning ger förändrat uppdrag och ökade kostnader för skyddat boende. Detta är utvecklingsområden och det finns ingen finansiering idag och här är det nödvändigt med budgettillskott.

3.2.4 Ny eller förändrad lagstiftning och förväntad utveckling

Normbrytande beteende, barn och ungdomar som begår brott

Förvaltningen arbetar med att fram en modell och struktur för hur verksamheterna i samverkan kan arbeta med barn och ungdomar som begår brott. Tillsammans med

regionstyrelseförvaltningen, grundskolan och polisen har en arbetsgrupp skapat en gemensam lägesbild och sett hur andra kommuner arbetar. Arbetsgruppen kommer att arbeta i samverkan utifrån arbetssättet Sociala insatsgrupper (SIG) som är ett kunskapsbaserat arbetssätt. SIG är en samverkansform som vänder sig till ungdomar med en hög risknivå att begå brott samt för att lämna en kriminell livsstil. I arbetet samverkar socialtjänst, skola och polis nära ungdomen och dennes nätverk. För att arbeta enligt modellen behöver socialförvaltningen en utökning av två tjänster i form av SIG-samordnare, kostnad cirka 1,4 mnkr per år. Det behövs också en kontaktperson, kostnad 0,6 mnkr per år. Sammanlagt beräknas detta arbete att innebära en kostnadsökning på 2 miljoner kronor för förvaltningen vilket också bygger på att skola och polis bidrar med sin del i arbetsmodellen. Se vidare bilaga 1 social insatsgrupp.

Inrätta stödboende skadligt bruk och beroende

En ny lagstiftning enligt samsjuklighetsutredningens föreslås träda i kraft 2026. Personer med samsjuklighet behöver vård och stöd av flera verksamheter inom såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten. En förutsättning för att arbeta enligt samsjuklighetsutredningen med skadligt bruk och beroende, är att inrätta ett kommunalt stödboende. Denna insats finns inte idag och socialnämnden har tidigare äskat medel för stödboende. Om lokaler kan hyras in är den årliga kostnaden tidigare beräknad till 8,2 miljoner kronor. Om lokaler inte kan hyras in krävs mark och investeringsmedel för att bygga boendet. Se vidare SON 2022/125 Utredning Lågtröskelboende, daterad 2022-05-13 samt RS 2021/704 (RS 2022-11-23, § 380).

Skyddat boende och avhopparverksamhet

Riksdagen har beslutat att skyddat boende för våldsutsatta ska bli en ny placeringsform som omfattas av tillståndsplikt och kvalitetskrav. Rättigheterna för medföljande barn stärks. Ändringen innefattar även avhoppare från kriminella miljöer som är i behov av skyddat boende. Lagändringarna träder i kraft 1 april 2024 och det innebär bland annat att

1. skyddat boende införs som en ny boendeinsats i socialtjänstlagen
2. varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till skyddade boenden
3. barnrättsperspektivet stärks: barn som följer med en vårdnadshavare ska få egna beslut om insatser, ökad rätt till skolgång samt möjlighet till hälsoundersökning
4. Insatsen skyddat boende ska vara av god kvalitet
5. privata utförare som driver skyddade boenden måste ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO), kommuner som driver skyddat boende ska anmäla det till IVO.

För individ- och familjeomsorgen är det främst punkt tre som kommer att innebära ändrade arbetssätt samt arbete med att säkra kompetensen och processer. Bedömningen är att lagändringen kommer att öka kostnaderna för placeringar av barn och unga med runt 2 miljoner kronor per år och detta rymmer inte inom befintlig budgetram. Region Gotland tillförs generellt statsbidrag för att finansiera detta och detta statsbidrag bör självklart föras över till socialförvaltningen för att finansiera verksamheten. Se vidare bilaga 2 stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende.

Socialförvaltningen kommer även att behöva kompetensutveckling inom området kring avhopparverksamhet samtidigt som kostnader kommer att öka för att kunna verkställa insatser för skydd. Detta beräknas bli en kostnadsökning på cirka 1 mnkr för kommande år.

Ny socialtjänstlag

En ny socialtjänstlag beräknas träda i kraft 1 juli 2025 och ett arbete kommer att påbörjas för omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Detta kommer att innebära en utveckling av verksamhet och insatser samt kompetensutveckling av medarbetare. Ett nytt statsbidrag på cirka 0,6 mnkr tillförs kommunerna för att arbeta med omställningen under 2024. En ny socialtjänstlag innebär en stor omställning från dagens insatser till mer förebyggande och öppna insatser. Den nya lagen kommer att öka kostnaderna framåt men det går inte att bedöma med hur mycket.

3.2.5 Nya arbetssätt

Socialförvaltningen har under de senaste åren implementerat flera nya arbetssätt, till exempel läkemedelsautomater, signs of safety och städtjänster från extern utförare. Det är viktigt att kunna fortsätta att satsa på nya sätt att arbeta för att klara uppdraget och de utmaningar som finns, främst brist på medarbetare och budgetmedel. För att bedöma om en större satsning bör genomföras ska verksamheten göra en nyttokostnadsanalys för att se om satsningen är lönsam på sikt. För att satsa blir det oftast en initial kostnadsökning, även om det ekonomiska läget är krävt.

3.3 Behov av tillskott till driftbudget 2025**Grundläggande behov till driftbudgeten:**

- **Demografisk utveckling:** fler äldre som behöver insatser från socialförvaltningen kommer att ha stor påverkan på förvaltningen. Då behoven och kostnaderna är det ytterst viktigt att förvaltningen får motsvarande tillskott från **resursfördelningsmodellen enligt beräkning baserad på befolkningsprognos.**
- **Avtalsrörelse:** Den största delen av de anställda tillhör Kommunals avtalsområde och här har det varit relativt stora löneökningar de senaste åren. Utfallet av avtalsrörelsen framåt är högt osäkert och påverkas av omvärldsläget med stora prisökningar. Det är alltså mycket viktigt att förvaltningen **kompenseras för kommande löneökningar enligt avtal.**
- **Externa avtal:** Socialförvaltningen köper verksamhet för över 480 mnkr per år och stor del av avtalen regleras med omsorgsprisindex, OPI. Här väntas fortsatt stora prisjusteringar varför socialförvaltningen måste kompenseras för ökade kostnader för **externa avtal** med 21 mnkr.
- **Skyddat boende:** Förändring av lagstiftning vad gäller stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende bedöms öka kostnaderna med cirka 2 mnkr per år, vilket bör överföras från regionens generella statsbidrag.

Högt prioriterade och lagstyrda behov av tillskott till driftbudget:

1. **Normbrytande beteende:** För att förstärka arbetet med barn och unga som begår brott (normbrytande beteende) och införa nytt arbetssätt med **social insatsgrupp, SIG**, behövs **2 mnkr** (förutsatt att övriga parter kan finansiera sina delar). Se vidare bilaga 1.
2. **Avhopparverksamhet:** Förändring av lagstiftning vad gäller avhopparverksamhet vilket ökar kostnaderna, **behovet är cirka 1 mnkr per år.** Se vidare bilaga 2.

3. **LSS-verksamhet:** För att finansiera LSS-verksamheten, som är en rättighetslagstiftning, behövs **65 mnkr** för att nå en ekonomi i balans. Att sänka kostnaderna bedöms som svårt då verksamheten i ett nationellt perspektiv redan bedrivs med mycket låga kostnader. Att fler insatser avseende bostad med särskild service verkställs är helt nödvändigt även om det orsakar stora kostnadsökningar, som är ofinansierade.
4. **Stödboende:** För att införa stödboende behövs **8,2 mnkr**. Att inrätta boendet är en förutsättning för att genomföra föreslagen lagstiftning runt skadligt bruk och beroende (samsjuklighetsutredningen).

De senaste årens stora kostnadsökningar har till stor del kompenseras vad gäller personalkostnader och kostnader för externa avtal. Dock finns övriga kostnadsökningar förvaltningen inte kompenseras för så som hjälpmedel, fastighetskostnader, förbrukningsmaterial, livsmedel och kostnad för transportmedel. Dessa kostnader har ökat med mellan 40 och 50 procent vilket motsvarar över 20 mnkr de senaste fem åren. Då förvaltningen inte har kompenseras för dessa kostnadsökningar minskar utrymmet för att bedriva verksamheten. Riksnormen för försörjningsstöd har också höjts, nästan 9 procent ökning 2023, vilket gav en kostnadsökning på drygt 4 mnkr.

Planlagd besparing

I regionens plan finns en besparing på 15 mnkr för 2025 utlagd på socialnämnden. Bedömningen är att besparingen kommer att läggas på äldreomsorgen. Det påverkar inte kvaliteten i nuläget men kommer att leda till underskott när det tillkommer nya platser på särskilt boende. Detta då det är stora underskott för LSS-verksamhet och knapp balans i ekonomin för individ- och familjeomsorgen. Konsekvenserna av besparingen är att det måste var ännu mer fokus på nya och ändrade arbetssätt i samtliga verksamheter, fokus på effektiv bemanning och fokus på att minska sjuktalet.

3.4 Kompensation för externa avtal

Socialförvaltningen köper tjänster från privata utförare inom de flesta verksamheter. De flesta av socialnämndens avtal är indexreglerade med omsorgsprisindex, OPI, som tas fram av Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. OPI för 2024 är preliminärt 4,7 procent (2023 blev OPI 4,6 procent). För 2024 blev budgettillskottet för externa avtal begärda 3,5 procent, vilket inte täcker kostnadsökningarna. Att indexet är preliminärt indikerar att det kommer att bli högre. Det är mycket svårt att bedöma kostnadsutvecklingen men utifrån de senaste årens prisökningar bör rimligen kostnadsökningstakten minska något 2025. Ersättning till familjehemmen är reglerade med index utfärdad från SKR och här skedde en stor ökning 2023 där arvoden ändrades och höjdes med i genomsnitt 22 procent.

Kostnaden för externa avtal är 558 mnkr 2023 (527 mnkr 2022). Av det totala beloppet avser 480 mnkr privata utförare, 34 mnkr Försäkringskassan för personlig assistans, 39 mnkr ersättning uppdragstagare (främst familjehem) samt 7 mnkr inhyrd personal. **För att kompenseras för ökade kostnader till privata utförare och uppdragstagare behövs 21 mnkr med ett antagande om prisökningar för 2025.** Nedan redovisas beräkning utifrån köp från privata utförare och uppdragstagare 2023.

Redovisning av köp från privata utförare samt övriga externa ersättningar

Verksamhet	utfall mnkr 2023	index % 2025	summa mnkr ökning
Hemtjänst LOV	72	3,5%	2,5
Säbo entreprenad och ramavtal	213	3,8%	8,1
SoL bostad med särskild service	42	3,8%	1,6
LSS bostad med särskild service, DV	59	4,0%	2,4
LSS personlig assistans	25	4,0%	1,0
IFO placeringar	69	4,0%	2,7
Summa köp av verksamhet	480		18,3
Försäkringskassan personlig assistans	34	2,0%	0,7
Uppdragstagare IFO med flera	38	4,0%	1,5
Hyrpersonal socionomer, sjuksköterskor	6	3,0%	0,2
Summa övrigt	79		2,4
Totalt	558		20,7

3.5 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Socialförvaltningen har en mycket låg intäktsfinansieringsgrad och ser inga större förändringar av intäkter från avgifter framåt. Avgifterna inom äldreomsorgen är styrda av en maxtaxa, ett högkostnadsskydd som varje år meddelas från Socialstyrelsen. För 2024 uppgår maxtaxan till 2 575 kronor per månad och brukare. För hemsjukvården erlägger brukaren som är inskriven en avgift på 600 kronor per månad, för enstaka hembesök tas däremot inte ut någon avgift. Avgiften ingår i maxtaxan. Taxan för hemsjukvården bör ses över och dessutom justeras om det sker höjning av patientavgifterna inom sjukvården.

Brukare som har måltider betalar en måltidsavgift. Den avgiften höjdes inför 2024 men avgiften täcker ändå inte verklig kostnad. Avgiften bör justeras årligen utifrån förändringar i kostnadsläget. Bedömningen är att det skulle bli en alltför hög kostnad för den enskilde för att täcka verklig kostnad. Totalt uppgick avgifterna till 70 mnkr för 2023.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029**4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet**

Framåt behövs investeringsbudget för att möta behovet av fler platser på särskilt boende för äldre. För närvarande finns investeringsmedel för ett nytt äldreboende i Klintehamn. Det behövs ytterligare två nya äldreboenden fram till 2029. Det behövs också ytterligare en gruppboende LSS samt en ny bostad med särskild service SoL. Eventuellt behövs också investeringsmedel för ett stödboende om det inte går att hyra in lokal. Det behövs också en årlig pott på 8 mnkr för satsning på välfärdsteknik och anpassning av lokaler samt utrustning.

Investeringsbehov 2025-2029

Investeringsbehov (tkr)	2025	2026	2027	2028	2029	Summa
Klintehamn säbo (184 mnkr)	60 000					60 000
Utrustning säbo	5 000					5 000
Slite säbo				135 000	135 000	270 000
Utrustning säbo					7 000	7 000
Visby säbo 1	10 000	70 000	135 000	65 000		280 000
Utrustning säbo				7 000		7 000
Visby säbo 2				10 000	135 000	145 000
Stödboende beroende		25 000				25 000
Bmss SoL boende			40 000			40 000
Bmss LSS gruppboend				35 000		35 000
Summa 5 år	75 000	95 000	175 000	252 000	277 000	874 000
Investeringspott	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	40 000
Summa totalt	83 000	103 000	183 000	260 000	285 000	914 000

Förvaltningens behov beskrivs också i investeringsbehov 2025-2034, lokalförsörjningsplan samt i förvaltningens bostadsförsörjningsplaner.

4.1.1 Motiv

Socialförvaltningens investeringsbehov utgår framför allt ifrån Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland samt Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar. Dessa planer revideras kontinuerligt och beslutas av socialnämnden. I planerna finns prognoser för framtida behov av boenden. En övergripande förklaring av behovet finns också i Socialförvaltningens investeringsbehov 2025-2034 som beslutades av socialnämnden 2024-02-08.

Socialförvaltningens har ett ökat behov av vård- och omsorgslokaler, främst beroende på att antalet äldre invånare ökar. Därför kommer det vara relativt stora investeringsäskande från socialnämnden de närmaste åren. De allmänna prisökningarna just nu gör att det dock är mycket svårt att bedöma investeringsutgifter framåt.

Tidigare fanns investeringsmedel med 59 mnkr för om- och tillbyggnad av äldreboendet Tingsbrogården. Dock är det osäkert om det går att bygga ut boendet varför medlen återlämnats i kompletteringsbudgeten. Om det blir möjligt att bygga ut boendet återkommer socialnämnden med ett nytt äskande.

I början av året börjar det nya äldreboendet med 60 platser att byggas i Klintehamn. Beviljade investeringsmedel uppgick till 165 mnkr och då anbudet översteg budgeten har socialnämnden begärt att få föra om investeringsmedel med 18 mnkr i kompletteringsbudgeten från budgeten för Tingsbrogården. Budgeten är 178 mnkr för boendet och 5 mnkr för utrustning, totalt 183 mnkr.

Under året pågår även två förstudier på Mark- och exploateringsenheten, samhällsbyggnadsförvaltningen avseende regionägd mark som är möjlig att etablera särskilda boenden på. En förstudie pågår avseende Slite där det fattats beslut om att gå vidare med marken Othem Vikhagen. Den andra förstudien undersöker regionägd mark i Visby samt ett eventuellt markförvärv avseende redan planlagd mark i Visby.

Enligt den senast uppdaterade prognosen så behövs det ytterligare cirka 190 nya platser i särskilt boende för äldre fram till början av 2030-talet. För att möta det stora behovet

behövs två nya boenden med 90 platser vardera fram till 2029. Efter det behövs ytterligare två boenden i början av 2030-talet. Bedömningen är att det inte finns risk för att det blir för många platser med hänsyn till den stora ökningen av antalet äldre personer på Gotland. Dessutom har socialförvaltningen alltid har möjlighet att minska antalet köpta platser från ramavtalsleverantörer samt se över nuvarande boenden, boenden med få platser och som inte uppfyller dagens funktionsprogram.

För att kunna arbeta enligt samsjuklighetsutredningen krävs att socialförvaltningen inrättar ett stödboende. Om det inte går att hyra in lokal behövs investeringsmedel med cirka 25 mnkr under 2026 för att bygga ett boende med 10 platser.

Vad gäller bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar är det mycket svårt att göra en prognos för behovet framåt då det är fråga om få individer. Det är dock tydligt att det finns ett behov av fler platser i bostad med särskild service. Här behövs enligt prognosen en ny gruppboende LSS 2028 med en investeringsutgift på runt 35 mnkr.

Vad gäller bostad med särskild service enligt SoL behövs ett nytt boende och detta boende finns i investeringsplanen 2027. Boendet bör omfatta mellan 10 till 15 platser med en investeringsutgift på runt 40 mnkr. Förvaltningen har endast sex platser i egen regi, huvuddelen av placeringarna är i privat regi.

Förutom investeringsbehoven som nämnts ovan så behöver socialförvaltningen varje år en pott för utrustning på 3 mnkr för investeringar i IT-utveckling och 5 mnkr per år för verksamhetsanpassningar och utrustning, totalt 8 mnkr.

4.1.2 Finansiering av driftkonsekvenser

Det är ofrånkomligt att förvaltningen måste ha nya lokaler för vård och omsorg när volymerna ökar, så som äldreboenden och bostad med särskild service LSS. Driftkonsekvenserna av de nya äldreboendena täcks med tillskott av medel från resursfördelningsmodellen (som bygger på demografin där ökat antal äldre ger tillskott av medel). Största delen av lokalkostnaderna för boendena tas ut som hyra av brukarna varför det inte blir så stor nettokostnadsökning för socialförvaltningen.

Vad gäller bostad med särskild service LSS kommer utökning av antalet platser att vara ofinansierat, själva hyran betalas av brukaren men omsorgen gör att kostnaderna ökar. Då verksamheten är underfinansierad behövs utökad budget. För att inrätta stödboende, enligt förändrad lagstiftning, krävs tillskott av budget. När lokalkostnaderna för övrig verksamhet ökar så måste det tas det inom befintlig budgetram, detta kan betyda att det blir mindre resurser över till verksamhet.

4.1.3 Effektivisering/besparing

När det gäller äldreboenden och bostad med särskild service finns i regel ingen effektivisering för det bygger på ett ökat behov, i takt med att befolkningen åldras ökar behovet. Om förvaltningen utökar antalet egna platser genom att bygga bostad med särskild service enligt SoL kan kostnaderna minska framåt. Detta då förvaltningen skulle ha fler brukare i egen regi istället för att köpa externa platser. Idag finns bara sex platser i egen regi medan drygt 40 platser köps från privata utförare och dessa platser är i regel dyrare än de i egen regi (motsvarande omsorgsnivå).

När det gäller investeringar i verksamhetslokaler, så som flytt av verksamhet från hyrda till egna lokaler, bör det bli lägre kostnader. Dels genom samordningsvinster med andra verksamheter, dels genom lägre lokalkostnader på sikt. För 2024 ökar lokalkostnaderna rejält för hemsjukvården då de måste lämna nuvarande inhyrda lokaler och flyttar till andra, inhyrda lokaler, på Visborgsområdet.

När det gäller investeringar i IT- och välfärdsteknik kan det leda till minskade kostnader men framför allt ska dess satsningar hjälpa till att klara kompetensutmaningen. Välfärdsteknik höjer ofta också kvaliteten för brukare och medarbetare.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Mål och budget 2025 - 2027

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen

Fastställt av hälso- och sjukvårdsnämnden

Framtagen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Datum 2024-03-19

Gäller 2025-2027

Ärendenr Mål och budget

Version [1.0]

Mål och budget 2025 - 2027

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Nämndens grunduppdrag	2
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027.....	3
2 Mål	4
2.1 Beslutade mål.....	5
2.2 Revidering av befintliga mål	5
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	5
3.1 Driftbudget 2025-2027	7
3.2 Kompensation för externa avtal m.m.	11
3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter	12
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029	13
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet.....	13
4.1.1 Investeringspott	13
4.1.2 Maskiner och inventarier utöver potten.....	14
4.2 Pott för lokalinvesteringar	16

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att en god och hälsofrämjande hälso- och sjukvård och tandvård tillhandahålls på lika villkor till de som bor och vistas på Gotland. Med hänsyn till den enskildes behov ges vård och behandling som är evidensbaserad och/eller väl beprövad. Den som har det största behovet av vård ska ges företräde.

Det är många aktörer inblandade i ledning och styrning av svensk hälso- och sjukvård och ansvaret är fördelat nationellt, sjukvårdsregionalt och lokalt.

Riksdagen, regeringen och myndigheter beslutar om författningar som ger de lagliga förutsättningarna. Hälso- och sjukvården regleras bland annat i hälso- och sjukvårdslagen (HSL), Patientlagen (PL) och Patientsäkerhetslagen (PSL) m.fl.

Inom en rad områden finns även speciallagstiftning som, tillsammans med Socialstyrelsens föreskrifter, är styrande för verksamheten.

Regionerna ansvarar för att sköta den största delen av hälso- och sjukvården genom att arbeta hälsofrämjande och att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag på Gotland är brett och de allra flesta frågorna som rör hälso- och sjukvård är delegerade till nämnden, med undantag av de delar som ingår i det kommunala uppdraget, d.v.s. hemsjukvård, vård på SÄBO, LSS och elevhälsa. Uppdraget omfattar med andra ord den största delen av vårdkedjan, från primärvård, habilitering/rehabilitering, till specialistsjukvård med akutsjukvård, laboratorieverksamhet och röntgen, samt tandvård och smittskydd.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar således för att fatta beslut om dimensioneringen av och tillgängligheten till hälso- och sjukvård. Nämnden har det övergripande ansvaret för bemanning, uppdrag och ersättning till den egna verksamheten, samt lokal lönebildning. Nämnden ansvarar även för uppdrag och ersättning till privata utförare med offentlig finansiering.

Förutom att fatta beslut om förutsättningar så ska nämnden säkra att grunduppdraget och att de särskilda mål och prioriteringar som fastställts i regionfullmäktige uppfylls.

Lagar, förordningar och riktlinjer utgör grundpelare

En grundpelare för hälso- och sjukvården är de lagar och förordningar som styr hälso- och sjukvården i Sverige och som finns till för att garantera en god och säker vård samt för att stärka patienternas ställning i vården. Genom att följa lagar, förordningar, nationella riktlinjer och nationella vårdprogram säkerställs att hälso- och sjukvård erbjuds på lika villkor.

God vård och hög medicinsk kvalitet

Riksdagen har slagit fast en nationell målbild som säger att patienten ska få en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan. God vård är också ett samlingsbegrepp som regleras i hälso- och sjukvårdslagen och som visar vilka mål och kriterier som ska vara vägledande när man följer upp hälso- och sjukvårdens processer, resultat och kostnader. Med god vård avses att hälso- och sjukvården är:

- Kunskapsbaserad och ändamålsenlig
- Säker
- Individanpassad

- Effektiv
- Jämlik
- Tillgänglig

Verksamhetens viktigaste processer

Hälsa- och sjukvården har ett antal kärnprocesser med tillhörande lednings- och stödprocesser. Med utgångspunkt i målgrupperna, alla som vistas på Gotland, så har tre övergripande kärnprocesser identifierats. Den första ska inte ses som en process från A till Ö utan är mer en samling insatser som kan behövas göras inom ramen för uppdraget. I de andra två processerna är det inte heller så att alla steg berör alla patienter, men alla steg ingår på något sätt i processen.

1. Hälsofrämjande/förebyggande åtgärder – levnadsvanor, samtal, screening, vaccinering
2. Tillfälliga, akuta eller planerade vårdbehov – vårdbehov uppstår, kontakt, bedömning, utredning, diagnostisering, behandling, rehabilitering, uppföljning.
3. Långvariga vårdbehov – vårdbehov uppstår, kontakt, bedömning, utredning, diagnostisering, behandling, rehabilitering/habilitering, uppföljning.

Som stöd till kärnprocesserna finns även ett antal stödprocesser. De samspelar i mångt och mycket med de stödprocesser som finns inom Region Gotland i stort.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningens underskott för 2023 uppgick till 229 miljoner kronor. Bruttokostnadsutvecklingen jämfört mot föregående år var 8%.

Tilldelning av budgetmedel inför 2024 har varit högre än tidigare år och 70 miljoner av 2023 års underskott har inarbetats i budget 2024. Därav har förvaltningen fortfarande en obalans mot budget på minst 150 miljoner kronor.

Stora effektiviseringar/besparingar behövs för att uppnå en hållbar sjukvård med en långsiktig ekonomi i balans. Samtidigt har det konstaterats, i beräkningar som lämnats till den statliga utjämningsutredningen, att Region Gotland är underfinansierade med minst 275 miljoner för hälsa- och sjukvårdens merkostnader utifrån ö-läget.

Hälsa- och sjukvården står inför en rad utmaningar men också möjligheter. Vårdbehovet ökar till följd av en allt äldre befolkning och en medicinteknisk utveckling som bidrar till att fler lever längre. Samtidigt minskar den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder, vilket förvärrar den redan befintliga bristen på kompetens inom välfärdssektorn. Efterfrågan av kompetens har öppnat möjligheten för bemanningsföretagen att växa och en förflyttning av tillgänglig kompetens har skett. En stor del av den kostnadsutveckling som skett beror på den trenden. Ett ökat hyrberoende påverkar kontinuiteten, patientsäkerheten och den egna personalens arbetsmiljö negativt.

Viktigt att komma ihåg är att tillgången till inhyrd personal inte enbart är av ondo. För att hantera toppar i verksamheten och olika satsningar är det ett utmärkt sätt att utöka resurserna tillfälligt, men priserna behöver ligga på rimliga nivåer.

En allt mer accelererande utvecklingstakt ger stora möjligheter för vården och patienterna men det bidrar även till en mer komplex verksamhet. Riskerna med att inte kunna möta upp utvecklingen på grund av eftersatta investeringar i lokaler, medicinteknik och IT kan bidra till bristande kvalitet och minskad attraktivitet vid rekryteringar. Den pågående

digitaliseringen ger stora möjligheter till patienter och medarbetare men kan också ta resurser och kraft att implementera. Ett ökat tryck att erbjuda snabba, digitala tjänster ställer också krav på kompetens och utbildning.

I det korta perspektivet är det ekonomiska läget mycket utmanande med lågkonjunktur, kostnadsökningar/inflation, förväntat dyra lönerörelser, stort hyrbehov och en generell ekonomisk oro, lägre skatteintäkter samtidigt som regeringen signalerar för minskade bidrag kommande år.

Oron i omvärlden har lett till läkemedelsbrist, parallellt som det utvecklas en rad extremt dyra läkemedel. Samtidigt som lagren ska fyllas, för framtida krissituationer, är bristen just nu påtaglig.

På samma gång som vården har stora utmaningar så är även möjligheterna att utveckla hälso- och sjukvården stora. Ny medicinsk teknik, nya läkemedel, IT-lösningar och nationella gemensamma kunskapsstöd bidrar till ökad kunskap som ger vården möjlighet att vårda patienterna på nya sätt. För en liten region med begränsade resurser och som inte kan täcka alla kompetensområden är det en utmaning att hålla samma takt som övriga regioner, vilket innebär att samarbeten med vårdgrannarna är nödvändiga.

Hälso- och sjukvården står inför en mycket stor utmaning när det gäller att minska kostnaderna för att klara en budget i balans. Just nu är kostnadsutvecklingen inte hanterbar och det bedöms inte möjligt att klara så stora besparingar i det korta perspektivet och troligen inte heller i ett längre perspektiv.

Förvaltningen har identifierat ett flertal besparingsområden som bland annat berör sjukvårdsmaterial, läkemedel, analyskostnader, lägre timpriser med mera och har beskrivit detta i ärende (HSN 2024/127), som även nämns nedan.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har i det ärendet även fattat beslut om ett generellt anställningsstopp inom hälso- och sjukvården med undantag för klinisk verksam personal inom tandvården, sjuksköterskor inom slutenvården, röntgensjuksköterskor, specialistsjuksköterskor inom anestesi/operation/iva, samt biomedicinska analytiker och specialidläkare i primärvården. Övriga tillsvidareanställningar, samt tidsbegränsade anställningar över 6 månader vakansprövas av förvaltningsledningen.

Förvaltningen har också fått i uppdrag att återkomma med process och fördjupad analys för att minska bemanningskostnaderna för både egen och inhyrd personal. Från och med den 1 mars 2024 avropas all bemanning av hyrpersonal via ett för alla regioner gemensamt hyravtal. Priserna i det nationella avtalet är i många fall lägre än de priser som hyrpersonal kontrakteras för idag. Detta gäller framförallt läkare och specialistsjuksköterskor. Denna besparing kommer ske per automatik efterhand som hyrpersonal avropas på detta avtal.

Förvaltningen arbetar även med en rad andra potentiella besparingsområden som ska bidra till att sänka kostnaderna, men föreslagna åtgärder bedöms i dagsläget långt ifrån täcka det totala behovet.

2 Mål

Under våren 2023 beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden om att föreslå fyra nämndmål till regionfullmäktige. Vid sammanträdet i juni beslutade regionfullmäktige att anta de fyra målen.

2.1 Beslutade mål

Nedan mål gäller från och med verksamhetsåret 2024.

Mål

Andelen egen personal ska öka årligen och uppgå till minst 95 procent 2027

Den genomsnittliga beläggningen i slutenvården ska minska årligen och inte överstiga 85 procent år 2027, genom ett kvalitativt och effektivt omhändertagande på alla vårdnivåer

Förtroendet för vårdcentralerna på Gotland ska öka och vara högst i landet år 2025

Patientens upplevelse av kontinuitet och koordinering i primärvården ska öka årligen och vara minst i nivå med riket år 2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Hälsa- och sjukvårdsnämnden har inte för avsikt att göra några revideringar av målen under 2024.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

Som tidigare nämnts gjorde hälsa- och sjukvårdsförvaltningen ett ekonomiskt underskott mot budget på 229 miljoner kronor 2023. Bruttokostnadsutvecklingen var över 8% i förhållande till 2022. Något som försätter förvaltningen i stora ekonomiska utmaningar framöver.

I budget för 2024 har förvaltningen arbetat in cirka 70 miljoner kronor av detta underskott. Resterande del, minst 150 miljoner kronor plus kostnadsökningar har därmed förvaltningen i uppdrag att hantera genom effektiviseringar och minskad bemanning. För 150 miljoner kronor finns det delvis en plan utarbetad (HSN 2024/127) där full effekt av dessa åtgärder bedöms uppnås tidigast 2025. Med utgångspunkt från nuvarande underskott i verksamheterna, fortsatt hög inflation, dyra bemanningskostnader, samt minskade statsbidrag så kommer förvaltningen inte att klara att nå en budget i balans 2024 och det är tveksamt även för 2025. Värt att observera är att differens på 150 miljoner är beräknade per den 1 januari 2024 och är kopplat till underskott 2023.

Samtidigt som effektiviseringar och kostnadsbesparingar genomförs så kommer ytterligare kostnadsökningar belasta hälsa- och sjukvården under 2024 och 2025. Enligt LPIK förväntas löner öka med 3,5%, sjukvårdsmaterial med 2,5% medan läkemedel förväntas vara orört sett till fasta priser. Prognoser för inflationen bedöms för 2025 vara kring 2,1% men är såklart väldigt svårt att bedöma i detta skede.

Utmaningen är därmed att samtidigt som förvaltningen arbetar med att sänka kostnader kommer prisökningar påverka kostnader åt motsatt håll. Exklusive löner och läkemedel innebär de förväntade prisökningarna för 2024 och 2025 ge ytterligare ett underskott på cirka 70-75 miljoner kronor. Eventuella effektiviseringar som inte lyckas realiseras behöver läggas till dessa kostnader tillsammans med nya tillkommande kostnader som inte går att välja bort.

Några år bakåt i tiden berörde inte oron i omvärlden sjukvården. Den bedömdes som relativt liten och inget som skulle påverka det svenska samhället nämnvärt. Genom Rysslands invasion av Ukraina, Sveriges inträde i NATO och med det allt mer spända världsläget har detta förändrats markant. Sverige står inför ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge vilket även påverkar sjukvården i stor omfattning och inte minst sjukvården på en sådan strategiskt viktig plats som Gotland.

Det finns nu ett behov att skyndsamt rusta och beredskapssäkra sjukvården på Gotland på ett sätt som inte varit aktuellt på decennier. Det kräver robusthet i lokaler, tillgänglighet, bemanning, lager, ledningsförmåga m.m. Men även mer säkerhet kring kritiska IT-system och infrastrukturer. Det måste finnas en beredskap för en sjukvård som klarar av att vara avskuren från övriga Sverige samtidigt som den ska kunna vårda det akuta i en alltmer teknikkänslig omgivning.

Förutom behovet av att resurssäkra sjukvårdens beredskap behöver den fortsatt ta hand om det dagliga behovet av vård i fredstid, vilket redan nu delvis är en utmaning. Framåt finns inte något som tyder på att behovet av sjukvård kommer att minska eller bli billigare. Tvärt om. Förvaltningen står inför utmaningen att minska kostnader för arbetskraft, kunna hantera förändringar i demografin, förändringar som forskning och utveckling innebär i allt från högre kostnader till att utveckla nya arbetssätt och metoder, inte minst genom kunskapsstyrning och vårdförlopp. I detta ingår i många fall mer resurskrävande undersökningar. Exempelvis blir undersökningar med magnetkamera mer och mer vanligt. För såväl sjukvården på Gotland som i övriga regioner innebär allt detta stora utmaningar kopplat till resurser som behöver lösas.

Samtidigt som hälso- och sjukvården på Gotland står inför dessa fakta kvarstår även de tidigare kända förändringarna som starkt påverkar sjukvården: den snabba och resurskrävande utvecklingstakten och allt som idag går att göra för patienter som tidigare inte gick; den åldrande befolkningen på Gotland som kräver mer och mer vård; den kompetensbrist vården står i som idag till allt för stor del täcks med hjälp av kostsam inhyrd personal.

I dagsläget är den sammantagna bedömningen att sjukvårdens resurser för att hantera alla de krav och förväntningar som ställs, inte minst på grund av det osäkra omvärldsläget, inte tillräckliga. För att skapa den robusthet och säkerhet som efterfrågas så behöver sjukvården resurssäkras på flera plan.

En parlamentariskt sammansatt kommitté har getts i uppdrag att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämnningen. Region Gotland har lämnat in underlag med beräknade merkostnader för framförallt hälso- och sjukvården på Gotland. Den beräknade merkostnaden med anledning av ö-läget uppgår till minst 275 miljoner. Läggs eventuella ytterligare beredskapskrav ovanpå detta kommer kostnaden att öka avsevärt.

Långsiktigt så tyder det mesta på en för patienterna fortsatt positiv forskning och utveckling, men för vårdgivarna stora kostnadsökningar avseende läkemedel, behandlingsmetoder, medicinteknik m m. Ökade krav avseende tillgänglighet och vårdplatser och ökade behov är utmanade utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv. Att bedriva hälsovård i fredstid är i delar en utmaning, vilket säger en hel del om utmaningen att parallellt bygga upp en beredskap för höjd beredskap/krig.

Till budget 2024 äskades medel om totalt cirka 130 miljoner kronor för att täcka tillkommande kostnader 2024. Utöver detta äskades kompensation för löneökningar samt interna avtal.

För 2024 fick förvaltningen innan effektiviseringskrav ett utökat budgetanslag på 116 miljoner kronor som efter effektiviseringskrav blev 97 miljoner kronor.

Vilka tillkommande kostnader har förvaltningen hanterat i budget 2024?

De kostnader som redovisas nedan är kostnader som tillkommit 2024 eller saknat täckning i tidigare budgetar, men som nu har hanterats i budget 2024.

- **Njursjukvård i egenregi, 5 miljoner.**
B-Braun, som tidigare drivit dialysverksamhet och njurmottagning från augusti 2019, har från 1 september 2023 lämnat över driften till egenregin. Detta framförallt beroende på dålig lönsamhet.
- **Införande av nytt journalsystem, 7 miljoner.**
En viss del av denna kostnad finns numer inarbetad i budget för 2024.
- **Extra nattersättning, 6 miljoner.**
För att skapa attraktivitet och locka fler att jobba nattpass på vårdavdelningar har förvaltningen under 2023 infört en nattersättning till vårdpersonal som arbetar nattetid. Denna nattersättning fortsätter även under 2024.
- **Lönerevisioner, 10 miljoner.**
2023 hade kommunal samt läkarkollektivet lönerevisioner vars värde översteg den kompensation förvaltningen hade fått i budget. Denna är nu inarbetad i budget för 2024, tillsammans med en budgetpost om förväntat dyrare revisioner för framförallt sjuksköterskor.
- **Övriga kostnader för arbetskraft, 17 miljoner.**
Kostnaden för inhyrd personal har varit och är underbudgeterad. I budget för 2024 har ytterligare 15 miljoner budgeterats för den inhyrda personalen. Övrigt som lagts till är kostnad för BT-tjänster (bastjänstgöring) som ska införas.
- **Utomlänsvård, 10 miljoner.**
Budget för utomlänsvården ökar med 29 miljoner kronor. Av detta har förvaltningen kompenserats med 19 miljoner i form av externa avtal. Anledningen till ökningen beror dels på prisökningar som är höga, men även volymökningar.
- **Lokalkostnader, 11 miljoner.**
Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen har löpande fått nya eller ombyggda lokaler som kostar mer. Här har även ytterligare kostnader för städ tillkommit. Totalt har förvaltningen lagt 19 miljoner kronor på denna del där drygt 8 miljoner av ökningen kompenserats i budgetram.

Utöver ovan finns ytterligare kostnader, tillkommande eller befintliga, för läkemedel, sjukvårdsmaterial, analyser, ersättning till vårdcentraler, ersättning för palliativa patienter m.m. som arbetats in i budgeten för 2024. Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen har därmed lyckats hantera en del av de tillkommande eller tidigare ofinansierade kostnaderna men inte fullt ut, därav beslutade besparingsprogram som nämnts ovan.

3.1 Driftbudget 2025-2027

Målsättningen är fortsatt fokus på effektiviserings- och förbättringsarbete för att även i framtiden kunna erbjuda en god och jämlik vård till gotlänningarna och dessutom med en budget i balans. Just nu ser den ekvationen mycket svår ut.

Förutom kompensation för interna och externa avtal, lönerevisioner, resursfördelningsmodell m.m. behöver det finnas en förståelse och beredskap för stora opåverkbara kostnadsökningar inom hälsa- och sjukvården, inte minst p.g.a. förväntningar på sjukvården ur ett beredskapsperspektiv.

För 2025 bedöms behov av budgettillskott för lönerrevisionen vara i nivå med avtalens storlek. Tillskott kommer att behövas för ökade kapitalkostnader som uppstår för det allt större investeringsbehovet, samt tillskott som är i nivå med förväntade kostnadsökningar inom regioner. Utöver detta även kompensation för externa och interna avtal enligt nedan.

Om extern finansiering ej erhålls som motsvarar behovet för att rusta hälso- och sjukvården beredskapsmässigt så kan det kräva ytterligare resurstillskott.

Nedan beskrivs de ekonomiska behov som hälso- och sjukvårdsförvaltningen för närvarande ser. Listan är inte komplett, det finns mer men detta är det som bedöms som prioriterat utifrån den ekonomiska utmaning regionen står inför.

- **Resursfördelningsmodell**

2,5% på nettobudget för att täcka kostnadsökningar som uppstår inom sjukvården på grund av utveckling av läkemedel, medicinteknik med mera.

- **Införande av nytt journalsystem och vårddatalager**

Nuvarande journalsystem, TakeCare kommer behöva ersättas senast 2029. Region Gotland kommer tillsammans med Region Stockholm upphandla ett nytt journalsystem som därmed ska ersätta TakeCare. Projektet har påbörjats och kostnads-estimat har tagits fram. Tidigare redovisade i ärende HSN 2022/343.

Merkostnaden är enligt estimat för Region Gotland för respektive år (miljoner kronor):

2025	15,9 (varav 7 miljoner finns inarbetat i budget from 2024)
2026	23,1
2027	26,1
2028	17,4
2029	8,9
2023	2,6

- **Förändrat riktvärde för listning inom primärvården**

2027 ska, enligt politiskt beslut 2022, riktvärdet vara 1100 patienter per allmänläkare i primärvården. Övergången sker succesivt. Det innebär ett ökat behov av läkare och kompensation för dessa ökade lönekostnader under omställningsperioden. Vidare är det mycket svårt att rekrytera specialister till primärvården och därmed är en framkomlig långsiktig strategi att säkerställa läkarresurser genom att utbilda dem själva genom ST. Det finns många läkare som idag visar intresse för att få göra ST-tjänstgöring inom primärvården vilket gör det lättare att tillsätta dessa tjänster. Förvaltningen ser därmed ett behov av att utöka antalet ST-tjänster riktade mot primärvården under 2025 med 2 tjänster. Ett ökat antal ST tjänster minskar även behovet av hyrpersonal.

- **Resurser för strategisk lokalutveckling**

Förvaltningen står fortsatt inför mycket omfattande investeringar i lokaler. En fastighetsutvecklingsplan är framtagen för nuvarande lasaretsområde. Denna kommer behöva kompletteras med flera utredningar för att det ska vara möjligt att ta ett strategiskt beslut gällande Visby lasarett. Vidare finns även behov av fortsatta

arbeten kring ny vårdcentral, eventuell PCI-verksamhet samt det kontinuerliga arbetet med ombyggnationer av sjukvårdens nuvarande lokaler.

- **Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg (KSA)**
KSA har förändrat sin modell för debitering. Detta kommer för Region Gotlands del innebära en merkostnad på knappt 1 miljon kronor från 2024.
- **Upphandlingstjänst**
Region Gotland upphandlar flertalet tjänster och produkter tillsammans med Region Stockholm. Dessa upphandlingar sköts och drivs till största del från Region Stockholm. Under den tid som upphandlingar har skett tillsammans har Region Gotland fått detta gratis t.o.m. 2022. Från och med 2023 har Region Stockholm velat att Region Gotland betalar för tjänsten där kostnaden uppgår till cirka 1,1 miljoner kronor för 2024.
- **Ökade kapitalkostnader**
Förvaltningens investeringar ökar vilket gör att även kapitalkostnader, avskrivningar och ränta ökar. Enligt prognoser baserat på vad som idag finns i anläggningsregistret kommer kapitalkostnaderna sjunka endast marginellt under åren 2024 och 2025. Detta samtidigt som hälso- och sjukvården har en hög investeringsvolym för medicinskt teknisk utrustning m.m.; 58 miljoner 2024 och 60 miljoner 2025. Totala kapitalkostnader 2025 beräknas vara cirka 15 miljoner högre än de 24,6 miljoner som idag finns beslutade enligt Region Gotlands budgetbeslut.
- **Rabatt Karolinska**
Region Gotland har haft rabatt på köpt vård från Karolinska universitetssjukhuset. Denna rabatt tas bort från juli 2024 då patienter från Region Gotland i större utsträckning ska remitteras till andra sjukhus och rätt vårdnivå istället för Karolinska universitetssjukhuset. Rabatten har tidigare kompenserat för prisskillnad mot övriga sjukhus och konsekvenserna av förändrade flöden kommer att analyseras noggrant.
- **Minskade statsbidrag**
De riktade statsbidragen till hälso- och sjukvården har varit väldigt höga under covid-19-pandemin vilket bidragit till en hög kostnadsutvecklingstakt. Regionerna har blivit beroende av dessa statsbidrag för att kunna täcka de kostnader som finns.

Risk finns att de riktade statsbidragen minskar ytterligare. Vad det skulle kunna innebära för Region Gotland är i dagsläget inte känt men en minskning behöver antingen kompenseras med ytterligare budgetmedel eller hanteras genom effektiviseringar.
- **Inflation**
Enligt tidigare beskrivet finns stora kostnadsökningar som inte kommer kunna hanteras inom ordinarie verksamhet varför budgetmedel behöver tillföras hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Bedömningen är att effekten för 2024 och 2025 uppgår till cirka 70 miljoner kronor för läkemedel, material m.m. Denna beräkning utgår från nuvarande prognoser för LPIK för 2025 samt förväntad inflationstakt under 2025. Det är som alltid stora risker i dessa prognoser varför kostnadsökningen kan bli både högre eller lägre.

Förutom kostnadsökningar ovan och ett stort underliggande underskott så finns ytterligare tillkommande kostnader där det ännu finns stor osäkerhet på kostnadens storlek. Hälsa- och sjukvården begär i dagsläget inte budget för dessa, men kan komma att behöva begära budgettillskott vid senare tillfälle. Det avser kostnader som kan uppstå som följd av nya IT-system, lagar och regler kopplat till medicinteknik eller personal. Ökat behov av köpt vård, prisökningar utöver vad förvaltningen kompenseras för, krav på robusthet på sjukvården m.m.

Sammanfattning och prioritering av kompensation 2025

Tabellen nedan redovisar de kostnader som förvaltningen kommer behöva täcka med ytterligare budgettillskott. Det innebär vidare att de kostnadsökningar som förvaltningen har eller bedöms få, men som inte är prissatta utelämnas i tabellen nedan. Bedömningen är dock att dessa utelämnade poster uppgår till över 50 miljoner, vilket gör den ekonomiska utmaningen mycket stor tillsammans med ett stort medföljande underskott från 2023.

Nedan utgår från att det inte tillkommer ett effektiviseringskrav på hälsa- och sjukvårdsförvaltningen 2025.

	Önskad kompensation, MSEK
Resursfördelningsmodell	54,0
Nytt journalsystem	8,9
ST-tjänster i primärvården	2,0
Strategisk lokalutveckling	4,0
Svenskt Ambulansflyg (KSA)	1,0
Upphandlingstjänst, Region Stockholm	1,1
Ökade kapitalkostnader	15,0
Externa avtal enligt tabell under avsnitt 3.2	25,5
Totalt:	111,5 miljoner

3.2 Kompensation för externa avtal m.m.

I tabell nedan redovisas nuvarande avtal av större betydelse och bedömda kostnadsökningar.

Kompensation för externa avtal av betydelse

Avtal	Omslutning (tkr)	Beräknad indexhöjning	Kompensation 2023 (tkr)
Alarmering och dirigerering (SOS Alarm, MSB, CSAM)	3 135	LPIK 2024, 5,6%	175
Privata vårdgivare enl. nationella taxan & LOU-avtal (Fysioterapeuter, fotvård)	7 060	VPI P2024*, 5,6%	395
Privat primärvård (Praktikertjänst, Prima Vård)	66 681	LPIK 2024, 5,6%	3 734
Ambulans (Samariten)	50 100	90% av pris med LPIK	2 525
Luftburen ambulanssjukvård (Babcock, KSA)	58 820	90% av LCI kol H 4,4%, LPIK 5,6%	2 670
Konsultavtal (till största delen KARGO)	14 829	LPIK 2024, 5,6%	830
Prisuppräknig utomlänsvård	268 820	LPIK 2024, 5,6%	15 053
Privat barn- och ungdomstandvård och särskilda patientgrupper	2 350	LPIK 2024, 5,6%	131
TOTALT			25 513

*Prognos för VPI finns inte varför LPIK använts.

Aktuella vårdgivare på avtal

Verksamhet	Leverantör	Avtal till	Förlängningsoption	Anmärkning
Ambulansalarmering	SOS Alarm	2023-12-31	2 x 12 mån	LOU ej tillämplig
Vårdcentral	VC Visborg Praktikertjänst	Tillsvidare		Avtal enl. LOV krav- och kvalitetsbok
Vårdcentral	VC Söderport Prima vård	Tillsvidare		Avtal enl. LOV krav- och kvalitetsbok
Ambulanssjukvård	Samariten ambulans AB	2026-04-30	2 x 24 mån	
Ambulans- helikoptertjänst	Scandinavian Medicopter	2026-03-31	2 x 24 mån	
Fysioterapi	Totalhälsan	2025-08-31		
Fotvård	Fothälsan Visby	2024-05-31	2 x 12 mån	
Fotvård	Fotvården Korpen	2024-05-31	2 x 12 mån	
Fotvård	Fårösunds Fotterapi	2024-05-31	2 x 12 mån	
Fotvård	Michelles Fotvård	2024-05-31	2 x 12 mån	
Fotvård	AnnMarie Randleff	2024-05-31	2 x 12 mån	
Epilering	Min salong	2026-03-31		
Epilering	Skönhetscompaniet	2026-03-31		
Utprovning av peruker	Lina Khan	2021-12-31	3 x 12 mån	
Bårtransport för obduktion	Stranges Begravningsbyrå	2023-06-30	2 x 12 mån	

3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Tandvården höjer tandvårdstaxan enligt RS 2022/1328.

Laboratorieverksamheten kommer att höja sina priser med LPIK.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029

Uppskattat investeringsbehov 2025-2029

	2025	2026	2027	2028	2029	Totalt
Investeringspott maskiner/inventarier/IT/mindre ombyggnationer	42 800	45 800	49 000	52 500	56 100	246 200
<i>Investeringsprojekt utanför pott:</i>						
PCI - Percutan Coronal Intervention		10 000				10 000
Magnetkamera MR			10 000			10 000
Datortomograf DT	14 000					14 000
Kemi-instrument		4 000				4 000
Endoskopiutrustning	5 000	5 000				10 000
Operationsstaplar kirurgi/ortopedi/gyn/ÖNH					10 000	10 000
Totalt maskiner/inventarier/IT/mindre ombyggnationer	61 800	64 800	59 000	52 500	66 100	304 200
Pott Lokalinvesteringar	17 000	17 000	2 000			36 000
<i>Varav: Dörrmiljöer vårdlokaler</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>			<i>6 000</i>
<i>Varav: Ombyggnationer Korpen gamla korttids</i>	<i>15 000*</i>					<i>15 000</i>
<i>Varav: Ombyggnation Visby lasarett**</i>		<i>15 000</i>				<i>15 000</i>
Om- och tillbyggnation primärvård**				540 000		540 000
TOTALT	78 800	81 800	61 000	592 500	66 100	880 200

* Investeringbehov endast bedömt utifrån pris/kvm på senaste ombyggnation i samma lokaler, gånger kvadratmeter.

**Mycket osäkra uppgifter i såväl investeringsutgift som årtal.

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

4.1.1 Investeringspott

I potten inryms såväl medicinsk teknisk utrustning, mindre lokalombyggnationer, inventarier och IT-system. Bedömningen är att den tidigare beslutade nivån på potten om 40 miljoner är en rimlig nivå, förutsatt att större projekt över cirka 3 miljoner beslutas utöver potten. För att potten inte ska urholkas ekonomiskt finns behov av uppräknig av potten med någon form av index som speglar kostnadsutvecklingen i svensk ekonomi. För att ett inköp ska redovisas som en investering krävs att inköpet har en kostnad över ett prisbasbelopp varför just den procentuella höjningen av prisbasbeloppet bedöms som ett lämpligt index. Tabellen är uppdaterad enligt förändringen av prisbasbeloppet mellan 2023 och 2024 vilket är 7 procent, och sedan avrundat.

Behoven av återanskaffningar och nyinvesteringar ökar inom samtliga områden som potten ska räkna till. På lokalsidan finns stora behov av om- och tillbyggnationer som tidigare utredningar visat. I väntan på att ett inriktningsbeslut gällande Visby Lasarett ska tas arbetar förvaltningen med att göra så lite ombyggnationer som möjligt, av ekonomiska skäl. Däremot genomförs fortfarande mindre ombyggnationer till följd av patientsäkerhetskrav, lagkrav, arbetsmiljökrav med mera. I samband med dessa ombyggnationer åtgår investeringsmedel för såväl själva ombyggnationen som inventarier. I stort sett samtliga verksamhetsförändringar innebär också behov av en lokalförändring i någon omfattning.

Inom medicinsk teknik finns fortfarande behov av att investera ikapp för de år då investeringarna hölls tillbaka av ekonomiska skäl. Detta samtidigt som den medicintekniska utvecklingen går framåt och behandlingsmetoder förändras.

4.1.2 Maskiner och inventarier utöver potten

PCI Percutan Coronary Intervention

Beslut finns sedan tidigare att starta PCI-verksamhet på Gotland. Idag genomförs dessa undersökningar/interventioner främst på Karolinska sjukhuset. Tidigare utredning har påvisat stora positiva förbättringsmöjligheter för patienter som vid en flytt av PCI till Gotland har större möjlighet att följa de tidsgränser för när sådan behandling ska ske enligt nationella riktlinjer. Den främsta anledningen till att förflytta undersökningarna från Karolinska till Visby lasarett är en förbättrad vårdkvalitet för patienterna. De ekonomiska effekterna är främst minskade resekostnader för dessa patienter och minskad vårdtid. Vårdtiden som idag sker både i Visby och på Karolinska koncentreras till Visby med totalt kortare vårdtid för patienten och minskad kostnad för vårdtid på Karolinska för hälso- och sjukvården.

Investeringsutgiften har funnits med i tidigare strategiska planer efter det att den tidigare hälso- och sjukvårdsnämnden beslutat om att bygga upp PCI-verksamheten på Gotland. Däremot har det inte varit möjligt att realisera uppbyggnaden av verksamheten då inga lokaler för ändamålet varit tillgängliga. Nu då havspaviljongen är etablerad finns en möjlighet att inrymma verksamheten på plan fyra i behandlingsbyggnaden. En teknisk förstudie kring detta är genomförd sen tidigare.

Beslutet om att starta PCI-verksamhet på Gotland togs av hälso- och sjukvårdsnämnden 2018. Den utredning som då genomfördes ska uppdateras på nytt för att säkerställa att inte några förutsättningar ändrats under åren som gått. Innan detta är genomfört kommer ingen anskaffning av utrustningen att starta.

Driftkonsekvenser för investering i PCI-utrustning ska ses i sambandet att flytta en hel verksamhet från Karolinska sjukhuset till Visby lasarett, vilket påverkar driftkostnader i sin helhet med såväl höjda som sänkta driftkostnader. Driftkonsekvenserna av själva investeringen är främst kapitalkostnader och höjd hyra på grund av ombyggnationer. En överflyttning av verksamheten från Stockholm till Gotland innebär främst minskade kostnader för vårddygn i Stockholm och minskade transporter till och från fastlandet. Enligt tidigare bedömning är kalkylen att det på totalen blir en lägre kostnad för verksamheten, i denna kalkyl är dock inte ombyggnationer till följd av ny verksamhet medräknad utan endast en schablonmässig lokalkostnad.

I samband med att regionfullmäktige beslutade om investeringsbudget/plan för åren 2024-2028 flyttades planen för investeringsutgiften fram till 2026, från tidigare 2025, vilket stämmer väl överens med förvaltningens bedömning.

Investeringsbudget för ombyggnation i lokaler är beslutad med totalt 20 miljoner, fördelat på 5 miljoner 2023, begärt i kompletteringsbudget, och 15 miljoner 2024.

Magnetkamera MR

Magnetkamera används för att avbilda kroppen på insidan, bilderna ser ut som röntgenbilder men är helt gjorda utan den farliga röntgenstrålningen, istället används ett starkt

magnetfält och radiovågor. Magnetkamera visar skelett men även mjukdelar som diskar i ryggen, senor, muskler etc.

Utrustningen installerades 2010 och en uppgradering genomfördes 2017. 2025 har utrustningen passerat sin tekniska livslängd. Utvecklingen av MR-diagnostik går snabbt och en återanskaffning av MR behöver göras för att möta sjukvårdens krav på diagnostik.

Efterfrågan på MR-undersökningar har ökat kraftigt genom åren och för närvarande är det en relativt lång väntetid för en planerad icke-akut MR-undersökning. MR-undersökningarna blir också allt mer komplicerade vilket gör att den ”undersökningsvikt” som undersökningarnas tidsåtgång m.m. mäts i, har ökat med cirka 60 procent sedan 2010. Allt fler standardiserade vårdförlopp innehåller en undersökning med magnetkamera.

Redan idag finns ett stort behov av ytterligare en utrustning, men innan ett sådant beslut kan tas behöver en utredning genomföras kring nyttjandet av annan typ av röntgen o.s.v. I dagsläget är det heller inte möjligt att placera ytterligare en MR i lokalen. Den upptagna investeringsutgiften avser endast en magnetkamera.

Jämfört med tidigare plan är investeringsutgiften flyttad från 2026 till 2027 då bedömningen är att upphandling och installation av datortomografen först behöver bli klar innan upphandlingen av ny MR kan påbörjas.

Under garantitiden tillkommer inte några driftkostnader förutom avskrivnings- och räntekostnader. Efter garantitiden tillkommer serviceavtal. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

Datortomograf DT

Datortomografi är en särskild form av röntgen som skapar mycket detaljerade bilder av kroppens organ. Den används för att upptäcka sjukdomar och skador i exempelvis huvudet, bröstkorgen eller magen.

Visby lasarett har två stycken datortomografer och båda är inköpta 2016. 2025 har båda passerat sin tekniska livslängd och behöver återanskaffas.

Under garantitiden tillkommer inte några driftkostnader förutom avskrivnings- och räntekostnader. Efter garantitiden tillkommer serviceavtal. Det är 10 års avskrivningstid för denna typ av utrustning vilket innebär att kapitalkostnaderna kommer att ”avlösa” varandra från den gamla till den nya utrustningen. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

Kemi-instrument till Laboratoriemedicinskt Centrum Gotland (LMCG)

LMCG är en verksamhet med omfattande medicinteknisk utrustning. Flertalet investeringar är genomförda de senaste åren men fortfarande återstår stora behov. De flesta av investeringarna ryms inom investeringspotten, men de två kemi-instrumenten har en bedömd investeringsutgift på cirka 4 miljoner, varför den begärs som eget projekt. Kemi-instrumenten är mycket verksamhetskritisk utrustning. Det är via dessa instrument som de allra flesta vanliga kemiundersökningar genomförs. Den befintliga utrustningen är relativt ålderstigen och det är i dagsläget relativt ofta problem med utrustningen varför investeringsäskandet är inlagt redan på 2026.

Då den befintliga utrustningen är avskriven ur redovisningen kommer ny utrustning att generera höjda kapitalkostnader. Under garantitiden tillkommer inte några andra

driftkostnader. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

Endoskopiutrustning

Anskaffning av ny utrustning till endoskopimottagningen är stort och har så varit under några års tid. Endoskopiutrustning innehåller många delar, såväl själva staplarna som en mängd olika skop som används vid olika undersökningar. En utredning pågår kring vilken som är den lämpligaste strategin för att upphandla endoskopiutrustning. När en upphandling är genomförd och nytt avtal är på plats kommer inköpen att vara omfattande.

Då den befintliga utrustningen är avskriven ur redovisningen kommer ny utrustning att generera höjda kapitalkostnader. Under garantitiden tillkommer inte några andra driftkostnader. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

Operationsstaplar

Operationsstaplar används inom flera verksamheter; kirurgi, ortopedi, öron/näsa/hals och gynekologi. Staplar används främst på operationsavdelningen men även på mottagningar. Till staplarna behövs en mängd tillbehör i form av olika skop, liknande det som beskrivs under endoskopiutrustning. En omfattande upphandling och inköp av staplar till dessa verksamheter genomfördes under 2021-2023, varför den tekniska livslängden på utrustningen är passerad runt 2029.

Då den befintliga utrustningen kommer att vara avskriven ur redovisningen kommer ny utrustning att generera höjda kapitalkostnader. Under garantitiden tillkommer inte några andra driftkostnader. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

4.2 Pott för lokalinvesteringar

Dörrmiljöer till vårdlokaler

Hälsa- och sjukvården, som flera andra verksamheter inom Region Gotland, har genom åren präglats av öppenhet och tillgänglighet. Det förändrade säkerhetsläget och samhällsklimatet har lett till ett ökat fokus på säkerhetsfrågor. Detta gör att balansen mellan öppenhet/tillgänglighet i förhållande till säkerhetsfrågor är i behov förändring. I nuläget finns säkerhetsproblematik i de flesta av vårdens lokaler, inte minst på Korpenområdet och på Visby lasarett, med frekventa oönskade besök samt stölder och förstörelse. Detta genererar både kostnader och en otrygg miljö för medarbetare och patienter. Ett allt mer omfattande arbete pågår för att öka säkerheten. I arbetet behöver både säkerhetsaspekten och öppenhet/tillgänglighet vägas in. Ett verktyg i detta är att arbeta med olika dörrmiljöer; kortläsare, låsbarhet, aktiveringslistor m.m.

Förvaltningen anser att detta till stor del en fastighetsfråga, enligt gränsdragningslista från SKR, men där hälsa- och sjukvården behöver vara inblandad för att identifiera behov och konsekvenser av olika åtgärder.

Driftkostnaden påverkas genom en ökad kostnad, antingen som direkt kapitalkostnad eller en påökning av hyran från teknikförvaltningen. Åtgärden är en direkt höjd säkerhetsstandard.

Ombyggnationer Visby lasarett

I väntan på de stora strategiska beslut som behöver fattas kring Visby lasarett, och dess

genomförande, kommer anpassningar av lokalerna att vara nödvändiga inom flera områden. Exempel på det är cancersjukvården som stadigt växer, men också andra behov som inte kommer att kunna vänta fram till dess att de långsiktiga lokalerna är färdigställda, om kanske 10-15 år. Förvaltningen har tagit upp detta i den långsiktiga investeringsplanen till en investeringsutgift på cirka 15 miljoner, exklusive ombyggnationer till följd av PCI-projektet.

Ombyggnationerna kommer att vara hyresgrundande varför investeringen genererar en höjd hyresnivå med cirka 1,5 miljon.

Ombyggnation Korpen Gamla kortids

Lokalerna på Korpen är cirka 40 år gamla och i stort behov av underhåll.

I lokalerna har i dagsläget habiliteringen sin verksamhet då deras ordinarie lokaler, vilka också är placerade på Korpenområdet men i en annan byggnad, är föremål för stora underhållsåtgärder.

Det finns omfattande underhållsbehov även i dessa lokaler, och det är alltid effektivt ur flera hänseenden att genomföra underhållsåtgärder och verksamhetsanpassningar samtidigt. Detta samtidigt som en omdaning av lokalerna är nödvändig då lokalerna är anpassade till slutenvårdsverksamhet med vårdssalar, istället för till öppenvårdsverksamhet.

Lokalerna kommer att vara en del i den förstudie som startas upp våren 2024 gällande primärvårdens lokaler, se vidare nedan. Då behovet är stort gällande både underhåll och verksamhetsanpassning från slutenvård till öppenvård bedöms ändå att förstudien kommer att ge tillräckliga svar på inriktning att underhåll/verksamhetsanpassning ska kunna genomföras under 2025 då investeringsmedel finns beslutade.

Ombyggnation primärvården Korpen/ny vårdcentral

Vårdcentralerna Visby Norr, Hemse och Wisby Söder har i dagsläget behov av större lokaler. Hälsa- och sjukvårdsnämnden gav den 15 juni 2022 §67 förvaltningen i uppdrag att ta fram två förstudier: en för Korpenområdet och en för en ny vårdcentral i Visby.

En behovsanalys är genomförd gällande hela egenregins primärvård, inklusive primärvårdsrehabilitering som idag inryms på Korpen. En förstudie av vårdcentralerna på Korpen är beställd av teknikförvaltningen och under uppstart.

En investeringsutgift om cirka 400 miljoner för ombyggnationen på Korpenområdet är en mycket schablonmässigt beräknad investeringsutgift utifrån kostnader för nyligen genomfört projekt på Korpen och antal påverkade kvm.

Ombyggnationerna kommer att vara hyresgrundande varför investeringen genererar en kraftigt höjd hyresnivå. 40-50 miljoner beroende på bedömd ekonomisk livslängd på ombyggnationen.

För att svara på behovet av en ny vårdcentral behöver förstudien gällande primärvården på Korpenområdet först bli klar. Förvaltningen har ändå schablonberäknat en kostnad för en vårdcentral med cirka 10 000 listade och lagt in den som ett investeringsbehov från 2028.

Nybyggnationen kommer att vara hyresgrundande varför investeringen genererar en höjd hyresnivå på cirka 10 miljoner per år beroende på bedömd ekonomisk livslängd på nybyggnationen.

Om-/nybyggnation av Visby lasarett

Som beskrivits i såväl långsiktig investeringsbehovsplan och Regional lokalförsörjningsplan är behovet av en kraftig tillbyggnad/nybyggnad av Visby lasarett stort. Det finns i dagsläget inget inriktningsbeslut gällande ett sådant strategiskt och mycket omfattande projekt, varför det inte är upptaget som investeringsbehov under perioden fram till och med 2029.

Överförmyndarnämnden

Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Överförmyndarnämnden

Fastställt av överförmyndarnämnden
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum 2024-03-26
Gäller 2025-2027
Ärendenr ÖFN 2024/7
Version [1.0]

Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Innehåll

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag	2
1.1 Inledning	2
1.2 Överförmyndarnämndens uppdrag	2
2. Nuläge och förväntad utveckling samt bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027	2
2.1 SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn.....	3
2.1.1 Ett utökat beslutsansvar	3
2.1.2 Ökad informationsplikt.....	4
2.1.3 Övrigt.....	4
2.1.4 Sammanfattning	5
2.2 Kostnadsutveckling och budgetfrågor	5
2.2.1 Arvodenas storlek	5
2.2.2 Andelen arvoden och antal arvoden som betalas av regionen	6
2.2.3 Prisbasbeloppets utveckling	7
2.2.4 Ärendevolymen och dess demografiska sammansättning.....	7
2.2.5 Godmanskap för ensamkommande barn	7
2.2.6 Sammanfattning	8
3. Förslag till revidering av mål	8
4. Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	8
5. Bilagor.....	9
5.1 Bilaga 1 - Summering av förslag från SOU 2021:36 som bör kunna gå i ett snabbspår....	9
5.2 Bilaga 2 – Överförmyndarnämndens budget och utfall 2019-2023	10

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag

1.1 Inledning

Överförmyndarnämnden (nämnden) är sedan Regionfullmäktiges beslut RF § 7/2022 från februari 2022 undantagna från uppföljningsrapporter och möten enligt regionens fastställda uppföljningsprocess. Samma beslut gör gällande att nämnden, vid behov, kan äska om utökad budget och kallas till dialogmöten enligt Region Gotlands fastställda planeringsprocess.

Nämnden beslutade i mars 2022 (ÖFN § 15/2022) att det som då fortfarande hette strategisk plan och budget skulle skrivas om nämnden behöver äska medel eller behov finns att uppmärksamma regionens ledning på kommande strategiska förändringar avseende nämndens verksamhet.

Beslut om att anmäla sitt deltagande i planeringsprocessen för 2024-2026 fattades i december 2023 (ÖFN § 72/2022). Nämnden bedömde då att en skrivelse ska tas fram till kommande budgetprocess på grund av utvecklingen i frågan om den statliga utredning som har kommit att kallas ”ställföreträdarutredningen” (SOU 2021:36 Gode män och förvaltare - en översyn). Beroende på om, när och i vilken form förslagen i utredningen blir verklighet kan nämndens verksamhet komma att påverkas i olika stor utsträckning. Nämnden har bedömt att det är nödvändigt att så tidigt som möjligt informera regionledningen om de förändringarna, om än att beslut saknas i frågan, samt att lyfta det eventuella behovet om utökad personalbehov på kansliet så att regionledningen kan ta hänsyn till det för kommande planering.

Nämnden ser också en poäng i att, likt i fjolårets mål- och budgetskrivelse, informera om nämndens speciella budgetförhållanden.

1.2 Överförmyndarnämndens uppdrag

Nämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap förordnade till medborgare i Region Gotland. Tillsynen ska garantera rätten åt personer som inte själva kan förvalta sin egendom, bevaka sin rätt eller sörja för sin person. Nämnden är också ansvarig för att engagera, rekrytera, utbilda och arvoda förmyndare, gode män och förvaltare till dessa uppdrag. Nämnden ansvarar även för att förordna och tillse gode man för ensamkommande barn.

Den mest arbetsintensiva delen av nämndens uppdrag är granskningen av ställföreträdarnas årsräkningar och redogörelser i vilka de redogör för hur det skött huvudmännens ekonomi och i övriga arbetat under året. Ca 700 årsräkningar granskas per år, i samband med det fattas också nämnden beslut om arvode till ställföreträdarna.

2. Nuläge och förväntad utveckling samt bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

Nuläget på nämnden avseende utförandet av sitt grunduppdrag är bra, stabilt och under ständig utveckling. Nämnden bedömer också att balansen mellan dess resurser och dess möjlighet till att utföra sitt uppdrag och att uppnå sina mål är bra. De senaste fyra åren har nämnden uppvisat stora ekonomiska överskott i verksamheten och under samma period

har nämnden kunnat flytta fram positionerna avseende digitalisering, granskning av ställföreträdares årsräkningar och utbildningar. Den har funnits utrymme att prioritera viktiga arbetsuppgifter, såsom årsräkningsgranskning, utan att göra för mycket avkall på annat. Nämnden har också arbetat mycket med verksamhetsutveckling och har tagit stora steg avseende detta. Det finns dock två frågor som behöver diskuteras särskilt då utvecklingen på dessa fronter ligger utanför nämndens kontroll men kan komma att påverka verksamheten på mer eller mindre omfattande sätt.

Det rör sig om förändringar i lagstiftningen, mer specifikt sådana som är hänförliga till SOU 2021:36 Gode män och förvaltare - en översyn, samt externa faktorer som kan komma att påverka nämndens budget negativt.

2.1 SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn

Den 5 maj 2021 publicerades det som kom att kallas för ställföreträdarutredningen. Utredningens uppdrag syftade till att försöka säkerställa att de människor som är i behov av en ställföreträdare ska kunna lita på att de får den hjälp och det stöd de behöver. I uppdraget ingick att se över reglerna på området med syftet att de ska vara moderna och rättssäkra.¹ Efter publiceringen så har ingenting hänt med lagstiftningen. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har, tillsammans med bl. a. föreningen Sveriges överförmyndare (FSÖ), dock fört löpande diskussioner med justitiedepartementet angående detta. Under hösten 2023 arbetade parterna fram en lista där några förslag ingick vilka bedömdes kunna ingå i ett så kallat snabbspår. Det saknas en tidsplan för när förslagen kan komma att implementeras men det har inte utslutits att vissa av förslagen kan komma att bli verklighet redan under 2024. Beroende på vilka förslag som genomförs, om de genomförs, kan nämndens verksamhet komma att åläggas en avsevärt större arbetsbörda utan att ha haft möjlighet att möta den med motsvarande förstärkning av arbetsstyrkan.

Kostnadsuträkningarna nedan är baserade på siffror från utredningen och SKR avseende hela Sverige. Dessa har sedan brutits ner till en summa per heltidsarbetande inom överförmyndarverksamheterna i hela Sverige och sedan anpassats efter lokala förutsättningar här på Gotland. Dessa siffror är en uppskattning och ska ses som ett slags riktmärke snarare än en prognos.

2.1.1 Ett utökat beslutsansvar

Den stora förändringen, i både kvalitativ och kvantitativ bemärkelse, handlar om att flytta över utrednings- och beslutsansvar för otvistiga godmanskap från tingsrätterna till överförmyndarna. Nämnden har förvisso en stor erfarenhet av dylika ärenden och fungerar, i praktiken, oftast som den utredande myndigheten då denne utreder alla godmanskap inför sitt eget yttrande till tingsrätten. Dock kommer det, med ansvarsöverflytten, att innebära att en hel del handläggning som idag görs hos rätten att hamna hos nämnden. Det rör sig dels om extra handpåläggning, avsevärt mycket mer extern kommunikation, ett större antal utskick och ett mer omfattande utredningsarbete förutom själva beslutsfattandet. Detta utöver det rekryteringsarbete som redan åligger nämnden. Runt 150 ärenden om året kommer att hamna under nämndens beslutsansvar.

Utredningen har beräknat att den här förändringen kommer att medföra ökade kostnader för överförmyndarna på uppskattningsvis 50 miljoner kronor årligen. SKR har i sin tur räk-

¹ Regeringen, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/05/sou-202136/>, hämtad 2024-03-11.

nat på att kostnaden snarare kommer bli 90 miljoner kronor. Utredningen har inte tagit med den ökade korrespondensen eller den ökade kommunikationen med enskilda och anhöriga i sin beräkning. För nämndens del så skulle införandet av förslaget innebära drygt 500 tkr i ökade personalkostnader.

2.1.2 Ökad informationsplikt

I förslaget till snabbspår står det att förslaget ska leda till tydligare och bättre information till huvudmannen samt att huvudmannens inställning eller förmodade inställning ska beaktas vid olika beslut.² I praktiken innebär det här cirka 5-600 extra utskick/e-post/telefon-samtal om året bara för att hantera handläggningen kring ställföreträdarnas årsräkningar. Medräknat övriga ärenden som sluträkningar, förteckningar, redogörelser, klagomål, uttagsansökningar mm bedömer nämnden att den ökade informationsplikten kommer att innebära en ökad extern kommunikation/korrespondens med över 50 % av den nuvarande nivån. Med tanke på att andelen huvudmän som har en registrerad e-post eller telefon hos nämnden så kommer också majoriteten av den kommunikationen ske per post.

Utredningen har beräknat att den här förändringen kommer att medföra ökade kostnader för överförmyndarna på uppskattningsvis 15 miljoner kronor årligen. SKR har i sin tur räknat på att kostnaden snarare kommer bli den dubbla då utredningen, enligt SKR, ska ha kraftigt underskattat tidsåtgången för att handlägga dylikt. Kostnadsuträkningen utgörs till största delen av ökade personalkostnader. För nämndens del så skulle införandet av förslaget innebära drygt 200 tkr i ökade personalkostnader.

2.1.3 Övrigt

Det föreligger också, förutom smärre förändringar i lagtexten utan större påverkan på verksamheten, bland annat ett förslag på att:

- införa krav på att ställföreträdarna ska lämna in en årsberättelse.
- förändra nomenklaturen från bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person till ekonomiska och personliga angelägenheter.
- stärka sekretessen avseende handlingar som nämnden förvarar.
- införa en skyldighet för nämnden att göra en åtalsanmälan till åklagare där fängelse är föreskriven påföljd.

Inget av de ovanstående kommer att innebära några större förändringar för nämnden om än att en förändring i nomenklaturen kommer att innebära ett initialt handläggnings- och utbildningsarbete. Det rör sig om drygt 700 ärenden som ska uppdateras och där nya registerutdrag över ställföreträdarskapen ska undertecknas och expedieras. Sedan ska ställföreträdare, huvudmän och andra myndigheter informeras och utbildas i den mån det behövs. Högre krav på ställföreträdarnas redovisning kommer också att medföra högre krav på nämndens granskning av den vilket kan komma att innebära en större arbetsbörda avseende granskningen och inhämtandet av dem.

2.1.4 Sammanfattning

Mycket är fortfarande osäkert avseende ställföreträdarutredningen och i skrivande stund är ingenting klart. Det är inte säkert att något av förslagen genomförs men det troliga är att

² Se bilaga 1.

de, för ”snabbspåret”, utvalda förändringarna kommer att implementeras inom en relativt snar framtid. Om SKR:s beräkningar stämmer kommer det innebära en ökad arbetsbörda för nämndens kansli motsvarande en extra heltidstjänst. Men innan beslut är fattat föreligger inget behov av utökad arbetsstyrka varför nämnden inte kan motivera ett äskande i dagsläget. Bristen på förutsägbarhet och framförhållning i lagstiftarnas hantering av utredningen gör därför att nämnden står inför en diskrepans mellan genomförda förändringar och regionens plan- och budgetprocess. Oaktat om nämnden kommer tilldelas medel för en extra handläggare på kansliet eller ej så kommer ett äskande, i det fall förändringarna implementeras från och med årsskiftet 24/25, inte kunna hanteras av regionledningen förrän i april 2025. Beslut i frågan juni och slutligt besked först i november. Det innebär att kansliet kommer vara en heltidstjänst kort i förhållande till arbetsbördan i närmare ett års tid. Det är av vikt för nämnden att regionledningen är medveten om situationen och att, om ingen lösning kan nås, ett års underbemanning kommer ha negativa konsekvenser för verksamheten.

2.2 Kostnadsutveckling och budgetfrågor

Precis som nämnden flaggade för under 2023 så visade bokslutet för året ett rejält plus. 1 600 tkr plus landade slutresultatet på. Det var nästan en femtedel av nämndens tilldelade budget som inte nyttjades under 2023. Vid en första anblick framstår nämndens verksamhet som överbudgeterad och ett eventuellt behov av en utökning av arbetsstyrkan torde kunna finansieras med de redan tilldelade medlen.

Nämnden vill dock, sett till de senaste årens ekonomiska överskott, sätta budgeten i en relevant kontext och att göra regionledningen uppmärksam på de speciella förutsättningar som påverkar nämndens budget. Till exempel, om man blickar tillbaka till verksamhetsåret 2019, så ser man att nämndens budget för arvoden till ställföreträdare överstegs med 118 tkr. Det trots att budgeten för arvoderingen inte skiljs nämnvärt åt år från år. Nämnden har inte heller fått några större ramtillskott till arvoden bortsett från sedvanliga uppräknings sedan ett tillägg om 500 tkr inför 2019.³

Anledningarna till att det skiljer sig så drastiskt från år till år är många och gör nämndens verksamhet till en notoriskt svårprognostiserad sådan. Det på grund av att den största kostnaden (arvoden) påverkas i så stor utsträckning av sådant som ligger bortom nämndens omedelbara kontroll. Exempel som följer med en kort kommentar om hur nämnden förväntar sig de kommande årens utveckling inom respektive område.

2.2.1 Arvodenas storlek

Alla förordnade ställföreträdare har, enligt föräldrabalken (FB) 12 kap. 16 § rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Arvodena beslutas i enlighet med nämndens arvodesriktlinjer. Normalarvodena utgörs av en procentsats av prisbasbeloppet och kan, beroende på vilket arbete som avkrävts ställföreträdarna, variera i storlek. Nämndens kostnader för arvode är således i viss mån hänförligt till vad som under året pågår i huvudmännens vardagsliv. Det genomsnittliga arvodet för 2023 (uppdraget utfört 2022) var 9686 kronor. Hittills under 2024 (uppdraget utfört 2023) är det genomsnittliga arvodet 10 930 kronor.

³ Se bilaga 2.

Det utgår också milersättning á 25 kronor till de ställföreträdare som kör egen bil i sitt utförande av uppdraget. Den genomsnittliga kostnaden för milersättningen för uppdrag utförda under 2023 är 763 kronor eller ca 30 körda mil. Det är en ökning med drygt 300 kronor per uppdrag från året innan.

Förväntad utveckling

Nämndens arvodesriktlinjer är baserade på SKR:s cirkulär 18:7 *Arvoden och ersättningar till förmyndare, gode män och förvaltare* och cirkulär 22:31 *Arvoden och ersättningar till förmyndare, gode män och förvaltare med flera*. Överförmyndarnämnden har genomfört en översyn av sina arvodesriktlinjer som gäller för uppdrag utfört efter den 1 januari 2024. För uppdrag utfört innan den 1 januari 2024 så gäller ännu de gamla riktlinjerna. Arvodesnivåerna förväntas inte skjuta i höjden med de nya riktlinjerna men en viss justering uppåt har ägt rum vilket kommer att börja påverka nämndens resultat under 2024 i form av granskade sluträkningar mm. Den stora effekten av revideringen kommer att märkas under 2025 först. Det är också så att smärre förändringar i nivåerna kan ge relativt stora förändringar i en förhållandevis liten budget. Som exempel kan lyftas att bara höjningen för uppstartsarvode, som alla som åtar sig ett nytt uppdrag har rätt till, kan komma att kosta drygt 50 tkr eller en dryg procent av nämndens totala budget för arvoden.

Milersättningen höjdes också vid årsskiftet 22/23 och förväntas inte höjas mer inom den närmsta tiden. Nämnden följer dock skatteverkets riktlinjer i frågan och har ingen insyn i hur de resonerar. Kostnaden förväntas dock inte minska och den höjda nivån (från 18 kr och 50 öre till 25 kr) kommer under 2024 för första gången att påverka nämndens budget.

2.2.2 Andelen arvoden och antal arvoden som betalas av regionen

Enligt FB 12 kap. 16 § så ska ställföreträdarnas arvoden betalas av den enskilde själv om dennes beräknade inkomst under det år uppdraget utförts överstigit 2,65 gånger prisbasbeloppet eller om denne har tillgångar som överstiger 2 gånger prisbasbeloppet. Om den enskildes inkomster eller tillgångar understiger detta eller om det finns, andra, särskilda skäl för det så ska kommunen betala arvodet. Den enskildes kostnader för medicin och övrig sjukvård ska också dras av innan det avgörs vem som är betalningsansvarig för arvodet. För nämndens del innebär det att huvudmännens generella inkomstnivåer, inte sällan i sin tur påverkade av andra myndigheters beslut, är en central faktor vad gäller kostnaden för arvoden. För årsräkningarna som granskats hittills under 2024 har regionen betalat 41 % av arvoden vilket är en något högre andel än tidigare år. Även här kan små förändringar som inte går att förutse ge stora effekter på nämndens ekonomiska utfall.

Också frågan om hur många ställföreträdare som vill ha arvode är en faktor som påverkar. Ställföreträderskapet är ett ideellt förtroendeuppdrag och ställföreträdarna får bara arvode i den utsträckning som de begär det. 74 % av ställföreträdarna angav 2022 och 2023 att de ville ha arvode. Samma siffra för innevarande år är 81 %. Den siffran förväntas dock sjunka något.

Förväntad utveckling

Förväntad utveckling är att siffrorna kommer att ligga stabilt kring de ovan nämnda nivåerna. Avseende frågan om hur många ställföreträdare som vill ha arvode eller ej så tycks det som om den andelen har ökat från förutvarande år även om den inte kommer att sluta på

81 %. Nämnden förväntar sig således ökade kostnader under 2024 på grund av detta. Det ligger utanför nämndens makt att påverka situationen och nästkommande år kan andelen lika gärna ha sjunkit som höjts.

2.2.3 Prisbasbeloppets utveckling

Då nämndens arvoden utgörs av en varierande procentsats av prisbasbeloppet påverkas arvodesnivåerna mycket av förändringar i prisbasbeloppet. Den höjning som genomfördes mellan 22/23 med drygt 9 % kommer belasta nämndens budget för 2024 med ungefär 150 tkr.

Förväntad utveckling

Vid årsskiftet 23/24 höjdes prisbasbeloppet med 4 800 kronor (8,9 %). Den höjningen i sig självt, allt annat lika mellan 2023 och 2024, innebär en ökad kostnad på 175 tkr för nämnden. Nämnden förväntar sig således en ökad kostnad kommande år som är hänförligt till den höga höjningen av prisbasbeloppet.

2.2.4 Ärendevolymen och dess demografiska sammansättning

Ju fler aktiva godmans- och förvaltare ärenden desto högre kostnad för nämnden. Andelen ärenden under nämndens tillsyn varierar ständigt över tid. Det har dock legat relativt stabilt på ca 700 ärenden under ett par års tid.⁴ Det rör sig om en varians om 10-20 ärenden mer eller mindre från år till år.

Även huvudmännens demografiska sammansättning påverkar. Av de godmanskap i vilka arvode utgick för arbete nedlagt 2022 så betalade kommunen arvodet i 70 % av de ärenden i vilka huvudmannen var födda 1980 eller senare. Motsvarande siffra för de huvudmän som är födda 1979 och tidigare var 28 %.

Förväntad utveckling

Små variationer i antalet ärenden har en relativt stor påverkan på nämndens kostnader. Tjugo ärenden mer eller mindre kan, beroende bland annat på vilket åldersspann huvudmännen som försvunnit eller tillkommit tillhör, påverka nämndens ekonomiska utfall kraftigt. Det samhällsbehovet av ställföreträdare är inte heller något som nämnden råar över. Förväntad utveckling är frågan är svår att svara om men nämnden förväntar sig inga omvälvande förändringar. De senaste fem har dock gruppen unga män med neuropsykiatriska funktionshinder ökat. Gotland har också en åldrande befolkning vilket kan komma att leda till en ökad ärendevolymer. Dessa är dock inte lika kostsamma för nämnden som de yngre huvudmännen. Vilka som i störst utsträckning kommer att behöva en ställföreträdare de kommande åren är idag inte möjligt att förutspå.

2.2.5 Godmanskap för ensamkommande barn

Antalet godmanskap för ensamkommande barn är en ständig osäkerhetsfaktor inom nämndens verksamhet. Hur många barn som kommer till Gotland och som är i behov av en god man ligger helt utanför nämndens påverkanssfär. Omvärldsutvecklingen, riksdagsbeslut och migrationsverkets placeringar är tre av flera faktorer som snabbt kan påverka både nämndens budget och arbetsbörda. 2015 fanns det som mest drygt 250 ensamkommande

⁴ Godmanskap enligt FB 11 kap. 4 § och förvaltare enligt FB 11 kap. 7 §.

barn under nämndens tillsyn. I dagsläget har nämnden endast sex aktiva ärenden under sin tillsyn.

Förväntad utveckling

Det finns inget i dagsläget som tyder på att antalet godmanskap för ensamkommande barn under nämndens tillsyn kommer att öka med några orimliga mängder. Dock är situationen i Ukraina en osäkerhetsfaktor som kan komma att påverka nämndens verksamhet. En plötslig ökning av antalet ensamkommande i behov av en god man skulle dock påverka nämndens budget snabbt och mycket. Snittarvodet för ett godmanskap för ensamkommande barn 2022 var ca 23 000 kronor och hela kostnaden för dessa ställföreträdarskap betalas av regionen.

2.2.6 Sammanfattning

Sammanfattningsvis så är nämndens nuläge stabilt och det råder en bra balans mellan tilldelade resurser och möjligheten att uppnå uppsatta mål och sköta sitt uppdrag på ett bra vis. Relativt små förändringar i medborgarnas behov av ställföreträdare, huvudmännens demografiska sammansättning eller hur många ställföreträdare som ett givet år väljer att ta ut skulle kunna skapa ett mer ansträngt ekonomiskt läge där möjligheterna att påverka faktiskt utfall är svårt att förutspå och påverka. Det i sin tur innebär att det överskott som nämnden uppvisar för 2023 och har uppvisat under åren före det är en osäker tillgång. Ett utökande av arbetsstyrkan med befintlig budget skulle därför försätta nämndens ekonomi i ett prekärt läge och snabbt kunna leda till att det goda ekonomiska läget ser betydligt dystrare ut.

3. Förslag till revidering av mål

Med hänvisning till att ingen utvärdering gjorts avseende måluppfyllelsen för de mål som nämnden och i förlängningen fullmäktige beslutade om för 2024 så kommer inte nämnden att revidera några av sina mål inför 2025.

4. Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

Nämnden bedömer att balansen mellan dess resurser och dess möjlighet att utföra sitt uppdrag och att uppnå sina mål under de kommande åren är bra. Förutsättningen är dock att tilldelad budget inte minskas inför verksamhetsåren 2025-2027 och att kansliets arbetsbörda inte ökar markant på grund av förändringar i lagstiftningen. Det med hänvisning till att nämnden går, likt samhället i övrigt, mot ökade kostnader beroende på externa faktorer. Men också till att samhällsliga faktorer, omöjliga för nämnden att påverka och notoriskt svåra att prognostisera, kan komma att ändras och belasta nämndens budget hårdare än vad som varit fallet under föregående år. Budgeten, som utan rätt kontext, kan se väl tilltagen ut kan således snabbt komma att kännas trång. Nämnden hoppas att regionledningen, med den här skrivelsen, har fått ett korrekt kontextualiserat perspektiv på verksamheten och en förståelse för den limboliknande position nämnden riskerar att hamna i om kraven ökar på en liten myndighet som saknar möjlighet att snabbt ordna resurser för att möta sådana krav. En position som nämnden kommer att hantera men inte utan att verksamheten kommer att påverkas.

5. Bilagor

5.1 Bilaga 1 - Summering av förslag från SOU 2021:36 som bör kunna gå i ett snabbspår

	Förslag	Kommentar
1	Genomför språkliga ändringar + teknikneutral handläggning	Rimligt att språkliga ändringar i en rad paragrafer bör kunna genomföras. Aktuella lagrum blir därmed enklare att läsa och mer begripliga. I samband med detta bör den nya lagtexten utformas teknikneutralt för att t.ex. en årsräkning ska kunna granskas och hanteras digitalt.
2	Inför sekretess för uppgifter om framtidsfullmakt	Det är rimligt att handlingar och uppgifter kring en framtidsfullmakt som förvaras hos myndigheter omfattas av sekretess.
3	Genomför förslag på tillägg i 16:7 FB om möjlighet att pröva men vid utlämning av handlingar till närstående.	Bristen på sekretess kan t.ex. leda till att skyddade personuppgifter röjs eller att den som orsakat förvaltarens skapet fortfarande kan få fullständig insyn i akten.
4	Ändrade begrepp. Gå från dagens <i>förvalta egendom, bevaka rätt och sörja för person</i> , till <i>ekonomiska angelägenheter och personliga angelägenheter</i> .	Samma begrepp som i framtidsfullmakt för att förtydliga uppdragen.
5	Ange i lagtext att mindre ingripande åtgärder ska vara prövade/uttömda innan det blir aktuellt med ett ställföreträdarskap.	En kodifiering av praxis (se t.ex. NJA 2022 s. 623) även om det dessvärre är nödvändigt. Godmanskap ska bara tillkomma om det i rättslig mening behövs.
6	För över icke tvistiga godmanskap från tingsrätt till överförmyndare vid anordnande, jämkning och upphörande.	Flertalet tingsrätter kämpar med mycket långa handläggningstider. Om ett ärende om godmanskap inleds hos överförmyndaren kan processen bli betydligt kortare. Tingsrättens roll renodlas på så sätt till att enbart hantera tvister gällande ställföreträdarskap.
7	Inför legal grund för att anställa ställföreträdare.	Professionella ställföreträdare är både nödvändigt och förekommer redan idag i vissa fall.
8	Förtydliga i lag att samtycke krävs för att få en god man (om hen kan ge samtycke) samt att godmanskapet ska upphöra då samtycke inte längre finns.	Flera godmanskap tillkommer utan uttryckligt samtycke samtidigt som flera godmanskap kvarstår trots att samtycke återkallats. Lagtexten behöver bli tydligare.
9	Huvudmannen i fokus. Tydligare och bättre information till huvudmannen samt att huvudmannens inställning eller förmodade inställning ska beaktas vid olika beslut. Huvudmannens medel ska kunna användas även till <i>välbefinnande i övrigt</i> .	Huvudmannen ska vara i fokus. Det behövs en lagreglering gällande begreppet "guldkant". Det behöver också på olika sätt tydliggöras att ställföreträdare ska utgå ifrån huvudmannen i sina beslut.
10	Tydligare information till huvudman och ställföreträdare innan anordnande av ställföreträdarskapet som ska dokumenteras.	Förändringen kommer medföra något färre uppdrag då det ibland finns felaktiga förväntningar på ett ställföreträdarskap. Bör kunna ge en bättre start på uppdraget och gör det lättare att följa upp ett ärende.
11	Inför krav på att en års/slutberättelse ska lämnas.	Det finns uppdrag där ställföreträdaren inte förvaltar någon egendom och det därför inte inkommer någon årsräkning. Med förslaget kommer det att finnas minst en handling i varje akt där ställföreträdaren redovisat vad som skett i uppdraget. Ersätter dagens "redogörelse" och ska kunna föreläggas med vite.
12	Överförmyndaren ska kunna ersätta faktiska kostnader upp till 2% av prisbasbeloppet utan underlag.	En administrativ lättnad för ställföreträdare och överförmyndare men det behöver anges i lag.
13	Överförmyndaren får en skyldighet att göra åtalsanmälan till åklagare vid brott där fängelse är föreskriven påföljd (inklusive hot mot ställföreträdare).	Det finns behov av tydlighet kring detta, inklusive om det förekommer hot mot ställföreträdare.
14	Inför tillägg i 16:10a FB om att även försäkringsbolag och inkassobolag ska lämna upplysningar till överförmyndaren.	Nödvändig förändring. Gäller särskilt barn som sätts i skuld eller där försäkringsmedel utbetalas eller placeras kopplat till ett försäkringsbolag.
15	Inför ordförandebeslut.	Det tar i vissa fall orimligt lång tid att entlediga en olämplig ställföreträdare eller att avgöra tveksamma beslut med mera.
16	Digitala framtidsfullmakter ska införas.	Utredningens förslag kan medföra att framtidsfullmakter kan få större genomslag och gynna digitalisering inom området.

5.2 Bilaga 2 – Överförmyndarnämndens budget och utfall 2019-2023

	Helår 2019 (tkr)		
	Årsbudget	Utfall	Avvikelse
Nämnd	331	264	67
Kansli	2 755	2 636	119
Ställföreträdare	4 286	4 404	-118
Summa	7 372	7 303	69
Ensamkom. barn			
-Intäkter	0	200	200
-Kostnader	0	288	-288
Summa	0	-88	-88
Totalt ÖFN	7 372	7 391	-19

	Helår 2020 (tkr)		
	Årsbudget	Utfall	Avvikelse
Nämnd	337	159	178
Kansli	2 815	2 694	121
Ställföreträdare	4 377	3 919	458
Summa	7 529	6 772	757
Ensamkom. barn			
-Intäkter	0	120	120
-Kostnader	0	160	-160
Summa	0	-40	-40
Totalt ÖFN	7 529	6 812	717

	Helår 2021 (tkr)		
	Årsbudget	Utfall	Avvikelse
Nämnd	344	166	178
Kansli	2 887	3 108	-221
Ställföreträdare	4 497	3 630	867
Summa	7 728	6 904	824
Ensamkom. barn			
-Intäkter	0	120	120
-Kostnader	0	140	-140
Summa	0	-20	-20
Totalt ÖFN	7 728	6 924	804

	Helår 2022 (tkr)		
	Årsbudget	Utfall	Avvikelse
Nämnd	350	213	137
Kansli	3 639	3 368	271
Ställföreträdare	4 525	3 637	888
Summa	8 514	7 218	1 296
Ensamkom. barn			
-Intäkter	0	280	280
-Kostnader	0	-108	-108
Summa	0	172	172
Totalt ÖFN	8 514	7 046	1 468

	Helår 2023 (tkr)		
	Årsbudget	Utfall	Avvikelse
Nämnd	390	319	71
Kansli	3 727	3 648	79
Ställföreträdare	4 589	3 076	1 513
Summa	8 706	7 043	1 663
Ensamkom. barn			
-Intäkter	0	80	80
-Kostnader	0	143	-143
Summa	0	-63	-63
Totalt ÖFN	8 706	7 106	1600

Protokoll

RS § 76 Mål och budget 2025-2027 – Regionstyrelseförvaltningen

Ärendenummer: RS 2024/331

Paragraf föregående instans: AU § 55

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen godkänner förslag till mål och budget 2025-2027 för fortsatt hantering vid budgetberedningen våren 2024.
-

Sammanfattning

I bifogad handling överlämnas underlag till mål och budget 2025-2027.

Underlaget beskriver förvaltningens nuläge och balans mellan uppdrag, mål och resurser med sikte på framtiden. Regionstyrelseförvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att restriktivitet i äskanden ska råda. Regionstyrelseförvaltningen har genomfört prioriteringar och lyfter fram ett antal områden där förstärkning behövs.

De specifika uppdrag som enligt anvisningarna ska redovisas till budgetberedningen överlämnas i separata ärenden.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Charlotte Fahlen, ekonomichef, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningen 2024-02-22

Skickas till

Ärende RS 2024/7

RS § 77 Mål- och budget 2025-2027 - Räddningstjänsten

Ärendenummer: RS 2024/384
Paragraf föregående instans: AU § 56

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen godkänner förslag till mål och budget 2025-2027 för fortsatt hantering vid budgetberedningen våren 2024.

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen har, med hjälp av samhällsbyggnadsförvaltningen, tagit fram räddningstjänstens förslag till mål- och budgetskrivelse för åren 2025-2027 inklusive investeringsplan för perioden 2025-2029.

Underlaget beskriver räddningstjänstens nuläge och balans mellan uppdrag, mål och resurser samt en redovisning av rambudget mellan åren 2016-2024 med fokus på utfallet för personalkostnader. Förvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att stor återhållsamhet i äskanden ska gälla. Med utgångspunkt i dagens obalans mellan uppdrag, mål och resurser och med framtidens utmaningar görs bedömningen att räddningstjänsten är i behov av resursförstärkning.

Bedömning

Framtaget förslag till mål och budget 2025-2027 återger väl räddningstjänstens behov av förstärkning de kommande åren.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Ej aktuell.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att det i skrivelsen redovisas ekonomiska konsekvenser för investeringsförslagen samt behov av ramförstärkning de kommande åren för räddningstjänstens uppdrag.

3. Barnperspektiv

Ej aktuell.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuell.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Perspektivet har beaktats vid planering av verksamhet och investeringar.

6. Klimat och miljöperspektiv

Perspektivet har beaktats vid planering av verksamhet och investeringar.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Lena Larsen, avdelningschef, Lise Langseth, samhällsbyggnadsdirektör och Lars-Göran Uddholm, räddningschef, samhällsbyggnadsförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Mål och budget 2025-2029

Nulägeskarta 2024 - räddningstjänsten

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-22

Skickas till

ekonomistyrning@gotland.se

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Räddningstjänsten

TN § 45 Tekniska nämndens mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Ärendenummer: TN 2024/433

Paragraf föregående instans: TN AU § 47

Tekniska nämndens beslut

- Tekniska nämnden beslutar att godkänna mål- och budgetskrivelse 2025-2027 för teknikförvaltningen.
- Tekniska nämnden beslutar att godkänna förvaltningens information angående prioritering.

Sammanfattning

Region Gotlands planeringsprocess omfattar en rad aktiviteter som leder fram till att det finns beslutade mål, en drift-, investerings- och exploateringsbudget samt verksamhetsplaner för respektive nämnd. Nämnderna ska ta fram en mål- och budgetskrivelse som ska skickas vidare till regionstyrelsen och regionfullmäktige. Dokument ska innehålla nämndens förslag till budget, motiv till äskanden, eventuella förslag till nya mål samt nämndens nulägeskarta.

Bedömning

Framtaget budgetförslag speglar väl teknikförvaltningens behov av resurser de kommande åren.

Barn- och genusperspektiv – Perspektiven har beaktats vid planering av exempelvis investeringar.

Landsbygdsperspektiv - Perspektivet har beaktats vid planering av verksamhet och investeringar.

Ekonomisk konsekvensanalys - I skrivelsen redovisas ekonomiska konsekvenser för investeringsförslagen samt behov av ramförstärkning, prisförändring och hyreshöjning de kommande åren för förvaltningens uppdrag.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av förvaltningschef Patric Ramberg och ekonomichef Ylva Svangren.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

Tekniska nämnden beslutar att godkänna mål- och budgetskrivelse 2025-2027 för teknikförvaltningen.

Arbetsutskottets beslut

Tekniska nämndens arbetsutskott ger förvaltningen i uppdrag att till tekniska nämndens sammanträde den 26 mars ta fram ett förslag på prioritering.

Tomas Rådkvist (MP) avstod från att delta i arbetsutskottets beslut.

Protokollsanteckning

Tomas Rådkvist (MP) och Sofie Knutas (MP) medges protokollsanteckning:

”I tjänsteskrivelsen står att landsbygdsperspektivet har beaktats vid planering av verksamhet och investeringar men det är svårt att se några spår av detta i budgetskrivelsen, såvida inte ”beaktats” betyder bortprioriterats.

Såväl inom driftsbudget som investeringsbudgeten så finns förtvivlat få orter utanför Visby nämnda vad gäller nya satsningar för 2025, detta trots att 50% av gotlands befolkning bor utanför Visby med omnejd. De sk serviceorterna blir återigen utan satsningar för att göra dessa mer attraktiva, endast några mindre reinvesteringar för gata och park nämns i budgeten. De satsningar som finns på landsbygden inom exempelvis VA och särskild kollektivtrafik är i huvudsak lagstyrda och måste göras, dessa får inte bli alibin för att inte göra andra satsningar på landsbygden.

Vi har samtidigt sett under året att obudgeterade besparingar eller kostnadsökningar har föreslagits för återvinningscentraler på landsbygden, och för bussresande på landsbygden, utan motsvarande besparingar i Visby.

För oss som politiker i Tekniska nämnden är denna stora obalans orimlig. Visst kommer huvuddelen av regionens satsningar att hamna i Visby av olika skäl men nämndens budgetdokument måste på ett mycket bättre sätt redovisa vilka satsningar som görs på landsbygden så att vi som ledamöter kan påverka de prioriteringar som görs, något som är omöjligt med den budgetskrivelse som nu har beslutats.

Vi ser fram emot att nästa budgetskrivelse får en tydligare redovisning av vilka satsningar som görs på landsbygden, så att man verkligen kan se att ”landsbygdsperspektivet har beaktats”.”

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen daterad 2024-02-14
Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Presentation på sammanträde

Skickas till

Regionstyrelseförvaltningen, senast 2024-04-04 med ärendenummer
RS 2024/7
ekonomiostyrning@gotland.se
registrator-rs@gotland.se

MBN § 36 Mål och budget 2025-2027

Ärendenummer: MBN 2024/7

Miljö- och byggnämndens beslut

Miljö- och byggnämnden beslutar föreslå utökade ramar som framgår av mål och budget 2025-2027 med tillägg efter miljö- och byggnämnden daterad 2024-03-26, enligt följande:

- a) 3 400 tkr tillförs miljö- och byggnämndens driftbudget
- b) 7 650 tkr tillförs mark och exploaterings driftbudget baserat på beslut gällande exploateringsplan och budget 2025-2029.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram förslag till miljö- och byggnämndens mål- och budgetskrivelse för åren 2025-2027 inklusive investeringsförslag för perioden 2025-2029.

Underlaget beskriver miljö- och byggnämndens nuläge och balans mellan uppdrag, mål och resurser. Förvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att stor återhållsamhet i äskanden ska gälla. Med utgångspunkt i dagens obalans mellan uppdrag, mål och resurser och med framtidens utmaningar görs bedömningen att miljö- och byggnämnden inte kommer att kunna genomföra sitt uppdrag och uppnå nämndens mål inom budget. Den största anledningen till detta är att tilldelad ram inte är tillräcklig för de medarbetare som arbetar med resurskrävande uppdrag som inte är taxefinansierade.

Under arbetsutskottet fick samhällsbyggnadsdirektören i uppdrag att prioritera och beskriva konsekvenserna av ett förslag till reducerad ramjustering.

Förvaltningens förslag till prioriterad ramjustering med konsekvenser framgår under rubrik 3.4 Prioritering och konsekvensanalys. Förvaltningens ursprungsförslag reduceras från 16 600 tkr till 11 050 tkr.

Bedömning

Framtaget förslag till mål och budget 2025-2027 återger väl miljö- och byggnämndens behov av förstärkning de kommande åren.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv
Ej aktuell

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att det i skrivelsen redovisas ekonomiska konsekvenser för investeringsförslagen samt behov av ramförstärkning de kommande åren för miljö- och byggnämndens uppdrag.

3. Barnperspektiv

Ej aktuell

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuell

Ärendets behandling under mötet

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår miljö- och byggnämnden att godkänna förslag till mål och budget 2025-2027 för fortsatt hantering vid budgetberedningen våren 2024.

Arbetsutskottet har 2024-03-08 beslutat att överlämna ärendet till nämnden utan förslag till beslut och ge förvaltningen i uppdrag att göra en konsekvensanalys om äskade medel uteblir.

Ekonomichef Lena Larsen föredrar ärendet och redovisar förvaltningens uppdrag att prioritera och konsekvensbeskriva förvaltningens förslag till äskande, se bilaga "prioriteringar och konsekvenser mål och budget 2025".

Proposition

Ordföranden ställer förvaltningens förslag daterat 2024-03-26 under proposition och finner att nämnden bifaller förslaget samt förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse mål och budget 2025-2027 MBN daterad 2024-03-19
Mål och budget 2025-2027
Nulägeskarta för MBN 2024

Skickas till

ekonomiostyrning@gotland.se
registrator-rs@gotland.se

BUN § 24 Mål- och budgetkrivelse

Ärendenummer: BUN 2024/6

BUN AU §22

Barn- och utbildningsnämndens beslut

- Mål och budgetkrivelse för 2025 – 2027 fastställs, inklusive bilagorna 1 - 2

Mål och budgetkrivelsen ger besked om barn- och utbildningsnämndens uppdrag, vilka mål som ska uppnås, vilka resurser som behövs samt hur de ska finansieras under perioden 2025 - 2027.

En bedömning av balansen mellan nämndens uppdrag, mål och resurser baserat på resultat 2023 ger en tudelad bild. Verksamhetsberättelsen 2023 andas mycket stolthet. Nämndens verksamheter lever väl upp till målen i styrkortet.

Samtidigt finns utmaningar. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar och som saknar goda uppväxtvillkor. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro.

Under planperioden kommer det krävas nya arbetsätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

Särskilt tre områden pekas ut som kommer att påverka verksamheten; lärarbristen, likvärdigheten och ekonomin.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebildet och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

Likvärdigheten mellan skolorna är viktig för möjligheten att skapa verksamhet till bra kvalitet över hela ön. De ekonomiska resurserna är gränssättande då förvaltningens kostnader är höga utifrån många små och spridda enheter. Enligt teoretiska modellberäkningar som bland annat bygger på

kostnadsutjämnningen kompenseras Gotland för en skolstruktur bestående av 24 grundskolor. Idag har Gotland totalt 37 skolor, inklusive fristående verksamheter.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet tog emot den muntliga informationen om det pågående arbetet med mål- och budgetskrivelsen.

Ärendets behandling under sammanträdet

Föredragande: Ekonomichef Jimmy Söderström.

Yrkande

Ordförande Oscar Lindster (S), föreslår att Mål och budgetskrivelse för 2025 – 2027 fastställs, inklusive bilagorna 1 - 2

Ordförande ställer proposition på sitt förslag och finner att det vinner bifall.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2024-03-14
Mål och budgetskrivelse BUN 2025 - 2027 inklusive bilaga 1-2

Skickas till

Regionstyrelsen

GVN § 23 Mål- och budgetskrivelse 2025–2027

Ärendenummer: GVN 2024/6

Paragraf föregående instans: GVN au § 17

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

Mål och budgetskrivelse för 2025 – 2027 fastställs, inklusive bilagorna 1 - 2

Mål och budgetskrivelsen ger besked om gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens uppdrag, vilka mål som ska uppnås, vilka resurser som behövs samt hur de ska finansieras under perioden 2025 - 2027.

Förändringstakten inom nämndens ansvarsområde är fortsatt hög med flera statliga reformer som påverkar verksamheten. Det handlar dels om satsningar på vuxenutbildningar och folkhögskola, dels om omfattande reformer inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, men även förändringar inom den statliga arbetsmarknadspolitiken och dess påverkan på kommuner och Arbetsförmedlingen. Dessutom pågår utvecklingsarbeten med att förbättra samverkan mellan förvaltningar inom Region Gotland samt andra aktörer för att fler gotlänningar ska komma i arbete eller studier

Andra avgörande utmaningar är hur nämnden ska kunna hantera de demografiska förändringarna med fler elever samtidigt med färre medborgare i arbetsför ålder och ett mer osäkert ekonomiskt läge för Region Gotland.

För att lösa utmaningarna med att dels möta behoven av att försörja den gotländska arbetsmarknaden med kompetens och behoven av att ge fler gotlänningar utbildning och sysselsättning krävs en fortsatt utveckling av samverkan mellan nämnder, förvaltningar, dels externa aktörer.

Statsbidragen är en betydande del av nämndens omslutning, nästan 15 procent av omslutningen täcks av statsbidrag. En ökad riktad statlig resurstilldelning medför på längre sikt ett ökat beroende av riktade statsbidrag.

Sammanfattningsvis antas uppdragen för nämnden öka dels då utmaningen att matcha arbetssökande med arbetsmarknadens behov av kompetens samt att etablering av nyanlända gotlänningar fortsatt kommer att vara en utmaning vilket även innebär utvecklingsbehov inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen och folkhögskolan.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet beslutade att ärendet lämnas öppet till nämnden

Ärendets behandling under sammanträdet

Yrkande

Victoria Öjefors Quinn (V) föreslår att vuxenutbildningens prioriterade mål för SFI ändras från en prioritet 2 till en prioritet 1.

Ordförande Rolf Öström (M) föreslår att mål och budgetskrivelse för 2025 – 2027 fastställs, inklusive bilagorna 1 - 2

Ordförande ställer proposition på båda förslagen och finner att sitt förslag vinner bifall.

Beslutsunderlag

Mål och budgetskrivelse GVN 2025 – 2027

Bilaga 1 - GVN investering lokaler och IT

Bilaga 2 – Lokalbehovsplanering GVN 2025–2034

Skickas till

Regionstyrelsen

SON § 40 Mål och budget 2025-2027

Ärendenummer: SON 2024/6

Paragraf föregående instans: SON/AU § 32

Socialnämndens beslut

- Socialnämnden antar Mål och budget 2025-2027.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige tilldelar socialnämnden driftbudgetmedel enligt sammanställning Behov av tillskott till driftbudget 2025, i prioritetsordning.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige tilldelar socialnämnden investeringsmedel enligt sammanställning Investeringsbehov 2025-2029.

Sammanfattning

Socialnämndens uppdrag är att bidra till goda livsvillkor för människor som vistas på Gotland. Nya mål gäller från 2024 och har inte utvärderats ännu men för att nå målen till fullo kan det behövas resurser. Socialförvaltningen anser att målen behöver kompletteras med ett mål till som är direkt kopplat till brukarna och som handlar om bemötande: Alla som tar del av socialnämndens tjänster och insatser ska uppleva ett bra och respektfullt bemötande.

Utifrån nuläget och SKR:s ekonomirapport finns det stora utmaningar framåt, både vad avser kostnadsutveckling med tanke på hur konjunkturen utvecklas och volymutveckling kopplat till demografin. Andelen av befolkningen i yrkesaktiv ålder minskar och andelen över 80 år ökar rejält. Inom socialförvaltningens verksamheter råder i vissa fall brist på arbetskraft samtidigt som den redan kännbara befolkningsutvecklingen ökar efterfrågan på förvaltningens tjänster. Socialförvaltningen arbetar för att säkerställa kompetensförsörjningen genom att attrahera, rekrytera, behålla och utveckla nya eller befintliga medarbetare. Förvaltningen arbetar för att skapa en så hållbar bemanning som möjligt inom alla verksamheter och utmaningarna finns framförallt inom förvaltningens dygnet-runt-verksamheter.

Socialförvaltningens ekonomi har varit i balans de senaste åren. Bedömningen är att förvaltningen nu är på väg in i ett försämrat ekonomiskt läge:

- demografisk utveckling, fler äldre och ökade behov av insatser
- statsbidragen minskar
- allmänna kostnadsökningar
- förändrad lagstiftning leder till behov av utökning av verksamhet
- beredskapsläget som ökar behov av resurser.

Det är högst väsentligt att socialförvaltningen kompenseras för:

- demografisk förändring genom tillskott från resursfördelningsmodell äldreomsorg

- ökade kostnader för löner och prioriterade grupper
- ökade kostnader för externa avtal 21 mnkr
- skyddat boende 2 mnkr i tillskott från generellt statsbidrag hos regionstyrelseförvaltningen (förändrad lagstiftning).

Övriga behov av budgettillskott är

- avhopparverksamhet 1 mnkr (förändrad lagstiftning)
- motverka normbrytande beteende och inrätta social insatsgrupp (SIG) 2 mnkr
- underfinansiering av LSS-verksamheten 65 mnkr
- inrätta stödboende 8,2 mnkr (enligt förändrad lagstiftning).

För att behålla en ekonomi i balans måste socialförvaltningen fokusera på att sänka sjuktagen, arbeta med bemanning och personalekonomi samt ha god ekonomisk hushållning genom effektiva processer. Förvaltningen behöver också fortsätta att ha kontroll på externa avtal, detta förebygger också välfärdsbrott. Arbetet med att införa nya arbetssätt måste fortsätta. Arbetet med förebyggande insatser är väsentligt, till exempel vad gäller anhörigstöd och barn och ungdomar som begår brott. Ny eller förändrad lagstiftning ställer krav på utökad verksamhet så som att inrätta stödboende, arbeta med avhopparverksamhet samt arbeta med skyddat boende. Detta kan inte finansieras inom befintlig budget.

Socialförvaltningen har ett ökat behov av vård- och omsorgslokaler, främst beroende på att antalet äldre invånare ökar. Därför kommer det vara stora investeringsäskanden från socialnämnden de närmaste åren och kostnadsökningar kopplat till detta. Det allmänna kostnadsläget just nu gör att det är svårt att bedöma investeringsutgifter framåt.

Investeringsbehov 2025-2029 (uppdelning per år, se Mål och budget)

2024-2025 BESLUTAD Äldreboende Klintehamn 183 mnkr totalt

2025-2028 Äldreboende Visby 287 mnkr

2026 Stödboende beroende 25 mnkr

2027 Bostad med särskild service SoL 40 mnkr

2028 Bostad med särskild service LSS 35 mnkr

2028-2029 Äldreboende Slite 277 mnkr

2025-2029 årlig pott på 8 mnkr för lokalanpassningar, utrustning och välfärdsteknik.

Ärendets behandling under mötet

Anna-Lena Gutedal, ekonomichef, föredrar ärendet.

Socialnämndens ledamöter resonerar kring prioriteringsordningen gällande driftbudgeten och är överens om att de vill göra ändring så att prioriteringsordning ser ut enligt följande:

Grundläggande behov till driftbudgeten:

- Demografisk utveckling (resursfördelningsmodellen)
- Avtalsrörelse (kompensation för löneökningar)
- Externa avtal, 21 mnkr
- Skyddat boende, 2 mnkr (generellt statsbidrag RSF)

Högt prioriterade och lagstyrda behov av tillskott till driftbudgeten:

1. Normbrytande beteende/social insatsgrupp, 2 mnkr
2. Avhopparverksamhet, 1 mnkr
3. LSS-verksamhet, 65 mnkr
4. Stödboende 8,2 mnkr

Förvaltningen behöver därmed ändra i mål- och budgetskrivelsen så det överensstämmer med ovan prioritering även där, under rubriken ”Behov av tillskott till driftbudget 2025”.

Ordförande yrkar att socialnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag och att ovan beskrivna ändring avseende prioriteringsordning görs i mål- och budgetskrivelsen.

Ordförande finner bifall till yrkandet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen daterad 2024-03-12

Mål och budget 2025-2027 daterad 2024-03-12

Bilaga 1 budget 2025 social insatsgrupp

Bilaga 2 budget 2025 stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Skickas till

RS registrator

RSF ekonomi och styrning

SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef

HSN § 22 Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Ärendenummer: HSN 2024/11

Paragraf föregående instans: HSN-AU § 24

Hälso- och sjukvårdsnämndens beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar mål- och budgetskrivelse 2025-2027 och begär av regionfullmäktige att:

- Utöver resursfördelningsmodell, kompensation för lönerrevision och interna och externa avtal kompensera hälso- och sjukvårdsnämnden med 57,5 miljoner enligt sammanställning i mål- och budgetskrivelse 2025-2027.
- Tilldela hälso- och sjukvårdsnämnden investeringsmedel enligt sammanställningen i mål- och budgetskrivelse 2025-2027.

Sammanfattning

Mål- och budgetskrivelsen är ett dokument som innehåller nämndens förslag till drift-, investerings- och exploateringsbudget, motiv till äskanden och eventuella förslag till nya mål. Inför 2025 har nämnden inga förslag till nya eller reviderade mål.

Ekonomi är högt prioriterad och stora effektiviseringar/besparingar behövs för att uppnå en hållbar sjukvård med en långsiktig ekonomi i balans. Förvaltningen har identifierat ett flertal områden som berör sjukvårdsmaterial, läkemedel, analyskostnader, lägre timpriser, med mera.

Samtidigt som effektiviseringar och kostnadsbesparingar genomförs kommer kostnadsökningar belasta hälso- och sjukvården under 2024 och 2025. Enligt LPIK förväntas löner öka med 3,5 procent, sjukvårdsmaterial med 2,5 procent medan läkemedel förväntas vara orört sett till fasta priser.

Tabellen nedan redovisar de kostnader som förvaltningen kommer att behöva täcka med ytterligare budgettillskott. De kostnadsökningar som förvaltningen har eller bedöms få, men som inte är prissatta utelämnas i tabellen nedan. Bedömningen är dock att dessa utelämnade poster uppgår till över 50 miljoner, vilket gör den ekonomiska utmaningen mycket stor i perspektivet att förvaltningen även har ett stort underliggande underskott. I tabellen är utgångspunkten att det inte tillkommer ytterligare ett effektiviseringskrav på hälso- och sjukvårdsförvaltningen 2025.

	Önskad kompensation, MSEK
Resursfördelningsmodell	54,0
Nytt journalsystem	8,9
ST-tjänster i primärvården	2,0
Strategisk lokalutveckling	4,0
Svenskt Ambulansflyg (KSA)	1,0
Upphandlingstjänst, Region Stockholm	1,1
Ökade kapitalkostnader	15,0
Externa avtal enligt tabell under avsnitt 3.2	25,5
Totalt:	111,5

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att mål- och budgetskrivelse 2025-2027 följer anvisningarna från regionstyrelseförvaltningen och tjänar som underlag inför regionstyrelsens budgetberedning.

Bedömningen är att förvaltningen trots en hög ambition kring att genomföra besparingar för att sänka kostnaderna så kommer det inte räcka för att nå en budget i balans 2024 och samtidigt klara att upprätthålla verksamheten.

Ärendets behandling under mötet

Marie Loob, hälso- och sjukvårdsdirektör, *Yvonne Skovshoved*, beställarchef, och *Johanna Havelin*, förvaltningscontroller, föredrar ärendet.

Yrkande

Ordföranden *Filip Reinbag* (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med tillägget i beslutspunkt ett att även externa avtal ska inkluderas.

Ordföranden finner bifall till yrkandet.

Bakgrund HSN-AU § 24

Marie Loob, hälso- och sjukvårdsdirektör, och *Markus Swahn*, ekonomichef, och *Yvonne Skovshoved*, beställarchef, föredrar ärendet.

Redaktionella revideringar kommer att göras i underlaget inför nämndens sammanträde.

Arbetsutskottets förslag till hälso- och sjukvårdsnämnden

- Ärendet lämnas öppet till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse hälso- och sjukvårdsförvaltningen daterad 2024-02-29

Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Investeringsäskanden 2025-2029

Skickas till

Regionstyrelsen

ÖFN § 20 Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Ärendenummer: ÖFN 2024/7

Överförmyndarnämndens beslut

- Överförmyndarnämnden beslutar att, efter smärre redaktionella förändringar, fastställa förslaget till Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Sammanfattning

Beslut om att överförmyndarnämnden skulle anmäla sitt deltagande i planeringsprocessen för 2025-2027 fattades i december 2023 (ÖFN § 90/2023). Nämnden bedömde då att det var nödvändigt att göra sin röst hörd i kommande budgetprocess på grund av utvecklingen i frågan kring statens utredning *SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn*.

Nämnden har inga andra äskanden inför verksamhetsåren 2025-2027 än att få behålla sin tilldelade budget. Nämnden är dock angelägen om att hålla regionledningen informerad om dess speciella verksamhets särskilda förutsättningar.

Bedömning

Överförmyndarnämnden bedömer att en lämplig åtgärd är att fastställa förslaget till mål- och budgetskrivelse 2025-2027 och skicka den till regionstyrelsen.

Ärendets behandling under mötet

Enhetschef Anna Malm föredrar ärendet.

Diskussion kring ställföretärdarutredningen och ärendet.

Gunnar Solin (M) påpekar redaktionella missar i rapporten.

Yrkanden

Ordförande Susanne Lindström (S) yrkar på att överförmyndarnämnden, efter smärre redaktionella förändringar, beslutar i enlighet med kansliets förslag och finner att det vinner bifall.

Beslutsunderlag

ÖFN § 90/2023, daterad den 19 december 2023

Förslag till mål- och budgetskrivelse 2025-2027, daterad den 26 mars 2024

Tjänsteskrivelse, daterad den 20 mars 2024

Skickas till

Regionstyrelsen

Ekonomi & styrning